Ağ

IRIS MURDOCH

İngilizceden çeviren: Nihal Yeğinobalı

AYRINTI

IRIS MURDOCH

1919'da İrlanda'da doğan İngiliz romancı, oyun yazarı, şair, denemeci, felsefeci ve senaryo yazarı.

Murdoch hemen her yıl hacimli birer roman yazmış olmasının yanında, *Sartre, Romantic Rationalist* (1953; *Sartre: Yazarlığı ve Felsefesi*, Çev. S. Hilav, Yazko Y., 1981), *The Fire and The Sun* (1977; *Ateş ve Güneş*, Çev. S.R. Kırkoğlu, Ayrıntı Y., 1992), *The Sovereignty of Good* (1971; İyinin Egemenliği) ve *Metaphysics as a Guide to Morals* (1992; Bir Değerler Kılavuzu Olarak Metafizik) gibi felsefi çalışmalarıyla da tanınır. Bir süre Oxford Üniversitesi'nde felsefe dersleri vermiştir. Felsefeci geçmişi, genellikle karmaşık ahlaki, dini ve etik meselelerle uğraşan kurmaca yapıtlarında hissedilir ölçüde etkindir. Romanları zekice bir mizah duygusunu içermeleri, dolambaçlı olay örgüleri ve ayrıntı zenginlikleriyle dikkati çeker. Murdoch, *The Black Prince* (1973; Kara Prens) romanıyla James Tait Black Anma Ödülü'nü ve *The Sea, The Sea* (1978; Deniz, Deniz) ile de Booker Mc Connel Ödülü'nü kazanmıştır.

Murdoch'ın ilk romanı, *Under The Net* (1954; Ağ) en iyi yapıtlarından biri olarak görülür ve ahlaki meseleleri işlemesi bakımından yazarın tipik yapıtlarındandır. Romanın başkişisi olan Jake Donoghue adlı bir yazar, başlangıçta hayatını belli bir düzene sokma ve kendini tasarılarına dahil olmayan rasgele olayların, "rastlantısallığın" etkisinden yalıtma kaygısındadır. Romanın gelişimi içerisinde, Jake hayatın bir parçası olarak rastlantısallığı, öteki insanların gerçekliğini ve kendisi üzerindeki etkilerini kabul ederek, sevmesini engelleyen unsurlardan kurtulur. Jake'in romanda geçirdiği değişimler, eleştirmenlerin işaret ettiği gibi Murdoch'ın daimi tematik kaygılarını temsil edici niteliktedirler: Sevgi ve özgürlük arasındaki ilişki, rastlantısallıkla tasarım arasındaki çatışma ve hakikati keşfetmek için insanın kendi benliğinden öteye bakmasının gerekliliği.

Murdoch'ın bazı romanları ısırgan komediler, bazıları ise ironik trajediler olarak sınıflandırılmıştır. Yazarın başlıca konusu genellikle sevgi ilişkilerinin içerdiği çeşitli çatışmalar ve romanlarında sık sık görülen karmaşık aşk üçgenleridir. Murdoch'ın romanlarının birçoğu modern çağda geçmelerine karşılık büyü ve gizem öğeleri, olay örgüsündeki ani, acayip kaymalar on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyılın Gotik romanlarını çağrıştırır. Murdoch'ın romanlarında çoğunlukla [*The Flight From the Enchanter* (1956)'daki Mischa Fox, *A Severed Head* (1961; *Kesik Bir Baş*, çev. S.R. Kırkoğlu, Ayrıntı Y., 1988)'deki psikolog ya da *Philosopher's Pupil* (1983; Filozofun Öğrencisi)ndeki felsefeci gibi] günümüze özgü "cazibeli" biri, diğer kişilerin davranışlarını etkiler ve olayları yönlendirir. Murdoch'ın imgeci düzyazı üslubu, yapıtlarında fantastik, simgesel bir boyut yaratmasına yardımcı olur. Yazar kendisiyle yapılan bir söyleşide şöyle demiştir: "Gerçek hayatta fantastik olan ile sıradan olan, sade olan ile simgesel olan genellikle çözülmez biçimde iç içe geçmiştir. Bence en iyi romanlar da hayatı, bunları birbirinden koparmaksızın araştırıp gözler önüne serenlerdir." Murdoch'ın yapıtları hayranı olduğu on dokuzuncu yüzyıl Rus romanlarıyla, özellikle de Dostoyevski'yle karşılaştırılmıştır, zira yazar genellikle, Anglo-Amerikan edebiyatında daha yaygın olarak görüldüğü gibi bir ya da iki ana karakterin bakış açıları üzerinde odaklanmaktansa karmaşık ilişkiler içindeki çok sayıda kişiyi içeren hacimli metinler yazmıştır.

Diğer önemli romanları: *The Bell* (1958; *Çan*, Çev. H. Özdemir, İmge K., 1992), *The Unicorn* (1963; *Tek Boynuzlu At*, Çev. T. Nutku, Can Y., 1983); *The Red and The Green* (1965; Kırmızılar ve Yeşiller); *The Time of The Angels* (1966; *Melekler Zamanı*, Çev. N. Yeğinobalı, Simavi Y., 1993), *Bruno's Dream* (1969; Bruno'nun Düşü), *Nuns and Soldiers* (1980; Rahibeler ve Askerler); *The Good Apprentice* (1986; İyi Çırak).

Ayrıntı: 80
Edebiyat dizisi: 27

Ağ
Iris Murdoch

İngilizceden çeviren
Nihal Yeğinobalı

Yayıma hazırlayan
Tuncay Birkan

Kitabın özgün adı
Under The Net

Penguin Books/1969
basımından çevrilmiştir

Kapak illüstrasyonu
Kazuaki Iwasaki

Kapak düzeni
Arslan Kahraman

Basıma hazırlık
Renk Yapımevi 516 94 15

Baskı
Renk Basımevi 518 54 36

Birinci basım
Ekim 1993

ISBN 975-539-049-9

AYRINTI YAYINLARI
Piyer Loti Cad. 17/2 34400 Çemberlitaş-İstanbul Tel: (212) 518 76 19 Fax: 516 45 77

Iris Murdoch

AĞ

E D E B İ Y A T D İ Z İ S İ

GÜLÜNESİ AŞKLAR
Milan Kundera/9. basım

KALECİNİN PENALTI ANINDAKİ ENDİŞESİ
Peter Handke/2. basım/tükendi

YÜZBAŞI ve KADINLAR TABURU
Mario Vargas Llosa/3. basım

BİZ
Yevgeni Zamyatin

KESİK BİR BAŞ
Iris Murdoch/2. basım

YENİ TANRILAR
Alberto Vasquez-Figueroa

İNFAZA ÇAĞRI
Vladimir Nabokov

EVET AMA, BİR LOKOMOTİF BUNU YAPABİLİR Mİ BAKALIM?
Woody Allen/4. basım

ÇALI HOROZU
Michel Tournier

BANYO
Jean-Philippe Toussaint

BALKON
Jean Genet

GÜNEŞ İMPARATORLUĞU
J.G. Ballard

BEYAZ ZENCİLER
İngvar Ambjörnsen/2. Basım

SİYAH MADONNA
Doris Lessing

KAPANDA ÜÇ KAPLAN
G. Cabrera Infante

ZAMANIN KIYISINDAKİ KADIN
Marge Piercy

ANARŞİNİN KISA YAZI Buenaventura Durruti'nin Yaşamı ve Ölümü
Hans Magnus Enzensberger

FOTOĞRAF MAKİNESİ
Jean-Philippe Toussaint

GÜLÜN GÜNLÜĞÜ
Ursula K. LeGuin

HOTEL DU LAC
Anita Brookner

AZİZLER ve ÂLİMLER
Terry Eagleton

VEDA YEMEĞİ
Michel Tournier

ORLANDO
Virginia Woolf

UTANÇ BİTTİ
Anja Meulenbelt

YAKIN GELECEĞİN MİTOSLARI
J. G. Ballard

KARANLIĞIN SOL ELİ
Ursula K. LeGuin

AĞ
Iris Murdoch

HAZIRLANAN KİTAPLAR

WATT
Samuel Beckett

AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI 1 TUNC
Lawrence Durrell

AFRODİT'İN BAŞKALDIRISI 2 NUNQUAM
Lawrence Durrell

MÖSYÖ
Jean-Philippe Toussaint

FRANSIZ TEĞMENİN KADINI
John Fowles

Raymond Queneau için

Hepsi, hepsi baştan sona aynı!
Menzilinde hep bir Hayvan vardı silahınızın.
Savaşlarınızdan da bir şey çıkmadı,
Sözleri hep yalandı âşıklarınızın.
Eski bir çağın bitmesinin tam zamanı,
Zamanı bir Yenisinin başlamasının.

DRYDEN, *The Secular Masque*

I

Köşe başında beni bekleyen Finn'i gördüğüm zaman ortada bir terslik olduğunu hemen anladım. Genelde Finn beni yatakta bekler ya da gözleri yumulu, kapı pervazına dayanmış olarak. Üstelik ben de grev yüzünden gecikmiştim. İngiltere'ye dönüş yolculuğundan zaten nefret ederim. Kafamı sevgili Londra'mıza iyice gömüp, başka yerlere gitmiş olduğumu unutana kadar teselli kabul etmem. Bu yüzden, Fransa'nın kokusu hâlâ taptaze burnumda tüterken, trenlerin gene işlemesini bekleyerek New Haven'da bomboş saatler geçirmenin beni ne denli mutsuz ettiğini düşünebilirsiniz. Hem bu kez, her zaman gizlice içeri soktuğum konyak şişelerine gümrükte el koymuşlardı. Bu yüzden, pubların kapanma saati geldiğinde kendimi marazlı bir özeleştirinin işkencesine terk etmekten

başka yapacak şey bulamadım. Gerçek düşüncenin cana can katan nesnelliği, benim yapımdaki bir adamın İngiltere'deki –tanımadığı– kentlerde erişebileceği bir şey değildir, bir de trenler konusunda kaygılanması gerekmese bile. Trenler, en iyi koşullarda bile adamın sinirini bozar. Tren icat olunmazdan önce insanlar karabasanlarında ne görürlermiş acaba? İşte, bütün bunlar dikkate alındığında, Finn'in beni sokakta bekliyor olması tuhaf şeydi, doğrusu.

Finn'i görür görmez durup bavulları yere koydum. Bavullar Fransızca kitaplarla dolu ve pek ağırdılar. "Hey!" diye bağırdım, Finn ağır ağır yaklaştı. Asla acele etmez. Finn'i çevremdekilere açıklamakta güçlük çekerim. Tam anlamıyla uşağım sayılmaz. Hatta çoğu zaman menajerimmiş gibidir. Parasal yönden kimi zaman ben ona bakarım, kimi zamansa o bana bakar, durumuna göre. Gene de eşit olmadığımız her nedense açıktır. Adı Peter O'Finney'dir; ama siz aldırış etmeyin, ona herkes Finn der. Uzaktan kuzenim olur, daha doğrusu o böyle derdi, ben de bunun doğruluğunu saptamak zahmetine hiçbir zaman girmedim. Ne var ki insanlar onun benim uşağım olduğu izlenimine kapılırlar işte, ben kendim de çok zaman bu izlenime kapılırım, ama bunu hangi durumların yarattığını tam olarak kestirmek de kolay değil. Bazen ben bunu Finn'in kendi kendini silmesini bilen, alçakgönüllü bir kişi olduğu için otomatik olarak ikinci rolü üstlenmesine bağlarım. Yatak kıtlığı çektiğimiz zamanlarda yerde yatan her zaman Finn'dir; bu da bize tamamen doğal gelir. Benim her zaman Finn'e buyruklar verip durduğum doğrudur; ama bunun nedeni de Finn'in, zamanını verimli geçirmek konusunda kendiliğinden pek fazla fikir sahibi olmayışıdır. Dostlarımdan bazıları Finn'in çatlak olduğunu sanırlarsa da bu doğru değildir; Finn ne yaptığını gayet iyi bilir.

Finn sonunda yanıma geldiğinde bavullardan birini alsın diye işaret ettim, ama o bunu yapmadı. Hatta bavulun üstüne tünedi ve hüzünlü bir yüzle bana baktı. Ben de öbür bavulun üstüne oturdum; kısa bir süre sessiz kaldık. Yorgundum, Finn'e soru sormak gelmiyordu içimden; her şeyi birazdan anlatırdı nasılsa. Dertlere bayılır o; kendisininkilerle başkalarınınkiler arasında da ayrım yapmaz; kötü haber vermeyi özellikle pek sever. Finn tasalı, uzun,

zayıf tipiyle oldukça yakışıklı sayılır; dümdüz, sarkık, kahverengimsi saçları ve tipik İrlandalı diyebileceğimiz, kemikli bir yüzü vardır. Boyu benden bir baş uzundur (kısa boylu bir adamımdır ben), ama biraz kambur gezer. Şimdi bana öylesine içli içli bakıyordu ki yüreğim parçalandı.

"Sorun nedir?" diye sordum sonunda.

"Kadın bizi kapıdışarı etti" dedi Finn.

Bunu ciddiye alamazdım; olanaksız bir şeydi.

"Hadi canım" dedim Finn'e tatlı dille. "Ne demek şimdi bu?"

"Kadın bizi kapıdışarı ediyor. İkimizi birden, hemen şimdi, bugün."

Finn leş kargasının tekidir; ama asla yalan söylemez, abartılı bile konuşmaz diyebilirim. Ama bu söylediği akıl alır şey değildi.

"Ama neden?" diye sordum. "Ne yapmışız ki?"

Finn, "Sorun bizim ne yaptığımızda değil, onun ne yapmayı tasarladığında" diye yanıtladı. "Herifin biriyle evlenecekmiş."

Tam bir darbe oldu bu işte. Bunu duyunca irkildiğim halde, gene de içimden, eh, diyordum, neden olmasın? Hoşgörülü, peşin hüküm vermeyen bir adamımdır ben. Bir an sonra da, nereye gidebiliriz, diye düşünmeye başlamıştım.

"Ama bana hiçbir şey söylememişti" dedim.

"Sen hiçbir şey sormadın ki" dedi Finn.

Bu doğruydu. Şu geçen yılda Magdalen'in özel yaşantısıyla ilgilenmez olmuştum. Kadın şimdi gidip başka bir adamla sözleniyorsa suçu kendimden başka kimde arayabilirdim?

"Kimmiş bu adam?" diye sordum.

Finn, "Müşterek bahis işi yapan biri" dedi.

"Zengin mi?"

"Evet, arabası var." Bu Finn'in ölçütüydü; o sıralarda benim ölçütüm de buydu galiba.

"Şu kadınlar yüzünden kalpten gideceğim bir gün" dedi Finn. Kapı önüne bırakılmaya onun da sevindiği söylenemezdi.

Orada oturup kaldım bir süre. İçimde kıskançlık ve incinmiş gurur dilimlerinin derin bir evsizlik duyusuyla karıştığı belli belirsiz bedensel bir acı duyuyordum. Buyrun bakalım, tozlu, güneşli bir temmuz sabahı, Earls Court yolunda, iki bavulun üstünde otu-

rup kalmıştık; peki, şimdi nereye gidecektik? Başımıza hep bu geliyordu zaten. Kendi evrenimi düzene sokup işletmeye başlatmak için canım çıkıyordu, derken bu evren birden patlayıp gene o eski zavallı parçalardan oluşan karmakarışık bir yığın haline geliyor ve Finn'le ben yeni baştan yollara düşüyorduk. Evrenimiz değil de evrenim, diyorum; çünkü kimi zaman bana Finn'in çok sınırlı bir iç dünyası varmış gibi gelir. Ona saygısızlık olsun diye söylemiyorum bunu; kiminde vardır, kiminde yoktur. Onun doğruculuğuyla bunun arasında bağlantı kurarım ben. Benim gibi incelikli, dolambaçlı kişiler her zaman çok şey gördükleri için asla net yanıtlar veremezler. Benim sorunum, her zaman, "veçhe"lerin çeşitliliği olmuştur. Ben bunu da Finn'in nesnel görüşler belirtmek huyuna bağlıyorum; hem de insanın nesnel görüşleri en az istediği zamanlarda yapar bunu, başın ağrıdan çatlarken üstüne çiğ bir ışık tutulması gibi bir şey. Ama belki de Finn bir iç dünyası olmayışının noksanlığını duyuyordur da bu yüzden benim peşimden geliyordur; çünkü benim karmaşık bir iç dünyam vardır, hem de çok ayrıntılı. Her neyse, ben Finn'i özel evrenimin sakinlerinden biri sayarım; ama onun beni içeren özel bir evreni olduğunu düşünemem. Bu durum ikimiz için de rahatlatıcı oluyor gibi geliyor bunu.

Pubların açılmasına daha iki saatten çok zaman vardı, Magdalen'i hemen gidip görmek düşüncesine de katlanamıyordum. O benden bir tür kıyamet koparmamı bekleyecekti; ama ben, ne tür kıyamet koparmam gerektiğini kestirememek bir yana, kendimde kıyamet koparacak enerjiyi bulamıyordum. Bu konuyu iyi bir düşünüp taşınmak gerekti. Defedilmek, kişinin nereden, neden defedildiği hakkında akıl yürütmeye başlaması için eşsiz bir fırsattır. Konumumu enine boyuna düşünebilmek için zamana ihtiyacım vardı.

Umutla, "Lyons'da bir kahve içmek ister misin?" diye Finn'e sordum.

"İstemem" dedi Finn. "Zaten o bana cehennem azabı çektirirken sen dönesin diye beklemekten mahvolmuşum. Şimdi gel de, gidip onunla görüş." Böyle diyerek yürümeye başladı. Finn insanlardan hiçbir zaman adlarıyla söz etmez, zamir kullanır. Ağır adımlarla onun peşine düştüm, bir yandan da kim olduğumu düşünüyordum.

Magdalen, Earls Court Road'daki o iğrenç, cüsseli evlerden birinde oturuyordu. Evin üst yarısı onundu. On sekiz ayı aşkın bir süredir ben de orada oturuyordum, Finn de. Finn'le ben dördüncü kattaydık, tavan arasının iç içe girmiş odalarında, Magdalen de üçüncü kattaydı. Birbirimizi sık sık gördüğümüzü yadsıyacak değilim, hele başlangıçta. Buraya evim gözüyle bakmaya başlamıştım. Magdalen'in arada erkek arkadaşları oluyordu. Umursamıyor, soru sormuyordum. Hatta bunu yeğliyordum, çünkü çalışmak için; daha doğrusu dünyada her şeyden çok sevdiğim türden, ucunda kazanç kaygısı olmayan hülyalı düşüncelere dalıp gitmek için daha bol zamanım oluyordu. Kabuğu içindeki bir çift ceviz gibi rahat bir yaşam sürmüştük bu evde. Aynı zamanda hemen hemen hiç kira vermeden oturmuştuk ki bu da dikkate alınması gereken başka bir noktaydı. Dünyada beni kira parası ödemek kadar sinirlendiren hiçbir şey yoktur.

Magdalen'in kentin iş merkezinde bir sekreter olarak çalıştığını belirtmem gerek. Daha doğrusu bu öyküde anlatılan olayların başlangıcında öyleydi. Ne var ki bu tanımlama onu tanıtmaya yetmez. Onun gerçek uğraşı kendi kendisi olmaktır ve Magdalen bu uğurda müthiş bir gayret ve sanat gücü gösterir. Çabaları, kadın dergileriyle sinemanın belirttiği yönde gelişir; baştan çıkarıcı olmanın güncel kurallarını aralıksız incelemesine karşın kendini dümdüz, sıradan bir kadın yapıp çıkmayı beceremediyse bunu kendi içindeki doğal, bozulmaz bir canlılık pınarına borçludur. Güzel sayılmaz (bu, benim kıt kullandığım bir sıfattır); ama hem hoş hem de çekicidir. Hoşluğu düzgün yüz çizgileriyle kusursuz teninde yatar. Magdalen bu teni şeftalimsi bir makyaj maskesiyle kaplayarak mermer gibi pürüzsüz ve ifadesiz bir hale getirir. Saçları her zaman, günün en beğenilen modasına göre yapılıdır. Altın rengine boyanmış. Kadınlar güzelliğin uyumlu bir norma benzemek olduğuna inanırlar. Birbirlerine, ayırt edilemeyecek kadar benzemeyi başaramamalarının tek nedeni, gereken zaman, para ve teknikten yoksun olmalarıdır. Nitekim bütün bunlara sahip olan film yıldızlarının hepsi ayırt edilemeyecek biçimde birbirine benzer. Magdalen'in çekiciliği gözlerindedir, bir de tavır ve ifadelerinin yaşam dolu oluşunda. Gözler, insan yüzünün, hiçbir şeyle gizlenip değiş-

tirilemeyecek tek yeridir; daha doğrusu böyle bir şey henüz icat edilmedi. Gözler ruhun aynasıdır; onların üzerinden boya geçmek ya da üzerlerine altın tozu serpmek de olanaksızdır. Magdalen'in gözleri mavimsi gri renkte, iri ve badem biçimlidir, yağmurda ıslanmış çakıl taşları gibi ışıldar. Magdalen'in ara sıra yüklü paralar kazandığı olur, yazı makinesinin tuşlarına vurarak değil de fotoğrafçılara modellik yaparak. Magdalen herkesin kafasında canlandırdığı hoş kız tipidir.

Eve vardığımızda o banyodaydı. Oturma odasına girdik; ocaktaki elektrik ateşi, naylon çorap ve ipek iç çamaşırlarının küçük kümeleriyle pudra kokusu odaya sıcak bir görünüm kazandırıyordu. Finn, Magdalen'in her zaman, "yapma" dediği şeyi yapıp dağınık duran divanın üstüne kendini bırakıverdi. Ben banyo kapısına giderek, "Madge!" diye seslendim.

Su şapırtıları durdu, Madge, "Sen misin, Jake?" dedi. Su deposundan feci gürültüler geliyordu.

"Evet, elbette benim. Yahu, ne olup bitiyor kuzum?"

"Seni duyamıyorum" dedi Magdalen. "Dur bir saniye."

"Ne demek oluyor bu?" diye bağırdım. "Bahisçinin biriyle mi evleniyormuşsun ne? Bana danışmadan böyle bir şey yapamazsın!"

Banyo kapısının önünde eli yüzü düzgün bir kıyamet kopardığım kanısındaydım. Yumruğumla kapıya bile vurdum.

Madge, "Hiçbir şey duymuyorum" dedi. Doğru değildi bu; zaman kazanmaya çalışıyordu. "Jake, canım, ne olur, çaydanlığı ateşe koyuver, kahve içelim. Ben şimdi çıkıyorum."

Tam ben kahveyi yaparken Magdalen parfüm kokulu sıcak bir hava akımıyla birlikte banyodan çıktı, ama dosdoğru soyunma odasına yöneldi. Finn aceleyle divandan kalktı. Birer sigara yakıp beklemeye koyulduk. Derken, uzun bir süre sonra Magdalen görkemle odasından çıktı, gelip karşımda durdu. Sessiz bir hayretle bakakaldım ona. Baştan aşağı, bütün görünümü gözle görülür bir değişime uğramıştı. Üzerinde pahalı ve titiz kesimli, daracık bir ipek elbise ve ucuz olmadığı anlaşılan birçok takı vardı. Yüzünün ifadesi bile değişmiş gibiydi. Finn'in söylediği şeyi şimdi, en sonunda kavrayabiliyordum. Yolda gelirken yalnızca kendi kaygılarıma dalmış

olduğumdan, Madge'in tasarladığı şeyin acayipliğiyle müthişliğini düşünememiştim. Şimdi bu tasarının akçeli değeri gözlerimin önündeydi. Beklenmedik bir şey olduğu kesin. Benim bildiğim Madge, ruh sıkıcı; ama insancıl işadamları, bohem zevkleri olan bürokratlar ya da en kötü olasılıkla benim gibi piyasa yazarlarıyla düşüp kalkardı. Şimdi, "Acaba toplumsal katmanlaşmadaki hangi tuhaf yanlış, onu, böyle giyinmeye özendiren bir adamla karşılaştırmış olabilir?" diye merak ederek ağır adımlarla çevresinde dönüp ona alıcı gözüyle baktım.

"Neye benzettin beni, Albert Abidesi'ne falan mı?"

"Bu gözlerle mi, asla" diyerek gözlerinin ebrulu derinliklerine baktım.

O zaman içime alışık olmadığım bir acının saplanmasıyla başımı öteye çevirmek zorunda kaldım. Bu kıza daha iyi gözkulak olmam gerekirmiş. Bu metamorfoz uzun zamandır süregelmekteymiş herhalde, ama ben hödüklüğümden görememişim. Magdalen gibi kadınlar, "ha" deyince değişmezler. Demek birileri canla başla çaba vermiş bu konuda.

Madge beni merakla süzmekteydi. "Neyin var?" diye sordu. "Hasta falan mısın?"

Aklımdan geçeni dile getirdim. "Madge, seninle daha yakından ilgilenmeliymişim."

"Sen benimle uzaktan bile ilgilenmedin ki" dedi Madge. "Şimdi artık başkası ilgilenecek."

Gülüşünde alaycı bir ifade vardı, ama gözleri tasalıydı; içimden ona, bu saatten sonra bile, gözükara bir teklif yapmak geldi. Geçmiş dostluğumuzun üstüne vuran tuhaf bir ışık, yepyeni şeyleri gözümün önüne seriyordu; bir an ona olan ihtiyacımın özünü kavramaya çabaladım. Sonra derin bir soluk aldım ve heyecan anlarında kadınlarla asla açık konuşmama kuralıma bağlı kaldım. Çünkü bundan hiçbir zaman hayır gelmez. Başkalarının sorumluluğunu yüklenmek bana göre bir şey değil. Hayatta kendi yolumu bulmam bile yeterince zor zaten. Tehlikeli an geçti, sinyal kayboldu, Magdalen'in gözlerindeki ışıltı söndü. "Kahve ver bana." Ona kahve verdim.

"Şimdi bana bak, Jake." dedi Madge, "Durumu anlıyorsun. Pılı-

nı pırtını buradan alıp götürmeni istiyorum, bir an önce, mümkünse hemen bugün. Her şeyini kendi odana götürdüm zaten."

Öyle yapmıştı sahiden de. Genelde oturma odasını süsleyen bir sürü öteberimin yerinde yeller esiyordu. Daha şimdiden bana, bu evde oturmuyormuşum gibi gelmeye başlamıştı.

"Durumu anlamıyorum, ama öğrenmek istiyorum" dedim.

"Evet, her şeyini almalısın. Taksi parasını ben veririm, gerekirse." Sesi buz gibiydi artık.

"İnsaf et, Madge" dedim. Gene kendi derdime düşmüştüm ya, şimdi kendimi çok daha iyi hissediyordum. "Gene de yukarıda otursam ne olur sanki? Ayağına dolaşmıyorum ya!" Bunun iyi bir fikir olmadığının ayırdındaydım.

Madge, "Ah, Jake" dedi. "Çok salaksın!" Bu onun deminden beri söylediği en sıcak sözdü. İkimiz de biraz gevşedik.

Bütün bu süre boyunca Finn kapı pervazına dayanmış, gözlerini aradaki boşluğa dikmiş durmaktaydı. Bizi dinleyip dinlemediğini anlamak zordu.

Magdalen, "Şunu yolla buradan" dedi. "Baktıkça fena oluyorum."

"Nereye yollayabilirim ki?" diye sordum. "O da ben de, nereye gidebiliriz? Param olmadığını biliyorsun."

Bu tam olarak doğru değildi; ama her zaman meteliksizmiş numarası yapmak benim ilkemdir; böyle tanınmak insanın çok işine yarayabilir, belli mi olur.

Magdalen, "Yetişkin adamlarsınız" dedi. "Yani, öyle olmanız gerekiyor. Nereye gideceğinizi kendi aranızda kararlaştırabilirsiniz."

Bakışlarım Finn'in dalgın, hülyalı bakışlarıyla karşılaştı. "Ne yapalım?" diye sordum ona.

Finn'in arada fikir ürettiği olur. Zaten düşünecek benden daha çok zamanı olmuştu.

"Dave'in oraya gidelim" dedi.

Bunda olumsuz bir şey göremediğim için, "Güzel!" dedim ve Finn'in arkasından, "Çantaları al!" diye bağırdım; çünkü ok gibi yerinden fırlamıştı. Arada onun Magdalen'den pek hoşlanmadığını düşünürüm. Dönüp geldi, bavulların bir tanesini aldı ve gene ortadan kayboldu.

Magdalen'le ben, ikinci raunda başlayacak iki boksör gibi bakışıyorduk.

Ben, "Bana bak, Magdalen" dedim. "Beni böyle, selamsız sabahsız kapıdışarı edemezsin."

Magdalen, "Selamsız sabahsız gelmiştin ya" dedi.

Haklıydı. Bir göğüs geçirdim.

"Gel buraya" diyerek elimi uzattım. Madge de elini verdi, ama bu eller kaşık gibi soğuk ve cansız duruyordu; birkaç saniye sonra bıraktım.

Madge, "Olay çıkarma, Jakie" dedi.

O anda en ufağından bile olay çıkaracak durumda değildim. Dizlerim titriyordu; divanın üstüne uzandım.

"Eh" dedim usulca. "Demek beni kapının önüne koyuyorsun, hem de hayatını başka insanların kötü huylarını sömürerek kazanan bir adam yüzünden."

Magdalen, "Hepimiz başkalarının kötü huylarını sömürerek geçiniriz" dedi. Ama günün modası olan bu "sinik" tutum ona hiç yakışmıyordu. "Ben de öyle, sen de öyle; hele senin sömürdüğün kötü huylar onun sömürdüklerinden bin beterdir." Bu, benim arada çevirisini yaptığım kimi kitaplara bir dokundurmaydı.

"Sahi, bu vatandaş kimin nesi oluyor?" diye sordum.

Madge beni, sözlerinin yaratacağı etkiyi ölçmek için süzüyordu.

"Adı Starfield" dedi. "Belki duymuşsundur." Gözlerinde hiç utanmasız bir zafer bakışı yalazlanmıştı.

İfadesiz kalmak için yüzümü kastım. Starfield'miş demek, Samuel Starfield, hani şu Sultan Sammy, bahisçiler kralı. Gerçi Piccadilly yakınlarındaki işyeri ve ışıklı tabelası hâlâ duruyordu; ama onu sırf bir bahisçi olarak tanımlamakla Finn işi biraz basite indirgemişti. Starfield bugünlerde, parasıyla zevki sayesinde girebildiği alanların hepsinde bir şeyler yapıyordu; kadın giysileri, gece kulüpleri, filmcilik, restoran işletmeciliği.

"Anlıyorum" dedim. İçimden geçenleri Madge'e göstermeyecektim.

"Nerde tanıştın onunla? Bu soruyu tamamen sosyolojik amaçla soruyorum."

Madge, "Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum" dedi. "Madem öğrenmek istiyorsun, on bir numaralı otobüste tanıştım onunla." Bu, apaçık bir yalandı. Kafa salladım buna. İnanmadım.

"Ömür boyu manken olmaya adaylığını koyuyorsun" dedim. "Bütün zamanını gözle görülür servetin bir simgesi olmaya adayacaksın." Bunu söylerken düşündüm de; bu dediğim pek de o kadar kötü bir yaşam tarzı sayılmazdı hani.

"Jake, artık gider misin!" dedi Magdalen.

"Hem zaten, Sultan Sammy ile bu evde oturacak değilsin ya elbet?"

Magdalen, "Bu daire bize lazım olacak" dedi. "Hemen çıkıp gitmeni istiyorum."

Bu yanıtını kaçamaklı buldum. "*Evleneceğinizi* mi söylemiştin bana?" diye sordum. Gene sorumluluk duygularım depreşmeye başlamıştı. Ne olsa, Magdalen'in babası yoktu, ben de onun aile büyüğü sayılırdım. Elimde kalan tek rol buydu artık. Şimdi düşündükçe, Starfield'in Magdalen gibi bir kızla evlenmesi gözüme nedense müthiş derecede olanaksız bir şey gibi görünüyordu. Gerçi Madge kürk mantolar giyip salınmayı herhangi bir kadın kadar becerebilirdi; ama çarpıcı, gösterişli bir tip değildi, zengin ve ünlü olmayışı da cabası. Hoş, temiz bir İngiliz kızıydı, taşra kentlerinde kutlanan Mayıs Bayramları gibi basit ve tatlı. Oysa Starfield'in zevklerinin daha egzotik olduğunu ve hiç de evlilik niyeti içermediğini tahmin ediyordum. Madge üstüne basa basa ve hâlâ süt köpüğü gibi taptaze ve temiz, "*Evet*" dedi. "Şimdi bavulunu toplar mısın artık?" Gene de vicdanı rahatsızdı; gözlerini gözlerimden kaçırmasından anlıyordum bunu.

Kitap raflarını karıştırmaya başlayarak, "Burada senin birkaç kitabın olacak" dedi. *Murphy* ile *Pierrot Mon Ami*'yi alıp uzattı.

"Yoldaş Starfield'e yer açıyorsun haa" dedim. "Okuması var mı onun? Ha, lafı açılmışken, benim varlığımdan haberi var mı?"

Madge, "Ha, evet" diye kaçamaklı bir yanıt verdi. "Ama karşılaşmanızı istemiyorum. Onun için eşyalarını derhal toplamalısın. Yarından itibaren Sammy sık sık buraya gelmeye başlayacak."

"Kesin olan bir şey var" dedim. "Her şeyi bir günde taşıyamam. Şimdi birkaç şey alırım, ama yarın gene gelmem gerek." İki ayağı-

mın bir pabuca sokulmasından nefret ederim. "Hem sakın unutma" diye ateşli bir sesle ekledim. "Radyo *benim*dir." Düşüncelerim Lloyds Bankası'na takılıp kalıyordu.

"Tabii, canım" dedi Madge. "Ama bugünden sonra geleceğin zaman, önce telefon et. Cevap veren erkekse konuşmadan kapa."

"Bu durum bana tiksinti veriyor" dedim.

"Peki, canım" dedi Madge. "Taksi çağırayım mı sana?"

"Hayır!" diye bağırarak dışarı çıktım.

Merdiveni tırmandığım sırada Madge arkamdan, "Sammy buradayken gelecek olursan kafanı kırar senin" diyordu.

Öbür bavulu aldım, elyazmalarımı kasap kâğıdına sarıp paket ettim, yaya olarak oradan ayrıldım. Düşünmem gerekiyordu, oysa taksiye bindiğim zaman taksimetreye bakıp durmak yüzünden bir türlü düşünemem. Yetmiş üç numaralı otobüslerden birine binerek Bayan Tinckham'ın oraya gittim. Bayan Tinckham'ın Charlotte Sokağı dolaylarında bir gazete bayii vardır. Önünde ucuz bir reklam panosu bulunan tozlu, pis, berbat görünümlü bir köşe dükkânıdır burası; çeşitli dillerde gazeteler, kadın dergileri, kovboy ve bilim kurgu romanları, *Akılalmaz Öyküler* denen karmakarışık dergileri satar. Daha doğrusu bu saydığım şeyler karman çorman yığınlar halinde satışa sunulmuştur; ama ben bu dükkândan dondurma –dondurma da bulunur– ve *Evening News* gazetesinden başka bir şey alana hiç rastlamadım. Gazete ve dergilerin çoğunluğu yıllar yılı öylece yığılı durarak güneşten sararıp gider ve rahatları ancak Bayan Tinckham'ın okuma nöbeti tuttuğu zamanlarda bozulur. Böyle zamanlarda Bayan Tinckham eskilikten sararmış bir kovboy romanını eline alır, ne var ki yarısına geldiği zaman, bunu okumuş; ama okuduğunu unutmuş olduğunu söyleyerek bırakır. Zaten sınırlı olan ve çok yavaş çoğalan stokunun hepsini şimdiye değin okumuş olsa gerektir. Fransızca bilmediğini söylemesine karşın arada onun Fransızca gazeteleri karıştırdığını görürüm, ama belki yalnızca resimlere bakıyordur. Dondurma dolabının yanında küçük bir demir masayla iki sandalye, üstteki rafta da şişeler içinde, kırmızı ve

yeşil renkli alkolsüz içecekler durur. Burada huzur dolu birçok saat geçirmişimdir.

Bayan Tinckham'ın dükkânının tuhaf özelliklerinden biri de kedi dolu olmasıdır. Bir tek kocaman ana tekirden üreyen ve giderek büyüyen bir tekirler ailesi tezgâhın ve boş rafların üstünde oturup yatarlar; kehribar renkli gözleri güneşte kısılıp ışıldar; sıcaktan kızışmış bir tüy yüzeyinin üstünde kırpışan bir ışın çizgisi. Ben dükkâna girdiğimde çoğu zaman kedilerden biri yerinden atlayıp dizime çıkar, burada bir süre tarafsız bir ağırbaşlılıkla oturur, sonra dışarı süzülerek dükkânların önlerinden kayıp gider. Ama bu hayvanların, dükkândan on metreden fazla uzaklaştığını görmüş değilim. Tam ortada Bayan Tinckham oturmuş sigara içmektedir. Sigarayı resmen zincirleme olarak içen tek tanıdığım odur. Her sigarayı bir öncekinin izmaritinden yakar; günün ilk sigarasını nasıl yaktığı benim için hâlâ bir sırdır; çünkü ben istediğim zaman dükkânda asla kibrit bulunmaz. Bir keresinde geldiğim zaman onu derin bir kaygı ve telaş içinde buldum; sigarası kahvesinin içine düşmüştü, yenisini yakmak için de ateş bulamıyordu. Belki gece boyu da sigara tüttürüyordur ya da ne bileyim, yatak odasında hiç sönmeyen ebedi bir sigara vardır. Bayan Tinckham'ın ayaklarının dibinde, her zaman sigara izmaritleriyle dolup taşmış durumda emaye bir leğen vardır. Yanıbaşında, tezgâhın üstünde de, her zaman hafif, ancak duyulur biçimde çalan ufak bir radyo durur, öyle ki sigara dumanıyla sarılmış olarak kedilerinin arasında oturan bu kadına her an, bir müzik mırıltısı eşlik eder gibidir.

İçeri girince her zamanki gibi demir masanın üstüne tünedim, en yakındaki raftan bir kedi alıp dizime oturttum. Kedi, düğmesine basılmış bir makine gibi gırıldamaya başladı. O gün ilk kez içimden gelerek gülümsedim ve Bayan Tinckham'a baktım. Kendisi, Finn'in deyimiyle, komik bir ihtiyarcıktı; ama bana çok iyiliği geçmiştir, ben de gördüğüm iyiliği asla unutmam.

Bayan Tinckham *Akılalmaz Öyküler*'i elinden bırakarak, "Yaa, döndün demek" dedi ve radyosunu daha da kısarak müziği geri plandaki belli belirsiz bir mırıltıya indirgedi.

"Evet, maalesef" dedim. "Bayan Tinckham, bir yudum bir şey içmeye ne dersiniz?"

Günün birinde, barların kapalı olduğu bir saatte, Londra'nın orta yerinde, şöyle sakin bir köşede, ilaç niyetine bir şeyler içmek ihtiyacı duyarsam diye, Bayan Tinckham'ın dükkânında epey zamandır bir viski stoku bulunduruyordum. Gerçi artık barlar açılmıştı, ama ben bu dükkânın yatıştırıcı havasına gereksinme duyuyordum; gırıldayan kedi, fısıldayan radyo ve tütsü dumanlarıyla sarılı bir ana tanrıçayı andıran Bayan Tinckham. Bu planı ilk kurduğumda şişedeki içkiyi her gün işaretlerdim; ama bu, Bayan Tinckham'ı yakından tanımadığım günlerdeydi. Kendisi güvenilirlik yönünden bir doğa kanunu gibidir. Sır da saklar. Bir gün onun ağzından laf almaya çalışan tuhaf kılıklı müşterilerinden birinin, "Hastalık derecesinde sıkı ağızlısın!" diye bağırdığını duymuştum ki bu kadın gerçekten de öyledir. Doğrusunu isterseniz onun başarısının sırrı buymuş gibi geliyor bana. İşleri konusunda çok gizli kapaklı davranmayı seven kimseler onun dükkânını bir "ikinci adres" ve buluşma yeri olarak kullanırlar. Bazen onun, müşterilerinin işleri konusunda ne derece bilgili olduğunu merak ederim. Ondan uzakta olduğum zamanlarda, burnunun dibinde olup bitenleri hiç anlamayacak kadar saf olamayacağını düşünürüm. Yanındaykense, öyle tombul ve dalgın bir hali ve gözlerini, tıpkı kedileri gibi öyle bir kırpıştırması vardır ki şüphelere kapılırım. Bazı anlarda, gözümün ucuyla, onun yüzünde keskin bir zekâ pırıltısı görür gibi olurum; ama ne kadar hızlı dönersem döneyim, bu yüzde anaç ve ışıl ışıl bir ilgi ve biraz bön bir sevecenlik dışında herhangi bir ifade yakalayamam. Gerçek ne olursa olsun, kesin olan tek şey bu gerçeği kimsenin bilemeyeceğidir. Polisler Bayan Tinckham'ı sorguya çekmekten çoktan vazgeçmişlerdir. Zamanlarını boşa harcamak oluyordu bu. Bildiği şeyler ne denli az ya da çok olursa olsun, Bayan Tinckham dükkânının çevresinde dönen küçük dünyayla ilgili olarak, hiçbir zaman, ne para ne de fiyaka için, herhangi bir yakın tanışlık iddiasında bulunmamıştır bildiğim kadarıyla. Konuşmayan bir kadın, kadife kutuda mücevher gibidir. Bayan Tinckham'ın hayranıyım.

Bayan Tinckham karton bir bardağı viskiyle doldurup tezgâhın üstünden bana uzattı. Onun herhangi bir içkiye ağzını sürdüğünü asla görmemişimdir.

"Bu sefer Brendi yok mu, canım?" diye sordu.

"Yok, pis gümrükçüler el koydu," diye yanıtladım ve viskiden koca bir yudum alarak gümrüğü, Madge'i, Starfield'le bankamın müdürünü kapsayan bir el hareketiyle, "Allah belalarını versin!" diye ekledim.

Bayan Tinckham, "Ne oldu, canım, durumlar kötü mü gene?" diye sordu. Gözlerimi bardağıma dikmiş dururken onun bakışlarında bir algı kıvılcımının çaktığını görür gibi oldum.

O, kimbilir kaç itirafın yolunu açmış olan tatlı sesiyle, "İnsanlar çok zaman üzüntü ve dert kaynağı oluyorlar, öyle değil mi?" dedi.

Müşterilerinin Bayan Tinckham'la her şeyi konuştuklarından eminim. Kimi zaman dükkâna girdiğimde bunu havada kesin olarak hissetmişimdir. Ben de birçok şeyler anlatmışımdır ona. Birçok müşterisinin yaşamında onun, tek güvenilir dert ortağı olarak yer aldığından eminim. Böyle bir konumun bir yere değin kazançlı olması kaçınılmazdır; Bayan Tinckham'ın parası olduğu da kesin; çünkü bir gün bana gözünü bile kırpmadan on pound ödünç vermişti, gene de onun başlıca kaygısının para olduğunu sanmıyorum. Herkesin işini, daha doğrusu herkesin yaşamının içyüzünü bilmekten hoşlanıyor, hepsi bu. Aslını ararsanız onun çocuk gibi saf oluşu ya da olmayışıyla ilgili gerçek, belki de bu ikisinin ortasında bir yerdedir de bu kadın başka insanların hikâyelerinden örülü bir dünyada, gerçekle kurgunun birbirinden ayırt edilemediği bir boyutta yaşamaktadır.

Tatlı bir mırıltı duyuluyordu; bu belki radyoydu belki de benim dilimi çözmek için Bayan Tinckham'ın okuduğu bir büyü duası; nadide bir balığı ucu ucuna yakalamış olan ince bir olta telinin usulca kurulmasını andırır bir ses. Ama ben konuşmamak için dişlerimi sıkmıştım, öykümü daha çarpıcı biçimde sunabileceğim zamanı beklemek istiyordum. Bu öykü pek güzel geliştirilebilirdi; ama henüz tam oturmuş değildi. Şimdi anlatırsam gerçeği söyleyivermem gibi bir tehlike vardı. Gafil avlandığım zaman çoğunlukla doğruyu söylerim ki bundan daha sıkıcı ne olabilir? Bayan Tinckham'la göz göze geldim; bakışları hiçbir şey söylemiyordu, gene de onun, benim düşüncelerimi okuduğundan emindim.

"İnsanlar ve de para, Bayan Tinck" dedim. "Bunlar olmasa dünya ne mutlu bir yer olurdu."

"Kedilerden yeni yavrulayan oldu mu?" diye sordum.

"Daha olmadı, ama Maggie gene gebe." Bayan Tinckham tezgâhın üstündeki kocaman bir tekire dönerek, "Yakında cici bebelerine kavuşacaksın, değil mi, ha?" diye mırıldandı.

"Bu kez bir şans var mı dersiniz?" diye sordum.

Bayan Tinckham her zaman tekirlerinin, sokağın aşağısında oturan yakışıklı bir Siyam kedisiyle çiftleşmelerini sağlamaya çalışırdı. Gerçi ne yalan söylemeli, bu konudaki çabaları tekirlerini kapıya götürüp yakışıklı erkeği göstererek, "Şu nefis pisipisiye bir baksana!" demekten ibaretti ve şimdilik hiçbir sonuç vermiş değildi. Bir kedinin dikkatini herhangi bir şeyin üstüne çekmeye çalışmışlığınız varsa bunun ne denli zor olduğunu bilirsiniz. Hayvan, parmağınızın gösterdiği yerden başka her yere bakacaktır.

Bayan Tinckham acı acı, "Hiç umut yok," dedi. "Hepsi de şu at eti satan dükkândaki karalı beyazlı erkek kediye bayılıyorlar." Sonra hamile tekire dönerek, "öyle değil mi, güzel kız ha?" diye sordu. Tekir o iri, parlak kürklü pençesini uzatarak tırnaklarını bir *Nouvelle Litteraires* yığınına geçirdi.

Masanın üstünde paketimi açmaya başladım. Dizimdeki kedi yere sıçradı, usulca kapıdan dışarı sızdı. Bayan Tinckham, "Eh, ne yapalım" diyerek *Akılalmaz Öyküler*'e doğru uzandı.

Telaşla el yazmalarımı gözden geçirdim. Bir seferinde, Magdalen öfkeden kudurmuş, *Ve Dünya Bay Oppenheim'a Kalacak* adındaki epik şiirimin ilk altmış dörtlüğünü yırtıp parçalamıştı. Bu şiir, benim ideal sahibi olduğum günlerin eseriydi. O sırada, çağımızın epik şiir yazılabilecek bir çağ olmadığını henüz kavrayamamıştım, saf kişinin içinden gelen bir şeyi kâğıda dökmemesi için bir neden olmadığını sanıyordum. Ama bir tarih perspektifi edinmek kadar insanı felce uğratan hiçbir şey olamaz, özellikle de yazınsal konularda. Kimbilir, belki de insan belirli bir noktaya gelince düşünmekten resmen vazgeçmelidir. Doğrusunu isterseniz ben kendime, çağımızın roman yazmaya uygun bir çağ olmadığı kanısına varmama ramak kala gem vurmayı başarmıştım. Neyse, biz gene *Oppenheim*'a dönelim; arkadaşlarım şiirin başlığını, Yahudi karşıtlığı ko-

kuyor diye eleştirmişlerdi, oysa başlık yalnızca büyük sermayeyi simgeliyordu, ama Madge şiiri bu yüzden değil de hıncından yırtmıştı; onunla öğle yemeği yemek için verdiğim sözden cayıp bir kadın romancıyla buluştuğum için. Romancı kadında hiç iş yoktu, neylersin ki eve döndüğümde *Oppenheim*'ı paramparça bulmuştum. Eski günlerdeydi bu. Gene de bu olayın yinelenmiş olabileceğinden korkuyordum. Bu kız beni kapının önüne koymayı tasarlarken zihninden ne gibi düşünceler geçtiğini kim bilebilirdi? Bir kadının size diş bilemesi için, sizi incitecek bir şey yapmış olması kadar iyi bir vesile olamaz. İnsanların, onları incitmenizi gerektiren durumlar yaratmaları ne denli çileden çıkartıcıdır, ben de bilirim. Bu yüzden yazıları dikkatle gözden geçirdim.

Her şey yerinde gibiydi; ancak bir eksik vardı. Bu benim *Le Rossignol de Bois* çevirimin metniydi. Bu *Tahta Bülbül*, Jean Pierre Breteuil'ün sondan iki önceki kitabıydı. Doğrudan daktiloda çevirmiştim. Jean Pierre'den o kadar çok çeviri yaptım ki artık tek sorun ne kadar hızlı daktilo yazabileceğimdir. Ama karbon kâğıtlarıyla uğraşamam, –ellerim pek kıvrak değildir, karbon kâğıtlarının da ne menem şeyler olduğunu bilirsiniz– bu yüzden de kitabın tek bir kopyası vardı. Gene de bu konuda korkuya kapılmadım, çünkü biliyordum ki Magdalen herhangi bir şeyi ortadan kaldırmak istese bir çeviriyi değil de kendi yazdığım şeylerden birini seçerdi. Bir dahaki gidişimde unutmayıp çeviriyi almaya karar verdim; herhalde aşağıki yazı masasında olsa gerekti. *Le Rossignol* "bestseller" olacaktı ki bu da cebimin para görmesi demekti. Roman, psikanalizden geçen ve bundan sonra yaratma dürtüsünün kaybolduğunu gören genç bir besteci üstüneydi. Gerçi Jean Pierre'in bütün yazdıkları gibi çok satan türden kötü bir şeydi, gene de bu kitabı keyifle çevirmiştim.

Dave Gellman benim Breteuil çevirisi yapmakta uzman olduğumu, çünkü kendimin de bu tür kitaplar yazmak istediğimi söyler, ama durum böyle değil. Breteuil çevirisi yapıyorum, çünkü kolay, hem de her dilde peynir ekmek gibi satıyor. Sonra, çeviri yapmaktan sapkın bir haz alıyorum: İnsanın ağzını açınca gırtlağından başka birinin sesinin çıkması gibi bir şey. Sondan bir önceki roman, Paris'teyken okuduğum *Le Pierres de l'Amour* da, hiç kuş-

kusuz çok satacak. Henüz okumadığım *Nous Les Vainqueurs** diye bir roman daha çıkmıştı geçenlerde. Yayıncıma gidip *Tahta Bülbül* çevirisi için biraz avans almaya karar verdim. Bu arada ona Paris'teyken aklıma gelmiş olan bir fikri de satmaya çalışacaktım: Kısa Fransız öykülerinden benim çevirip düzenleyeceğim bir derleme. Bavullarımı dolduran şey işte bu öykülerdi. Böyle bir derleme açlık tehlikesini uzakta tutmaya yarardı. Dave'in dediği gibi kendim bir şeyler yazmaktansa her işe razıydım. Bankada yetmiş pound kadar param olduğunu hesaplamıştım. Gene de en vahim ve ivedi sorun, Earls Court Yolu artık bana kapanmış olduğuna göre barınıp çalışabileceğim şöyle ucuz ve hoş bir yer bulmaktı.

Şimdi siz belki de Magdalen'in beni böyle selamsız sabahsız kapı dışarı etmesinin biraz taş yüreklilik olduğunu düşünüyorsunuz; durumu böyle sessizce sineye çektiğim için beni de fazla uysal buluyorsunuz belki. Gelgelelim Magdalen zorba bir kadın değildir aslında. Akıllı, canlı, duygulu bir insandır, sıcak kalpli ve herkese iyilik etmeye hazırdır, meğer ki bu onun başına dert açmasın. Hangimiz bundan fazlasını yapabiliriz? Bana gelince, Madge konusunda vicdanım rahatsızdı. Biraz önce o evde neredeyse hiç kira vermeden oturduğumu söylemiştim. Aslında işin tam doğrusu değildi bu; doğruyu isterseniz hiç kira vermeden oturuyordum. Bu düşünce biraz canımı sıkıyordu. Kadın eline bakmak adamın *locus standi*'si** için iyi değildir. Sonra Madge'in evlenmek istediğini de biliyordum. Bunu bana birkaç kez dokundurmuştu; benimle evlenmeye hazırdı sanıyorum. Ama ben istemiyordum. İşte böyle, bu iki neden yüzünden şimdi Earls Court Yolu'nda hiçbir hakkım olmadığını ve eğer Madge sığınacak başka bir kanat altı arıyorsa suçun tamamen bende olduğunu düşünüyordum. Beri yandan Sultan Sammy'nin çantada keklik değil de epey uzak bir olasılık olduğunu düşünmekle tarafsız davrandığımdan da emindim.

Bu aşamada kendim hakkımda bir çift laf etsem yerinde olur herhalde. Adım James Donaghue, ama bu sizi kaygılandırmasın; çünkü Dublin'e ancak bir kez gittim, viski içmekten körkütük durumdaydım ve günışığını ancak iki kez gördüm; bir, beni Store Sokağı polis karakolundan salıverdikleri zaman, bir de Finn beni Holyhe-

* (Fra.) **Nous Les Vainqueurs**; Biz Fatihler (y.h.n.)

** (Lat.) locus standi; kişinin durduğu yer (ç.n.)

ad vapuruna bindirdiği zaman. İçtiğim günlerdeydi bu. Şimdi yaşım otuzu biraz geçkin; yetenekli ama tembelim. Piyasa işi yazılar yazarak geçinirim, ara sıra doğru dürüst şeyler yazdığım da olur, ama elden geldiğince az. Günümüzde insan kalemiyle geçinebilir, tabii eğer her zaman eli yüzü düzgün yazabiliyorsa ve piyasanın istediği şeyleri yazmaya razıysa. Boyumun kısa olduğuna daha önce değinmiştim ama, "ufak tefek ve düzgün yapılı" dersek beni daha iyi tanımlamış oluruz. Sarı saçlarım ve keskin, cin gibi yüz çizgilerim var. Judoda iyiyimdir de boksa pek hevesim yoktur. Bu öyküyü daha yakından ilgilendiren husus sinirlerimin berbat durumda olmasıdır. Bunun nasıl olduğuna boş verin. Bu, ayrı bir hikâyedir, ben de size bütün hayat hikâyemi anlatıyor değilim. Evet, sinirlerim berbat durumda; bunun sonuçlarından biri de uzun süre yalnız kalamamamdır. Finn'in çok işime yaraması da bundan ya. Baş başa saatler saati otururuz, kimi zaman tek laf etmeden. Ben belki de Tanrı, özgürlük ve ölümsüzlük üstüne düşünüyorumdur. Finn'in neler düşündüğünü bilemeyeceğim. Ama daha da beteri, yabancı bir evde yaşamaktan nefret ederim, esirgenmekten hoşlanırım. Bu yüzden de asalağın biriyimdir ve çoğunlukla arkadaşlarımın evlerinde yaşarım. Bu, mali yönden de elverişlidir. Arkadaşlarıma pek yük olmam; çünkü kendi halinde biriyimdir, Finn'in de elinden birçok iş gelir.

Gene de şimdi nereye gideceğimize karar vermek sorun sayılırdı. Dave Gellman bizi barındırır mıydı acaba? Bu fikri, pek parlak olmadığını kestirmekle birlikte bir süre tarttım. Dave eski bir dosttur; ama bir filozoftur. Yıldız falına bakan türden değil de Kant ve Plato gibi sahici bir filozof, bu yüzden de parasızdır, doğallıkla. Dave'den herhangi bir talepte bulunmamanın belki de daha doğru olacağını düşünüyordum. Dave aynı zamanda Yahudi'dir, oruç tutan, günahlardan arınılamayacağına falan inanan, damgalı mühürlü bir Yahudi; Tevrat'taki hani içinde, şu çok değerli yağ bulunan mermer kavanozu kıran kadının öyküsü ve bunun gibi daha birçok öykü karşısında dehşete kapılanlardan. Benim canımı sıkan bu değil, onun Kutsal Üçlü konusunda, duyguların önemsizliği ve inayet kavramı konusunda Finn'le yaptığı sonu gelmez tartışmalardır. Dave'in, inayet kavramı kadar nefret ettiği başka hiçbir kav-

ram yoktur; bunu bir tür ruhsal dolandırıcılık yerine koyar. Dave'e sorarsanız bu kavram kişiyi dolambaçlı davranmaya ve her şeyi yutturabileceğine inanmaya iter. İnsan, açık, pratik kurallara uyarak yaşamalıdır, der Dave, her türlü aşırılığı hoşgörebilen yüce fikirlerin belirsiz aydınlığına uyarak değil. Dave, Finn'in uzun uzun konuştuğu nadir insanlardan biridir. Finn'in imanını yitirmiş bir Katolik, mizaç yönünden de Metodist olduğunu belirtmeliyim ya da bana öyle gelir, kendisi de Dave'le konuşurken bunu ısrarla ileri sürer. Finn her zaman, sahiden dindar bir ülkede yaşayabilmek için İrlanda'ya döneceğini söyler durur, ama hiçbir zaman dönmez. Bu yüzden de Dave'in evinde pek huzur bulamayacağımızı düşünüyordum. Finn'in pek konuşmadığı zamanları yeğlerim ben. Eskiden ben de Dave'le soyut konularda bol bol konuşurdum. İlk tanıştığımızda onun filozof olması çok hoşuma gitmişti; bana bazı önemli gerçekler açıklayabileceğini düşünmüştüm. O sıralar, ne yalan söyleyim pek akıl erdirememekle birlikte, Hegel ve Spinoza okuyor ve bunları Dave'le tartışabilmeyi umuyordum. Ama nedense hiçbir sonuca ulaşamıyor gibiydik; konuşmalarımızın çoğunluğu, benim bir şey söylemem, Dave'in de, "Anlamıyorum" demesinden ibaretti sanki. Sonra ben dediğimi yineliyordum, Dave'in de sabrı iyice taşıyordu. Epey zaman sonra anladım ki Dave, "Anlamıyorum" dediği zaman benim sözlerimin saçma olduğunu söylemek istiyordu. Hegel, Hakikat'in muhteşem bir sözcük, hakikatin kendisinin ise daha da muhteşem olduğunu söyler. Dave'le ben hiçbir zaman sözcükten pek ileri gidemez gibiydik, öyle ki sonunda ben bu tartışmalardan vazgeçtim. Gene de Dave'i çok severim; konuşacak başka bir sürü konumuz vardır, bu yüzden onun evine taşınmak fikrini tümden boşlamış değildim. Zaten aklıma gelen tek fikir de buydu.

Bu sonuca vardığım zaman kitaplarımdan bir kısmını çıkardım ve yazı dosyalarımla birlikte Bayan Tinckham'ın tezgâhının altına bıraktım. Sonra dükkândan çıkıp Lyons'a gittim.

II

Londra'nın kimi semtleri vardır, gereklidirler; kimileriyse rastlantıyla oluşmuş, oluşmuş bulundukları için varlıklarını sürdüren yerlerdir. Earls Court'un batısında kalan her yer, ırmak boyundaki birkaç köşe dışında, bu nasılsa oluşmuş bulunan rastlantısal yerler kapsamına girer. Rastlantısallıktan nefret ederim ben. Hayatımdaki her şeyin yeterli bir nedeni olsun isterim. Dave, Earls Court'un batısında oturuyordu, bu da benim gözümde onun olumsuz yanlarından biriydi. Goldhawk yolunun gerisinde, her nedense 'kâşane' denilen o kırmızımsı kara binalardan birinde oturur. Bu sözcüğü bu bağlamda ilk olarak, Londra'daki karanlık çocukluk günlerimde duymuştum. O gün bugündür birçok nesir parçasının, –İncil'dekiler de dahil buna– bu sözcük yüzünden tadına varamamışımdır. Dave'in

çevresine pek önem vermediğini sanıyorum. Filozof olduğu için onun önemsediği şey varlığın merkezindeki düğümdür (benim böyle laflar ettiğimi duysa kızar ya), çoğunluğumuzu istemesek de oyalayan çözülmüş ilmikler değil. Sonra, Yahudi olduğu için, özel bir gayret göstermeksizin Tarih'in bir parçası olduğuna inanabilir. Ben işte buna gıpta ediyorum. Çünkü benim şahsen Tarih'e ayak uydurabilmek için her yıl biraz daha çaba harcamam gerekiyor. İşte böyle, Dave rastlantısal bir adreste oturmayı göze alabilir. Ben bunu yapabileceğimden emin değildim.

Dave'in "kâşane"si yüksek bir bina, ne var ki yanında yükselen kocaman, beyaz duvarlı modern bir hastane binası abanmış üstüne. Yalınlık ve haklılık yansıtan bir yer; önünden her zaman bir *frisson**'la geçerim. Şimdi o karanlık, vitraylı merdivenden Dave'in katına çıkarken, içeride konuşanların seslerinin mırıltısını duydum. Canım sıkıldı buna. Dave çok fazla insan tanır. Yaşamı samimiyet konusunda sürekli bir *tour de force***'tur sanki. Ben şahsen herhangi bir dönemde dörtten fazla kişiyle samimiyet kurmayı ahlaka aykırı sayarım doğrusu. Oysa Dave yüzü aşkın kişiyle samimi gibidir. Sanatçı ve entelektüeller arasında geniş ve yapışkan bir çevresi olduğu gibi sol kanattan sayısız politikacı da tanır ki bunların arasında, Yeni Bağımsız Sosyalist Parti lideri solcu Todd gibi tuhaf kişilerle, ondan da ekzantrik başkalarını sayabiliriz. Sonra öğrencileri de vardır, öğrencilerinin arkadaşları ve sayısı her gün çoğalan eski öğrencilerinden oluşmuş bir ordu. Dave'in öğrencisi olan hiç kimse onunla bağlantısını koparmaz sanki. Bunu anlamak bana zor geliyor, çünkü daha önce de belirttiğim gibi felsefe konuştuğumuz günlerde Dave benimle hiçbir konuda iletişim kuramamıştı. Ama belki de onun bir keresinde sabrı taşarak dediği gibi, benim ıslah olmaz sanatçı yönüm aşırı baskındır, ne bileyim. Şunu da eklemeliyim ki Dave benim yaşam tarzımı hiç hoş karşılamaz, düzenli bir işe gireyim diye beni hep zorlar durur.

Dave, üniversite için okullararası çalışmalar da yapar ve çevresine boş zamanlarında "hakikat"le ilgilenen çok sayıda genç insan

---

* (Fr.) frisson: ürperme (y.h.n.)

** (Fr.) tour de force: güç gösterisi; salt beceriyle veya zekice bir teknikle kazanılan başarı (y.h.n.)

toplar. Dave'in öğrencileri ona hayrandırlar, gene de onunla aralarında sürekli bir kavga vardır. Öğrenciler günebakan çiçekleri gibi umut ve amaç doludurlar. Hepsi de doğal birer metafizikçidirler, daha doğrusu Dave, dudak bükerek böyle der. Doğal metafizikçi olmak bana harika bir şeymiş gibi geliyor, ama Dave bunu ateşli bir muhalefetle karşılıyor. Dave'in öğrencileri için dünya bir gizemdir, bu gizemin anahtarını bulmak da mantıklı bir olasılık. Bu anahtar, şöyle sekiz yüz sayfalık bir kitaba sığacak türden bir şey olmalıdır. Anahtarı bulmanın basit bir iş olması gerekmez, ama Dave'in öğrencilerine sorarsanız, üniversite tatilleri dışında, haftada dört-on saati bu amaca adamak, anahtarı bulmaya yeterli olacaktır. Meselenin bundan ya daha basit ya da daha karmaşık olması gerektiğini kafaları almaz. Belirli sınırlar içinde görüşlerini değiştirmeye hazırdırlar. Birçoğu üniversiteye teosofist olarak gelir. Eleştirel Gerçekçi ya da Bradley'ci olarak ayrılırlar. Dave'in eleştirilerinin çok zaman sadece katalitik bir sonuç doğurması dikkate değer bir şey doğrusu. O, ışığını öğrencilerinin üzerine güneşin kahredici şiddetiyle saçar, ama onların metafizik özentilerini kavuracağı yerde değişime uğratarak bir parlak aşamadan öbürüne geçmelerini sağlamakla kalır. Bu ilginç durum beni, onun, kendisine rağmen yine de iyi bir öğretmen olduğunu düşünmeye yöneltiyor. Dave'in bu genç çocuklarla uğraşmasını izlemek gül ağacı budayan birini seyretmek gibidir. Budanması gereken dallar en güçlü, en canlı olanlardır. Bu sayede belki sonradan ağaç çiçek verebilir, ama Dave bunların felsefe çiçekleri olmayacağı umudundadır. Onun en yüce amacı gençleri felsefeden vazgeçirmektir. Beni de her zaman özel bir içtenlikle felsefeye karşı uyarır.

Kapıda duraksadım. Kalabalık bir odaya girip de bir sürü yüzün dikkatlerini benim üstümde topladıklarını hissetmekten nefret ederim. İçimden dönüp gitmek geldi ama sonunda, kendi kendime şöyle bir omuz silkerek içeri girdim. Oda, hepsi aynı zamanda konuşarak fincan fincan çay içmekte olan genç erkeklerle doluydu, ama yüzlerin benden yana dönmesini dert etmeme gerek yoktu; çünkü benim içeri girmemle Dave dışında kimse ilgilenmedi. Dave bu mêlée'nin* biraz uzağında, bir köşede oturmaktaydı; beni gö-

* (Fr.) mêlée: Curcuna, kargaşa (y.h.n.)

rünce, beklediği bir işaretin belirmesini selamlayan bir eski zaman peygamberinin ağırbaşlı devinimiyle elini kaldırdı. Dave'in Tevrat'taki eski peygamberlere benzeyen bir görünümü olduğu sanılmasın. Kendisi şişmanımsı ve kelimsidir; şen kahverengi gözleri, yumuk elleri, biraz genizden gelen bir sesi vardır, İngilizcesi de bozuktur. Finn onun yanı başında, sırtını duvara dayayıp ayaklarını bir kaza kurbanı gibi ileriye uzatmış durumda, oturmaktaydı.

Çok sayıda tüysüz gencin arasından geçip Finn'in üstünden atlayarak ilerledim, Dave'in elini sıktım. Finn'e dostça bir tekme atıp masanın ucuna tünedim. Gençlerden biri elime otomatik olarak bir fincan çay tutuşturdu; bir yandan da kafasını başka bir tarafa çevirmiş konuşup duruyordu. 'Olması gereken' kişiyi sonunda döndürüp dolaştırıp gene 'olan'a getirir. İyi de hangi 'olan'a?

"Görüyorum ki, hâlâ sürüyor" dedim.

Dave, "Doğal bir insani etkinlik" diye hafiften kaş çatarak karşılık verdi. Sonra bana dostça baktı.

"Duyduğuma göre başın dertteymiş" dedi, şamatayı bastırmak için sesini biraz yükselterek.

Ben çayımı yudumlayarak, "Öyle de denebilir" diye sakıngan bir yanıt verdim. Dave'le konuşurken dertlerimi asla abartmam; çünkü o bunları hiç anlayışla karşılamaz, çok zaman alaya alır.

"Ben senin yerinde olsaydım adam gibi bir işe girerdim" dedi. Pencerenin hemen dışında yükselen beyaz hastane duvarını göstererek, "Her zaman hademeler istiyorlar oradan" diye ekledi. "Hastabakıcı bile olabilirsin. Ya da yarım günlük bir iş yapabilirsin."

Dave bana her zaman bu fikri aşılamaya çalışırdı; neden bilmem, çünkü kulak asma olasılığımın bu denli az olduğu başka pek az öğüt düşünülebilirdi. Dave bunu kısmen beni sinirlendirmek için yapıyordu sanırım. Kimi zaman da bana ısrarla, bir gözaltı görevlisi, bir fabrika müfettişi ya da bir ilkokulda öğretmen olmanın çekiciliğinden dem vururdu.

Hastanenin duvarına baktım. "Ruhumun selamete kavuşması için" dedim.

Dave, "O neden için değil!" dedi, dudak bükerek, "Her zaman düşünüyorsun ruhunu. Esas ruhunu düşünmek için değil, başka insanları düşünmek içindir bu."

Bunda bir gerçek payı olduğunu görebiliyordum; ama bunu Dave'in işaret etmesine ihtiyacım yoktu, zaten şu anda bu konuda herhangi bir şey yapılabileceğini de sanmıyordum. Finn bana bir sigara attı. Ilımlı bir biçimde her zaman beni Dave'e karşı korumaya çalışırdı. Şu anki ivedi sorun yaşayacak sıcak, dost bir yer bulmaktı; bu çözümleninceye değin başka hiçbir şeyin önemi yoktu. İki yakamız bir araya gelecekse ben yazı yazmak zorundaydım; evsiz kaldığım zaman da hiçbir işe koyulamam.

Çayımı bitirdiğim zaman usulca Dave'in katını denetlemeye çıktım. Oturma odası, Dave'in yatak odası, yedek oda, banyo ve mutfak. Yedek odayı alıcı gözle inceledim. Bu da şimdi daha bile yakına gelmiş gibi duran hastane duvarına bakıyordu. Odanın duvarları marazlı bir sarımsı kahverengiye boyanmış, çok sade döşenmişti. Şu sırada her yana Finn'in eşyaları saçılmış duruyordu. Eh, bundan kötüsü de olabilirdi. Ben elbise dolabını gözden geçirirken Dave içeri girdi. Kafamdan geçenleri gayet iyi biliyordu.

"Hayır, Jake" dedi. "Kesinlikle olmaz,"

"Neden olmazmış?"

"Birlikte yaşayan iki sinir küpü olamayız biz."

"Seni sinsi yılan!" dedim. Dave sinir küpü filan değil, taş gibi dayanıklıdır. Gene de onunla tartışmaya girmedim; çünkü buraya yerleşmek fikrinden, Yehova ile Kutsal Üçlü nedeniyle, ben de az buçuk soğumuştum. "Beni kapıdışarı ettiğine göre yapıcı bir öneride bulunmak boynunun borcudur" dedim.

Dave, "Zaten kapı içeri değildin ki, Jake" dedi. "Gene de düşünmeye çalışacağım." Dave benim gereksinmelerimi iyi bilir. Öbür odaya döndük, kendimizi gene curcunanın orta yerinde bulduk.

"Hanımları dene bir istersen, haa?"

"Olmaz" dedim. "Hanımlar şurama geldi."

"Bazı zaman beni illet ediyorsun, Jake,"

"Ruhsal durumum benim kendi elimde değil ki! Ne olsa, özgürlük yalnızca bir kavramdır."

"Üçüncü *Critique*'de!" diye Dave odanın karşı yanındaki birine bağırdı.

Ben, "Hangi hanımlar yani?" diye sordum.

Dave, "Ben senin kadınlarını tanımıyorum" dedi. "Ama birkaç ziyaret yaparsan birileri sana bir fikir verebilir."

Başka bir yere yerleşirsem Dave'in beni görünce daha bir memnun olacağını sezdim. Başını masanın altına sokup yere uzanmış olan Finn birden,

"Anna Quentin'i dene" dedi. Finn kimi zaman olağanüstü bir seziş gücü sergiler.

Bu isim içime ok gibi saplanmıştı. "Nasıl yapabilirim bunu?" dedim. "Dünyanın en olmayacak şeyi bu" diye ekledim.

"Ah, sen hâlâ öylesin" dedi Dave.

"Hiç de öyle değilim işte" dedim. "Hem zaten onun nerede olduğu konusunda zerrece fikrim yok." Onlara sırt çevirip pencereye doğru döndüm. İnsanların yüzümden her şeyi okumaları hiç hoşuma gitmez.

Beni iyi tanıyan Dave, "Yola çıktı bile!" dedi.

"Başka bir fikir ver" dedim.

"Senin koca bir aptal olduğunun fikrini veriyorum" dedi Dave. "Toplum gırtlağına sarılıp seni iyice sarsmalı, aklı başında bir iş tutmaya zorlamalı. O zaman akşamları müthiş bir kitap yazma olasılığın olabilir."

Dave'in tersliğinin üstünde olduğunu görebiliyordum. Şamata artmaktaydı. Bavulumu ayağımla masanın altına, Finn'in yanına ittim.

"Bunu burada bırakabilir miyim?"

Birisi, "Kişi gerçek benliğinin hangisi olduğunu nereden bilebilir ki?" diye soruyordu.

Dave, "İkisini de bırakabilirsin buraya" dedi.

"Telefon ederim" dedim. Ve onlardan ayrıldım.

Finn'in telaffuz etmiş olduğu ad yüzünden içimde hâlâ bir sızı vardı. Ama bu sızının orta yerinde tuhaf bir ezgi duyulmaya başlamıştı; bana, "Yola koyul" diye seslenen bir küçük flüt. Anna'yı aramaya en ufak bir niyetim olduğundan değil, elbette; ne var ki onun düşüncesiyle baş başa kalmak istiyordum. Kadınlar konusun-

da mistik bir tavrım yoktur benim. James'le Conrad'ın romanlarında, tuhaf biçimde çiçeğe benzeyen ve "temiz yürekli, derin, kendine ve karşısındakine güvenen" gibilerden tanımlanan kadınları pek severim. "Derin" tanımı ne güzeldir; kelebek gibi çırpınan bembeyaz eller, hem de denizler kadar derin. Gel gör ki gerçek yaşamda ben bu kadınların hiçbirine rastlamamışımdır. Onlarla ilgili kitapları okumayı severim, ama ona bakarsanız ben Pegasus ve Chrysaor'la ilgili öyküleri okumayı da severim. Benim tanıdığım kadınlar çok zaman toy, tutuk, kolay kanan, basit kişilerdir. Erkeklerde rastlayınca, "kendine gömülmüş" dediğimiz kimi nitelikler sergiledikleri için kadınlara, "derin" sıfatını yakıştırmak için hiçbir neden göremem. Beri yandan bu kadınlar kurnaz ve sinsiyse kendi kendilerini ve başkalarını onlar da tıpkı erkekler gibi aldatıyorlar demektir. Hepimiz aynı aldatmacaya dahiliz; ancak kadınlar, oynamak zorunda oldukları rol yüzünden dengelerini erkeklere kıyasla biraz daha sık yitirirler. Zaman içinde iç organları yerinden oynatan yüksek ökçeler gibi. Beni bu sözümona derinlikler kadar tiksindiren pek az şey vardır.

Ne var ki Anna'yı derin bulmuştum. "Gizemli" dememi haklı çıkaracak nesi var bilmiyorum, ama o bana her zaman gizine erişilmez bir varlık olarak görünmüştür. Dave bir keresinde bana, "Karşımızdakini tüketilemez biri olarak görmek aslında aşkın tanımlanmasıdır" demişti, öyleyse ben de belki Anna'ya âşıktım. Anna'nın konuşurken boğuk çıkan bir sesi ve her an içten gelme sıcacık bir ışıkla aydınlanan, yumuşak, tatlı çizgili bir yüzü vardır. Özlem ve istek dolu, gene de zerrece hoşnutsuzluk yansıtmayan, dengeli bir yüz. Gür kestane saçlarını eski tarz büklümlerle yukarı doğru toplar, yani, onu ilk tanıdığımda böyle yapardı. Çok eskidendi bütün bunlar. Anna benden altı yaş büyüktür; ilk tanıştığımızda kız kardeşi Sadie'yle birlikte şarkılı bir şov yaparlardı. Şova sesini Anna, albenisini Sadie verirdi. Anna'nın, radyodan dinlenirken bile insanın yüreğini burkan bir kontralto sesi vardır; hele şarkı söylerken yaptığı o küçük jestler yok mu, yüz yüze olduğunuzda içiniz gider. Şarkısını doğrudan yüreğinize saplar sanki. En azından onu ilk dinlediğimde bana öyle gelmişti, bunun etkisinden de kurtulabilmiş değilim.

Sevimli bir karatavuk, tehlikeli bir tropik balığına ne denli benzerse Anna da kardeşine o denli benzer; zaten bir süre sonra yolları ayrıldı. Bunun nedeni sanırım kısmen, birbirlerine katlanamamaları, kısmen de hırs ve amaçlarının ayrı yönlere sapmasıydı. Tam o sıralarda, anımsarsanız, İngiliz sineması kritik bir dönemden geçmekteydi. Bounty Belfounder Company henüz kurulmuş ve eski Phantasifilms Ltd. el değiştirmişti. Ne var ki bu şirketlerin hiçbiri yeni yıldızlar keşfedemez gibiydiler. Bir yanda babadan kalma emektar yüzler yerliyerindeydi, bir yandan da zaman zaman genç bir isim basında malum gürültüleri kopardıktan ve bir tek film çevirdikten sonra bir havai fişeğin kısa parıltısıyla kayıp gidiyordu. Phantasifilms besbelli insan oyuncuların iyi hasılat yapamadığına karar vererek hayvanlar âleminde birkaç keşif yapmayı başarmıştı, özellikle de Mister Mars adındaki Alsas tipi köpek. Bu hayvanın duygusal serüvenleri şirketi muhtemelen iflastan kurtarmıştı. Bounty Belfounder başlangıçtan beri çok daha başarılı bir şirketti, Sadie de çok geçmeden yeteneklerini bu alanda satılığa çıkardı. Ve bildiğiniz üzere, Sadie gerçek bir yıldız olup çıktı.

Yıldızlar tuhaf fenomenlerdir. Yıldız olmak ille de iyi bir beyazperde oyuncusu olmak anlamına gelmez, hatta güzellik ve çekicilikle ilgili bir şey değildir. Yıldızı yıldız yapan şey bir yüzey ve *éclat** niteliğidir. Sadie'de *éclat* vardı, daha doğrusu seyirciler böyle düşünüyordu, oysa ben şahsen hâlâ "albeni" sözcüğünü yeğlerim. Benim Sadie'yi pek tutmadığımı anlamışsınızdır. Sadie parlak, cilalı, göz kamaştırıcıdır. Yaşı Anna'dan küçüktür, yüz çizgileri de ablasınınkilere benzer, yalnız daha küçük, daha sıkışıktır; birileri onun kafatasını küçültmeye kalkışmış, ama ilk aşamadan öteye geçememiş sanırsınız. Konuşurken de sesi Anna'ya benzer, ama o boğukluk daha metalikleşmiş gibidir. Kestane büklümler yerine pas tutmuş demir. Kimileri bunu da çok çekici buluyor. Şarkı da söyleyemez.

Anna hiçbir zaman filmlerde oynamaya kalkışmadı. Neden, bilmiyorum, çünkü bana her zaman bu konudaki potansiyeli Sadie'ninkinden üstünmüş gibi gelmiştir. Ama kimbilir, dışavurduğu imgede yüzeysel bir kesinlik eksikliği vardı, belki de. Film dün-

* (Fr.) éclat; parlaklık, göz kamaştırıcı etki (y.h.n.)

yasına girebilmek için insanın keskin pruvalı bir tekne olması gerekir. Sadie'den ayrıldıktan sonra Anna bir süre daha "ciddi" şarkılar söyledi, ama onu bu dünyada ileriye götürebilecek eğitimden yoksundu. Son duyduğumda bir gece kulübünde halk şarkıları söylemekteydi. Böyle bir bileşim onu çok iyi ifade eder.

Anna, Boyswater Yolu'nun gerisindeki, başka evlerle iyice iç içe geçmiş, minicik, modern bir dairede otururdu; onu orada sık sık görmeye giderdim, çok bağlıydım ona, ama o zaman bile karakterinin kusurlu olduğunu görebiliyordum. Anna, hani şu, hiçbir sevgi önerisini geri çevirmeye dayanamayan kadınlardandır. Bu öneriler onun koltuklarını kabartır sanmayın. Kişisel ilişkiler konusunda özel bir yeteneği vardır ve şairler nasıl okura ihtiyaç duyarlarsa o da öyle, sevgiye ihtiyaç duyar. Ona bağlanmak zahmetine katlanan kişiye, kim olursa olsun, o da hemen ilgi gösterir: Candan, cömert, yaratıcı, kapristen tamamen uzak bir ilgidir bu, gene de öz benliğini teslim etmekten kaçınmak için, hesaplı olarak takınılmış bir tutumdur. Anna'nın film dünyasına atılmayışının bir nedeni de bu olsa gerek; özel yaşamı neredeyse bütün zamanını alan bir etkinlikti. Bunun, aynı zamanda, tüm yaşantısını uzun bir sadakatsizlik edimine dönüştürmek gibi hazin bir sonucu da vardı. Onu ilk tanıdığımda Anna, arkadaşlarının her birinden, bütün ötekilerle ne kadar yakından bağıntılı olduğunu gizleyebilmek için, her an yalan dolan ve gizlilik içinde yaşıyordu. Ya da kimi zaman başka bir yöntem denediği oluyordu; ufak ama arkası kesilmeyen şoklarla, kıskançlığın keskinliğini törpülemek ve sonunda kurbanının, (gene her zamanki gibi ona kul köle olmakla birlikte) onun sevgisinin cömert genişliğine teslim olmasını sağlamak. Böyle durumlar hiç hoşuma gitmez; zaten ben Anna'nın oynadığı oyunları hemen görmüştüm. Gene de ona getirdiğim yorum gözümde onun gizemini asla azaltmadığı gibi duygusal sadakatsizliği de onu hiçbir zaman gözümden düşürmedi. Bunun nedeni belki de onun bana beslediği sıcak duyguların gücünü ve gerçekliğini her an hissedebilmemdi; engindeki yolcuya, özlediği adadan çiçek ve meyve kokuları taşıyan ılık bir rüzgâr gibi. Bütün öteki hayranlarını da ona bağlayan şey, büyük bir olasılıkla bu aynı tılsımdı. Ama böyle olması hiçbir şeyi değiştirmiyordu.

Şimdi siz benim Anna'yla evlenmeyi hiç aklımdan geçirip geçirmediğimi merak edebilirsiniz. Geçirmiştim. Şu var ki evlilik benim için bugün bile, "Akılcı bir Kavramdan", hayatımda kurucu değil, düzenleyici bir rol oynayan bir kavramdan ibarettir. Elimde değil, ne zaman bir kadınla ilgilensem evlenme olasılığını aydınlatıcı bir hipotez olarak kullanırım; ama bunu, edimsel bir araç saymayı ciddi biçimde düşünemem. Gene de Anna'yla beraberken bu fikri ciddiye almaya çok yaklaşmıştım. Gerçi onun bana evet diyeceğini sanmıyordum, ama sonunda ondan kopup uzaklaşmamın nedeni belki de budur. Yalnızlıktan nefret etmekle birlikte yakınlıktan da korkarım ben. Hayatımın özü, kendi kendimle yürüttüğüm özel bir konuşmadır ki bunu bir diyaloğa çevirmek kendi kendimi mahvetmekle eş anlamlı olur. Benim gereksindiğim can yoldaşlığı, pub ve kahvelerin sağlayabileceği bir can yoldaşlığıdır. Ruhsal beraberlik denen şeyi asla istememişimdir. İnsanın kendisine bile doğruyu söylemesi yeterince zordur zaten. Öte yandan ruhsal beraberlik Anna'nın özel alanıydı. Sonra Anna'nın trajediye karşı, sinirime dokunan bir düşkünlüğü vardı. Gözleri hep, en ağır dramlara çevrili dururdu. Hayatı çok yoğun yaşar, yaşarken kendini çok zora koşardı. Oysa ben hayatı böyle, sonunda nasılsa kemiklerini kıracak olan tehlikeli bir hayvanı kışkırtırcasına yaşamayı budalalık sayarım. İşte böyle, Anna Fransız gece kulüplerinde Fransız halk şarkıları söylemek için Fransa'ya gittiğinde ben, üstünkörü, "Dönüşünde seni ararım" dedim; ama o aramayacağımı biliyordu, ben de onun bildiğini biliyordum. Üç beş yıl önceydi bunlar; o zamandan bu yana dingin bir yaşam sürmüştüm, özellikle Earls Court Yolu'nda.

Dave'in evinden çıktığım zaman Sheperd's Bush'a kadar yürüyüp seksen sekiz numaralı otobüslerden birine bindim, üst katta en ön koltuğa oturdum. Zihnimden yukarıda anlattığım düşünce ve anılar geçiyordu. İnsanın Londra'da yıllardır izini yitirmiş olduğu birini bulması kolay değildir, hele bu birisi Anna'nınkine benzer bir çevrede yaşıyorsa! Ama besbelli ilk yapılacak şey telefon rehberine bakmaktır. Böylece ben de Oxford Circus'da otobüsten inip metroya girdim. Goldhawk Yolu'ndan ayrıldığımda Anna'yı aramak gibi bir niyetim yoktu, ama Bond Sokağı'na vardığımda, dün-

yada yapmaya değer bundan başka hiçbir şey yokmuş gibi gelmeye başlamıştı. Hatta bunca zamandır Anna'sız nasıl yapabildiğimi aklım almıyordu. Ben böyleyimdir işte. Uzun süre durulup otururum; böyle dönemlerde üç adım ötemde bir altın para görsem, uzanıp almak için parmağımı bile kıpırdatmam. Yerleştiğim zaman yerimden oynatamazsınız beni, yerimden oynadığım zaman da zaptedilmez olurum; maytap gibi ya da şu Heisenberg'in elektronlarından biri gibi, rasgele oradan oraya sıçrar dururum, kendime güvenlikli başka bir yer bulup yeniden yerleşinceye değin. Sonra, Finn'in içgüdülerine de tuhaf bir şekilde inanırdım. Çok zaman Finn hiç beklenmedik bir fikir ortaya atardı; bunu uyguladığım zaman bir de bakardım, tam aradığım şeymiş. Yaşamımın Earls Court Yolu döneminin kapandığını, o huzurun bir daha geri gelmemek üzere gitmiş olduğunu görebiliyordum. Madge bana bir bunalım dayatmıştı, ne yapalım, ben de bunun olanaklarını araştıracak, gerekirse sömürecektim. Hangi günün yepyeni bir çağın başlangıcı olabileceğini kim kestirebilir? Londra telefon rehberinin L-R cildini elime aldım.

Telefon rehberi bana hiçbir bilgi vermedi; şaşmadım buna. Bu kez iki tiyatro acentesini aradım. Bunlar Anna'nın yerini biliyorlardı, ama söylemediler. Belfounder Stüdyosu'nu arayıp Sadie'yi bulmayı düşündüm, ama Anna'yı aradığımı onun bilmesini istemiyordum. Sadie'nin bir zamanlar bana az buçuk yangın olduğundan kuşkulanmıştım. Ne olursa olsun, o eski günlerde benim Anna'ya yakınlık duymamı pek hoş karşılamazdı. Gerçi bazı kadınların bütün erkekleri kişisel mülk saydıklarını bilmez değilim; Sadie'nin, Anna'nın yerini bilse bile bana söylemeyeceğini düşünüyordum. Zaten büyük bir şöhret olduğundan bu yana Sadie'yi hiç görmemiştim, arkadaşlığımızı canlandırmak yolunda benim göstereceğim herhangi bir çabaya da sıcak bakacağını hiç sanmıyordum, hele onun bana olan duyguları konusunda tahmin etmiş olduğum şeylerin farkında olduğumun farkına varmışsa. Bu arada pubların açılma saati gelmişti. Bu saatte gece kulüplerini telefonla aramanın yararsız olduğunu düşündüm. Soho barlarını bir bir taramaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Soho'da insanın öğrenmek istediği şeyi

bilen biri her zaman vardır, mesele onu bulabilmekten ibarettir. Sonra Anna'nın kendisine rastlamak olasılığı da vardı. Benim öyle bir kaderim vardır ki ne zaman aklıma herhangi bir şey taksam, anında o şeyle ilgili, sayısız rastlantı karşıma çıkar. Gene de Anna'yla ilk karşılaşmamın ortalık yerde olmasını istemiyordum, çünkü aklımı bu karşılaşmaya iyiden iyiye takmış durumdaydım.

Genellikle Soho'dan ırak dururum; biraz bu semtin sinirlere çok zararlı olmasından, biraz da her yer son derece pahalı olduğu için. Pahalı oluşu, sinir geriliminin kişiyi ara vermeden içmeye itmesinden çok, gelip adamın parasını alan insanlar yüzündendir. Benden para isteyen kimseleri geri çevirmesini hiç beceremem. Elimde onlarınkinden çok hazır para varsa, bunun hiç değilse bir bölümünü onlara neden vermemem gerektiği konusunda hiçbir zaman iyi bir neden düşünemem. Parayı içerleyerek, ama duraksamadan veririm. Brewer Sokağı'nı Eski Compton Sokağı'nı ve Greek Sokağı'nı bitirip Herkül Sütunları'na ulaşıncaya kadar cebimdeki parayı çeşitli arkadaşlara aktarmış bulunuyordum. İyice de diken üstündeydim, yalnızca Soho yüzünden değil de, ne zaman bir puba girsem içerde Anna'yı bulacağımı düşünmekten. Şu son yıllarda bu yerlere yüzlerce kez girip çıkmıştım da böyle bir düşünce aklıma bile gelmemişti, oysa şimdi Londra'nın bütünü boş bir çerçeveye dönüşmüş gibiydi. Her köşede Anna'nın noksanlığı ve beklentisi vardı. Sert içkiler içmeye başladım.

Paramın azaldığını görünce karşı kaldırıma geçerek o yakınlardaki "öğlen sonrası içki kulüpleri"nin birinde çek bozdurmaya gittim ve Anna'nın izini en sonunda burada yakaladım. Barmene Anna'nın bugünlerde nerede olduğunu bilip bilmediğini sordum. Adam, "Evet" dedi; Hammersmith'de küçük, tiyatromsu bir yer işletiyormuş galiba. Bar tezgâhının altında aranarak, üstünde *Riverside Tiyatrosu* yazan, bir de Hammersmith çıkmazında bir adres belirten bir kart buldu. Anna'nın hâlâ orada olup olmadığını bilmediğini, ama birkaç ay önce orada olduğunu söyledi. Anna bu kartı ona, beklediği bir beye versin diye bırakmış, ama bey ortaya çıkmamıştı. Barmen, "bari sana vereyim artık" diyordu. Kartı aldım, yüreğim gümbürdeyerek sokağa çıktım. Hammersmith'e gitmek

için bir taksi çevirmemi, ancak, mali durumumu ciddi olarak düşünmem engelledi. Gene de Leicester Meydanı istasyonuna kadar koşa koşa gittim.

III

Bana verilen adres, çıkmazın, *Kumru* ile *Kara Aslan* publarının arasında kalan bölümündeydi. Chiswick Çıkmazı'nda evlerin yüzleri ırmağa dönüktür. Hammersmith Çıkmazı'nın öykümü ilgilendiren bu köşesindeki evlerse ırmağa sırtlarını dönerek sıradan bir sokakmış numarası yaparlar. Chiswick, hülyalı hülyalı ırmağı seyreden, uyuşuk bir evler ve yeşillikler toplamıdır. Hammersmith Çıkmazı'ysa su kanalları ve çamaşırhanelerden oluşmuş bir labirenttir; bunların arasında da, ırmağa kimi yerde yüzünü, kimi yerde arkasını dönmüş duran, Kral George döneminden kalma evler ve publar bulunur. Bana verilen numara, kendi başına duran, arkası ırmağa, yüzüyse sokağın sessiz kısmına dönük bir evdi; yan tarafında ırmağa inen basamaklar vardı.

Deminki telaşım şimdi geçmişti. Eve kuşkulu bir merakla baktım; sanki ev de bana bakar gibiydi. Küçük, dağınık bir bahçesiyle omuz hizasında bir bahçe duvarı bulunan, içine kapalı, düşünceli bir evdi. Ev, bir sıra yüksek penceresi olan bir kare görünümündeydi ve eski zarafetinden bir şeyler saklayabilmişti. Bahçe duvarındaki demir kapıya yaklaştım. Kapının öbür yanına tutturulmuş olan poster ancak o zaman gözüme çarptı. Renkleri biraz aktığı için acıklı bir görünüm sergileyen, el işi bir posterdi. Sonunda söktüm. Şöyle diyordu:

RIVERSIDE MİM TİYATROSU

Sahnemizi 1 Ağustos'ta, İvan Lazemnikov'un ünlü fars oyunu MARİŞKA'yla açıyoruz. Yalnızca üyelere. Seyircilerimizden yavaş gülmeleri ve alkışlamamaları rica olunur.

Bu nesneye bir süre baktım. Neden, bilmiyorum; ama gözüme bir acayip görünmüştü. En sonunda, kalp yöremde yavaş bir kreşendo hissederek, biraz paslı olan bahçe kapısını itip açtım ve eve doğru yürüdüm. Pencerelerin karanlık bir parıltısı vardı, siyah gözlük ardından bakan gözler gibi. Evin kapısı yeni boyanmıştı. Zil arayacağıma doğrudan kapı koluna uzandım. Kapı sessizce açıldı, ayaklarımın ucuna basarak hole girdim. Evin içinde, bulut gibi, yürek sıkıcı bir sessizlik yayılıyordu. Sokak kapısını kapatarak ırmak kıyısının bütün o ufak tefek gürültülerini dışarda bıraktım. Şimdi sessizlikten başka bir şey yoktu artık.

Bir süre hiç kıpırtısız durarak soluğumun düzene girmesini ve gözlerimin karanlığa alışmasını bekledim. Bir yandan da kendi kendime, neden böyle tuhaf davrandığımı soruyordum, gelgelelim Anna'nın yakında olabileceğini düşünmek kafamı iyice karıştırmıştı, öyle ki düşünemiyor; ancak bana nedense kaçınılmaz gibi gelen bir dizi davranışta bulunuyordum. Ayaklarımı yerdeki uzun, siyah, ses emici halının orta yerine basa basa, hol boyunca yavaş adımlarla yürümeye başladım. Merdivene gelince basamaklardan yukarı kayarcasına çıktım; ayaklarımın yere değdiğini farz ediyorum, yoksa hiç ses duymuyordum.

Kendimi geniş bir sahanlıkta buldum, ardımda oymalı tahtadan bir parmaklık, önümde bir sıra kapı vardı. Her şey iyi ve bakımlı görünüyordu. Halı kaba, ahşap bölümler tertemizdi. Çevreme bakındım. Anna'nın yakınlarda bir yerde olduğundan şüpheye düşmek aklıma gelmiyordu, ona seslenmek ya da başka sesler çıkarmak da. En yakınımdaki kapıya gidip ardına kadar açtım. İşte o zaman beni tepeden tırnağa donduran bir şok geçirdim.

Dosdoğru yedi sekiz çift gözün içine bakıyordum, bu gözler yüzümün birkaç metre ötesinde duruyordu sanki. Telaşla geriledim ve kapı, bu eve girdiğimden bu yana duyduğum ilk ses olan hafif bir pıtırtıyla kapanıverdi. Bir an mutlak bir şaşkınlık içinde, tüylerim diken diken olarak öylece kalakaldım. Sonra kapı kolunu sıkıca kavrayıp eşiğe adımımı attım. Yüzler kıpırdamışlardı, ama hâlâ benden yana dönüktüler; sonra, ansızın, her şeyi anladım. Minik bir tiyatronun salonundaydım. Aşağı doğru eğimli olan salon doğrudan sahneye açılır gibiydi, sahnede de oradan oraya dolaşan birtakım oyuncular vardı; bu oyuncular hep seyircilerden yana dönük tuttukları maskeler takmışlardı. Bu maskeler insan yüzünden biraz daha büyüktüler; kapıyı ilk açtığım zaman çok yakınımdaymışlar gibi bir izlenime kapılmamın nedeni de buydu. Görüş alanım şimdi ayarlanmış olduğu için büyülenmişçesine bir ilgiyle bu tuhaf görüntüyü seyre daldım.

Maskeler yüzlere geçmiş değildi, oyuncunun sağ elinde tuttuğu bir çubuğun ucunda duruyorlardı; oyuncu maskeyi büyük bir ustalıkla hep sahne ışıklarına koşut tuttuğu için kendi yüz çizgileri hiç görünmüyordu. Maskelerin çoğunluğu tam birer yüzdü, ama sahnedeki iki kadının taktığı maske profildendi. Maskelerin yüz çizgilerinde, acayip ve stilize olmalarına karşın, tuhaf bir güzellik de yok değildi. İki kadın maskesi özellikle dikkatimi çekti: Biri şehvetli ve sakin, öbürü tedirgin, tetikte, riyakâr. Bu iki maskenin kendi gözleri vardı, ama erkek maskelerin göz yerleri boş bırakılmıştı ve bu deliklerden oyuncuların kendi gözleri bir tuhaf ışıyordu. Sahnedekilerin hepsi beyazlar içindeydi; erkekler beyaz köylü mintanlarıyla dizlikli pantolonlar, kadınlar da ayak bileklerine kadar inen belden kuşaklı, sade beyaz elbiseler giymişlerdi. Lazemnikov'un ünlü fars oyunu *Marişka* mıydı bu acaba? *Marişka* da, yazarı da bana aynı derecede yabancıydı.

Bu arada oyuncular, bütün tiyatroyu büyülemişe benzeyen olağanüstü sessizlik içinde devinimlerini sürdürüyorlardı. Ayaklarında yumuşak, sıkı terlikler bulunduğunu, sahnenin de halı döşeli olduğunu ayrımsadım. Oyuncular maskeli yüzlerini yandan yana döndürerek, sahne üzerinde kayarcasına, bazen de paytak adımlarla dolaşıyorlardı; boyun ve omuz hareketlerinde, Hint dansçılarının çok usta olduğu o tuhaf ifade gücüne benzer bir şeyler gözlemledim. Sol elleriyle de basit, gündelik birtakım jestler yapıyorlardı. Bundan önce hiç buna benzer mim seyretmemiştim; hipnotizma gibi bir etkisi vardı. Olup bitenleri açıkça kavrayamıyordum, ama sanırım oyuncular, ortalarındaki irikıyım bir figürle alay etmekteydiler; bu figürün yüzündeki maske boynu eğik, yalvaran bir aptallık sergiliyordu. Sahnedeki kadınları içlerinden biri acaba Anna mı diye dikkatle inceledim, ama Anna olmadıklarından emindim. Olsaydı onu hemen tanırdım. Sonra dikkatim ortadaki irikıyım budalaya takıldı. Bir süre onun maskesine baktım; o ürpertici donukluk ve ardındaki gözlerden çakan parıltı. Bu gözlerden, içime hafif bir şokla işleyen bir tür kudret saçılıyordu sanki. Gözlerimi bu maskeden alamıyordum. Bu hantal sallapati biçimde bana hayal meyal bildik gelen bir şey vardı.

Tam o sırada oyuncuların bir hareketiyle sahne gıcırdadı, arkadaki dekor perdesi hafiften titredi. Bu ses beni kendime getirdi ve birden, oyuncuların da beni görebildiklerini algılayarak telaşa kapıldım. Ayaklarımın ucuna basarak gene sahanlığa döndüm, kapıyı kapattım. Sessizlik kocaman bir fanus gibi üzerime kapandı, gene de her yer çıt çıkarmayan bir titreşimle zangırdıyordu ki bunun kendi kalbimin çarpışı olduğunu ayrımsamam uzun bir an sürdü. Dönüp öbür kapılara baktım. Sahanlığın öbür ucundaki bir kapının üstünde ufak bir not vardı. Büyük harflerle, DONATIM ODASI, yazılmıştı, altında da daha küçük harflerle, *Miss Quentin.* Bir an gözlerimi yumup soluğum sakinleşsin diye bekledim. Sonra kapıyı tıklattım.

Tıklama sesi tuhaf bir yankı çıkardı. Sonra genizden gelen bir ses, "Girin" dedi.

İçeri girdim. Burası geniş pencereleri ırmağa bakan uzun, dar bir odaydı ve ilk anda kavrayamadığım rengârenk bir kaosla tıklım

tıklım doluydu. Bu karmaşanın ortasındaki bir yazı masasında, Anna sırtı bana dönük olarak oturmuş bir şeyler yazmaktaydı. Ben arkamdan kapıyı kaparken o yavaş yavaş bana doğru döndü. Uzun bir an hiç ses çıkarmadan birbirimize baktık. Bir kadeh doluyormuşçasına, ruhumun gözlerime yürüdüğünü hissedebiliyordum; o anın yoğun dengesi içinde ikimiz de bir an dalıp gider gibi olduk. Sonra Anna ayağa kalkarak, "Jake!" dedi. O zaman onu gördüm.

Kilo almıştı; kendini zamana karşı savunmamıştı. Üzerinde son derece iç burkucu olan bir çökmüşlük vardı. Kayısı gibi yuvarlak ve düzgün olarak anımsadığım yüzü az da olsa kasılıp yorulmuştu ve boynu artık yaşını dışavuruyordu. Eski günlerde dünyaya öylesine yumuşacık bakan o kocaman kestane rengi gözler kısılmış gibiydi; eskiden Anna'nın yukarı doğru siyah birer kuyruk çektiği köşelerde şimdi birer tutam ince kırışık vardı. Tepesindeki karmaşık, tacımsı topuzdan kurtulup boynuna dolanmış olan saç büklümlerine kır düşmüş olduğunu görebiliyordum. Bir zamanlar o kadar yakından tanıdığım yüze baktım ve güzelliğinin geçici olduğunu ilk olarak algıladığım şu anda, bu yüzü her zamankinden çok sevdiğimi hissettim. Anna, benim bakışımı tarttı, sonra içgüdüsel bir davranışla ellerinin ardına sığındı.

"Jake, senin ne işin var burda?"

Büyü bozulmuştu. "Seni görmek istedim" dedim. Şu anda tek istediğim, ona bakmaktan kaçınarak kafamı toparlamaktı. Odayı gözden geçirdim. Kimi yerde tavana kadar yükselen şaşırtıcı eşya yığınları dört bir yana yayılmıştı. Bu şeylerde tuhaf bir tutarlılık ve türdeşlik vardı; yarı boşalmış bir kavanozdaki reçel kalıntıları gibi duvarlara yapışmış durduklarını sanırdınız. Oysa aralarında her türlü şey vardı. Ortalık, üstüne bomba düşmüş kocaman bir oyuncakçı dükkânını andırıyordu. İlk bakışta yuvarlak bir borazan, salıncaklı bir tahta at, bir takım kırmızı çizgili trompet, Çin ipeğinden kimonolar, bir çift tüfek, şal desenli atkılar, oyuncak ayılar, cam toplar, birbirine dolanmış gerdanlıklar ve başka takılar, dışbükey bir ayna, doldurulmuş bir yılan, sayısız oyuncak hayvanlar ve içinden renk renk kostümler taşan birçok teneke sandık ayrımsadım. Bulabildiğim en yakın oturacak şeyin üstüne tünedim –bu, salıncaklı tahta atın eğeriydi– ve çevremi inceledim.

"Bu acayip yer de nedir?" diye sordum. "Anna, sen ne işler yapıyorsun bugünlerde?"

"İşte, şunu bunu," dedi Anna. Bana bir şey söylemek istemediği zaman hep böyle derdi. Onun diken üstünde olduğunu görebiliyordum; konuşurken çevresinden bir şeyler alıp duruyordu, bir parça kurdele, bir top, uzun bir şerit Brüksel danteli.

"Nasıl buldun burayı?" diye sordu. Anlattım.

"Niçin geldin?"

Beylik bir soru-yanıt zincirini başlatmak istemiyordum. Niçin geldiğimin ne önemi vardı? Bunu kendim de bilmiyordum.

"Oturduğum yerden kapı dışarı edildim." Bu pek açık bir yanıt değildi, ama işin doğrusundan başka söyleyecek bir şey aklıma gelmiyordu.

"Ya!" dedi Anna.

Sonra, "Neler yaptın bunca yıldır?" diye sordu.

Keşke söyleyecek etkileyici bir şeyim olsaydı, ama gene işin doğrusundan başka bir şey aklıma gelmedi. "Çeviriler yaptım, birkaç yayın falan" dedim. "Geçinip gittim işte."

Anna'nın yanıtlarımı can kulağıyla dinlemediğini görebiliyordum. Bir çift kırmızı eldiven aldı, bir tekini eline geçirdi, eldivenin parmaklarını sıvazlayarak gözlerini benden kaçırdı.

"Eski dostlarımızı hiç görüyor musun?" diye sordu.

Buna karşılık veremeyeceğimi hissettim. "Eski dostlarımız kimin umrunda?" dedim.

Uzun bir ayrılıktan sonra buluşulduğu zaman söylenen bütün sözlerin ölü şeyler gibi yere düşmesinden, bu ölülere can vermesi gereken ruhun havada dolanıp durmasından daha büyük işkence var mıdır? Bu ruhun varlığını ikimiz de duyumsuyorduk.

"Görünüşün hiç değişmemiş, Jake" dedi Anna. Doğruydu bu. Ben hâlâ aşağı yukarı yirmi dört yaşımdaki gibi gösteriyordum.

Anna, "Keşke ben de öyle olaydım" diye ekledi.

"Çok güzelsin" dedim.

Anna gülerek eline yapma çiçeklerden örülü bir taç aldı. "Burası da ne dağınık ama!" dedi. "Bir hale yola sokmaya niyetlenip duruyorum ama..."

"Burası da çok güzel" dedim.

"Eh, sen buna güzellik diyorsan."

Bu arada benimle göz göze gelmekten hep kaçınıyordu. Bir dakikaya kalmadan iki eski tanış gibi akıllı uslu konuşmaya başlayacaktık. Buna izin veremezdim. Ona baktım; nerdeyse beline kadar gelen o ipekler, hayvanlar ve olmayacak nesneler keşmekeşi arasında, alaca renkli bir denizden yükselen bilge bir deniz perisine benziyordu, ama bırakırsam bir anda benden kaçabilirdi. Bugünün garipliği birden, bir şimşek hızı ve parlaklığıyla gözümün önünde belirir gibi oldu ve aklıma bir fikir geldi. O eski günlerde, Anna'nın Bayswater'daki katının bütün pencereleri başka pencerelere bakardı, dışardan görülmeyen bir tek köşe vardı, o da aşağıda, yerde. Bu yüzden Anna'yı öpmek istersem ancak bu köşeyi kullanabilirdim. O sıralarda ben Anna'ya, tam art niyetsiz sayılamayacak bir girişimle judo öğretmekteydim ve âdetlerimizden biri, benim içeri girdiğim zaman onu yakalayıp bu köşeye atarak öpmeye başlamamdı. Şimdi bunun anısı bir esin gibi aklıma gelince Anna'ya doğru yürüdüm. Bileğinden kavradım ve bir an, gözlerime iyice yakın duran gözlerinin telaşla irileştiğini gördüm; bir an sonra onu büyük bir özenle, odanın bir köşesindeki bir kadife kostümler yığının üstüne fırlatmıştım bile. Dizim, onun yanı başındaki kadifelerin içine gömüldü ve anında üzerimize, eşarplarla dantellerden, teneke trampetlerle tüylü köpeklerden, süslü şapkalarla daha başka şeylerden oluşmuş bir sağanak yağarak bizi yarı yarıya gömer gibi oldu. Anna'yı öptüm.

Gözleri hâlâ iri iri, dudakları aralık duruyordu; kollarımda bir an kocaman bir bebek gibi kaskatı yattı. Sonra gülmeye başladı, ben de güldüm, ikimiz de katıla katıla güldük, keyifle, içimiz genişleyerek. Anna'nın bir göğüs geçirip gevşediğini hissettim, bedeni yuvarlaklaşıp esnekleşti; güven ve tanışlık dolu, uzayıp giden bir gülümsemeyle birbirimize baktık.

"Canım Anna!" dedim. "Sensiz nasıl yaşayabilmişim ben?" Avuç avuç ipekli kumaş çekerek başının altına yastık gibi yığdım. Anna başını bu yastığa gömüp beni uzun uzun süzdü sonra kendine doğru çekti.

"Jake" dedi. "İçimden sana bir sürü şey anlatmak geliyor, ama şimdi anlatabilir miyim, bilmem. Müthiş sevindim seni gördüğü-

me. Bunun sen de farkındasın, değil mi?" Gözlerimin içine bakınca gene o eski ılık, baharatlı meltemin estiğini duyumsadım. Elbette, hiç kuşkusuz farkındaydım.

"Seni düzenbaz!" dedim.

Anna bana bakıp güldü, gene her zamanki gibi. "Kadının biri seni kapı dışarı etti demek!" dedi. Daima karşı saldırıya geçerdi.

"İsteseydin ebediyen senin olurdum, biliyorsun" dedim. Onun kaçamak yapmasına izin vermeyecektim; söylediğim şey de aşağı yukarı doğruydu zaten.

"Seni sevmiştim" diye ekledim.

"Of, sevmekmiş, sevmek!" dedi Anna. "Nasıl da bıktım bu sözcükten! Sevmek benim için başka insanların evlerinde gıcırdayan merdiven basamakları dışında neyi ifade etmiştir ki? Erkeklerin bana zorla dayattıkları bütün o aşkların ne yararı dokunmuştur bana? Aşk zulümdür, baskıdır. Benim tek istediğim, rahat bırakılıp biraz da kendimce sevebilmek."

Kolumu çerçeve gibi başına sararak serinkanlılıkla onu süzdüm. "Biraz yoksun kalsaydın başkalarının sevgisini böyle kolayca harcamazdın" dedim.

Anna bu kez gözlerini kaçırmadı; bakışlarında eskiden hiç ayırdına varmamış olduğum uzak, kuramsal bir şeyler vardı.

"Yok, sahi söylüyorum Jake. Bu sevmek, aşk lafları pek az anlam taşıyor. Sevmek bir duygu değildir. Sınanabilir. Sevmek eylemdir, sessizliktir. Yoksa senin o günlerde sandığın gibi duygusal zorlanmalar, sahip olmak için dolap çevirmeler falan değildir."

Bu konuşma bana çok aptalca geldi. "Ama aşk, sahip olmak kaygısını içerir" dedim. "Karşılıksız aşk konusunda en ufak bir fikrin olsa bunu da bilirdin."

Tuhaftır ki Anna, "Hayır" dedi. "Karşılıksız aşk, anlayış denen şeyle ilgilidir. Ancak bütünüyle, tam anlamıyla anlayışa dönüşmüşse aşk, karşılık görmese de aşk olarak kalabilir."

Bu ciddi konuşmaya kulak asmıyordum çünkü dikkatimi deminki "sessizlik," sözcüğü çelmişti.

"Anna, burası neresi?" diye sordum.

Anna, "İşte bu, sana anlatması zor olan şeylerden biri, Jakie," dedi. Ellerinin, sırtımda birbirlerini aradığını hissedebiliyordum.

Anna, beni göğsüne bastırıp kilitledi, sonra, "Burası küçük bir deney" dedi.

Bu deyim sinirime dokundu. Hiç de Anna'nın tarzında değildi. Arada bir başka ses vardı. Bu sesin çevresinden dolanabileceğimi sanıyordum.

"Şarkılarından ne haber?" diye sordum.

"Ben şarkıcılığı bıraktım" dedi Anna. "Bir daha hiç şarkı söylemeyeceğim." Bakışları omzumdan arkaya doğru kaydı, elleri çözüldü.

"Ne diye söylemeyecekmişsin allahını seversen?"

Anna, "İşte" dedi; sesindeki tuhaf yapaylığı hâlâ ayrımsayabiliyordum. "Ekmeğimi bu yoldan kazanmak hoşuma gitmiyor. Benim yaptığım türden şarkıcılık öyle..." Anna tam sözcüğünü bulmak için arandı. "Öylesine gösterişten ibaret ki! Hiçbir gerçek içermiyor. İnsan dinleyenleri baştan çıkarmak için kendi çekiciliğini kötüye kullanıyor, hepsi bu."

Omuzlarını kavrayıp sarstım onu. "Bu dediğine sen de inanmıyorsun!" diye bağırdım.

"İnanıyorum Jake." Anna gözlerini gözlerime doğru, neredeyse yalvarır gibi kaldırmıştı.

"Peki, bu tiyatro ne oluyor?" diye sordum. "Tiyatronun ne ilişkisi var bununla?"

"Burada yapılan katıksız sanattır." dedi Anna. "Son derece basit ve son derece saftır."

"Anna, kim yıkıyor senin beynini?" diye sordum.

"Jake, sen hep böyleydin işte. Seni şaşırtan bir şey söylediğim anda, bunu sana bir öğreten var, der, çıkardın!"

Konuşmamızın son bölümünde Anna elini omzuma koymuş olduğundan kol saati gözümün önündeydi ve onun bakışlarının arada bir saatten yana kaydığını görebiliyordum, öfkeden kudurmuştum.

"Saatine bakıp durmasana!" dedim. "Beni görmeyeli yıllar oluyor. Azıcık bir zaman ayırabilirsin, herhalde!"

Anna'nın, bu küçük *tête-à-tête*'mizin* yakında kesileceğini hesapladığını tahmin ediyordum. Görüşmemizin bir süresi vardı ve Anna her an bunun ayırdındaydı. Anna'nın bütün yaşantısı planlı

* (Fr.) tête-à-tête: başbaşa (y.h.n.)

programlıydı zaten; rahibeler gibi o da kol saati olmazsa ne yapacağını şaşırırdı. Saatli bileğini kavradım, onun inlemesini duyuncaya kadar burktum. Anna şimdi bana, eski günlerden anımsayıp sevdiğim yoğun bir bakış ve ateşli, sessiz bir başkaldırıyla bakıyordu. Bir an böylece bakıştık. Birbirimizi çok iyi tanıyorduk. Onu sımsıkı yere bastırmıştım, gene de gerginliği, öpüşmemize yetecek kadar azaltmayı başardım. Anna'nın bedeni gene kasılmıştı, ama şimdi kollarımın kavrayışı ona âdeta olumlu bir güç aşılamıştı ve ben sert bir füzeye sarılmış, boşlukta son hızla savrulur gibiydim. Anna'nın kasılmış duran boynunu, omzunu öptüm.

"Jake, canımı acıtıyorsun."

Onu bıraktım; tamamen gevşemiş olarak, bütün ağırlığımla göğüslerinin üstüne yığılıp kaldım. O, saçlarımı okşuyordu. Uzun süre böyle sessizlik içinde yattık. Evren büyük bir kuş gibi tüneğine konup kaldı.

"Gitmen gerek, demeye hazırlanıyorsun" dedim.

"Gerek ama" dedi Anna, "daha doğrusu benim gitmem gerek. Artık kalk, lütfen."

Ayağa kalkınca uykudan kalkıyormuşum gibi oldum. Gözlerimi Anna'ya doğru indirdim. Anna o renkli dökümtüler arasında, tahtından düşmüş bir masal prensesi gibi yatıyordu. İpek kumaşlar kalçasına, göğsüne dolanmış, topuzundan uzun bir saç perçemi kurtulmuştu. Bir an kıpırtısız yattı, benim bakışımı emerek, ayağı bu bakışın bilinciyle kavislenerek.

"Tacın nerde?" diye sordum.

Anna yığıntıların arasında arandı, yaldızlı, küçük bir taç bulup çıkardı. Gülüştük. Onu elinden tutup kaldırdım, elbisesinin üzerinden gelin telleri, altın tozu, pullar süpürdük.

Anna saçını yaparken ben odada dolanarak her şeyi inceliyordum. Ansızın rahatlamıştım. Anna'yı gene göreceğimi biliyordum.

"Bu yeri anlatmalısın bana" dedim, "Kimler oynuyor burada?"

"Çoğunlukla amatörler. Bazı dostlarım. Çok özel bir tekniktir."

"Evet, fark ettim."

Anna hızla bana doğru döndü. "Demek tiyatroya girdin ha?"

"Evet, bir dakikacık. Sakıncası var mıydı? Çok etkileyici bir şeye benziyordu" dedim. "Hint kökenli mi?"

Anna, "Hindistan'la bağıntıları var, ama aslında kendine özgü bir şey" diye yanıtladı. Başka şeyler düşündüğünü görebiliyordum.

"Bilmem ama, buna pek gereksinmeniz olacağını sanmıyorum" diyerek gök gürültüsü çıkaran levhayı gösterdim.

Eğer bilmiyorsanız bu, bir buçuk iki metre kare çapında, ince, metal bir levhadır; sarstığınız zaman gökgürültüsünü andıran gizemli bir gümbürtü çıkartır. Levhanın yakınına gittim.

"Dokunma ona!" dedi Anna. "Evet, bunu satacağız."

"Anna, şarkı söylemek konusunda dediklerin ciddi miydi?" diye sordum.

Anna, "Evet. Kokuşmuş bir şey" dedi ve ben gene, onun bir kuramın pençesinde kıvrandığını görüyormuşum gibi tuhaf bir duyguya kapıldım.

"Ancak çok basit şeyler yalana kaçmadan söylenebilir" diye ekledi.

"Tiyatroda gördüğüm şey pek de öyle basit değildi" dedim.

Anna şöyle bir ellerini açtı. "Beni ne diye arıyordun?"

Sorusu beni gerçeklere döndürdü. Her olasılığa karşı, "Seni görmek istiyordum" dedim. "Biliyorsun bunu. Ama kalacak yer konusunda da bir sorunum var. Belki bana bir akıl verebilirsin. Burada oturamam herhalde, değil mi?" diye sordum. "Tavan arasında falan?"

Anna bir ürperdi. "Hayır" dedi. "Buna imkân yok."

Bakıştık; ikimiz de kafamızı son hızla işletiyorduk.

"Seni bir daha ne zaman göreceğim?" diye sordum.

Anna'nın yüzü gerilmiş, içine kapanmıştı. "Jake, beni bir süre kendi halime bırakmalısın. Düşünmem gereken yığınla şey var."

"Benim de öyle" dedim. "Birlikte düşünebiliriz."

Anna solgun bir gülümseyişle, "Sana gereksinme duyarsam çağırtırım" dedi. "Ki sana gereksinme duyabilirim."

"Umarım duyarsın" dedim, bir kâğıt parçasına Dave'in adresini yazıp verdim. "Şimdiden bildiriyorum: Bana gereksinme duyulmaksızın uzun bir zaman geçerse, gerekli ya da gereksiz kapında biteceğim."

Anna gene saatine bakıyordu.

"Sana mektup yazabilir miyim?" diye sordum. Kendi deneyim-

lerimden biliyorum, bir şekilde sizi el altında bulundurmak isteyen kadın bu öneriyi nadiren geri çevirir. Kişiyi zorunluluk altında bırakmayan bir bağdır bu. Başka çoğu konularda olduğu gibi bu konudaki düşüncelerimi de bilen Anna benden yana şöyle bir baktı, ikimiz de gülümsedik.

"Olabilir" dedi Anna. "Tiyatroya yazarsan elime geçer."

Kaşlarını hafifçe çatmış, öte berisini toplamaya başlamıştı. Bana öyle geldi ki şimdi onun zihnini meşgul eden sorun, beni kimseye göstermeden binadan çıkartabilmek sorunuydu.

"Bu gece kalacak yerim yok" dedim: İlk yalanım. "Burada kalabilir miyim?"

Anna gene benden yana bir baktı; aklından geçenleri nereye kadar okuyabildiğimi tartıyordu. Konuyu zihninde evirip çevirdi.

"Peki" dedi. "Burada kal. Yalnızca şimdi benimle aşağı gelme. Sonra ortalığı karıştırmayacağına, yarın sabah da erkenden buradan ayrılacağına söz vermelisin."

Söz verdim. "Akıl ver bana, Anna, nerede kalabilirim?"

Şimdi artık benim gece burada kalmama izin verecek kadar ileri gitmişti ya, tavan arasına taşınma konusunda da insafa gelebileceğini düşünüyordum. Anna çalışma masasının üstünü düzene soktu, çekmecelerini kilitledi.

"Dinle" dedi. "Sadie'yi deneyebilirsin. Amerika'ya gidiyor da, o yokken evine gözkulak olacak birine ihtiyacı var. Sen tam onun istediği olabilirsin." Adresi bir kâğıda yazdı.

Kâğıdı gönülsüzce alarak, "Sadie'yle aranız iyi mi şimdilerde?" diye sordum.

Anna biraz dudak büker gibi güldü. "O benim kardeşim. Birbirimize katlanıyoruz işte. Sen git, gör onu. Bu benim dediğim iş pekâlâ olabilir." Gene de yüzüme biraz kuşkulu gözlerle bakıyordu.

Ben, "Öyleyse yarın buluşalım da bunu biraz daha görüşelim" dedim.

Bunu duyunca Anna kararını verdi. "Hayır" dedi. "Sen git, Sadie'yi gör... ve ben çağırmadıkça bir daha buraya gelme."

Gitmeye davrandı. Elini tuttum, sonra sonsuz bir sevgiyle onu kucakladım. O da beni kucakladı. Ayrıldık.

Kapı kapandıktan sonra kulağıma hiç ses gelmedi; bir süre odanın orta yerinde öylece, büyülenmiş gibi kalakaldım. Anna'yla konuştuğumuz sırada oda iyice kararmıştı, ama dışarıda hâlâ ağaçlarla ırmağı renkle titreştiren mavi bir yaz akşamı egemendi. Kısa bir süre sonra, hareket eden bir otomobil sesi duydum. Pencereye gittim, biraz dışarı sarkınca yolun bir bölümünü görebildim. Tam bu sırada şahane bir siyah Alvis yumuşak bir hırıltıyla köşeyi döndü ve yukarıya, ana yola doğru kaydı. Anna da bunun içinde mi acaba, diye merak ettim. Ama o anda bu pek de umurumda değildi. Onun o lastikli veda sözlerine gelince, ben alışıktım buna. Tanıdığım kadınların çoğunluğu böyle davranırlar, ben de soru sormamaya, hatta kafamdan soru bile geçirmemeye alışıktım. Hepimiz, birbirimizin yaşamlarımızın çatlak ve aralıklarında yaşarız; her şeyi görebilseydik sanırım şaşkınlıktan dilimiz tutulurdu. İşin içinde bir erkek bulunduğunu biliyordum; Anna söz konusu olduğu zaman bu hep böyledir. Ama bu konuda düşünüp tahminler yürütmek şimdilik bekleyebilirdi.

Yalnız kalmak hoşuma gitti. Kendi ölçülerime göre dayanılmaz derecede olaylı bir gün geçirmiştim. Uzun süre pencere pervazına yaslanarak Hammersmith Köprüsü'nü seyrettim. Irmak, günün son ışık kırıntılarını beraberinde sürükleyerek mırıl mırıl akıp geçiyor ve sonunda görünmeyen devinimlerden oluşmuş karanlık bir boşluğa dönüşüyordu. Anna'yla yaptığım görüşmeyi zihnimden geçiriyordum. Anna birtakım garip şeyler söylemişti, ama şimdi kafamı kurcalayan bu değildi. Onun ellerini nasıl kıpırdattığını anımsıyordum şimdi; cam topları, gerdanlıkları elleyen parmaklarının tedirgin kıpırdanışlarını, yerde yatarken kalçasının çizdiği kavisi, saçlarındaki kır telleri, boynundaki yorgunluğu. Bütün bunlar içimde yepyeni, eski aşkımdan yüz kat daha güçlü bir aşk uyandırır gibiydi. Derinden duygulanmıştım. Beri yandan duygularımı biraz da kuşkuyla karşılıyordum. Geçmişte çok kez böyle duygulanmış olduğumu biliyordum, ama sonunda ortaya hiçbir şey çıkmamıştı. Kesin olan bir şey varsa, aramızdaki eski sevgiden bir şeylerin sağlam kalmış olmasıydı; bu kalıntıyı böylesine kıymetli yapan şey de ancak, zamanın geçişi olabilirdi. Görüşmemizi ve Anna'nın aramızdaki eski repliklerin hepsine nasıl kusursuzca cevap vermiş olduğunu düşünmek bayağı hoşuma gitti.

Şimdi köprünün üstündeki sokak lambaları yanmıştı ve ta uzaklarda karanlık ırmak bir ışık kaynaşmasının içine akıyordu. Pencereye arkamı döndüm, tökezleyerek kapıya yürüdüm. Elektrik düğmesini çevirince köşelerin birinde, bürümcükler altında bir lamba yandı. Anna ortalığı karıştırmamamı söylemişti, ama üstünkörü bir yasaklamaydı bu; köşeyi bucağı az buçuk karıştırmanın fena olmayacağına karar verdim. Gene o küçük tiyatroda olmak için büyük bir istek duyuyordum. Ne yalan söyleyeyim, o anda aklıma esip de Anna'dan, burada gecelemek için izin istememin esas nedeni buydu. Loş ışıkta sahanlıktaki elektrik düğmesini buldum, donanım odasının kapısını arkamdan kapatarak tiyatro kapısına yürüdüm. O sessiz mimin karanlıkta hâlâ sürüp gittiğini görsem hiç şaşırmayacaktım. Kapıyı kurcaladım; kapalıydı. Sahanlıktaki öbür kapıları, sonra alt kat holündeki kapıları yokladım. Hepsinin kilitli olduğunu görünce çileden çıktım. Derken evin sessizliği sis gibi nefesimi tıkamaya başladı ve döndüğümde donanım odasının kapısını da kilitli bulacakmışım gibi bir paniğe kapıldım. Sessizce koşarak merdivenleri tırmandım, son hızla odaya daldım. Lamba hâlâ loş ışığını yayıyordu, her şey deminki gibiydi. Sokağa çıkıp tiyatro salonuna dışardan girmeye çalışmak aklıma geldi, ama görünmez bir güç evden çıkmamı yasaklıyordu. Lambanın üstünden iki üç kat bürümcük kumaş kaldırarak odayı gözden geçirdim. Burası, bu yarım ışıkta, eskisinden bile daha gerçekdışı görünüyordu. Az önce Anna'nın ellemiş olduğu şeylere dokunarak bir süre ortalıkta dolaştım. Bakışlarım durup durup gürültü levhasına takılıyordu; koşup levhaya vurmak için ellerim karıncalanıyordu. Metalde uyumakta olan o şahane gümbürtüleri, koca evi bu biçimde nasıl zangırdatabileceğimi düşünüp duruyordum. Bunları düşlerken heyecandan neredeyse terliyordum. Ama beni sessiz kalmaya zorlayan bir şey vardı, yürürken bile ayaklarımın ucuna basıyordum.

Bir süre sonra, gözetleniyormuşum gibi bir tedirginlik duymaya başladım. Bu konuda çok duyarlıyımdır; yalnız insanların değil, küçücük hayvanların karşısında da bu duyguya kapıldığım olur. Hatta bir keresinde aramış taramış ve bu duygunun kaynağını, gizemli gözlerini bana dikmiş duran iri bir örümcekte bulmuştum. Şimdiye kadar bakışlarını hissedebildiğim en küçük yaratık bu

oldu. Şimdi de bana bakan şeyin ne olduğunu bulabilmek için dört bir yanımda aranmaya başladım. Canlı bir şey bulamadımsa da bir süre sonra, sahnede gördüklerime benzer bir maske takımına rastladım; çekik gözleri tasalı bakışlarla benden yana dönüktü. Odada dolanırken bunları, bilincine varmadan ayrımsamış olsam gerekti. Şimdi maskeleri dikkatle inceledim ve dizaynlarındaki ürpertici güzellikle en sevimsizlerinin bile yansıttığı dinginlik karşısında âdeta çarpıldım. Hafif bir tahta türünden yapılmış, belli belirsiz boyanmışlardı. Kiminin yüzü cepheden, kimininki profilden alınmıştı. Havalarında hafif Uzakdoğulu bir şey vardı, o çekik gözlerden çok ağızlarının anlamlı bükülüşünde dışavuran bir şey. Bir iki tanesi bana gördüğüm kimi Hint Budalarını çağrıştırdı. Hepsi de insan yüzünden biraz daha büyüktüler. Gerçekten ürkütücü buldum onları ve bir süre sonra kuruntuya kapılarak elimden bıraktım. Maskeler elimden düşünce donuk bir takırtı çıktı ve bu beni irkilterek sessizliği yeniden duyumsamama yol açtı. O zaman odanın göz dolu olduğunu fark ettim; salıncaklı atın o kocaman, boş gözleri, oyuncak ayıların boncuk gözleri, doldurulmuş yılanın kırmızı gözleri, bebeklerin, kuklaların gözleri. İyiden iyiye tedirginleşmeye başladım. Lambanın üstündeki son bürümcükleri de kaldırdım, ama verdiği ışık gene de loştu. Uzak köşede bir şeyin usulca söndüğünü duydum. Odanın orta yerine bağdaş kurup oturarak gerçekçi bir şeyler düşünmeye çalıştım.

Anna'nın bana vermiş olduğu kâğıdı cebimden çıkardım. Üzerinde Welbeck Sokağı'ndaki bir adres yazılıydı. Adrese baktım ve kendi niyetimi anlamaktan çok geleceği okumaya çalışarak, acaba sahiden gidip Sadie'nin kapısını çalacak mıyım diye düşündüm. Önceden belirttiğim nedenlerden ötürü bu konuda isteksizdim. Beri yandan şimdi böyle, Sadie'ye gitmemi öneren Anna olunca, her şey gözüme bambaşka görünüyordu. Anna'yla Sadie arayı düzeltmişlerse Sadie'yle görüşmek Anna'yla bağlantıyı koparmamanın bir yolu sayılırdı. Hem düşündükçe, Sadie'nin beni nasıl karşılayacağını merak etmeye de başlıyordum. Ayrıca yüzü Londra'nın her bir köşesinde, beş metrelik afişlerle sergilenmekte olan birinin yakınında bulunmaktan –arada başkaca pürüz yoksa– hoşlanmayacak kadar caka satma dürtüsünden yoksun pek az insan vardır. Bir-

den, Sadie sahiden yolculuğa çıkar da bana merkezi yerde, kirasız, lüks bir kat bırakırsa ne şahane olur, diye düşündüm. Bu öyle ağız sulandıran bir şeydi ki elde edebilmek uğruna terslenmek tehlikesini göze almaya değerdi. Welbeck Sokağı'ndaki durumu hiç değilse araştırıp soruşturacağım artık anlaşılmaya başlıyordu.

Gelecekte atacağım adımlar konusunda, geçmişteki adımlarımdan yola çıkarak vardığım bu sonuç beni ferahlattı ve o saat müthiş uykum geldi. Yerler öte beriyle öylesine kaplıydı ki kendime bir yer açmak için çabalamam gerekti. Sonunda lekeli beyaz bir halı ortaya çıktı. Bunun üzerine battaniye olarak kullanabileceğim bir şeyler arandım. Odada kumaştan bol şey yoktu. Sonunda pençeleriyle kafası da bulunan bir ayı postunu seçtim. Lambayı söndürmeyip gene bürümcüklerle örterek ışığını iyice hafiflettim. Sonradan böyle bir odada uyanıp da kendimi karanlıkta bulmak istemiyordum. Ellerimle ayaklarımı ayının pençelerinin içine soktum, o iri, homurtulu avurdu alnımın üstüne geçirdim. Sıcacık bir uyku tulumu olmuştu. Uykuya dalmadan önce bir süre daha Anna'yı düşündüm, Anna'nın neler çevirmekte olabileceğini merak ettim. Bu tiyatronun Anna'nın yaratısı olduğuna inanabilirdim ama ortada başka bir aklın daha bulunduğu besbelliydi; Anna'nın söylemiş olduğu kimi şeylerin kendine ait olmadığı da kesindi. Paranın nereden geldiğini merak etmeyi bile akıl edebildim. En sonunda esneyip gerindim. Uzakdoğu işi bir şal bana yastık olmuştu. Ayaklarımın üstüne yumuşacık bir şeyler düşmekteydi. Sonra kıpırtılar kesildi. Uyku beni asla terk etmez, çağırdığım zaman da çok bekletmez. Gözlerimi kapamamla uyumam bir oldu neredeyse.

IV

Ertesi sabah saat on sularında Welbeck Sokağı'nda yürüyordum. Keyifsizdim. Tasarlanan şey gün ışığında bana hiç de dün akşamki kadar çekici gelmiyordu. Bir sinema yıldızı tarafından horlanmanın aylar boyunca keyfimi kaçıracağını düşünüyordum. Gene de konuya kararlaştırılmış, geriye yalnızca uygulaması kalmış bir şey gözüyle bakıyordum. Zor durumlarda karar almak için çok kez bu yöntemi kullanırım. Birinci aşamada konuyu salt hipotez olarak ele alırım, ikinci aşamadaysa bu düşünceleri, geri dönüşü olmayan kesin bir karar sayarım. Kesin karar vermekte güçlük çekenlerinize bu tekniği salık veririm. İçimden, Anna'yı belki gene bulabilirim diye tiyatroya dönmek geçiyordu, ama onu kızdırmaktan korkuyordum. Kısacası, bir an önce Sadie'yi görüp kurtulmaktan başka yapacak şey yoktu.

Sadie'nin dairesi üçüncü kattaydı; kapıyı açık buldum. Karşıma çıkan saf temizlikçi kadın, Miss Quentin'in evde olmadığını söyledi. Sonra Miss Quentin'in kuaförde olduğunu bildirerek Mayfair semtinde, pahalı bir yerin adını verdi. Ben, Miss Quentin'in kuzeni olduğumu söylemek önlemini almıştım. Kadına teşekkür ederek gene Oxford Sokağı'na doğru yola çıktım. Tanıdığım kadınları kuaför dükkânlarında ziyaret ettiğim çok olmuştur; bu yüzden böyle bir şeyin düşüncesi beni hiç korkutmaz. Hatta kadınların, kuaförde ziyaret edildikleri zaman insana özellikle iyi ve yakın davrandıklarını görmüşümdür; belki de öbür kadınların erkeklerinin yanlarında olmadığı bir sırada, kendi dizlerinin dibindeki tutsak erkeği sergileyip caka satmak hoşlarına gittiği için. Gelgelelim bu rolü oynamak için erkeğin elinin yüzünün, kılığının kıyafetinin düzgün olması gerekir. Ben de dosdoğru berbere gidip bir güzel tıraş oldum. Sonra Oxford Sokağı'ndaki bir dükkândan yeni bir kravat alıp eskisini çöpe attım. Sadie'nin kuaförünün ağır parfüm kokulu merdivenini tırmanırken kendimi aynada bir an gördüğüm zaman, doğrusu göz dolduran bir erkek olduğumu düşündüm.

Kadın kuaförleri pek bilinmeyen, tuhaf bir doğa yasasına uyarlar nedense; bu yasaya göre başka alanlarda geçerli olanın tam tersine, kurum ne denli lüks ve pahalıysa müşteriye tanınan mahremlik hakkı o denli azdır. Putney semtindeki tezgâhtar kızlar saçlarını kapalı bir hücrenin gizliliği içinde yaptırabilirler, ama Mayfair'deki zengin hanımlar sıra sıra oturup birbirlerinin metamorfoza uğrayışını izlemek zorundadırlar. Kendimi geniş bir odada buldum; burada, toparlanma işleminin çeşitli aşamalarını sergileyen bir sürü zarif kafa vardı. Gözümün önünde bir sıra şık giyimli sırt duruyordu; Sadie'yi arayarak gözlerimi salonda dolaştırırken bir sürü gül renkli aynadan bana bakıldığını hissediyordum. Sadie'yi hiçbir yerde göremedim. Sıralardan biri boyunca ilerleyerek aynalara teker teker bakmaya başladım; önce genç, sonra yaşlı bir yüzün, bükülüp kafalarına yapıştırılmış perçemler altından bana baktığını görüyordum. Her çift göz soru soran bir bakışla benim gözlerime bakıyordu, öyle ki bir süre sonra kendimi bir masal prensi gibi hissetmeye başladım. Yeni kravata yatırım yapmış olduğuma seviniyordum. Sıranın sonunda, kafalarına vırıltılar çıka-

ran elektrikli kurutucular geçirilmiş olan üç beş kadın vardı. İşte buradaki aynada, en sonunda, Sadie'ye ait oldukları şüphe götürmeyen bir çift gözle karşılaştım.

Durdum, ellerimi onun sandalyesinin arkasına koydum. Bir süre öylece dikilip ciddi bakışlarla bu gözlerin içine baktım. Gözlerin sahibi önce ilgisizlikle karşılık verdi bakışlarıma, sonra kızgınlıkla ve en sonunda uyanmaya başlayan bir tanıyışla.

Sadie hafif bir çığlık koparark, "Jake!" diye bağırdı.

Çevreden bize bakıldığının ayırdındaydım. Geldiğim için memnun olmaya başladım.

"Selam, Sadie!" dedim; sevinçle gülümsemek için rol yapmak zorunda da kalmadım.

"Sevgili çocuk" dedi Sadie. "Yüzyıllar var ki seni görmemiştim! Ne güzel! Beni mi arıyordun?"

"Evet" diyerek bir sandalye çekip onun omzunun hemen arkasına oturdum. Aynada birbirimize sırıttık. Çarpıcı bir çift oluşturduğumuzu düşündüm. Sadie, saçları file içindeyken bile çok alımlıydı doğrusu, hem de eskisinden daha bile genç gösteriyordu. Aynanın gül pembesini düşsek bile cildi nefisti ve o kestane renkli gözleri ışık saçarcasına hayat doluydu. Kendimi tutamayarak elimi koluna koydum.

"Seni sevimli çocuk!" dedi Sadie. "Bugünlerde ne yaramazlıklar yapıyorsun bakalım? Hepsini anlat bana!"

Sesiyle tutumunda bana yeni gelen bir yapmacıklık vardı. Sonra tuhaf biçimde yüksek, çınlayıcı bir sesle konuştuğu için sözleri salonun ta öbür ucuna değin yankılanıp duyuluyordu. Bunun açıklamasını bir an sonra buldum; saç kurutucusunun gürültüsünden kısmen sağırlaşmış, nasıl yüksek sesle konuştuğunun farkında değildi.

Ben de sesimi yükselterek karşılık verdim: "Ben hâlâ eskisi gibi yazarcılık oynuyorum. Biliyorsun, kitap üstüne kitap. Şu sırada elimde üç tane var. Yayıncılar başımın etini yeyip duruyor."

Sadie hayranlık dolu bir sesle, "Oldum olası çok akıllısındır zaten!" diye bağırdı.

Dükkânın geri kalan bölümünde, birkaç asistanın fısıldaşmaları dışında sessizlik egemendi; bütün kulakların bizden yana dört açıldığını hissedebiliyordum. Salonda Sadie'nin kim olduğunu bilme-

yen birilerinin bulunması olanaksızdı bence. Konuşmamızın tadını çıkarmak için arkama yaslandım.

"Hayat nasıl bu günlerde?" diye sordum.

"Ah, öyle sıkıcı ki anlatamam" dedi Sadie, "Çalışmaktan resmen yıpranıp çöktüm. Gün doğumundan gün batımına kadar film setindeyim. Şurada rahatça saçımı yaptırtabilmek için zar zor kaçabildim. Stüdyodaki kuaförle kavgalıydım da; öyle yorgunum ki bu günlerde, herkesle kavga ediyorum." Böyle diyerek iştah kabartıcı bir gülücük gönderdi bana.

"Benimle hangi akşam yemek yiyeceksin, Sadie?" diye sordum.

"Ah, sevgilim! Şu aralar bütün günlerim dolu. Buradan bile almaya gelecek biri var. Bir ara benim evime bir içki içmeye uğrasana."

Kafamdan hızlı bir hesap yaptım. Sadie'nin günleri herhalde ağır ipotek altındaydı; daha uzun bir süre onunla konuşmak için bundan başka fırsat bulamayabilirdim. Yani nazik konuyu açacaksam şimdi açsam iyi ederdim.

"Bana bak, Sadie" dedim sesimi alçaltarak.

Sadie kurutma makinesinin altından, "Ne dedin, canım?" diye bağırdı.

Ben de, "Dinle!" diye bağırdım. "Seyahate giderken evini kiraya vermek istiyormuşsun, diye duydum."

Öyle bir dinleyici kitlesinin önünde konuya bundan daha az incelikli yaklaşmak istememiştim. Sadie'nin de konuyu aynı incelikle ele alacağını umuyordum.

Onun cevabı umduğumdan daha bile sıcak oldu. "Sevgili çocuk, kiradan sakın söz etme" dedi Sadie. "Ben bir vekilharç istiyorum, daha doğrusu bir koruma görevlisi istiyorum; işe hemen şimdi başlayabilirsin, istersen."

"Valla çok sevinirim" dedim. "Şimdi evimin kontratı doldu da, az buçuk sokakta kalmış durumdayım."

Sadie, "Öyleyse hemen gelmelisin, hayatım!" diye gürledi. "Şu sıralar evin içinde bulunman bile öyle müthiş işe yarayacak ki! Senin anlayacağın, feci herifin biri beni taciz edip duruyor."

Bu sözler ilgimi çekti. Dört bir yanımızdaki kulakların dikildiğini sezinleyebiliyordum. Erkeksi bir gülüşle güldüm.

"Eh, biz de az buçuk sert erkek sayılırız" dedim. "Etrafa göz kulak olmaya bir itirazım yok, yeter ki biraz yazı da yazabileyim." Daha şimdiden, Earls Court Yolu'ndakinden daha iyi bir düzenin hayalini görmeye başlamıştım. Sadie,

"Şekerim, uçsuz bucaksız bir daire benimkisi" dedi. "Bir oda değil, suit verebilirim sana. Ben yola çıkmazdan önce gelip kalabilirsen öyle rahatlatırsın ki beni! Bu herif bana resmen deliler gibi tutkun. Günün gecenin her saatinde telefon edip gelmeye çalışıyor, telefon etmediği zaman da kapıya dayanıyor. Sinir hastası oldum!"

Ben aynadan ona bakıp anlamlı anlamlı sırıtarak, "Benden de korkmaya kalkmazsın ya, umarım?" dedim. Sadie çıngıraklı bir kahkaha kopardı. "Jake, sevgilim, hayır, senden kimseciklere zarar gelmez!" diye bağırdı.

Konuşmanın aldığı yön hiç hoşuma gitmemişti. Göz ucuyla bir sürü şık giyimli kadının bana bakmak için boyunlarını uzattıklarını görebiliyordum. Konuyu değiştirsek iyi olacaktı.

"Kimdir bu çekilmez herif?" diye sordum.

Sadie, "Maalesef büyük patronun ta kendisi, Belfounder olacak adam" dedi. "Ne sıkıntılı bir durum olduğunu gözünde canlandırabilirsin. Ne yapacağımı bilemez durumdayım."

Bu adı duyunca neredeyse sandalyemden yere düşüyordum. Oda başımın çevresinde fırıldak gibi dönmeye başlamıştı; Sadie'yi bir bulutun ardından görüyordum âdeta. Bu, her şeyi değiştirirdi. Yüzümdeki sakin ifadeyi müthiş bir çabayla koruyabildim, ama midem, içimde bir yaban kedisi gibi şaha kalkmıştı. Şimdi tek istediğim buradan kaçıp bu hayret verici haberi enine boyuna düşünmekti.

"Emin misin?" diye Sadie'ye sordum.

"Tatlı çocuk, ben kendi patronumu bilirim" dedi.

"Yani seni sevdiğinden emin misin, demek istiyorum."

"Benim için resmen oynatmış durumda" dedi Sadie. "Ha, sahi, benim adam aradığımı sen nereden öğrendin?"

"Anna söyledi" dedim. Ayağımı denk alacak halim kalmamıştı artık.

Sadie'nin aynadaki gözlerinde bir ışık çaktı. "Demek gene Anna'yla görüşüyorsun."

Bu tür laflardan nefret ederim. "Anna'yla ben eski dostuz, biliyorsun" dedim.

Sadie, "Evet ama yıllardır görüşmüyorsun onunla, öyle değil mi?" diye sordu, hâlâ olanca sesiyle.

Bu konuşma şimdi iyiden iyiye sinirime dokunmaya başlamıştı. Tek istediğim buradan uzaklaşmaktı.

"Epey zamandır Fransa'daydım" dedim.

Sadie'nin, Anna'nın ne yapıp ettiği konusunda fazla bir şey bildiğini sanmıyordum. Yüzünün şimdi bilinçli, zehir zemberek bir hınçla bilendiğini gördüm. Güzel bir yılana benziyordu. Tuhaf bir fanteziye kapılarak, şimdi aynaya değil de kurutma makinesinin altındaki gerçek yüze baksam iğrenç bir cadı görecekmişim gibi geldi.

Sadie, "Sen bana önümüzdeki salı günü, erkenden gel" dedi, "Seni işe başlatırım. Koruma konusunda söylediklerimde de ciddiyim."

Makine gibi, "Canım Sadie, harika bu" dedim. "Mutlaka gelirim." Ayağa kalktım.

"Yayıncımı görmem gerek," diye bir açıklama yaptım.

Gülücük değiş tokuşunda bulunduk. Sonra ben, çok sayıda büyülenmiş kadın gözünü peşime takarak dışarı çıktım.

Belfounder'ı tanıdığımı size daha önce söylememiştim. Bu kitabın ana temasını benim Belfounder'la olan tanışıklığım oluşturduğuna göre bu açıklamada aceleci davranmanın bir anlamı yoktu. Bundan sonraki sayfalarda bu konuda öğreneceksiniz size yetecektir de artacaktır bile. İşe bari Hugo'nun kendisiyle ilgili bir şeyler anlatmakla başlayayım, sonra size onu hangi koşullar altında tanıdığımı ve dostluğumuzun ilk günlerini anlatırım. Hugo'nun gerçek adı Belfounder değildi. Anababası Almanmış. Babası, İngiltere'ye yerleştiği zaman Belfounder adını almış. Sanırım Cotswold'daki bir mezarlıkta, bir taş üzerinde görmüş bu adı, iş yaşamına uygun düşeceğini düşünmüş. Gerçekten de böyle olmuş olsa gerek ki sonunda Hugo, baba mirası olarak gittikçe gelişen bir silah fabrikasıyla "Belfounder & Baerman, Hafif Silahlar Ltd." firmasının başına

geçmiş. Hugo'nun o günlerde ateşli bir pasifist olması firma adına talihsizlik sayılabilir. Baerman kanadının aradan çekilmesine yol açan birçok dalgalanmalardan sonra Hugo'nun elinde, Belfounder Işık ve Roketleri Ltd. adını verdiği ufak bir şirket kalmış. Silah fabrikasını bir havai fişek fabrikasına dönüştürmeyi başaran Hugo burada epey yıl roket, Very ışıkları, küçük çapta, ticari dinamitler ve her türlü havai fişek imal etmekle uğraşmış.

Dediğim gibi şirket başlangıçta ufakmış. Ama nedense para Hugo'ya yapışırdı âdeta, para kazanmamak elinde değildi ve çok kısa bir sürede iyice zenginleşmiş, neredeyse babası kadar zengin olup çıkmıştı (Aslında hiç kimse bir silah imalatçısı kadar zengin olamaz ya.) Gene de basit bir yaşam sürüyor ve onu ilk tanıdığım sıralarda zaman zaman kendi fabrikasında uzman işçi olarak çalışıyordu. Uzmanlık dalı havai fişek aranjmanıydı. Herhalde sizin de bildiğiniz gibi havai fişek aranjmanının hazırlanması hem el becerisi hem de yaratıcılık gerektiren, uzmanlık isteyen bir iştir. Bu uğraşın kendine özgü sorunları Hugo'ya hem zevk hem de esin verirdi; parçaların arasındaki duyarlı denge, patlama ve rengin zıt çekiciliği, piroteknik tarzların bileşimi, sürenin uzunluğuyla *éclat*'ı birleştirme yöntemleri ve sonun nasıl bağlanacağı konusundaki değişmez sorular. Hugo havai fişek aranjmanını bir senfoniymiş gibi ele alırdı. Bir keresinde, "Havai fişekler *sui generis*'tir"* demişti bana. "İlle başka bir sanatla kıyaslamak istiyorsan müzikle kıyasla."

Havai fişeklerde Hugo'yu tam anlamıyla büyüleyen bir şey vardı. Sanırım en hoşuna giden şey fişeklerin kalıcı olmayışıydı. Bir gün bana uzun uzun havai fişeklerin ne kadar *namuslu ve dürüst* olduklarından söz etmişti. Havai fişeğin gelip geçici bir güzellik fışkırması olduğu, bir an sonra geriye hiçbir şey bırakmaksızın uçup gideceği öylesine apaçık ortadaydı ki! "Sanatın tümü bundan ibarettir aslında" demişti Hugo. "Ancak biz bunu kabul etmek istemeyiz. Leonardo bunu anlamıştı. Son Yemek tablosunu bu yüzden, bile bile, telef olacak biçimde yaptı." Hugo'ya sorarsanız havai fişeklerin zevkine varmak, bütün dünyevi debdebelerin tadını çıkarmak konusunda bir eğitim sayılmalıydı: "Parayı ödüyorsun ve tamamen geçici, hiçbir saçma yönü olmayan, bir anlık bir keyif

* (Lat.) Sui generis; kendine özgü (y.h.n.)

yaşıyorsun. Hiç kimsenin havai fişekler konusunda ukalalık ettiği duyulmamıştır."

Ne yazık ki yanılıyordu; kendi kuramları kendi sanatçılığının mahvı olacaktı. Yarattığı havai fişek aranjmanları zamanla piyasada müthiş tutulup aranmaya başladı. Artık hiçbir sosyetik parti ve halk bayramı fişekler olmadan kutlanmıyordu. Amerika'ya bile ihraç edilmeye başlamışlardı. Derken gazeteler konuya el atıp bunları birer sanat yapıtı olarak tanımlamaya, stillere göre sınıflandırmaya başladılar. Bu, Hugo'yu öylesine tiksindirdi ki çalışmalarını felce uğrattı. Bir süre sonra Hugo aranjmanlardan resmen nefret etmeye başladı ve sonunda bunları yaratmaktan tamamen vazgeçti.

Benim Hugo ile tanışmam şu bildiğimiz adi nezle yoluyla olmuştur. İyice parasız olduğum bir dönemdi, durumum gerçekten kötüye gidiyordu ki bir gün inanılmaz ölçüde insaniyetli bir kurum keşfettim; nezle tedavisi konusunda yapılan bir deneyde kobay olmayı üstlenirsem bedavadan kalacak yer verip karnımı doyuracaklardı. Deney, kent dışındaki nefis bir köşkte yapılıyordu; isteyen burada istediği kadar kalıp değişik nezle türleri ve nezle ilaçlarıyla aşılanabiliyordu. Nezle olmaktan nefret ederim ben; ilaçlar da, benim üstümde denendikleri zaman hiç sonuç vermez gibiydiler. Gelgelelim her şey bedavaydı, sonra insan nezleli olduğu halde çalışmaya eni konu alışıyordu ki bu da gündelik hayat için iyi bir hazırlık sayılabilirdi. Orada epey yazı çıkarmayı başardım; en azından Hugo çıkıp gelmezden önce.

Bu insaniyetli kurumun başındakiler kurbanlarına bir odada iki kişi kalmalarını tavsiye ederlerdi, çünkü, prospektüslerinde dedikleri üzere, mutlak yalnızlığa katlanabilecek pek az insan vardır. Bildiğiniz gibi ben şahsen yalnızlıktan hiç hoşlanmam, ama birkaç deneyim sonunda boşboğaz salakların can yoldaşlığından daha da az hoşlandığım için bu cömert kuruma ikinci kez döndüğüm zaman yalnız yaşamama izin verilmesini diledim. Aslında böyle bir kurumun sağladığı sınırlı ve korunaklı yalnızlık benim çok işime gelir. İstediğim izin verilmiş, ben de harıl harıl yazı yazmaya başlamıştım, bir yandan da özellikle berbat bir nezleyle boğuşuyordum ki yersizlik sorununun ivedileştiğini, bir oda arkadaşı kabullenmek zorunda olduğumu bildirdiler. Kabullenmekten başka çıkar

yolum yoktu. Bunun üzerine hantal adımlarla içeri giren irikıyım, saçlı sakallı kişiyi hoşnutsuzlukla süzdüm. Adam eşyalarını yatağının üstüne bıraktıktan sonra öbür masanın başına oturdu. Ben, selam kabilinden soğuk birtakım mırıltılar çıkardıktan sonra, çenesi düşük kişilere göre bir arkadaş olmadığımı belirtmek için yazıma döndüm. Beni sinirlendiren başka bir nokta, ben nezleyle boğuşurken oda arkadaşıma hem nezle hem de ilaç aşısı yapılmış olmasıydı; öyle ki ben aksırıp tıksırarak torba torba kâğıt mendil tüketirken o, insan kılığından çıkmamış olarak dinç ve sağlıklı, karşımda oturuyordu. Aşıların hangi kurallara göre uygulandığını hiçbir zaman açıkça anlamış değildim, ama benim payıma hep herkesinkinden çok nezle düşüyormuş gibi gelirdi.

Oda arkadaşımın çene çalıp duracağından korkmuştum, ama ortada böyle bir tehlike bulunmadığı çok geçmeden anlaşıldı. İki günü tek kelime konuşmadan geçirdik. Hatta adamın, benim varlığımdan haberi bile yok sanırdınız. Ne okuyor ne de yazıyor, zamanının çoğunu masa başında oturup pencereden dışarıya, evi çevreleyen güzel manzaralı parka bakarak geçiriyordu. Arada mırıldanarak, kendi kendine anlaşılmaz bir şeyler konuştuğu oluyordu. Durmadan tırnaklarını kemiriyordu; bir keresinde bir çakı çıkarıp dalgın bir tavırla eşyalarda çentikler açmaya girişti, sonunda bir görevli gelip çakıyı elinden aldı. Önce onun geri zekâlı olduğunu sandım. Hatta ikinci gün biraz ürkmeye bile başladım. Son derece iri yapılıydı, hem uzun boylu hem de cüsseli; çok geniş omuzları, iri elleri vardı. O kocaman kafası çoğunlukla omuzlarının arasında kısılmış duruyor, dalgın, pusarık bakışları da odanın içinde ya da dışarki manzarada dolaşarak görüş sınırı içindeki normal nesnelerin hiçbiriyle ilişkisi olmayan bir çizginin izini sürüyordu sanki. Koyu renkli, biraz keçeleşmiş saçları, arada bir açılarak yarı anlaşılır sesler çıkaran geniş, şekilsiz bir ağzı vardı. Bir iki kez kendi kendine bir şarkı mırıldanmaya başladı, ama her seferinde hemen vazgeçti ki bu, benim varlığımı tanımak konusunda gösterdiği en büyük çabaydı.

İkinci günün akşamında çalışmaya hiçbir surette devam edemez olmuştum. Ürkeklik ve merak birbirine karışmış, içimi kemirirken ben de oturduğum yerden burnumu sümkürüp penceremden dışarı

bakıyor ve bu adamla aramda şimdi artık mutlak bir zorunluluk haline gelmiş olan insani bağlantıyı nasıl kurabileceğimi düşünüyordum. Sonunda hiç de diplomatik olmayan bir dobralıkla ona adını sordum. Gerçi ilk geldiğinde bana tanıştırılmıştı ama o zaman kulak vermemiştim. Benden yana yumuşak bakışlı bir çift kahverengi göz çevirerek adını söyledi: Hugo Belfounder. Sonra, "Konuşmak istemiyorsunuz sanmıştım" diye ekledi. Ben, konuşmaktan hiç de kaçınmadığımı, ancak o geldiği sıralarda bir işe dalmış durumda olduğumu söyledim, "Kabalık ettimse özür dilerim" dedim. Sırf konuşma tarzından bile onun geri zekâlı olmak şöyle dursun son derece akıllı olduğu anlaşılıyordu. Âdeta düşünmeden, kâğıtlarımı toplamaya başladım. Bundan böyle çalışmayacağımı biliyordum. Müthiş ilgi çekici bir insanla baş başaydım.

O dakikadan başlayarak Hugo ile ben, benzerini bir daha asla görmediğim bir konuşmaya daldık. Bir solukta birbirimize bütün yaşam öykülerimizi anlattık ki ben, hiç değilse o zamana değin görülmemiş bir açıksözlülük örneği sergiledim. Oradan da sanat, siyaset, edebiyat, tarih, bilim, toplum ve cinsellik konularında görüş alış verişi yapmaya geçtik. Bütün gün ve çok zaman da gece geç saatlere kadar kesintisiz konuşuyorduk. Bazen öyle bir bağırıp gülüyorduk ki yöneticiler bizi uyarıyorlardı; bir keresinde bizi ayıracaklarını söyleyerek gözdağı bile verdiler. Bu muhabbetin ortalarında bir yerde nezle deneyi sona erdi, ama biz hemen bunu izleyen deneye de yazıldık. Zaman içinde aramızda öyle bir tartışma kök saldı ki bunun niteliği şu sırada anlattığım öyküyle bir yere değin yakından ilgilidir.

Hugo'ya çok kişi, "idealist" demiştir. Ben ona, "kuramcı" demeyi yeğlerim, ama kendine özgü bir kuramcı. Hugo, çoğunlukla "idealist" olarak tanımlanan kişilerin pratik meraklarından da, ahlaksal ciddiliğinden de yoksundu, ömrümde tanıdığım en katıksızcasına objektif ve tarafsız kişiydi; yalnız bu tarafsızlık onda bir erdemden çok doğa vergisi bir şey gibiydi; kendisinin ayırdında bile olmadığı bir şey. Onun sesinde, davranışında bile dışavuran bir şeydi bu. Onu şimdi, o konuşmalarımız sırasında gördüğüm haliyle görür gibi oluyorum; oturduğu yerde iyice öne doğru eğilmiş, aşık kemiklerini kemirerek benim ateşli bir çıkışımı irdeliyor. Tartışma

sırasında iyice ağırdan alırdı. Ağzını yavaş yavaş açar, gene kapar, gene açar ve sonunda bir laf söylerdi. "Yani şimdi sence..." der, sonra benim az önce söylemiş olduğum şeyi son derece basit ve somut biçimde yeniden ifade ederdi; bu da o şeyi bazen gayet iyi aydınlatır bazen de boş bir lafa indirgerdi. Hugo her zaman haklıydı, demek istemiyorum. Çok zaman beni hiç ama hiç anlamadığı olurdu. Tartıştığımız konuların çoğunda benim ondan daha geniş bir genel bilgiye sahip olduğumu görmem uzun sürmemişti. Ama o, kendi açısından çıkmaza girdiğimiz zamanları çok çabuk mimler ve "Valla, bu konuda bir şey diyemem" ya da "Maalesef bu noktada seni hiç ama hiç anlayamıyorum" derdi, konuyu oracıkta kapatıveren bir kesinlikle. Konuşmaları yöneten, baştan sona Hugo'ydu, ben değil.

Hugo her şeyle ve her şeyin kuramıyla ilgiliydi, ama kendine özgü bir biçimde. Ona göre her şeyin bir kuramı olmakla birlikte ortada bir ana kuram yoktu. Metafizik ya da genel bir *Weltanschauung** denilebilecek şeyden Hugo kadar yoksun bir adama hiç rastlamadım. Sanırım o, karşısına çıkan her şeyin *doğa*'sını bilmek istiyordu ve bu soruna her seferinde katıksız bir zihin tazeliğiyle yaklaşıyordu. Sonuçlar çok zaman hayret verici oluyordu. Bir gün çeviri yapmak konusunda yürüttüğümüz bir konuşmayı anımsıyorum. Hugo çeviri yapmak konusunda hiçbir şey bilmiyordu, ama benim çevirmen olduğumu duyunca bunun nasıl bir şey olduğunu öğrenmek istedi. Onun bu konuyu sürdürdükçe sürdürdüğü ve peş peşe şu tür sorular sorduğu aklımdadır: Anlamı Fransızca olarak düşündüğünü söylemekle ne demek istiyorsun? Bunu Fransızca düşündüğünü nerden biliyorsun? Kafanda bir resim canlanıyorsa bunun bir Fransız resmi olduğunu nereden biliyorsun? İçinden, sözcüğün Fransızcasını mı söylüyorsun yoksa? Çevirinin cuk oturduğuna karar verdiğin zaman ne görüyorsun? Bunu ilk kez gören birinin ne düşüneceğini mi tahmin ediyorsun? Yoksa bir tür duygu mu bu? Nasıl bir duygu? Daha ayrıntılı olarak tanımlayabilir misin bunu? Ve inanılmaz bir sabırla, peş peşe sorulan bunlara benzer sorular. Bu, kimi zaman insanın sabrını taşırabiliyordu. Bana son derece basit gelen bir laf Hugo'nun, 'Yani şimdi sence"lerinin ıs-

* (Alm.) Weltanschauung: Dünya görüşü (y.h.n.)

rarlı baskısı altında, anlamını benim kendimin de artık bilemediğim karanlık, karışık bir laf olup çıkıyordu. O zamana değin dünyanın en basit şeyi saydığım çeviri edimi öylesine karmaşık ve olağandışı bir uğraş olup çıkmıştı ki herhangi bir insanın bu işi yapabilmesi şimdi bana şaşkınlık veriyordu. Beri yandan Hugo'nun söyledikleri, ele aldığı konular üstüne fevkalade parlak bir ışık serpmekten de nadiren geri kalıyordu. Hugo'nun gözünde her şey şaşırtıcı, zevkli, karmaşık ve gizem doluydu. Bu konuşmalar sırasında ben tüm dünyayı yeni baştan görmeye başlamıştım.

Konuşmalarımızın ilk günlerinde onu bir yerlere "oturtmaya" çalışıp durdum. Bir iki kez doğrudan, şu ya da bu genel kuramı savunup savunmadığını sordum ona; o benim bu sorularımı her seferinde, çiğlik yapmışım da kınıyormuş gibi bir tavırla yadsıdı. Gerçekten de daha sonraları, Hugo'ya böyle sorular sormanın, onun o benzersiz düşünsel ve ahlaksal niteliğine karşı tuhaf bir duyarsızlık göstermek olduğunu düşünmeye başladım. Bir süre sonra, Hugo'nun hiçbir genel kuramı benimsemediğini ayrımsadım. Onun bütün kuramları, kuram denilebilirse eğer, özel nitelikteydi. Gene de bana hâlâ, yeterince uğraşırsam bir yolunu bulup onun düşüncesinin merkezine ulaşabilirmişim gibi geliyordu. Bir süre sonra da Hugo'yla sanatı, siyaseti, cinselliği tartışmak değil de Hugo'nun sanata, siyasete, cinselliğe yaklaşımlarındaki tuhaf özellikleri tartışmak bende tutku haline geldi. En sonunda bir gün yaptığımız bir konuşma bana, Hugo'nun düşüncelerinde merkezi bir şeylere dokunmuş gibi geldi, Hugo'nun düşüncesinde "merkez" denebilecek kadar figüratif bir şey olduğu söylenebilirse, yani. Kendisi bunu yadsırdı sanıyorum; daha doğrusu düşüncelerin belirli bir oryantasyonu olmasının ne anlama geldiğini bileceğinden emin değildim. Bu anlattığım noktaya, Proust konusunda yaptığımız bir tartışma yoluyla ulaşmıştık. Proust'tan sonra konuşmanın akışı bizi, bir duyguyu ya da ruh halini betimlemenin ne anlama geldiğini tartışmaya sürükledi. Hugo konuyu çok kafa kurcalayıcı buluyordu, hemen her konuyu kafa kurcalayıcı bulduğu gibi.

"İnsanların duygularını betimlemekte kuşkulu bir şeyler var" diyordu. "Bütün bu betimlemeler öylesine dramatik ki!"

Ben, "Bunun ne sakıncası var?" diye sordum.

"Hiç," dedi Hugo. "Yalnızca her şey daha baştan yanlışlanıyor anlamına gelir; hepsi bu. Bir şeyin sonrasında ben, şöyle şöyle bir duyguya kapıldım, dersem... söz gelimi, 'kaygılandım' dersem... hiç de doğru sayılmaz bu."

"Ne demek istiyorsun?"

Hugo, "Ben böyle bir duyguya kapılmamıştım" dedi. "O sırada hiç de öyle bir duygu yoktu içimde. Bu benim sonradan söylediğim bir şey yalnızca."

"Ya ben doğruyu tam olarak vermeye gayret ediyorsam?"

"Veremezsin ki" dedi Hugo. "Tek umut duygularını dile getirmekten kaçınmaktır. Betimleme yapmaya başlar başlamaz benim işim bitiktir. Sen şimdi herhangi bir şeyi betimlemeye çalış, şu konuşmamızı örneğin, bak göreceksin, nasıl tamamen içgüdüsel olarak hemen..."

"Rötuşa mı başlıyorum yani?"

"Daha da derine giden bir şey" dedi Hugo. "Dil, senin o duyguyu gerçek haliyle dışavurmana izin vermeyecektir."

"Betimlemeyi tam duyguyu yaşadığımız anda yaptığımızı varsayalım, öyleyse."

"Görmüyor musun?" dedi Hugo, "ortada bir şey kalmıyor o zaman. İnsan o sırada böyle bir betimleme yapmaya kalkışacak olursa söylediklerinin doğru olmadığını mutlaka görecektir. O anda insanın söyleyebileceği tek şey, ne bileyim, yüreğindeki çarpıntıdan söz etmek olabilir. Kalkıp kaygılı olduğunu söylerse bu ancak karşısındakini etkilemek amacı güdebilir. Poz takınmak olur, yalan olur."

Bu sözler de benim kafamı karıştırmıştı. Hugo'nun söylediklerinde bir aksaklık olduğunu sezinliyor, ama bunun ne olduğunu çıkaramıyordum. Sorunu biraz daha tartıştık, sonra ben, "Ama" dedim. "Bu gidişle insanın söylediği her şeyi... 'Marmelatı uzat' ya da 'Damda kedi var' gibi laflar dışında her şeyi yalan sayacağız demektir."

Hugo bir süre düşündü. Sonra ciddi ciddi, "Bence öyle" dedi.

"Eğer öyleyse hiç kimse konuşmasın, daha iyi."

"Sahiden de, konuşmasalar daha iyi olur bence" dedi Hugo; alabildiğine de ciddiydi. Sonra göz göze geldik ve günlerden beri ko-

nuşmaktan başka bir şey yapmamış olduğumuzu düşünerek kahkahalarla güldük.

Hugo, "Harika, doğrusu!" dedi. "Hepimiz konuşuyoruz elbet." Gene ciddileşerek, "Ama; iletişim kurma ihtiyacına gereğinden fazla ödün veriyoruz" diye ekledi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Konuştuğum sürece, şimdi bile, düşüncemi *tam olarak* belirteceğim yerde seni etkileyecek, senden tepki alacak şeyler söylüyorum. Bizim aramızda bile bu böyle; birbirini aldatmak için daha güçlü nedenleri olan iki kişi arasında daha da beterdir elbet. Aslını ararsan bizler buna öyle alışığız ki doğru dürüst farkına bile varmıyoruz. Dilin tümü, yalanlar üretmekte kullanılan bir makinedir."

Ben, "Peki, ya insan doğruyu söyleseydi ne olurdu?" diye sordum. "Böyle bir şey mümkün mü?"

Hugo, "Ben kendimden biliyorum" dedi. "Sahiden doğruyu söylediğim zamanlarda sözler dudaklarımdan kaskatı, cansız bir şekilde çıkıyor, karşımdakinin yüzünde de mutlak bir boşluk okuyorum."

"Yani gerçekte asla birbirimizle iletişim kuramıyor muyuz?"

"Eh" dedi Hugo. "*Eylemler* yalan söylemez, sanırım."

Bu noktaya ulaşabilmemiz beş altı nezle deneyi almıştı. Aramızda, nezleye dönüşümlü olarak tutulmaya karar vermiştik; nezlenin yaratacağı zihinsel sönükleşmenin aramızda eşit olarak bölüştürülmesini istiyorduk. Hugo bunda diretmişti, yoksa ben bütün nezlelere kendim tutulmaya razıydım; biraz Hugo'ya karşı içimde uyanmaya başlayan bir koruma isteği yüzünden, biraz da Hugo nezle olduğu zaman çok feci gürültüler çıkardığı için. Konuşmalarımızı sürdürmek için ille de nezle deneyleri kurumunda kalmamız gerekmediğini neden daha önce akıl etmedik, bilmiyorum. Sürekliliği kesintiye uğratmaktan korkuyorduk belki de. Bize kalsa ayrılmak ne zaman aklımıza gelirdi, bilemem, ama bir süre sonra kurumun başındakiler, nezle olup durmayı daha fazla sürdürürsek sağlığımıza kalıcı bir zarar verebileceğimizden korkarak bizi sepetlediler.

Bu arada ben Hugo'nun büyüsüne tamamen kapılmış durumdaydım. O, kendisi, benim üzerimde bıraktığı etkinin çapının hiç farkında değil gibiydi. Konuşma sırasında asla puan kapmak amacı

gütmüyordu; çok zaman beni susturmakla birlikte böyle yaptığını sanki hiç algılamıyordu. Her zaman ona hak verdiğim sanılmasın. Kimi düşünce biçimlerini bir türlü kavrayamaması çok zaman kafamı kızdırıyordu. Şu var ki onun sırf varoluş tarzı bile bana, kendi dünya görüşümün bir sürü genellemelerle nasıl umutsuzcasına bulanıklaştığını gösteriyordu. Bütün çiçeklerin birbirine benzediğini düşünüp dururken bir bitki bilimcisiyle yürüyüşe çıkan bir adama benziyordum. Ama bu benzetme de Hugo'ya tam olarak uymuyor, çünkü bitki bilimciler yalnızca gözlemlemekle kalmazlar, sınıflandırırlar da. Hugo sadece ayrıntıların farkına varıyordu. Sınıflandırmaya asla kalkışmıyordu. Sanki görüşü öyle keskinleşmişti ki sınıflandırmanın bile olanağı kalmamıştı, çünkü her şey tam anlamıyla tek ve benzersiz olarak görülüyordu. Ömrümde ilk olarak hemen hemen tamamen dürüst bir adamla karşı karşıya geldiğimi hissediyordum ve bu, tahmin edilebileceği gibi benim dengemi bozmaya başlıyordu. Benim Hugo'ya biçmek eğiliminde olduğum ruhsal değer, onun kendini böyle bir açıdan görmeyi aklının ucundan bile geçiremeyecek bir yapıda oluşuyla doğru orantılıydı.

Nezle deneyleri kurumundan sepetlendiğimizde benim gidecek yerim yoktu. Hugo gidip onunla oturmamı önerdiyse de içimdeki bir bağımsızlık güdüsü bunu engelliyordu. Hugo'nun kişiliğinin benimkini tümden yutabileceğini düşünüyor ve Hugo'ya hayran olmakla birlikte bunu istemiyordum. Bu yüzden önerisini geri çevirdim. Zaten o günlerde Fransa'ya gidip çevirilerden biri konusunda dırıldanmakta olan Jean Pierre'i görmem gerekiyordu, böylece konuşmalarımız bir süre kesintiye uğradı. Bu arada Hugo yeniden Roket Fabrikası'nda çalışıp havai fişek aranjmanları dalındaki buluşlarını geliştirmeye ve Londra'daki yaşantısının eski gidişatına az çok uymaya başlamıştı. Onun bu gidişattan kopmak girişimleri her zaman egzantrik bir biçimle dışavururdu. Şöyle rahat, normal, pahalı bir tatil yapmaya bir türlü yanaşmaması onda bulduğum, nevroza en yaklaşan özellikti. Paris'ten döndüğümde Battersea'de ucuz bir oda kiraladım, Hugo ile konuşmalarımıza, bıraktığımız yerden devam ettik. Hugo'nun işgününün sonunda Chelsea Köprüsü'nde buluşuyor, Chelsea rıhtımında dolaşarak ya da King's Road'daki pubları sıradan geçirerek, bitkin düşünceye değin konuşuyorduk.

Şu var ki bundan bir süre önce ben, felaketle bitecek olan bir girişimde bulunmuştum. Yukarıda ufak bir bölümünü verdiğim konuşma beni öyle sarmıştı ki sırf unutmamak amacıyla bu konuda birkaç not tutmuştum. Sonradan gözden geçirdiğimde bu noktalar gözüme pek bölük pörçük ve yetersiz geldi, ben de aklımda daha iyi tutabilmek için birkaç ekleme yaptım. Daha sonra yeniden okuduğum zaman bu savlamaların, bu yazılış biçimiyle hiçbir anlam taşımadığını gördüm ve daha anlaşılır yapmak amacıyla, belleğimde kalanları kullanarak birkaç şey daha ekledim. Bu kez okuduğum zaman yazı bayağı hoşuma gitti. Buna benzer hiçbir şey okumamıştım. Kalemi gene elime alıp yazıyı daha uyumlu bir biçime soktum. Ne de olsa doğuştan yazarımdır ben. Hem madem ki kâğıda dökmüştüm artık, yazıyı adama benzetmek iyi olurdu. Yazdıklarımın üzerine bir güzel cila vurdum, sonra bundan önceki konuşmayı da kâğıda dökmeye giriştim. Bu konuşmayı pek açık seçik anımsamıyordum, bu yüzden biçimlendirirken başka konuşmaların ayrıntılarından da yararlandım.

Hugo'ya bunlardan hiç söz etmemiştim elbette. Yazıları sırf kendim için özel ve kişisel bir kayıt olarak tuttuğumdan, ona söylememin gereği yoktu. Aslını ararsanız bu tuttuğum kayıt benim Hugo'dan öğrendiğimi sandığım her şeye karşı bir çeşit ihanet sayılırdı ve ben, bunu içten içe biliyordum. Ama bilmek beni durdurmuyordu. Dahası, bu yazı şimdi beni gizli günahların büyüsüyle sarmaya başlamıştı. Hep bunun üstünde çalışıyordum. Yazıyı, daha başka tartışmalarımızı da kapsayacak biçimde genişletmeye başladım. Bu tartışmaları ille aklımda kaldığı gibi değil de yazının bütününün planına uyacak biçimde kâğıda döküyordum. Hatırı sayılır bir kitap çıkmaya başlamıştı ortaya. Kitabı, Tamarus ile Annandine adında iki kişinin arasında bir diyalog olarak kurguluyordum. İşin tuhafı şu ki bu çalışmanın baştan sona, Hugo'nun tutumunu nesnel olarak haklı çıkardığını görebiliyordum. Yani yazdıklarım, onunla konuştuklarımızın yalanlaştırılmış, maskara edilmiş bir kopyasıydı. Konuşmalarımızla kıyaslanınca bu yazı özentili bir yalandı. Sırf kendim için yazdığım halde etkilemek, okuyana kendini beğendirmek için yazıldığı belliydi. Tartışmalarımızın en aydınlatıcı anlarından bazıları, kaleme alınınca en yavan gelecek türden şeylerdi.

Ama bunları, gerçekteki gibi yalın olarak yazmaya bir türlü elim varmıyordu. İlle, gerçek konuşmalarımızda var olmayan hafif toparlamalar yapıyor, belli belirsiz de olsa birtakım ilişkiler kuruyordum. Tuhaftır ki yapmacık olduğunu açıkça görmek, yapıtıma duyduğum beğeniyi eksiltmiyordu.

Derken günlerden bir gün kendimi tutamayıp metni Dave Gellman'a gösterdim. Belki etkilenir, diye düşünüyordum. Etkilendi. Bu konuyu benimle derhal tartışmak istedi. Ama bundan pek bir şey çıkmadı, çünkü Hugo'nun fikirlerini Dave'le tartışmayı nedense bir türlü başaramadım. Beni derinden etkilemiş olan bu fikirleri başka birisiyle konuşurken imkânı yok, dile getiremiyordum. Hugo'nun düşüncelerine getirdiğim açıklamalar ya bayat ve yavan, ya da resmen deli saçması oluyordu, bir süre sonra ben de bu çabadan vazgeçtim. O zaman Dave de kitaba duyduğu ilgiyi yitirdi; konuşarak tartışılamayan hiçbir şey Dave'in gözünde gerçek ve önemli değildir. Ancak bu arada bitirmek için alıp evine götürdüğü kitabı, benim talimatlarıma rağmen, başka birkaç kişiye göstermiş, onlar da etkilenmişlerdi.

Bu tasarıyı nasıl bir hoşnutsuzlukla karşılayacağını bildiğim için Hugo'nun kimliğini gizli tutmayı bir onur sorunu saymıştım. Dave'e yazıyı, çeşitli kimselerle yaptığım konuşmalardan yola çıkan dramatik bir çalışma olarak sunmuştum. Derken bir de baktım, birtakım çevreler bana bir tür bilge gözüyle bakmaya başlamışlar! Arkadaşlarımdan birçoğu yazıyı görmek için ısrar ediyorlardı. Zaman içinde birkaç kişiye daha gösterdim ve biraz elden ele dolaşması fikrine alışmaya başladım. Bu arada yazı üzerinde hâlâ çalışıyor, Hugo ile yapmayı sürdürdüğüm tartışmalardan yeni malzeme sağlıyordum. Hugo ile olan arkadaşlığımı hâlâ öteki dostlarımın hepsinden gizli tutuyordum. Bunu başlangıçta kıskançlıktan, olağanüstü keşfimi kendime saklamak istediğim için yaptım, sonralarıysa, aynı zamanda Hugo'nun benim ihanetimi öğrenmesinden korktuğum için.

Artık herkes bana durmadan bu metni yayımlatmam gerektiğini söyler olmuştu; ben buna gülüp geçiyordum. Gene de fikir çekici geliyordu doğrusu. Başlangıçta, asla yapmayacağımızı bildiğimiz şeylerde bulduğumuz türden bir çekicilikti bu. Yayımlamak söz

konusu olmadığı için bu konuda hayaller kurmanın hiç tehlikesi olmadığını düşünüyordum. Yayımlansa ne kadar ilginç bir kitap olurdu, diyordum kendi kendime; ne kadar özgün, şaşırtıcı, aydınlatıcı! Kitap için adlar uydurarak oyalanıyordum. Oturduğum yerden metni ellerimde tutuyor, bunun binlerce kopya çoğaltıldığını gözümde canlandırıyordum. O dönemde her an metni yitirmek korkusu çekiyordum. Gerçi daktiloda iki üç kopyasını çıkarmıştım, ama gene de herhangi bir nedenle bunların başına bir şey gelecek ve kitabım ebediyen kaybolacak diye ödüm kopuyordu. Kaybolursa çok yazık olur, diye düşünmekten kendimi alamıyordum. Derken günün birinde bir yayıncı, doğrudan kitabı basmak önerisiyle çıkageldi.

Gafil avladı bu beni. Bundan önce hiçbir yayıncı bana kendiliğinden öneri getirmiş değildi; bu iltifat az buçuk başımı döndürdü. Düşündüm ki bu kitap tutarsa –ki bundan hiç kuşkum yoktu– yazın dünyasındaki konumumu adamakıllı düzeltebilirdi. Tanınmış birinin süprüntülerini satması, tanınmamış birinin deha eserini satmasından daha kolaydır. Bu yoldan şöhreti yakalayabilirsem yazar olarak geleceğim sağlama alınmış olurdu. Sonra bu düşünceyi bir yana bırakarak kendi kendime, böyle bir tasarının asla gerçekleşemeyeceğini söyledim. Hugo'nun düşüncelerini kendiminmiş gibi yutturmaya kalkışamazdım. En önemlisi, Hugo ile olan yakınlığımdan toparlanmış malzemelerle, Hugo'ya itici ve iğrenç gelecek olan bir yapıt hazırlayıp okurlara sunamazdım. Ama kitabın yayımlanması konusunda önceden boş birer hayal saydığım düşler şimdi maskelerini düşürerek karşıma gerçek bir istek kılığında çıktılar. Kitabı yayımlatmak düşüncesi bir saplantıya dönüştü. Kaderciliğe benzer bir şey beni bu karara doğru çekiyordu. Geçmişteki bütün edimlerimin beni karşı konulmaz biçimde bu sona doğru yönlendirdiğini görür gibi oluyordum. İçkili olduğum bir akşamı anımsıyorum; diyalogları baskıya götürecek sürecin bütün adımlarını hayalimde yaşamıştım. Bu aşamada yayın fikri hayalimde öyle bir gerçeklik kazanmıştı ki bunun fiiliyata dökülmesi uzun süremezdi. Yayıncıyı telefonla evinden aradım.

Yayıncı benim gönülsüz olduğumu bildiğinden ertesi sabah erkenden, elinde kontratla çıkageldi, ben de kontratı, bir boşvermişli-

ğe kendimi bırakıp başım çatlayacak gibi ağrıyarak imzaladım. Adam gittikten sonra metni çıkardım ve uğrunda şerefimizi feda ettiğimiz kadınlara baktığımız gibi baktım. Adını *Susturucu* koydum, kitabın içindeki fikirlerden birçoğunu adını veremeyeceğim bir arkadaşa borçlu olduğumu, ama onun bu fikirleri sunuş tarzını onaylayacağını hiç sanmadığımı belirten bir de önsöz yazdım. Sonra metni yayıncıya yollayıp kaderine terk ettim.

Bu krizin geliştiği sıralarda Hugo parasını film alanına yatırmaya başlamıştı. Biraz da hayırseverlik niyetine girmişti bu işe, İngiliz film endüstrisine destek olmak için. Sonra filmcilik her yönüyle ilgisini çekmeye başlamıştı, öyle ki Bounty Belfounder şirketi kurulduğu zaman Hugo, film dünyasının köşe bucağını eni konu öğrenmiş bulunuyordu. Olağanüstü bir işadamıydı aslında. Herkesin güvenini kazanıyordu ve çelik gibi sağlam sinirleri vardı. Bounty Belfounder dev adımlarla ilerliyordu. Bilmem anımsar mısınız, şirket sanırım bizzat Hugo'nun esini olan deneysel bir dönemden geçerek, "dışavurumcu" denilen türden bir sürü sessiz film yaptı, ama çok geçmeden durulup oturarak normal filmler yapmaya başladı; ancak arada bir yeniliklere sapıyordu. Bu arada sık sık görüşüyorduk, ama Hugo filmcilik girişimlerinden bana pek söz etmiyordu. Bu denli başarı kazanmış olmaktan biraz utanıyordu sanırım. Bense, tersine, onun bu denli çok yönlü olmasından övünç duyuyor ve sinemaya gidip jeneriklerden önce perdede beliren City kulelerinin bildik görüntüsüne bakarak City çanlarının kreşendosunu dinlerken, *Hugo Belfounder Sunar*, sözcüklerinin ağırbaşlılıkla ekranda belirmesini izlemekten özel bir zevk alıyordum.

Başlangıçta gizli etkinliklerimin Hugo ile aramdaki dostluğa bir etkisi dokunmamış gibiydi. Konuşmalarımız aynen o eski kendiliğindenlik ve tazelikle sürüyor, tartışma konularımızın sonu gelmiyordu. Ne var ki kitabım gelişip güç kazandıkça öbür ilişkiden kan emmeye başladı sanki. Kendini bir rakip olarak ortaya koymaya başladı. Önceleri masum bir *suppressio veri** gibi görünen şey pek zehirli bir *suggestio falsi*'ye** dönüşmeye başladı. Hugo'yu aldatmakta olduğumu bilmek, bu aldatmacayla hiç ilişkisi olmayan ko-

* (Lat.) Suppressio veri: gerçeğin baskısı (y.h.n.)
** (Lat.) Suggestio falsi: yalan önerme (y.h.n.)

nularda bile onunla açıksözlü konuşmamı engelliyordu. Hugo hiçbir şeyin farkına varmaz gibiydi, ben de hâlâ onun sohbetinden büyük tat alıyordum. Ama en sonunda kontratı imzalayıp da kitabı yayıma yolladığım zaman bundan böyle Hugo'nun yüzüne pek bakamayacakmışım gibi geldi. Birkaç gün sonra onunla bu koşullar altında da görüşmeye alıştım, ne var ki ilişkimizin üzerine büyük bir hüzün çökmeye başlamıştı. Arkadaşlığımızın günlerinin sayılı olduğunu artık biliyordum.

Bu aşamada bile, Hugo'ya gerçeği söylemeyi göze alabilir miyim, diye kafam kurcalanıyordu. Bir iki kez itirafın eşiğine gelir gibi oldum. Ama her seferinde geri çekildim. Onun beni hor görmesine, öfkesine katlanamayacağımı hissediyordum. Ama beni konuşmaktan alıkoyan asıl neden, geriye dönüş olasılığının henüz temelli ortadan kalkmamış olduğunu düşünmemdi. Hâlâ yayıncıya giderek kontratımın feshini isteyebilirdim. Karşılığında belli miktarda para ödeyerek bu işten yakamı hâlâ tamamen sıyırabilirdim. Ama bunu düşündükçe içim kararıyordu. Tek avuntum feci bir kadercilikti; irademin hâlâ özgür olduğunu, suçu işlemekten hâlâ kaçınabileceğimi düşünmekse katlanılamayacak kadar acı veriyordu bana. Hugo'nun benden kitabımı geri çekmemi isteyebileceğini tasavvur etmek bile yüreğimi öylesine eziyordu ki yaptığımı ona söylemeyi aklımdan bile geçiremiyordum. Bunun nedeni hâlâ kitabı basılı görmek için büyük bir arzu duymam da değildi; Hugo'yu yitirmek olasılığının üzüntüsü son zamanlarda yayın tasarımının çekiciliğini gözümden silmişti. İşin doğrusu şu ki artık beni avutabilen tek şey, her geçen gün daha bir dört elle sarıldığım, şu korkunç kesinlikti, olan olmuştu bir kere.

Bu dönemde öyle bir melankoliye kapıldım ki gene eskisi kadar sık görüşmemize karşın Hugo'yla konuşmakta müthiş güçlük çekmeye başladım. Bazen onun yanında saatler boyu oturduğum halde, onun konuşmasını sürdürmek için gereken kısa birkaç söz söylemek dışında ağzımı açmadığım oluyordu. Hugo çok geçmeden bendeki çöküntüyü ayrımsayarak ilgilendi. Hastaymışım gibi yaptım; Hugo'nun durumuma gösterdiği sıcak ilgi arttıkça, çektiğim işkence de keskinleşiyordu. Hugo şimdi bana armağan olarak kitap, meyve gibi şeyler, kutu kutu glikoz ve demir şurupları gön-

derir olmuştu, bir doktora görünmem için yalvarıyordu. Sahiden de kendimi hasta etmiştim.

Kitabın piyasaya çıkacağı gün ben kendimde değildim. O akşam Hugo'yla gene her zamanki gibi köprüde buluşmak için randevum vardı. Öğle saatinde, ihanetimin kanıtlarının artık Londra'nın bütün kitapçı dükkânlarında sergilenmiş olacağını düşünmeye başladım. Daha Hugo'nun kitabı görmüş olabileceğine ihtimal vermiyordum. Ama kitapçılara sık sık uğradığı için görmesi an meselesiydi. Randevumuz saat beş buçuktaydı; öğleden sonrayı brendi içerek geçirdim... saat beş sularında kalkıp Battersea Parkı'na gittim. Üzerime sakinliğe benzer bir hal gelmişti, çünkü o gün –ne de bundan böyle başka herhangi bir gün– Hugo ile buluşmayacağımı artık biliyordum. Trajik bir büyülenmişlik hali beni ırmak kıyısında, köprüyü görebileceğim bir yere çekti. Hugo tam saatinde gelip beklemeye koyuldu. Bir sıraya oturup iki sigara içtim. Hugo bir aşağı, bir yukarı yürüyüp duruyordu. Bir süre sonra köprünün güney kıyısına geçtiğini gördüm ve benim eve gittiğini anladım. Bir sigara daha yaktım. Yarım saat sonra onun köprünün üstünden ağır ağır dönerek gözden kaybolduğunu gördüm.

O zaman hemen evime koşup taşınacağımı ev sahibine bildirdim, öteberimi toparladığım gibi taksiyle oradan ayrıldım. Bir hafta sonra yeni yerime Hugo'nun bir mektubunu ilettiler; Hugo bana ne olduğunu soruyor, onunla temasa geçmemi istiyordu. Mektubunu yanıtsız bıraktım. Hugo mektup yazıcılardan değildir, hatta içindekileri kâğıda dökmek ona çok zor gelir. Başka mektup almadım. Bu arada *Susturucu* konusunda birkaç oldukça soğuk eleştiri yazısı çıkmıştı. Zahmet edip de kitabı tanıtan birkaç eleştirmenin, okuduklarını anlaşılmaz bulduları ortadaydı. İçlerinden biri kitap için, "özentili ve obsküranti̇st" tanımlarını kullanmıştı. Ama genelde kitabı pek umursayan olmadı. Gümledi, diyebiliriz. Bana edebiyat dünyasında parlak bir gelecek sağlamak şöyle dursun varolan ünümü zedeledi, çünkü okuru eğlendirme yeteneği olmayan aşırı ciddi bir entelektüel olarak tanınmaya başladım, hem de tam tersi bir izlenim yaratmak için epey çaba harcamış olduğum çevrelerde.

Gelgelelim buna pek aldırdığım yoktu. Tek istediğim konuyu

tümden unutmak ve Hugo'yla olan ilişkimi zamanla benliğimden silip atmaktı. *Susturucu* bir baskıda kaldı, bu da, Charing Cross Yolu'nda bir süre göze batacak biçimde sergilendikten sonra, neyse ki piyasadan çekildi. Ben kendime tek kopya bile saklamadım; keşke her şey, bu lanet kitap hiç basılmamış gibi olabilseydi, diye düşünüyordum. Sinemaya gitmez, Hugo'nun etkinliklerini konu edinen türden gazetelere bakmaz oldum. Finn'in ortaya çıkıp bana takılması işte bu döneme rastlar. Zamanla yaşantım yeni bir yola girdi, Hugo'nun o güçlü imgesi sönükleşmeye başladı. Ve bu sönükleşme sürecini hiçbir şey kesintiye uğramadı, ta ki Sadie kuaför dükkânında, hiç beklenmedik bir anda Hugo'nun adını anıncaya değin.

V

Sokakta sersem sersem yürüyordum. Bir paket sigara aldım, olup biteni iyice düşünmek için bir kafeye girdim. Hugo'nun adının salt anılmış olması bile duygularımı altüst etmeye yetmişti; bir süre içime öyle bir acı oturdu ki konuyu açıkça ele alamadım. Şu sıradaki durumumla ilgili olarak ortaya çıkan gerçek şuydu: İşin içinde Hugo'nun olması benim Sadie'nin teklifini kabul etmemi, daha doğrusu Sadie ile herhangi bir bağlantı kurmamı tümden olanaksız kılıyordu. Şu anda içimden gelen, her şeyi bırakıp kaçmaktı. Ne var ki bir süre sonra durumu ilginç bulacak kadar sakinleşmeye başladım; bu kez de düşünüp taşındıkça, Sadie'nin doğruyu söylemediği sonucuna vardım. Sadie'nin, yalanlarıyla ünlü olduğunu, gelgeç bir çıkar elde etmek için bile gözünü kırpmadan yalan at-

maktan çekinmediğini eski günlerden biliyordum. Sonra Hugo'nun Sadie'ye tutkun olması da, düşündükçe, hiç mi hiç aklıma sığmıyordu. Hugo kadın konusunda hiç atılgan değildi; zaten uysal, "evinin kadını" tipleri beğenirdi. Onun, Sadie'nin anlattığı tarzda davrandığını dünyada gözümde canlandıramıyordum. Ortada Hugo'yla da ilgili bir dolap dönüyor olması mümkündü, ama durumun en akla yakın açıklaması, Sadie'nin iş konusunda yapmaya kalkıştığı bir maymunluğu Hugo'nun engellemeye çalışıyor olmasıydı. Film dünyası konusunda hiç bilgim yoktu, ama bu dünyayı durmadan kişisel entrikalarla kaynayan bir kazan olarak düşünürdüm. Sahiden. Aslında Sadie'nin Hugo'ya âşık olması, bir yolunu bulup onu ağına düşürmek istemesi de olmayacak şey değildi. Düşündüğüm zaman bu olasılık iyice aklıma yattı. Sadie'nin entelektüel saydığı erkeklerin nasıl çabucak etkisi altında kaldığını bana olan tutumundan biliyordum; Hugo'nun hiç de Sadie'yi sevecek erkek olmamasına karşın Sadie tam Hugo'ya âşık olacak kadındı.

Bu sonuca ulaştığım zaman kendimi daha iyi hissettim. Sadie'ye tutkun bir Hugo düşüncesi nedense son derece tatsız gelmişti bana. Ama vardığım sonuç, şimdi nasıl bir yol tutmam gerektiği konusunda aydınlatıcı olmamıştı. Ne yapacaktım? Sadie'nin teklifini kabul edersem Hugo ile yapılan, anlamadığım bir savaşta yanlış taraftan askere yazılmışım gibi olacaktı; beri yandan teklifi, mümkünse Hugo'ya yardım edip Sadie'nin oyununu bozmak amacıyla kabul edersem, bu da ikili oynamak gibi bir şeydi. Zaten içimde hâlâ bu işe hiç bulaşmamak yönünde güçlü bir eğilim vardı, çünkü o en korktuğum zorunluluk gerçekleşirse Hugo'nun karşısına hangi yüzle çıkabileceğimi düşünmek bile istemiyordum. Bir yandan da artık işe nasılsa karışmış olduğumu hissediyor, olayların bu biçimde gelişmesini son derece ilginç buluyor ve bundan sonra neler olacağını merak etmekten kendimi alamıyordum. Yadsıyamayacağım bir kader çizgisi beni gene Hugo'ya doğru itmekteydi.

Konuyu enine boyuna, yukarıdan aşağıya düşünüp durdum ve sabahı hiçbir karara varamadan geçirdim. Bu gerilimli bekleyiş beni bitkin düşürmeye başlamıştı, ben de şu heyecanlı, diken üstünde durumumda yazı yazmam söz konusu olamayacağına göre öğleden sonra bari sıradan, yararlı bir iş yapayım diyerek gidip

Earls Court Yolu'ndan radyoyu almaya karar verdim. Bu kez de buruk bir gülüşle, Welbeck Sokağı'na gidersem kafamı Hugo'nun, Earls Court Yolu'nda da Sultan Sammy'nin kırabileceğini düşündüm. Telefona gittim.

Madge'nin numarası cevap vermiyordu; yolumun açık olduğu kanısına vararak yola düzüldüm. Cebimde hâlâ evin anahtarı vardı; kapıyı açıp içeri girdim. Radyoyu Dave'in evinde mi, yoksa Bayan Tinckham'ın dükkânında mı bırakmanın daha uygun olduğunu kafamda tartarak salon kapısını pat diye açtım. İçeri adamakıllı girmiştim ki karşı tarafta, elinde şişeyle bir adamın durduğunu fark ettim. Bunun Sultan Sammy olduğunu anlamam için tek bir bakış yetti. Sammy tüvit takımlar giymişti ve açık havada yaşamaya alışıkken elektrik ışığında çok fazla kalmış gibi bir havası vardı. Yüzü kırmızımsı ve etliydi, burnunun yayvanlığı güç belirtiyordu. Saçlarına pek az kır düşmüştü. Başını dimdik tutmuş, elindeki şişeyi de boğazından kavramıştı. Şu anda serinkanlı, yumuşak, tehlikeli bir bakışla bana bakmaktaydı. Kim olduğumu bildiğini anladım. Duraksadım. Şimdi adını taşıyan ışıklı bir tabelası olabilirdi, ama Sammy bir zamanlar sahici bir bahisçiydi ve çetin ceviz olduğu su götürmezdi. Aramızdaki uzaklığı hesaplayarak bir adım geriledim. Sonra kemerimi çıkardım. Sağlam pirinç tokalı, oldukça ağır bir deri kemerdi bu. Numara yapıyordum. Muhafızların kavgadan önce böyle yaptığını görmüştüm; etkileyici bir jesttir. Kemerimi silah olarak kullanmaya hiç niyetim yoktu, ama önlem, *fracas*'tan* yeğdir; hem benim judo uzmanı olduğumu bilmeyen Sammy bir şeyler başlatmayı kuruyor olabilirdi. Saldıracak olursa eski tarz bir "uçan kısrak" çekmeye karar vermiştim bile.

Ben bu manevraları tasarlayadurayım, Sammy'nin yüzünün yapmacık bir anlamazlıkla yumuşadığını gördüm.

"Ne yapıyorsunuz siz böyle?" diye sordu Sammy.

Bunu hiç beklemediğim için hevesim kursağımda kalmış gibi oldum. Sinirlenerek, "Kavga istemiyor musunuz?" diye sordum.

Sammy bana şöyle bir baktı, sonra gürül gürül bir kahkaha kopardı. "Bakın şu işe!" dedi. "Bunu da nerden çıkardınız? Siz Donaghue'sunuz, değil mi? Hadi, bir şeyler için." Şimşek hızıyla

* (Fr.) fracas: gürültü patırtı (y.h.n.)

elime bir bardak viski tutuşurdu. Bir elimde viski, öbüründe kemerimle kendimi nasıl şapşal hissettiğimi tasavvur edebilirsiniz.

Kendimi toparladığımda, sesimin pek de bön çıkmadığını umarak, "Siz de Starfield olsanız gerek?" dedim. Tam anlamıyla şaşkına dönmüştüm. Kavgaya tutuşup tutuşmayacağımıza benim karar vermem gerekirmiş gibi geliyordu. Kavga etmek falan istemiyordum, gelgelelim şimdi inisiyatifi Sammy'ye kaptırmıştım ya, hiç kuşkunuz olmasın, bundan da nefret ediyordum.

"Ta kendisiyim" dedi Sammy. "Sen de genç Donaghue'sun. Amma da yamanmışsın ha!" Sonra gene bir kahkaha patlattı. Viskimden kocaman bir yudum aldım ve görünüşe karşın duruma egemenmişim gibi bir ifade takınmaya uğraşarak kemerimi yerine taktım. Beyazperde filmleri bu türden, yararlı gelenekler üretirler. Sammy'yi serinkanlılıkla, tepeden tırnağa süzdüm. Kendisi, önceden belirttiğim tarzda yakışıklı sayılabilecek bir erkekti. Benliğinden ilkel bir güç taşıyordu. Madge'in gördüğü Sammy'yi görmeye çalıştım. Zor olmadı. Sammy'nin üçgen biçimli, şakacı mavi gözleri kendisini incelediğimin farkındaydı ve buna alaycı bir ciddilikle karşılık veriyordu.

"Yaman delikanlıymışsın!" dedi. "Biliyor musun, Madge'i senin hakkında hiçbir zaman pek konuşturamadım." Bardağımı yeniden doldurdu.

"Kapı dışarı edilmekten usanmışsındır herhalde" dedi, hiç de kışkırtıcı olmayan bir ses tonuyla.

"Sen bana baksana, Starfield" dedim. "Centilmenlerin serinkanlılıkla tartışamayacağı konular vardır. Dövüşmek istiyorsan tamam, istemiyorsan çeneni kapa. Eşyalarımı almaya geldim ben buraya, muhabbet etmeye değil." Ondan korkmayışıma seviniyor ve bunu onun da algıladığını umuyordum, ama onun viskisini yuvarlıyor olmasaydım sözlerimin daha asil kaçacağını da bilmez değildim. Sonra o anda Sammy'nin radyonun bana ait olup olmadığını tartışma konusu yapabileceği aklıma geldi.

"Ne alıngan çocuksun" dedi Sammy. "Bu kadar acele etmesen. Bakmak istiyorum sana. Radyoda konuşmalar yapan bir yazarla karşılaşmak insana her zaman nasip olmaz."

Beni alaya aldığından kuşkulandım, gene de onun beni roman-

tik bir tip olarak görebileceğini düşünmek öyle eğlenceliydi ki güldüm; Sammy de anlayışla güldü. Kendini bana sevdirmek ister gibiydi. Ben bu sırada ikinci bardak viskimi içmekteydim ve Sammy'nin, her şeye rağmen, belki de şeker gibi adam olduğunu düşünmeye başlamıştım.

"Madge'le nerede tanıştınız?" diye sordum. İpleri tümden onun eline bırakacak değildim.

O da, "Madge nerede tanıştığımızı söyledi sana?" diye bir soruyla karşılık verdi.

"On bir no'lu otobüslerin birinde."

Sammy gene o malum kahkahasıyla kükredi. "Duy da inanma!" dedi. "Ben otobüse bineceğim ha! Yok canım, sinemacıların verdiği bir partide tanıştık."

Kaşlarımı kaldırdım.

Sammy parmağını bana doğru sallayarak, "Evet oğlum, Madge yeni yeni etrafına bakmaya başlıyordu" dedi. "Kadın milletini gözünden ayırmayacaksın, başka yolu yoktur bunun!"

Kibirle sevecen ilginin bu bileşimi midemi bulandırmıştı. "Magdalen özgür iradeli bir insandır" dedim buz gibi bir sesle.

Sammy, "Hiç de değil artık, o eskidendi!" dedi.

Ani bir tiksintiyle baktım ona. "Bana baksana, sen sahiden evlenecek misin Madge'le?"

Sammy bunu kendine mutluluk dileyen birinin dostane inanmazlığı olarak kabul etti. "Neden evlenmeyeyim? Güzel kız, değil mi? Üstelik de sıkı hatun, değil mi? Sakatlığı falan da yok, öyle değil mi?" diyerek Sammy dirseğiyle döşümü öyle bir dürttü ki bardağımdaki viski halıya döküldü.

Ben, "Onu demek istemiyorum" dedim. "Onunla evlenmeye sahiden *niyetin* var mı?"

"Ha, sen benim *niyetimi* soruyorsun" dedi Sammy. "Belden aşağı vurmak derler buna! Bari tüfeğini de getireydin!" Gene gürül gürül bir kahkaha attı. "Hadi" dedi. "Bitirelim şu şişeyi."

Bu arada ben hiçbir şeyi umursamamama yetecek kadar viski içmiştim.

"Senin bileceğin iş" dedim.

"Öyle" dedi Sammy. "Ha şunu bileydin!"

Konuyu burada kapattık.

Sammy ceplerini karıştırmaya başlamıştı. "Sana vermek istediğim bir şey var, delikanlı" dedi. Onu kuşkuyla gözlüyordum. Sammy gösterişli bir jestle çek defterini çıkarıp dolma kaleminin tepesini açtı.

"Söyle bakalım" dedi. "Yüz pound mu diyoruz, yoksa iki yüz pound mu?"

Ağzım açık kalmıştı. "Ama neden?" diye sordum.

Sammy, "Eh, taşınma giderleri için diyelim" diyerek göz kırptı.

Bir an afallayıp kaldım. Sonra satın alındığım kafama dank etti! Böyle bir fikir Sammy'nin kafasına nereden girmişti? Bu fikri oraya herhalde Magdalen'in sokmuş olduğu sonucuna varmam da ancak bir an sürdü. Magdalen'in zihin yapısının ne denli dolambaçlı olduğunun bu yeni kanıtı karşısında soluğum kesildi. Bana kendince bir iyilik yapmak isteği ona bu tuhaf fikri vermiş olsa gerekti. Hem son derece alınmış hem de son derece duygulanmıştım. Sammy'ye bakıp âdeta sevecenlikle gülümsedim.

"Yok" dedim. "Para falan alamam."

"Nedenmiş o?" diye sordu Sammy.

"Birincisi, aslında Madge üzerinde hiçbir hakkım yok da ondan" diye yanıtladım. Onun bu noktayı daha iyi kavrayabileceğini düşündüğümden önce buna değinmiştim. "İkincisi de böyle durumlarda para kabul eden bir sosyal sınıfa mensup olmadığım için."

Sammy benden yana, kurnaz bir tartışmacıymışım gibilerden bir bakış fırlattı.

"Önce ortada bir durum yok, diyorsun, sonra da bu benim para kabul edebileceğim bir durum değil, diyorsun. Lütfen olgun davranalım bu konuda. Gelenekleri ben de senin kadar bilirim. Ama mensup olduğunuz sosyal sınıf senin gibilerin umurunuzda mıdır sanki? Senin gibi adamlar her zaman parasızdırlar. Şimdi bu parayı almazsan yarın pişman olursun." Sammy böyle diyerek çeki yazmaya girişti.

Onun bu varsayımının doğru olduğunu bilmek benim, "Hayır! Almayacağım! İstemiyorum!" feryatlarıma büsbütün ateş katmaya yarıyordu.

Sammy bana ilgi dolu bir *ad hominem** bakışla baktı. "Ama ben

sana zarar verdim" dedi, durumu açıklamaya çalışan bir ses tonuyla. "Bir şeyler kabul etmezsen vicdanım rahat etmez."

Benim için gerçekten kaygılanıyormuş gibiydi. Acaba Madge ona nasıl bir portre çizdi, diye meraklanmaya başlamıştım.

"Bana zarar verdiğinden nasıl bu kadar emin olabiliyorsun, be adam?" diye sordum.

"Eh" dedi Sammy. "Madge'le evlenmeyi pek istediğin için işte."

Derin bir soluk aldım. Köşeye sıkışmış gibiydim. Evlenmek fikrini aklımın ucundan bile geçirmediğimi söylemek Madge'e sadakatsizlik olurmuş gibi geliyordu; hele şimdi düşünüyordum da, Madge benim bu sözde isteğimi Sammy'nin bir karar vermesini sağlamak için bir kaldıraç gibi kullanmış olabilirdi. Zaten Sammy'nin benim yadsımalarıma inanmamaya kararlı olduğunu da görebiliyordum.

"Eh, belki de zararın dokunmuştur bana" dedim isteksizce.

Sammy, "Aferin sana, cömert çocuk!" diye sevinç içinde bağırdı. "İki yüz papel diyelim, öyleyse!"

Ne yapsam ki, diye düşündüm. Sammy'nin bu tuhaf ahlak anlayışı bir uzlaşmayı zorunlu sayar gibiydi. Benim de paraya gereksinmem vardı. İki tarafı da hoşnut bırakacak olan bu işi bitirmeyi engelleyen neydi? Benim ilkelerim. Mutlaka bir çıkış yolu olmalıydı. Buna benzer sıkışık durumlarda hemen her zaman bir çıkış yolu bulabilmişimdir.

"Araya girme, Starfield" dedim. "Düşünüyorum." Sonra aklıma bir fikir geldi.

Evening Star gazetesinin öğle baskısı yerde, ayaklarımızın dibinde duruyordu. Arka sayfayı çevirip saatime baktım. 2.35'ti. O günkü yarışlar Salisbury ve Nottingham'da yapılıyordu.

"Önerim şu" dedim. "Sen bana saat üçteki yarışta kazanacak bir at söyle ve benim oynayacağım parayı telefonla kendi firmana, yani işyerin neresiyse oraya bildir. Kazanırsak üç buçuktaki yarışta daha büyük oynarız, akşama kadar bunu böylece sürdürürüz. Elli

---

* (Lat.) ad hominem: Dinleyicinin kişisel duygu ya da önyargılarına seslenmek için tasarlanmış sav (y.h.n.)

pound kazanmayı amaçlayacağız, sen de herhangi bir kaybımız olursa telafi etmeye söz vereceksin."

Sammy sevincinden neredeyse uçuyordu. "Oldu!" dedi. "Ne sportmenlik! Ama elli pounddan çok daha fazlasını kazanacağız. Bugünün listesini kendi kızımmış gibi biliyorum. Liste değil, şiir."

Gazeteyi halının üstüne yaydık.

Sammy, "Salisbury'deki üç yarışını Little Grange kazanacak" dedi. "Kesin ama biz gene de saat üç buçuktaki Queen's Rook'la birleştirerek işi sağlama bağlayacağız."

Bana bir sakınganlık gelmişti. Daha şimdiden Sammy benim paramla kumar oynuyormuş gibi bir duyguya kapılmıştım.

"Ama ya Queen's Rook kazanmazsa?" dedim. "Benim istediğim eğlence değil, para. Biz parayı yalnızca Little Grange'e oynayalım."

"Saçma!" dedi Sammy. "Durum vaziyetlerini biliyorsan ihtiyatlı davranmanın ne âlemi var? Sen sakin ol evlat, ben hele bizim ofise bir telefon sarkıtayım. Alo, alo. Andy, sen misin? Ben Sam."

Ben bu arada ona, "Çok para yatırma, çok para yatırma" deyip duruyordum.

Sam telefonda, "Özel hesabım" diyordu. Sonra, herhalde Andy'nin bir esprisi üzerine, "Elbette kumara karşıyım ben!" dedi. "Bu, bana iyiliği dokunan bir dostum için."

O üçgen gözlerinden birini bana kırparak bir çırpıda çifte bahis için kırk pound oynadı: Little Grange'le Queen's Rook. Bunu yoluna koyduktan sonra dikkatimizi Nottingham listesine çevirdik.

"İlginç değil" dedi Sammy. "Üç ayaklı atlar için bu yarış; bulaşmayalım. Ama geri kalanlar ağzımıza layık. Hadi, iyice heyecanlı olsun diye üçlü oynayalım. Üç buçukta Saint Cross, dörtte Hal Adair, dört buçukta da Alex Oğlu Peter. Salisbury'deki dört yarışını gözüm tutmadı. Geriye Salisbury'deki dört buçuk yarışı kalıyor ki bunu da ya Dagenham ya da Elaine'se Choice kazanır."

Ben, "Öyleyse ikisine birden oyna, Tanrı aşkına" dedim.

Bardağıma gene bolca viski boşalttım. Kumarbaz mizaçlı değilimdir ben.

Sammy telefon başında, Nottingham'daki yarışa yirmi pound yatırıyordu. Sonra Salisbury'deki üç yarışında kimin kazandığını

sordu. Yere bağdaş kurup oturdum. Bu gidişle Sammy benim bankadaki hesabımdan daha çok para kaybedebilirdi. Sinirlerim arp teli gibi titreşimler yapıyordu. Bu fikri önerdiğime şimdi bin pişmandım.

"Benzini soldurmaktan vazgeçsene sen" dedi Sammy. "Alt tarafı para! Hem zaten bil bakalım saat üçteki yarışı kim kazanmış! Little Grange, bire iki."

Bu, durumu daha da kötüleştiriyordu. "Ama ikili oynamıştık!" dedim ben. "Çifte bahisler hiç kazanmaz. Yatırdığını kaybetmekten başka bir işe yaramaz."

Sammy, "Lütfen sus ve kuruntuyu bana bırak" dedi, "Dayanamıyorsan git, sahanlıkta bekle."

Bir kâğıt parçasının üstünde, ne kadar kazanacağımızı hesaplamaktaydı. "Queen's Rook kaybetmeyecektir" diyordu. "Ama zaten biz dört buçuktaki yarışla kendimizi sağlama almış durumdayız. İkisine de, iki sonuç için de yirmi beşer papel yatırıyorum, sırf senin gönlün olsun diye. Güvence diye buna derim ben! Parayı veriyorsun, sonra da alıyorsun!"

Bense ne kadar kaybedeceğimizi hesaplamakla meşguldüm. Bu daha kolaydı ve kafadan da yapılabiliyordu. Sonucu yüz altmış pounda bağladım. İçimden her şeyi Sammy'ye bırakıp oradan kaçmak geliyordu, ama ne de olsa kendi girişimim olan bir meselede onu terk etmeme gururum engeldi. Hem zaten oradan kaçıp gitmem de o sırada soyut bir sorundu; çünkü boş mideye içtiğim onca viski beni yerimden kıpırdayamaz duruma getirmişti. Bacaklarım samanla doldurulmuş gibiydi. İnildeyip duruyordum. Sammy bundan sonraki yarışın sonucunu almak için telefon açtı. Quuen's Rook bir kafa farkıyla yarışı kaybetmişti, ama Nottingham'da Saint Cross kazanmıştı.

Bu, her şeyden beterdi. "Allah kahretsin" dedim. "Little Grange konusunda neden dediğimi yapmadın? İşte, kırk pound içerdeyiz, Saint Cross'tan da hiçbir şey kazanamadık."

"Böylesi daha eğlenceli ya!" dedi Sammy, "Sen bana inan, bugün senin şanslı günün. Nedir günlerden? Çarşamba mı? Demek ki çarşamba senin şanslı gününmüş. Sahiden kumar oynamayalı

yıllar oluyor. Bu duyguyu unutmuştum!" diye ekledi. İğrenç bir keyifle ellerini ovuşturuyordu.

"Biliyor musun oğlum, arada senin gibilerle tanışmak bana iyi geliyor. Paranın değerini anlıyorum!"

Nottingham'daki dört yarışını Hal Adair kazandığı sırada benim sırtımdan, döşlerimden aşağı buz gibi ter derecikleri sızıyordu. Hiç de şanslı günümdeymişim gibi gelmiyordu bana, Sammy bile gerginlik belirtileri göstermeye başlamıştı. Viskinin geri kalanını bitirdi ve bana sorunumun, böyle bir girişime uygun tepki gösterememek olduğunu söyledi.

"Çil para kazanmak aslan terbiye etmek gibidir" dedi Sammy, "Kaygılı olduğunu asla çaktırmayacaksın."

Kafam, yumuşak daireler çizdikten sonra, gövdemin geri kalan yanını da beraberinde sürükleyerek halının üstüne çöktü. Yüzümü kanepenin altına doğru döndüm. Sammy'nin, kirlettiği kadına lanet okuyan bir adamın sesiyle, "Pis para! İğrenç para!" dediğini duyabiliyordum. Saat dört buçuğa yaklaşırken hava iyice elektriklenmişti. Daha yarış başlamadan Sammy telefon başına geçti, ama ben dinlemiyordum bile; ona borcumu nasıl öderim, diye derin derin düşünmeye dalmıştım. Radyoyu ona bırakırsam az çok ödeşmiş olacağımıza karar verdim.

Sammy'nin, "Hadi be Andy, davran biraz" dediğini duydum. "Burada bir arkadaşım var, saçını başını yoluyor."

Sonra bir küfür savurduğunu duydum. "Ne var?" diye tembel tembel sordum.

"Elaine's Choice koşmamış, Dagenham da dördüncü gelmiş."

İlgisizce, "Nottingham'dan ne haber?" diye sordum.

Sammy, "Bekle" diyerek gene telefona yapıştı. Ben usulca kanepenin altına doğru kaymaya başlamıştım.

Derken Sammy'nin, "Yaşasın, becerdik!" diye bağırdığını duydum. "Suratında şans var, dedimdi sana!"

Kanepenin altından dışarı yuvarlanarak belden yukarımı dikey duruma getirdim.

Sammy, "Peter Oğlu Alex, ikiye dokuz!" diye bağırdı. "Çabuk, bir şişe daha aç!"

İkimiz de şişeyle cebelleştik, bir bardak kırdık, sonra yere otu-

rup tımarhanelikler gibi gülerek birbirimizin şerefine kadehler kaldırmaya girişti. Oda çevremde hafiften dalgalanmaya başlamıştı; olan bitenin tam ayırdında olduğumdan emin değilim. Sammy, "Bravo sana, eski kurt! Nasıl, seçmesini bilir miymişim yoksa bilmez miymişim?" diye bağırarak hesaplarının üstünden geçip duruyordu.

"Baksana buraya" dedi. "Saint Cross ikiye yediydi; bu, bire iki olan Hal Adair yoluyla doksan pound eder; bu da, ikiye dokuz olan Alex Oğlu Peter'e yüz otuz beş pound verir; bu da yedi yüz yirmi iki pount on şilin eder. Durumları düşünürsen hiç de fena para sayılmaz. Ne demiştim ben sana? Yazı çızıktırmaktan iyidir, ha?" Şişeyi havada sallayıp duruyordu.

Ben, "Dur bir dakika" dedim. "Queen's Rook'a oynadığımız kırk pound var, bir de Salisbury'deki ikili bahis."

"Boş ver sen bunlara" dedi Sammy. "Unutma ki bahisçi her gün kazanır. Şu yaptığımız iş bu yüzden bana bu kadar zevk verdi ya!"

Ben, "Yoo, yağma yok, anlaşmamıza bağlı kalacaksın!" diye bağırdım. Onurumun elimde kalan son parçasıydı söz konusu olan.

Biraz daha bağırışıp çağrıştıktan sonra Sammy istediğim indirimi yapmaya razı geldi. "Tamam, Donaghue" dedi. "Altı yüz otuz üç pound on şilin kalır. Çeki hemen yazayım. Para benim hesaba yatacak." Gene çek defterini çıkardı.

Bunu görünce ayıldım. Yeniden başlangıca dönmüşüm gibi tuhaf bir duyguya kapıldım; ne var ki Sammy şimdi bana o zamankinin üç katı para öneriyordu. Artık heyecanım geçmişti ya, Sammy'nin sırf telefona üç beş söz söyleyerek bunca nakit para kazanmış olabileceğine inanasım gelmiyordu.

Bunu söylediğim zaman Sammy bana güldü. "Senin derdin şu evlat" dedi. "Para kazanmak uğruna ter dökmeye alışmışsın sen. Para kazanmanın yolu bu değildir ki! Sırt üstü yatıp bir ıslık çal, bak para nasıl tıpış tıpış ayağına gelir." Sonunda Sammy'nin bana bu çeki, kazanılan para hesabına yattıktan sonra göndermesine karar verdik. Bu, işlemin sahici olduğuna beni inandıracaktı. Sammy benim kendisine güvenmemin ne büyük bir efendilik olduğu konusunda birçok coşkulu laf etti, ben de ona Dave'in adresini

verdim, gitmek üzere sarsak sarsak ayağa kalktım. Sammy bana taksi çağırdı. Radyo üzerindeki hakkımı tartışmak şöyle dursun, neredeyse evdeki bütün eşyaları alıp götürmeme izin verecek, hatta aşağıya indirmeme yardım bile edecekti. Radyoyu taksi sürücüsünün yanına yerleştirdik, sonra sayısız sevgi ve saygı ünlemleriyle vedalaştık. Sammy, "çok iyi oyun çıkardık, doğrusu!" diyordu. "Bir başka gün gene yapalım!"

Taksi beni Goldhawk Yolu'na götürdü ve sürücü hem beni hem de radyoyu üst kata taşıdı. Kapıyı küt diye açıp deliler gibi kahkahalar atarak Dave'le Finn'e baskın yaptım. Bana ortada gülünecek ne olduğunu sorduklarında da Sadie'nin koruması olarak işe gireceğimi söyledim. İşin açıklaması kulağa sahiden de komik geliyordu. Hugo ve Sammy konusunda hiçbir şey söylemedim. Korumalık projemi Dave alayla, Finn'se umut dolu bir ilgiyle karşıladılar. Finn'in gözünde tükenmez bir eğlence kaynağı olduğumu sanıyorum. Bu konuşmalardan sonra gidip yattım ve hemen sızıp uyudum.

VI

Kararlaştırılan günün sabahında Welbeck Sokağı'na varmam saat 9.15'i buldu; çünkü önce yazılarımı almak için Bayan Tinckham'ın dükkânına gitmem gerekiyordu. Sadie'nin kapısı açık duruyordu, Sadie de holde, sabırsızlanarak beni beklemekteydi.

"Canımın içi!" dedi. "Şükürler olsun ki gelebildin! Ben gün doğumundan gün batımına kadar dedim mi, gün doğumundan gün batımına kadar demektir. Deli gibi geç kaldım senin yüzünden. Neyse, aldırma, öyle bakma bana, içeri gel. Görüyorum, bir yıl yetecek kadar müsvedde kâğıdı getirmişsin. İyi etmişsin. Dinle bak, sırf bugünle yarın için ***bütün*** gün burada kalmanı istiyorum. Sakıncası var mı? Birinin her dakika burada olduğunu bilirsem içim daha rahat edecek. İçecek deryalar kadar şey var, buzdolabı da somonlar,

frambuazlarla dolu. Yalnız, canım, sakın, arkadaşlarını içeri alma, çok rica ederim. Belfounder ya da başkaları falan telefon ederse şöyle haşin bir erkek sesiyle benim dışarıda olduğumu, ne zaman döneceğimin bilinmediğini söyle, olur mu tatlım? Şimdi benim kaçmam gerek."

"Ne zaman döneceksin?" diye sordum; bütün bu talimatlar beni biraz sersemletmişti.

"Gece geç saatlerde" dedi Sadie. "Sen bekleme, yat. Yedek odalardan birini seçiver. Bütün yataklar yapılıdır." Sonra beni hatırı sayılır bir coşkuyla öptü ve gitti.

Kapı kapanıp da bu geniş, güneşli dairenin içine, uzaktan gelen sokak gürültülerinin bozamadığı bir sessizlik çökünce mutlulukla gerindim ve mülkü gözden geçirmeye çıktım. Parke döşemenin üstündeki, Afganistan, Kazakistan ve Kafkaslar'dan gelme halılar basıldıkça belli belirsiz kıpırdıyordu. Gül ve Hint ağaçları, maunlar, oylumlanıp yayılarak, incelip sivrilerek, özen ve kaliteyle ışıldayan düzlemler sergiliyorlardı. Şömine çevresindeki beyaz raflarda minik yeşim biblolar çömelmiş oturmaktaydı. Damasko perdeler hafif yaz rüzgârında kıpırdanıyordu. Sadie, Quentin Kardeşler döneminden bu yana epey yol almıştı. Şurada burada, porselen hayvanların, Fransız işi kâğıt ağırlıklarının altında mektup desteleri, gazete kesikleri ve bin franklık banknotlar duruyordu. Ufaktan bir ıslık tutturup dairenin içini usul usul gezmeye başladım. Alçak bir masanın üstünde, boğazları mine etiketli birçok antika kesme kristal sürahi gördüm. Bir dolapta da çok sayıda yarı boşalmış şeri, porto şarabı, vermut, perno, cin, viski ve brendi şişesi buldum. Mutfak dolaplarının birinde epeyce beyaz ve kırmızı şarap vardı, yemek dolabı da kutular içinde çeşitli pateler, minik sosisler, yengeç ve tavuk jöleleriyle doluydu. Yaklaşık on iki çeşit kraker elime geçti, ama hiç ekmek yoktu. Buzdolabına somon, frambuaz ve bol miktarda süt, tereyağı, peynir stoklanmıştı.

Salona döndüm, uzun bir bardağa İtalyan vermutuyla soda doldurup buzdolabından buz ekledim. Yaldızlı bacaklar üstünde duran Sevr işi ufak bir kutudan bir sigara aldım. Sonra kendimi yavaşça bir puf koltuğa bıraktım, zaman kavramını yatıştırarak, bedenimden iç çekişi gibi geçen uzun, düzenli bir dalgalanmaya dönüştür-

düm. Hava sıcaktı. Pencereler Londra'nın uzak, aralıklı mırıltılarına açılmıştı. Kafamın içi bomboş, kollarımla bacaklarım hoşnutluktan ağırlaşmış gibiydi. Uzun bir zaman sonra uzanıp yazılarımı aldım, ayırıp sıralamaya başladım. Kâğıtlara baktıkça Sadie'nin düşüncesi ve son günlerin dağdağası uzaklaşmaya başladı sanki. Küçülüp iğne başına döndü, sonra görünmez oldu. Ayağımın altındaki altın sarısıyla gece mavisi çizgili, nefis Kazak halısını kat kat buruşturarak bacaklarımı uzattım. Şu anda uyuyakalsam uykum can tazeleyen derin bir huzur çağlayanı olurdu herhalde. Ama uykum yoktu; biraz sonra elimdeki daktiloda ve elle yazılmış sayfaları da karıştırmaktan vazgeçtim; bıraktım, elimden yere kaysınlar.

Biraz daha zaman geçmişti; gözlerim odanın karşı tarafındaki alçak, beyaz bir kitap dolabında dolaşıyordu. Rafın üstünde, belirli aralıklarla Worcester ve Dresden işi biblolar sıralanmıştı. Bunları gözden geçirdim, sonra tembel bakışlarım gene en üst raftaki kitaplara doğru kaydı. Derken birden kasıldım ve müsvedde kâğıtlarını dört bir yana saçarak hançerlenmişçesine yerimden fırladım. Orada, rafın orta yerinde, *Susturucu*'nın bir kopyası duruyordu. Yıllardır bu kitabı görmemiştim. Bu kopyanın kabı bile hâlâ üstündeydi. Gözlerim hem büyülenmiş gibi, hem de tiksintiyle kitaba takıldı kaldı. Sonra, bu kıytırık yapıtı yeniden gördüğüm için duygulanmanın ne budalaca bir şey olduğunu düşünerek uzanıp kitabı aldım. Kitabı elimde tuttukça tiksintim silinmeye, içimde bir sevgi, bir koruma isteği ve merak uyanmaya başladı. Kitap raflarının dibine, yere bağdaş kurup oturdum, kitabı açtım.

Kendi yazdıklarını aradan bir süre geçtikten sonra yeniden okumak kişiye her zaman tuhaf bir duygu verir. Çünkü insan hemen her seferinde, mutlaka etkilenir. Bu değişik metnin sayfalarını çevirdikçe bana öyle geldi ki yaratıldığı anla arama giren yıllar kitaba garip bir bağımsızlık kazandırmıştı. Çok eskiden, çocukluğundan tanıdığımız birini yetişkin olarak yeniden görmeye benziyordu. Eskisinden daha çok beğendiğim için değil, ama şimdi kitap artık bir biçimde tek başına ayakta durmaktaydı; en sonunda artık onunla barışabilirmişim gibi bir düşünce aklımdan geçti. Rasgele bir sayfayı açıp okumaya başladım.

TAMARUS: Ama fikirler para gibidir. Dolaşımda herkesçe kabul edilen bir para biriminin bulunması şarttır. İletişim amacıyla kullanılan kavramlar, kazandıkları başarıyla kanıtlarlar kendilerini.
ANNANDİNE: Bu, bir hikâyeye inananların sayısı yeterliyse o hikâye doğru sayılır, demek gibi bir şey.
TAMARUS: Böyle demek istemiyorum, tabii. Ben bir benzetme (analoji) kullanmış ya da bir kavram icat etmişsem bunun başarısıyla sınanacak olan şeylerden biri de, benim bu yoldan dikkatleri dünyadaki gerçek şeylere çekip çekemeyeceğimdir. Bütün kavramlar yanlış kullanılabilirler. Ama sözcüklerin kendileri yalan söylemezler. Bir kavramın sınırlamaları olabilir, ama ben kavramı kullanırken bunları ortaya serersem sınırlamalar kimseyi yanıltmaz.
ANNANDİNE: Evet, yalan söylemenin şatafatlı yöntemidir bu. Elindeki en iyi yarım doğruyu ortaya sürüp "yalan" diye tanıtacaksın, ama gene de yerli yerinde bırakacaksın. Senin belirlemelerini herkes, sen kendin bile, unuttuktan sonra o yarım doğru hâlâ ayakta kalacaktır.
TAMARUS: Ama hayatın yaşanması, yaşanabilmesi için de anlaşılması gerekiyor. Uygarlık denir bu sürece. Senin söylediğin şey, en temel doğamıza aykırı. Rasyonel hayvanlarız biz, yani kuram üreten hayvanlar.
ANNANDİNE: Sen hayatla en sıcak ilişki içinde olduğun zamanlarda, kendini en insan hissettiğin zamanlarda herhangi bir kuramın sana yardımı dokunduğu oldu mu? Bütün çıplaklıklarıyla şeylerin kendileriyle böyle zamanlarda karşılaşmaz mıyız? Ne yapacağına karar veremediğin sıralarda herhangi bir kuramın yardımı dokundu mu sana? Bu en basit dakikalar değil midir kuramların en çok duraksayıp havada kaldığı zamanlar? Böyle dakikalarda bunun açıkça ayırdına varmaz mıyız?
TAMARUS: Yanıtım iki yonlü. Birincisi, kuramlar üstünde düşünmediğim halde konuşmam arasında bir kuram ortaya atıyor olabilirim. İkincisi, hayat kuramlarla dolu, örneğin politik kuramlar; biz de düşündüğümüz sırada hem de karar verme dakikalarında, bunları hesaba katmak zorunda kalırız.
ANNANDİNE: Kuram ortaya atmak, derken, eğer senin yaptığın şey konusunda bir başkasının kuram üretmesini kastediyorsan, bu elbette doğrudur, ama hiç ilginç değil. Benim söylemek istediğim şey, gerçek karar verme durumudur, yaşadığımız haliyle. Burada da kuramdan ve genellemeden uzaklaştığımız oranda gerçeğe yak-

laşmış oluruz. Kuram üretmenin her türlüsü bir kaçıştır. Bize durumun kendisi yön vermeli ki bu da anlatılamayacak kadar tikel bir şeydir. Daha doğrusu, ağdan çıkmak için ne kadar çırpınırsak çırpınalım, hiçbir zaman yeterince yaklaşamayacağımız bir şeydir.

TAMARUS: Olabilir. Ama değindiğim öbür noktaya ne diyorsun?

ANNANDİNE: Kuramların çoğu zaman kişinin baş etmesi gereken durumun bir parçası olabileceği doğrudur. Beri yandan her türlü yalan ve fantezi de böyle bir durumun parçaları olabilir. Sen de diyeceksin ki insan yalanları bulup çıkarmakta ve onlardan uzak durmakta usta olmalıdır, yalan söylemekte değil.

TAMARUS: Yani sana kalsa, en basitleri dışında her türlü konuşmayı insan hayatından kesip atacaksın. Oysa bunu yapmak, bizim kendimizi anlamak ve hayatı çekilir kılmak yolundaki en temel aracımızı ortadan kaldırmaktır.

ANNANDİNE: Hayatı çekilir kılmak *niye*? Biliyorum, dünyada insanı avutan ve haklı çıkaran tek şey hikâyelerdir; ama bu, bütün hikâyelerin yalan olmasını değiştiremiyor. Ancak en büyük adamlardır konuştukları halde doğruyu söyleyebilenler. Her sanatçı belli belirsiz bilir bunu, kuram denen şeyin ölüm anlamına geldiğini, bütün ifadelerin kuramla yüklü olduğunu bilir. Ancak en güçlüler bu yükün altından kalkabilirler. Çoğumuz için, hemen hemen hepimiz için, gerçeğe ulaşmak ancak sessizlik içinde mümkündür. Ancak sessizlik içinde insan ruhu tanrısal ruha temas edebilir. Eskilerin anladığı bir şeydi bu. Mitolojideki Psyche'ye, gebeliğinden söz ederse çocuğunun bir ölümlü olacağı söylenmişti; oysa sessiz kalırsa çocuk Tanrı olacaktı.

Düşünerek, dikkatle okudum bunları. Hugo'nun karşısında bu kadar bile kendimi gösterebildiğimi unutmuşum. Şimdi Hugo'nun savlarını çok daha az etkileyici buluyordum; aklıma anında, Tamarus'un konumunu güçlendirecek çeşitli yollar geldi. Bu diyaloğu yazdığım zaman Hugo'nun etkisiyle aklım çok fazla karışmış durumdaymış, besbelli. Hemencecik kitaba el koyup bütününü büyük bir dikkatle okumaya ve görüşlerimi gözden geçirmeye karar verdim. İkinci bir diyalog yazma olasılığı bile aklımdan geçti. Ama hemen, olmayacak şey, diye düşündüm. Ne de olsa gerçek şu ki Annandine, Hugo'nun zavallı bir karikatüründen ibaretti. Hugo, "kuram" gibi, "genelleştirme" gibi sözcükleri ağzına bile almazdı.

Hugo'nun bakış açısının son derece puslu bir ifadesini kaleme almaktan öteye geçebilmiş değildim.

Bir yandan bütün bunları düşünedurayım, zihnimin bir yerlerinde küçük bir dere hafiften şırıldamaktaydı, küçük bir anılar akıntısı. Neydi bu? Bir şeyler ille de anımsanmak istiyordu. Kitabı usulca elime aldım, çağrışımlarımın akışını acelesiz izleyerek, anıların kendilerini ortaya vurmasını bekledim. Bu kitabın Sadie'de ne aradığını, pek de umursamadan merak ediyordum. Bu tür kitapların onun ilgisini çekebileceği düşünülemezdi. Başa dönüp ilk sayfayı çevirdim. Burada Sadie'nin değil, Anna'nın adı yazılıydı. Kitabı gevşek parmaklarımın arasında tutarak bir an bu ada baktım ve deminden beri aramakta olduğum anı, bir kasırga şiddetiyle benliğimi sardı.

Okuduğum o kısa diyalogun bana anımsatmaya çalıştığı şey, Anna'nın Mim Tiyatrosu'nda konuşurken kullandığı sözcüklerdi, kendisine ait olmadığını hissettiğim o sözler. Sahiden de, onun sözleri değildi bunlar. Hugo'nun sözleriydi. Hugo'nun bir yankısı, gülünç bir kopyasıydılar, benim kitaptaki sözcüklerimin de Hugo'nun bir yankısı, gülünç bir kopyası olduğu gibi. Anna'yı dinlerken sözlerini gerçek Hugo'yla bağdaştırmak aklımdan geçmemişti; Hugo'yu düşündüğüm zaman da Anna'yı çağrıştıran bir bağlantı kurmamıştım. Anna'nın sözünü ettiği ilkelerin –ki tiyatronun kendisi de bunların bir dışavurumuydu– hangi kaynaktan esinlenmiş olduğunu şimdi böyle açıkça gözümün önüne seren şey, Hugo'nun görüşlerinin sefil bir kopyası olan kendi kitabımdı. Gene de Anna'nın fikirlerini bu kitaptan kapmış olabileceğini aklımdan bile geçirmiyordum. Kitabım, Anna'nınki gibi kılı kırka yarmaya alışık olmayan, basit bir zihin yapısını etkileyecek kadar güçlü ve saf bir araç değildi. Kuşku kaldırmayacak bir durum vardı ortada. Anna'nın fikirleri doğrudan Hugo'nun, ayarı düşük bir medyaya yansıyan bir yorumuydu, nasıl ki benim fikirlerim de başka bir medyaya yansımış, böyle bir yorumdan ibaretse. Tuhaftır ki bu iki yorum, çarpıcı biçimde, öz kaynaktan çok birbirleriyle benzeşiyorlardı.

Başım dönmeye başlamıştı. Kitabı yerine koyup sırtımı rafa dayadım. Her şey yerli yerine oturarak henüz iyice inceleyemediğim bir örnek çiziyordu sanki. Hugo Anna'yı tanıyordu demek. Tanı-

maması için de hiçbir neden yoktu. Sadie'yi tanıdığına göre. Gelgelelim Hugo'nun Anna'yı tanıdığını düşünmek yepyeni ve son derece tedirgin edici bir şeydi benim için. Hayatımın Hugo'yla ilgili bölümünü yalıtmaya her zaman büyük özen göstermiştim. Anna'yı, Hugo'dan uzaklaşmazdan önce tanımıştım, ama yakınlaşmamız daha sonra olmuştu. Hugo Belfounder'dan ona üstün körü söz etmiştim, kodaman olmazdan önce öylesine tanıdığım biri olarak. Arayı açanın Hugo olduğu izlenimini yaratmıştım, büyük bir olasılıkla. Kitaba gelince, bunu Anna'ya hiçbir zaman göstermemiş, bir gençlik hevesi, ilgiye değmeyecek bir şey olarak dokunup geçmiştim. Hep, yıllar önce yayımlanmış, çoktan gömülüp unutulmuş bir şeymiş gibi davranmıştım.

Kafamın çevresinde bir sorular bulutu uğuldayıp duruyordu. Anna kitabı ne zaman ele geçirmişti? Hugo'ya ihanet edişimin ne kadarını biliyordu? Mim Tiyatrosu nasıl bir anlam taşımaktaydı? Hugo ile Anna arasındaki ilişki neydi? Aralarında bana ilişkin neler neler konuşmuşlardı, kimbilir? Şimdi gözümün önünde açılmaya başlayan olasılıkların dehşetiyle elimi ağzıma kapadım. Ansızın Sadie'nin davranışı da mantıklı gelmeye başladı; bir an sonra da, Hugo'nun âşık olduğu kişinin Sadie değil, Anna olduğunu apaçık kavradım. Hugo da Anna'nın, deliye döndürmek için gerek gördüğü bir yudum hoşgörülü, sevecen ilgiyle kendine bağladığı erkeklerden biri olup çıkmıştı. Anna, Hugo'nun gönül verebileceği kadın tipine çok daha yakındı, tabii. Sadie'yi kıskançlıktan kudurtarak savaş bayrağı açmaya iten de belki buydu. Bana gelince; Hugo'nun herhalde bastırmaya çalıştığı bu çatışmayı, henüz anlamadığım bir yoldan körüklemek için işe alınmıştım. Ya da Hugo, Welbeck Sokağı'yla, sırf Anna'yı orada bulacağını sandığı için ilgileniyor olabilirdi. Ortada yüzlerce olasılık vardı.

Bu, Mim Tiyatrosu'nu da açıklıyordu. Tiyatro hiç kuşkusuz Hugo'nun, gerçekleştirmek için Anna'yı –belki de Anna'nın gönlü olmadan– kullandığı bir fantezisiydi. Anna'nın bu arada Hugo'nun fikirlerinin kaba bir yorumunu benimsemiş olmasına şaşmamak gerekirdi. Anna duyarlı, Hugo etkileyiciydi. Hatta belki de bu tiyatro Anna'nın ilgi ve dikkatini çekerek zaman içinde onu hapseden altın bir kafese dönüşsün diye tasarlanmıştı. Hugo'nun ilk

filmlerinin sessiz dışavurumculuğu aklıma geldi. Mim denen şeyin sözsüz saflığı Hugo'da gerçek bir saplantıya dönüşmüş olabilirdi. Ama o güzelim tiyatro işte bu, Anna için kurulmuş bir evdi, Hugo'nun kurduğu, Anna'nın içinde kraliçe olarak saltanat süreceği bir ev. Diken üstünde bir kraliçe. Tiyatroda görüştüğümüz zaman onun nasıl huzursuz, tedirgin olduğu aklımdaydı. Anna, besbelli, Hugo'nun kendisi için yarattığı rolde rahat değildi. Derken birden, bir başka gerçeği daha kavradım. O minik tiyatronun sahnesinde gördüğüm irikıyım, maskeli kişi, gözlerimin önünde belirdi apaçık; ilk bakışta bana tuhaf biçimde tanıdık gelen o figürün bizzat Hugo olduğunu o anda kuşkuya hiç yer bırakmayacak bir kesinlikle anladım.

Tam o dakikada telefon çaldı. Yüreğim göğsümün içinde bir havalandı, sonra pencere camına çarpan bir kuş gibi düştü. Ayağa fırladım. Telefondakinin Hugo olduğundan zerrece kuşkum yoktu. Kulaklığı kaldırdım, boğuk ve titrek, yapay bir sesle, "Alo" dedim.

Telin öbür ucunda Hugo duraksayarak, "Özür dilerim" dedi. "Miss Quentin'le görüşebilir miyim acaba, eğer oradaysa?"

Orada felce uğramışçasına kalakalmıştım; Hugo'ya ne diyeceğim konusunda hiçbir fikrim yoktu. Sonunda, "Bana bak Hugo, ben Jake Donaghue" dedim. "Seni en kısa zamanda görmek istiyorum, çok önemli bir konuda." Bir ölüm sessizliği oldu. Sonra ben, "Buraya gelebilir misin, Sadie'nin evine?" diye sordum. "Burada tek başımayım. Yoksa ben mi senin yanına geleyim?" Bu cümlenin orta yerinde Hugo telefonu kapadı.

Şimdi resmen deliye dönmüştüm. Telefonun içine doğru bağırdım, sonra aleti yere çaldım. Saçlarımı yoldum, avazım çıktığı kadar bağırarak sövgüler savurdum. Halıları sağa sola dağıtarak odanın içinde volta attım. Yatışıp kendi kendime beni bu kadar sinirlendiren şeyin ne olduğunu sormaya başlamam tam on dakika aldı. Şimdi Hugo'yu hemen, anında, her ne pahasına olursa olsun ve mümkünse bir saat içinde görmem şartmış gibi bir duygu içindeydim. Ben Hugo'yu görünceye değin dünya dönmekten vazgeçip yerinde duracaktı. Hugo'yu ne diye görmek istediğim konusunda hiçbir fikrim yoktu. Onu görmek elzemdi, hepsi bu; onu görünceye kadar kıvranıp duracaktım. Telefon rehberini elime

aldım. Hugo'nun eski evinden taşınmış olduğunu biliyordum; şimdi oturduğu yer konusunda da bilgi edinmemek için elimden geleni yapmıştım. Sayfaları titreyen parmaklarla çevirdim. Evet, adı rehberdeydi: Holborn'da bir adresle City semtinde bir telefon numarası. Yüreğim fırlarcasına çarpacak, numarayı çevirdim. Cevap çıkmadı.

Ben de usulca oturup bundan sonra ne yapacağımı düşündüm. Telefona cevap vermese de evde olma ihtimalini gözönüne alarak her şeyden önce rehberdeki adrese gitmeye, sonra gerekirse onu Bounty Belfounder stüdyosunda aramaya karar verdim. Hugo Sadie'yi arıyorsa stüdyodan telefon ediyor olması uzak bir olasılıktı, çünkü Sadie de stüdyodaydı. Beri yandan, Hugo'nun konuşmak istediği Miss Quentin Anna da olabilirdi. Demek ki onun stüdyoda olup olmadığını bilmenin yolu yoktu. Zaten ilk yapılacak şey Holborn'a giderek telefonu açmasa da orada gizleniyor mu diye bakmaktı. Evinden telefon etmişse benim de hemen onu arayacağımı tahmin edecekti elbet.

Sonra, kimliğimi açıkladığımda Hugo'nun telefonu nasıl tiksinti ve antipati duygularıyla kapatmış olacağını düşünmeye başladım. Benimle bir dakika konuşmayı bile içi kaldırmamıştı. Bu düşünceleri sildim, çünkü içimi burkuyorlardı; halıları düzeltip eşyalarımı düzene sokmaya giriştim. Derken Sadie'nin benden özellikle bütün gün evde kalmamı istediği aklıma geldi. Buna karşı savunma olarak niyetimin çıkıp Hugo'yu aramak olduğunu düşündüm; hem zaten görevim Sadie'yi Hugo'dan korumak değil miydi? Demek ki şu yapacağım şey aynı amaca, yani Hugo'yu Welbeck Sokağı'ndan uzak tutmaya yönelik, savunmacı değil de saldırmacı bir taktik olarak görülebilirdi. Hugo'yu bulur ve kendimle uğraştırırsam Sadie'nin dileğini başka yoldan gerçekleştirmiş sayılırdım. Bu düşünceyle ve kararlı adımlarla kapıya yürüdüm. Gözlerimi bir veda bakışıyla evin içinde dolaştırarak kapı kolunu çevirdim.

Hiçbir şey olmadı. Kolu yeniden çevirdim. Kapı sımsıkı kapalı duruyordu. Yale kilidi dönüyordu dönmesine de, daha aşağıda, başka marka, anahtarsız bir kilit daha vardı; bu da besbelli kilitliydi. Sürgüleri yokladım, ama hepsi açık durumdaydı. Kapıyı sarsıp var gücümle çekeledim. Kapının kilitli olduğu, anahtarın da üstün-

de bulunmadığı kesindi. İçeri kapatılmış durumdaydım. Buna, hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde inandığım zaman mutfağa gidip yangın merdivenine açılan mutfak kapısını yokladım. Bu da kilitlenmişti.

Bunun üzerine pencereleri inceledim. Bana umut veren tek pencere, kapının hemen yakınında olan mutfak penceresiydi. Cesur biri buradan yangın merdivenine atlayabilirdi. Mesafeyi hesapladım, yüksekliği ölçtüm ve cesur biri olmadığıma karar verdim. Yükseklikler başımı döndürür benim. Evin cephesindeki su borusu için de aynı sav geçerliydi. Evin içini didikleyerek çekmecelerde, kutularda anahtar aramaya başladım, ama sonuç alacağımı pek ummadan yapıyordum bunu. Sadie'nin bu işi kasıtlı yapmış olduğundan yüzdeyüz emindim tabii. Sadie, kendi bildiği nedenlerden ötürü benim bütün gün evde nöbet tutmamı istiyordu, bana bunu yaptırmak için kullandığı yöntem de beni esir almaktı. Benim nöbetten firar etmek isteyeceğimi önceden kestirmekte haklı çıkması ona olan öfkemi azaltmıyordu. Daha doğrusu bu olay üzerine Sadie ile aramdaki ilişkinin ister istemez kesileceği de aynı derecede açıktı.

Anahtarı aramaktan vazgeçtiğim zaman son çare olarak mutfak kapısının kilidini açmaya çalıştım. Basit bir kilitti bu. Genelde kilit açmak konusunda hiç fena sayılmam; bu beceriyi bana, kendisi bu konuda çok iyi olan Finn öğretmişti. Ancak bu kilitle hiç başa çıkamadım, bunun esas nedeni de uygun bir alet bulamayışımdı. Kilit açmak için en iyi şey sert bir parça tel ya da kalın bir saç firketesidir. Evde bunların hiçbirini bulamadığım için kısa sürede bu çabadan vazgeçtim. Hapiste olduğumu, Sadie'nin dönmesini beklemek dışında bir çarem bulunmadığını kesin biçimde biliyordum ya, şimdi tam anlamıyla durulup sakinleşmiştim ya da keyfim iyice kaçmıştı demek belki daha isabetli olur. Gerekirse çarçabuk kaçabilmek için varımı yoğumu toparladım. Sadie'yle ağır konuşmaya kararlıydım. Özgür kalır kalmaz Hugo'yu aramaya çıkmaya da hâlâ bir o kadar kararlıydım. Hugo'nun numarasını bir kez daha çevirdimse de cevap alamadım. Yardım için başka birilerine telefon etmek aklımdan geçti, ne var ki düşününce, şu sorunumu açıkça anlatmak isteyeceğim herhangi birisi bulunmadığını anladım.

Kendime yarım bardak cin koyup oturdum, uzun uzun güldüm.

Bunun üzerine çok acıkmış olduğumu ayrımsadım. Saat ikiyi geçmişti. Mutfağa gidip *pâté de foie gras*,* somon, jöleli piliç, konserve kuşkonmaz, frambuaz, rokfor peyniri ve portakal suyundan oluşan lüks bir yemek hazırlayıp uzun uzun tadını çıkardım. Sadie'nin işlediği suçun büyüklüğüne rağmen şaraplarına dokunmamaya karar verdim. Dolapların birinde biraz brendi buldum, uzun süre de bununla oyalandım. Tek üzüntüm Sadie'nin puro içmemesiydi. Hugo ile Anna'yı düşünmek huzurumu fazlaca kaçırmaya başlayınca kalkıp tabakları yıkadım. İçim kararmaya başlamıştı; Welbeck Sokağı'na bakan ön pencerelerin birine gidip dışarı sarkarak aşağıdan geçen arabalarla insanları seyre daldım.

Bir süre böyle, pencereden sarkıp, alçak sesle bir Fransız şarkısı mırıldanarak Sadie döndüğünde neler söyleyeceğimi kara kara düşünürken, karşıdan iki tanıdık kişinin gelmekte olduğunu seçtim. Finn'le Dave'di bunlar. Beni gördüklerinde gizli kapaklı olmayı amaçlayan birtakım işaretler yapmaya başladılar.

"Korkmayın!" diye bağırdım. "Yalnızım burada."

Bu yandaki kaldırıma geçtiler. Dave, "Güzel!" dedi. "Belki Saba Melikesi de içerdedir diye korkuyorduk!"

İkisi de başlarını kaldırmış, ağızları kulaklarına vararak bana sırıtıyorlardı. Onları görünce müthiş sevinmiştim.

"Vay!" dedi Dave; durumdan keyif duyduğu ortadaydı. "Nasıl, hoşuna gidiyor mu koruma olmak? İyi korudun mu bari?"

Finn her zamanki dost gülüşüyle bana bakıyordu, ama bu kez gönlünün Dave'den yana olduğu belliydi. İkisi de durumu dehşetli komik bulur gibiydiler. Bir an sonra ne düşüneceklerdi acaba?

Vakarımı takınarak, "Sakin bir gün geçirdim" diye yanıtladım. "Biraz çalışma yaptım."

Dave Finn'e, "Soralım mı nasıl bir çalışmaymış bu?" dedi. Hiç değilse bir yarım saat bana ter döktürecekleri anlaşılıyordu.

Dave, "Eh, bugünlük çalışmanı bitirdiysen gelip bir şeyler içsene bizle" dedi. "Meyhaneler handiyse açılacak. Ama bizi içeri davet etmeyi yeğliyorsan o başka. Yoksa çömezlere izin yok mu?"

İstifimi bozmadan, "Ben dışarı çıkamam, sizi de içeri davet edemem" dedim.

* (Fr.) pâté de foie gras: Ciğer ezmesi (y.h.n.)

Dave, "Nedenmiş o?" diye sordu.

"Kapı üstüme kilitli de ondan" dedim.

Dave'le Finn bir bakıştılar, sonra kendilerini tutamayarak makaraları koyverdiler. Dave kaldırıma oturmuş kahkahadan boğulurken Finn bitkin durumda lamba direğine yaslanmıştı. Sarsılıp duruyorlardı. Alçak sesle bir şarkı mırıldanarak bu gülme krizi sona ersin diye serinkanlılıkla bekledim. Sonunda Dave başını kaldırdı ve üç beş girişimden sonra Finn'e, "Şimdi anlaşıldı!" demeyi başardı; makaraları gene koyverdiler.

Ben sinirlenerek, "Baksanıza, gülmeyi kesin de beni buradan çıkarmaya bakın" dedim.

Dave, "*Çıkmak* istiyormuş!" diye bağırdı. "Hiçbir şey yapmadın mı peki? Şu borudan ne haber? Kolay inileceğe benziyor, öyle değil mi Finn?" İkisi birden gene kasıklarını tutup iki büklüm oldular.

Ben, "Her şeyi denedim" diye yanıtladım. "Şimdi artık susun da dediklerimi yapın. Bence Finn mutfak kapısının kilidini açsın. Arkada bir yangın merdiveni var, oradan çıkabilirsiniz. Kilidi ben açardım ya, Sadie saç firketesi kullanmıyor."

"Biz de saç firketesi kullanmıyoruz" dedi Dave. "Ama istersen senden Sadie'ye bir dilekçe götürebiliriz."

"Finn" dedim. "Sen çıkaracak mısın beni buradan?"

"Mutlaka" dedi Finn. "Yalnız yanımda hiçbir şey yok."

"Öyleyse git de bul!" diye feryadı bastım.

Bu arada bizim bu hayli acayip konuşmalarımız sokakta epey ilgi toplamıştı, bu yüzden lafı uzatmak istemiyordum. Sonunda Finn'in etraftaki sokaklarda dolaşarak yerlerde firkete aramasına, bulduğu zaman da gelip kilidin gereğine bakmasına karar verildi. Günümüzde bile kişi, Londra sokaklarında saç firketesi arıyorsa bulmak için çok dolaşmak zorunda kalmaz. Tek korkum Finn'in yapacağı işi unutup bir meyhaneye girivermesiydi. Ben kendimden bilirim; insanın gözü kaldırıma dikili olarak dolaşmasından daha hipnotize edici bir şey olamaz.

İş böylece karara bağlandıktan sonra pencereyi sıkıca kapadım. Dave'le konuşmayı sürdürmenin şu sırada bir yarar sağlamayacağı kanısındaydım. Gelgelelim birkaç dakika sonra mutfak kapısına

güm güm vurduğunu duyunca, sırf gürültüsünü kesmek için gidip onunla mutfak penceresinden konuşmak zorunda kaldım. Sonra da Dave bir çeyrek saat boyunca sinir bozucu bir *badinage** tutturarak, bende bir nebze yürek olsa kurtulmak için neler yapabileceğim konusunda, duvar çıkıntılarının üstünden emeklemek, dama çıkmak, çarşafları birbirine bağlamak falan gibi ipe sapa gelmez fikirler yürüttü durdu. Ben bunlara kısa ve sert yanıtlar veriyordum. En sonunda Finn'in yangın merdivenini koşarak tırmandığını duydum. Nefis bir firkete bulmuştu; kilidin gereğine bakması da yarım dakikadan çok sürmedi. Dave'le ben onu hayran hayran seyrediyorduk. Kapı açıldığında Dave'le Finn içeri girip evi bir kolaçan etmek istediler, ama ben onları hemen merdivenden aşağı kışkışladım. Sadie'yle görüşme yapmak gereğinden kurtulduğuma üzülmüyor, onun tam şu sırada üstümüze gelmesini de hiç istemiyordum. Çıkmadan önce ceplerime alabildiklerince kraker tıkıştırdım. Kendi kendime, "Acaba ben, beni yasadışı biçimde alıkoymaktan suçlu bir kadının evinden iki kutu *pâté de foie gras* çalabilecek bir toplumsal sınıftan mı geliyorum?" diye sordum ve bu soruyu, "evet" diye yanıtladım. Afganlarla Kazaklardan yana son bir hüzünlü bakış fırlatarak öteberimi aldım ve çıktım.

Sokağa çıkar çıkmaz bir taksi çevirdim. Finn de, Dave de müthiş neşeliydiler ve benden ayrılmaya hiç niyetleri olmadığı belliydi. Sanırım bana yapışırlarsa eğlenceli bir akşam geçireceklerini kestiriyorlardı ve böyle bir fırsatı kaçırmaya hiç niyetleri yoktu. Bana gelince, ne yapacağımı henüz kesin olarak bilmediğimden her zamanki gibi moral desteğe gereksinme duyuyordum; bu yüzden arkamdan taksiye doluşmalarına ses etmedim. Önce Bayan Tinckham'ın dükkânına gittik, bavulumla yazılarımı bıraktım.

Dave, "Şimdi nereye gidiyoruz?" diye sordu; o değirmi yüzü pikniğe gitmek üzere olan bir çocuğun yüzü gibi sevinçten parlıyordu.

Ben, "Belfounder'ı arayacağız" dedim.

"Ha, şu filmci" dedi Finn. "Uzun zaman önce arkadaşmışsınız hani."

"Aynen" dedim, bundan öte ağzımdan laf alınmasına da izin

* (Fr.) badinage: Şakacılık, latifecilik (y.h.n.)

vermediğim için yolun geri kalanında Dave, bir sürü aşağılayıcı tahminler yürüterek Finn'i eğlendirmek durumunda kaldı.

Onlara kulak vermiyordum. Hugo'yla görüşme olasılığı karşımda bir buzdağı gibi dikilmişti ya, içime ürküntülü bir heyecan da dolmuştu. Hugo'ya ne söylemek istediğime ilişkin pek fikrim yoktu aslında. Anna konusundaki duygularını öğrenmek için onu görmeye gereksinme duyduğum tam olarak ileri sürülemezdi. Bu duygulara doğru tanı koyduğumdan emindim, nasıl Mim Tiyatrosu'nun sahnesindeki maskeli budalanın Hugo olduğundan, sonradan Anna'yı o kocaman, siyah Alvis'e Hugo'nun bindirip götürdüğünden de eminsem. Gerçekte en çok istediğim şey, Hugo'nun benim şahsıma karşı beslediği duyguları öğrenmekti doğallıkla. Gerçi bu konuda da pek bir kuşkum yoktu; Hugo'nun bana karşı her yönden büyük bir küçümseme ve soğukluk duyduğu kesindi. Ne var ki bu durumu ben kendi çabalarımla değiştirebilirdim. Ama şu anda Hugo'yu görmek istememin asıl nedeni bu da değildi. Bütün öğleden sonra, "Hugo'nun bana öğretebileceği daha birçok şeyler olabilir" diye düşünmüştüm; hele benim görüş açım, o ilk konuşmalarımızdan bu yana değişmiş olduğu için bu sav daha da geçerliydi. Kaleme aldığım diyalogun bir parçasını, bunca zaman sonra yeniden okuyunca bu değişimi, bir şimşek çakmışçasına görüvermiştim. Hugo'nun konuşmalarına karşı duyduğum iştah hiç körelmemişti. Aramızda daha nice konuşmalar geçebilirdi. Şimdi beni böyle ateşli bir ivedelikle onu aramaya iten şey bu muydu acaba? Sonunda şuna karar verdim ki onu salt görmek istediğim için görmek istiyordum. Arenadaki boğa güreşçisi boğaya ne diye dokunmak istediğini açıklayabilir mi? Hugo benim kaderimdi.

VII

Taksi durdu, indik. Ücreti Dave ödedi. Anlaşıldığına göre Hugo, Holborn Viyadükü'nün tam üzerinde, bir ofis binasının tepesine tünemiş bir katta oturmaktaydı. Bir kapı taş bir merdivene açılıyor ve tahta üzerine boyayla yazılmış yazılar, ticaret ve hukuk şirketlerinin yanı sıra onun adını da gösteriyordu: Belfounder. Taksi uzaklaştı ve bizi Viyadükün üzerinde sipsivri bıraktı. City of London denilen iş semtini akşam saatlerinde gezdiyseniz, gündüzün o kadar civcivli ve gürültülü olan bu sokaklara nasıl ürpertici bir ıssızlık çöktüğünü bilirsiniz. Viyadükten dramatik bir manzara görünür. Ta uzaklara kadar, yalnızca Holborn'la Newgate Sokağı'nı değil, aşağımızdan kurumuş bir ırmak yatağı gibi geçen Farringdon Sokağı'nı da görebildiğimiz halde, ortalıkta tek bir canlı seçe-

miyorduk. Ne bir kedi ne bir polis. Bulutsuz, parlak mavilikte, ılık bir akşamdı ve çevremiz sepsessizdi; bu sessizliği uzaktan uzağa duvar gibi çevreleyen bir mırıltı halkası vardı ki bu, trafiğin sesi de olabilirdi, ufka yaklaşan güneşin iç çekişi de, öylece duruyorduk. Finn'le Dave bile etkilenmişlerdi.

"Siz burada bekleyin" dedim onlara. "Birkaç dakikaya kadar dönmezsem gidebilirsiniz."

Bu, onların hiç işine gelmedi. Dave, "Biz seni üst kata kadar geçirelim" dedi. "Bize güvenebilirsin; sen istediğin anda toz oluruz." Sanırım Hugo'yu şöyle bir görebilmeyi umuyorlardı.

Onlara güvenebileceğimden hiç emin değildim; ama tartışmaya girmedim, taş basamaklardan yukarı, tek sıra halinde tırmanmaya başladık. Şimdi içimde bomboş bir azimden başka hiçbir şey yoktu. Konfeksiyon imalatçılarıyla noterlerin kilitlenmiş ofislerinin önlerinden geçerek, kös kös merdivenden yukarı çıkıyorduk. Dördüncü kata vardığımızda tuhaf bir ses duyulmaya başladı. Durup bakıştık.

"Bu da ne?" dedi Finn.

Hiçbirimiz bilemedik. Ayaklarımızın ucuna basarak biraz daha tırmandık. Ses, binanın tepesinden geliyordu. Şimdi tiz perdeden şamatalı bir konuşma olarak seçilmeye başlamıştı.

Ben, ani bir esinle, "Hugo parti veriyor!" dedim.

"Kadın sesi!" dedi Dave. "Film yıldızları herhalde. Yürüyün!"

Sakınarak ilerledik. Şimdi Hugo'nun kapısıyla aramızda yalnızca merdivenin bir dönemeci kalmıştı. Dave'le Finn'i geriye doğru itip son basamakları kendi başıma tırmandım. Kapı aralık duruyordu. Şamata şimdi kulakları sağır edici kertedeydi. Omuzlarımı şöyle bir dikleştirdim, içeri daldım.

Kendimi bomboş bir odada buldum. Karşımda bir kapı daha vardı. Çabucak gidip açtım. Buradaki oda da boştu. Eşikten geri dönerken ötekilerle çarpıştım.

"Kuş bunlar" dedi Finn. Öyleydi. Hugo'nun katı köşeyi tutuyordu ve dış kenarı yüksek bir korkulukla çevriliydi. Pencerenin üstünden sarkan meyilli çatı neredeyse bu duvara değiyordu ve çatının altındaki kuytu köşede yüzlerce sığırcık kuşu vardı. Bunların pencerelerde kanat çırptıklarını, camla korkuluk arasında, kafestey-

mişlercesine sıçrayıp durduklarını görebiliyorduk. Şamataları sokaktan duyulmuyor olsa gerekti ya da biz bu sesi Londra'nın genel uğultusuyla karıştırmıştık. Ama ses burada insanı sersem ediyordu. Müthiş bir şaşkınlığa kapılmış ve müthiş ferahlamıştım. Görünürlerde Hugo'dan hiçbir iz yoktu.

Dave pencere başında, kuşları kovmak için boşuna çaba harcamaktaydı.

"İlişme onlara," dedim. "Onların evi burası."

Etrafımı merakla süzüyordum. İkinci oda Hugo'nun yatak odasıydı ve eskiden tanıdığım Hugo'ya özgü yalınlıkla döşenmişti. İçinde demir bir karyola, hasır iskemleler, bir şifonyer ve üzerinde bir bardak su duran teneke bir sandıktan başka bir şey yoktu. Ne var ki daha büyük olan birinci oda gözler önüne yepyeni bir Hugo seriyordu. Bir Türk halısı odanın bütün zeminini kaplamış, aynalar, zarif kanepeler ve çizgili kumaştan yastıklar da ekabir ve tembel bir hava yaratmıştı. Duvarlarda özgün tablolar asılıydı. İki küçük Renoir, bir Minton ve bir Miro saptadım. Bunların karşısında hafif bir ıslık çaldım. Hugo'nun resme özel bir ilgi gösterdiğini anımsayamıyordum. Görünürde çok az kitap vardı. Dışarı çıktığında da bu hazinenin kapısını açık bırakmanın, Hugo'ya özgü bir sevimlilik olduğunu düşündüm.

Finn kuşları gözlemekteydi. Sağır edici gevezeliklerini duymazlıktan gelebilirseniz kuşlar gerçekten güzel bir manzara oluşturuyorlardı; camlara tırmanmaya çalışıp kanat çırptıkça, iteleşerek o çizgili kanatlarını gerdikçe, pencerelerin çerçevesi içinde oda dekorunun bir parçası gibi duruyorlardı. Onlara bakarak, acaba en iyisi buraya demir atıp Hugo'nun gelişini beklemek mi, diye düşündüm.

Tam o dakikada, deminden beri odayı keşfe çıkmış olan Dave, "Şuna bakın!" diye seslendi. Kapıya iğnelenmiş duran bir notu gösteriyordu; içeri girdiğimizde bu kâğıt parçası gözümüzden kaçmıştı. Notta kısaca; "Pubdayım" diye yazıyordu.

Dave sahanlığa çıkmıştı bile. "Neyi bekliyoruz ki?" diye sordu. İçmek isteyen bir adam hali vardı üstünde. Kafasına bu tohum ekilir ekilmez Finn'de de aynı hal belirdi.

Ben duraksıyordum. "Hangi pub olduğunu bilmiyoruz ki" dedim.

"En yakındaki besbelli" dedi Dave. "Ya da en yakındakilerden biri. Bir tur atarız."

Finn'le birlikte merdivenden aşağı yönelmişlerdi bile. Gözlerimi çabucak sahanlıkta dolaştırdım. Başka bir kapıdan bakınca bir banyoyla küçük bir mutfak gördüm. Mutfak penceresi düz bir dama açılıyordu; bunun gerisinde başka ofis binalarının pencereleriyle damları görülüyordu. Hugo'nun "mülkü" bundan ibaretti. Kuşlardan yana bir veda bakışı fırlattım. Hugo'nun oturma odasının kapısını bulduğum gibi bıraktım, sonra Dave'le Finn'in peşinden aşağıya indim.

Viyadükün demir aslanlarının yanında durakladık. Yoğun akşam ışığı kilise kuleleriyle kubbelerinin üstüne vurmuştu; güneyde St Bride, kuzeyde St James, batıda St Andrew ile St Sepulchre, doğuda da St Leonard Foster'la St Mary-le-Bow. Akşam ışığı evleri ve terk edilmiş beyaz kuleleri suskunlaştırmıştı. Farringdon Sokağı hâlâ geniş ve bomboş uzanıyordu.

"Ne tarafa?" diye sordu Dave.

Ben, City semtini iyi bilirim. Ya batı yönünde King Lud pubıyla Fleet Sokağı'ndaki öbür publara gidebilirdik ya da doğuya; City'nin daracık, kıvrım kıvrım sokaklarında, kiliselerin tepeden baktığı daha az bilinen publara. Hugo'nun kişiliğini gözümün önüne getirdim.

"Doğuya" dedim.

"Doğu neresi?"

"Yürüyün!" dedim.

St Sepulchre'ın önünden kararlı adımlarla geçerek dosdoğru Viaduct Tavern'a girdik. Burası Meux zincirinin meyhanelerinden biriydi. Barlara şöyle bir göz gezdirmek bana Hugo'nun burada olmadığını anlatmaya yetti, dışarı çıkmaya davrandım, ama Dave'le Finn karşı çıktılar.

Dave, "Anımsıyorum" dedi, "bir gün sen bana, adını bilmediğin meyhanede içki içmenin ve bir meyhaneye girdin mi içki içmeden çıkmanın yontulmamışlık olduğunu söylemiştin."

Finn, "Uğursuzluk getirir zaten" dedi.

"Ne olursa olsun" dedi Dave. "Ben içki istiyorum. Seninki ne olsun Finn?"

Başka koşullar altında olsa ben de içki isterdim; hava sıcak olduğu için bir bira da ben söyledim, arkadaşlarımın biraz ötesinde durup Hugo'yu düşünerek biramı yudumlamaya başladım. Biraları çarçabuk tükettik, bunun üzerine ben hemen yola çıkmak buyruğu verdim. Gözlerimi Old Bailey denilen ağır ceza mahkemesinin binasından kaçırarak karşı kaldırıma geçtim.

Charrington zincirinden, Magpie and Stump diye eli yüzü düzgün bir pub vardı. Ötekilerin önünden koşarak içerisini bir bakışta gözden geçirdim, onlar daha kapıya varmadan dışarı çıktım. "İş yok!" diye bağırdım. "Bundan sonrakini deneyelim." Alkolün bizi bir *rallentando*'ya* sürükleyeceğini kestirebildiğim için, henüz fırsat varken elden geldiğince mesafe almak istiyordum.

Finn'le Dave hemen önüme geçerek George meyhanesine daldılar. George, duvarlarının sıvaları dökülen, çok sevimli bir eski pubdır. Eskinin eskisi bar tezgâhının üzerindeki kesme cam ve maun korkuluğun ardından barmen, hücresindeki bir papaz gibi dışarı bakar. Hugo burada da yoktu.

Üçümüz, elimizdeki bira kupalarını dudaklarımıza doğru kaldırırken, Dave'e "Boşuna uğraşıyoruz" dedim. "Hugo kimbilir nerededir."

"Hemen havlu atmasana" dedi Dave. "Bulamazsan onun evine dönersin."

Doğruydu bu, hem zaten dayanılmaz bir huzursuzluk içimi kemirmekteydi. Hugo'nun dönüşüne kadar zaman öldürmem gerekiyorsa, ha Hugo'yu arayarak öldürmüşüm, ha başka yoldan, hepsi birdi. Katedral dolaylarının haritasını kafamda yaydım. Sonra yolumuzdaki pubların birine girip birini atlayacağımıza ilişkin Dave ve Finn'le bir anlaşma yaptım. En sonunda da dikkatimi, onları yerlerinden kıpırdatmak konusuna verdim. Sokağa çıktığımızda Ludgate Hill'e yöneldim, yokuş yukarı St Paul Katedrali'ne doğru saptım. Yokuşta Younger zincirinden bir pub vardı, ama Hugo burada da değildi. Bundan sonraki durak St Paul's Churchyard'daki Short's pubıydı. Burada da birer bira içtik. Ben içimden, acaba Fleet Sokağı'na dönsek mi, diye karar vermeye çalışıyordum. Ama doğu yakası, diye tahmin yürütmüştüm ya, şimdi aramaktan vaz-

* (İt.) rallentando: Derece derece yavaşlamak (y.h.n.)

geçmek istemiyordum. Hem zaten Hugo'yla bir Fleet Sokağı ortamında karşılaşmak da istemiyordum; içkili gazeteciler bizim özel dramımızı berbat edebilirlerdi. Bölüğümü Cheapside'dan aşağı yönelttim.

Bu arada akşam saatleri adamakıllı ilerlemişti. Karanlığın gölgesi havada asılı duruyor, sonra renkleri daha da canlı gösteren bir toz halinde çevreye dağılıyordu. Gök kubbenin tepesi keskin bir mavilikte, ufuk ışıklı erguvan rengindeydi. St Paul's Churchyard'ın karanlık gölgelerinden sonra Cheapside'a, aydınlatılmış bir meydanlığa çıkar gibi çıktık ve güneyimize doğru Cannon Sokağı'nın öbür yanında, bir yıkıntının aralığından bakınca çerçeve içinde gibi tek başına duran St Nicholas Cole Manastırı'nın soluk, düzgün dikdörtgenlerini gördük. Aradaki sokakların ayakta kalmış bölümlerinin üzerinde söğüt dalları sallanıyordu. Bu harap ıssızlıkta yıkık evlerin rengârenk iskeletleri yer yer hâlâ, dolu ve boş duvarlardan, pencerelerden oluşma dikdörtgenler uzatıyorlardı göğe doğru. Batmak üzere olan güneş ışıyan kiremitlerin, parıldayarak yanıp sönen seramiklerin üzerine vuruyor, arada yere düşmüş bir sütunun taşını ısıtıyordu. Bizim St Vedast kilisesinin önünden geçtiğimiz sırada göğün doruğu daha geç saatlerin mavisiyle yürek gibi atmaya başlamıştı. Eski Freeman's Court'tan geçerek Henekey publarından birine girdik.

Burada, daha önce değindiğim şu *rallentando* operasyonu yüzünden, anlaşmamız fosladı. Ben artık Hugo'yu bulmamızı pek olası görmemekle birlikte çizdiğimiz halkayı tamamlamaktan bir şey çıkmayacağını düşünmeye başlamıştım. Biz Cheapside'dan geri dönüp Bow Lane sokağından geçtiğimiz sırada sokak lambalarını yakıyorlardı. Daracık sokaklardaki sarkık lambaların sarı ışığı beyaz duvarlara vurdukça eski adları aydınlatıyor ve havanın daha yukarılarını yavaş yavaş gece karanlığına büründürüyordu. Uzun zamandan beri oradaymışlar gibi duran birkaç yıldız seçtik. Eski Watling Sokağı Tavernası'na girdik. Bu, tam Hugo'nun sevdiği türden bir pubdı, ama Hugo orada da değildi. İçkilerimizi içerken yanımdakilere önce Skinners Arms'a gidip sonra da gerisingeriye Ludgate Circus'a dönmeyi önerdim.

Karşı çıkmadılar. Finn, "Yeter ki değerli zamanımızın çoğunu

yollarda geçirmeyelim" dedi. Onları dışarı kışkışladım; Skinners Arms'a yöneldik. Bu pub, Cannon Sokağı'yla Queen Victoria Sokağı'nın kavşağında, St. Mary, Aldermary kilisesinin gölgesindedir. Yalpalayarak içeri daldık.

İyice içeri girdiğimizde ben Hugo'nun burada olmadığı kanısına varmıştım ki David koluma yapışarak, "Burada biri var; tanışmanı istiyorum" dedi.

Uzun bar bölümünün ucunda, boynuna kırmızı kelebek boyunbağı takmış, tezgâha dayanmış, uzun boylu, narin biri duruyordu. Dave'e selam verdi. Yanına yaklaştığımızda gözlerinin iriliği beni etkiledi. Bu gözler, yusyuvarlak, hüzünlü ve içten içe ışıklı, bir orman hayvanının ya da Rouault'un yapıtlarındaki bir İsa'nın gözleri gibi bize bakmaktaydı.

Dave, "Sana Solcu Tood'u tanıştırayım" dedi, sonra benim adımı da verdi.

Tokalaştık. Yeni Bağımsız Sosyalistlerin bu egsantrik önderine ilişkin çok şey duymuştum doğallıkla, ama onu hiç görmemiş olduğumdan şimdi büyük bir ilgiyle süzdüm.

Solcu, "Sen ne arıyorsun burada?" diye Dave'e sordu. Konuşmasındaki dobralıkla canlılık o bitkin, kansız görünümüyle çelişiyordu. Bir yandan da Finn'den yana, tanışıyorlarmış gibi elini sallamıştı. Finn hiçbir zaman karşısındakine resmi olarak takdim edilmeyen bir insandır.

Dave, "Donaghue'ya sor" dedi.

"Ne arıyorsunuz siz burada?" diye bu kez bana sordu.

Bana doğrudan soru sorulmasından hiç hoşlanmam ve böyle durumlarda çoğunlukla yalan söylerim. "*Star*'da çalışan bir arkadaşı görmeye gitmiştik" dedim.

"Kim?" dedi Solcu. "*Star*'dakilerin hepsini tanırım ben."

"Higgins diye biri" dedim. "Gazeteye yeni girdi."

Solcu bana şöyle bir baktı. "Pekâlâ," diyerek gene Dave'den yana döndü. "Sen buralara pek gelmezsin" dedi.

Dave, "Sen de herhalde *Independent Socialist*'i matbaaya vermekten geliyorsun" dedi.

"Daha tam verilmedi" diye yanıtladı Solcu. "Ötekilere bırakıp geldim!" Gene bana döndü. "Sizden söz edildiğini duymuştum."

Canım hâlâ sıkkındı. Ünlü biri tarafından dile getirilen bu klasik söze, "Ben de sizden söz edildiğini duymuştum" diye karşılık vermek çiğliğini göstermedim. Bunun yerine, "Neler duymuştunuz?" diye sordum. Bu, karşınızdaki adamı çok zaman bocalatır.

Solcu bocalamadı. Bir an düşündü, sonra, "Yetenekli olduğu halde çok tembel olduğu için doğru dürüst çalışmayan biri olduğunuzu duydum" dedi. "Sol eğilimli olmakla birlikte politikada etkin rol almadığınızı."

Bundan daha açık konuşulamazdı. "Yanlış bilgi edinmemişsiniz" dedim.

"Birinci sav zerrece umurumda değil" dedi Solcu. "Ama ikincisiyle ilgili birkaç soru sormak isterim. Zamanınız var mı?" Bana kol saatinin kadranını gösterdi.

Bu, "birinci" ve "ikinci" laflarının yanı sıra adamın tutumundaki dobralık ve içmiş olduğum onca bira biraz kafamı karıştırmıştı. "Yani politika mı konuşmak istiyorsunuz benimle?"

"*Sizin* politikanızı."

Dave'le Finn yanımızdan uzaklaşmış, karşı köşeye oturmuşlardı.

"Neden olmasın?" dedim.

VIII

"Güzel" dedi Solcu. "Şimdi nerede durduğumuzu açıkça belirleyelim, olur mu? Bundan önce ne gibi politik deneyimleriniz oldu?"

"Bir zamanlar Y.C.L.'deydim, şimdi de İşçi Partisi'ne üyeyim."

"Eh, bunun ne anlama geldiğini de hepimiz biliyoruz, değil mi?" dedi Solcu. "Pratik deneyim, sıfır. Ama hiç değilse gelişmeleri teorik anlamda izliyor musunuz? Politika sahnesini gözden geçirip incelediğiniz var mı?" Bir hekimin pratik neşesiyle konuşuyordu.

"Pek yok" diye yanıtladım.

"Bundan neden vazgeçtiğinizi anlaşılır biçimde açıklayabilir misiniz?"

Ellerimi açtım. "Umutsuz bir şey..."

"Bakın," dedi Solcu. "Ağzınıza almamanız gereken bir sözcük varsa o da budur. Kutsal Ruh'a sövmekle birdir bu. Hiçbir şey umutsuz değildir, asla. Öyle değil mi, Dave?" diyerek o sırada tezgâh başında içkisini tazeletmekte olan Dave'e sordu.

"Senin çeneni kapattırmaya çalışmak dışında, hiçbir şey" dedi Dave.

Solcu bana dönerek, "Ne dersin?" diye sordu. "Olup biten hoşuna gitmediği için mi uzaklaştın, yoksa ne yapacağını bilemediğin için mi?"

"Bu ikisi bağıntılıdır" diye yanıtladım, daha da konuşacaktım ya, Solcu lafımı ağzıma tıktı.

"Çok haklısın" dedi. "Ben de şimdi öyle diyecektim. Yani bu konuya önem verdiğini itiraf ediyorsun?"

"Elbette" dedim. "Ancak..."

"Eh, bu da havuz duvarındaki çatlak sayılır. Biraz olsun ilgilenmen demek, tam anlamıyla da ilgilenebileceksin demektir. Çağımızda bundan başka ne gibi bir ahlak sorunu var ki?"

Ben, hemen şimşek gibi, "Dostlarımıza sadık olup kadınlara doğru dürüst davranmak" diye yanıtladım.

"Yanlışın var" dedi Solcu. "Burada söz konusu olan, tehlikede olan şey, yapının bütünüdür. Batan bir gemideki adamın sendelemesini engellemek neye yarar?"

Ben, "Çünkü bileğini kırarsa yüzemez de ondan" diye düşünce belirttim.

"Ama onun canını kurtarmak dururken bileğini kırmasını önlemenin ne anlamı var?"

Ben, biraz terslenerek, "Çünkü ben bunlardan birincisini yapmasını bilirim, ama ikincisini bilemem" diye yanıtladım.

Coşku ve hevesinden hiçbir şey yitirmemiş olan Solcu, "öyleyse bir bakalım" dedi. "Olmaz mı?"

Çantasını açtı, bir yığın broşür çıkararak süratle karıştırmaya başladı.

"İşte, bu tam senin için" diyerek broşürlerden birini ayna gibi yüzümün önüne tuttu. Kapakta kocaman harflerle, "Politikayı neden BIRAKTIN?*" diye bir soru vardı. Altında; "SOL POLİTİ-

* Burada Left kelimesinin hem "sol" hem de bırakmak anlamına gelmesine dayanan, Türkçeye aktarılamayan bir oyun var: Why have you LEFT POLİTİCS? LEFT POLİTİCS needs you! (y.h.n.)

KAnın sana ihtiyacı var!" Dipte de, "Fiyat, 6d." diyordu. Cebimde aranmaya başladım.

Solcu, "Yok, al götür, benden sana armağan" dedi. "Aslında bunları hiç satmıyoruz ya üzerinde fiyat olursa alanlar kâr ettiklerini düşünüp okuyorlar. Yarın, bir sakin zamanında göz gezdirirsin." Böyle diyerek broşürü ceketimin içine sokuşturdu.

"Şimdi... sen sosyalist misin?"

"Evet" dedim.

"Emin misin?"

"Evet."

"Güzel. Aslında bunun ne anlama geldiğini henüz bilmiyoruz, ama şimdilik bu yeter. Günümüzdeki durumun hangi yönleri seni sosyalizm için savaşmanın umutsuz olduğunu düşünmeye sürüklüyor?"

"Tam anlamıyla umutsuz olduğunu düşündüğümden değil..." diye söze giriştim.

"Hadi, hadi" dedi Solcu. "Hastalığı itiraf ettik, değil mi? Şimdi şifayı bulmaya bakalım."

"Peki" dedim. "Benim düşüncem şu. İngiliz sosyalizmi çok saygın bir şey, ama sosyalizm değil. Sosyal devlet kapitalizmi. Kapitalizmin gerçek kötülüğüne, yani bizzat çalışmanın kötü bir şey oluşuna dokunmuyor bile."

"Güzel, güzel" dedi Solcu. "Şimdi biraz ağırdan alalım. Marx'ın en derin anlamlı sözü hangisidir?"

Bu soru-yanıt yöntemine sinirlenmeye başlamıştım. Solcu her soruyu, sanki tek bir kesin yanıtı varmışçasına soruyordu. İlmihal dersinde gibiydik. "Neden herhangi bir sözü öbürlerinden daha derin olsun ki?" diye sordum.

Solcu, benim sinirlediğimi ayrımsamayı şanına yakıştırmayarak, "Haklısın, Marx bir sürü derin laf etmiş" dedi. "Örneğin, bilincin varlığa temel oluşturmadığını, ama toplumsal varlığın bilince temel oluşturduğunu söylemiş."

Ben, "Aslında bunun ne anlama geldiğini henüz bilmiyoruz ama..." dedim.

"Pekâlâ da biliyoruz!" dedi Solcu. "Hem de mekanistik görüşlü Marxistlerin sandığı anlama gelmiyor. Toplumlar mekanik olarak

gelişir ve ideolojiler etiket gibi sonradan yapışır anlamına gelmiyor. Devrimci bir dönemde yaşamsal önem taşıyan şey nedir? Ne olacak, bilinç elbet. Ya bunun başlıca özelliği nedir? Ne olacak, toplumsal koşulları yansıtmakla değil, bu koşullar üzerinde enine boyuna düşünmek; ama belirli sınırlar içinde, dikkatini çekerim, belli sınırlar içinde. Siz entelektüeller işte bu yüzden önemlisiniz. NISP* gibi bir kuruluşun geleceği nedir?"

"Bütün öteki partilerden daha çok oy toplayıp seni başbakan yapmak."

Solcu, "Hiç de değil!" dedi bir zafer kazanmışçasına.

Bu kez ben, "Peki, nedir öyleyse geleceği?" diye sordum.

"Bilmiyorum" dedi Solcu.

Onun böyle yanıtını bilmediği bir soruyu ansızın ortaya atması haksızlıktı bence.

Solcu, "İşte can alıcı nokta da bu!" diye sözünü sürdürdü. "İnsanlar bizi sorumsuzlukla suçluyor. Ama bu kimseler bizim yüklendiğimiz rolü anlamıyorlar ki! Bizim rolümüz İngiltere'nin sosyalist bilincini keşfe çıkmaktır. İngiltere'nin sorumluluk duygusunu artırmak. Çok yakında yeni toplumsal yapılanmalar dayatılacak bize. Ama bu arada neden eski toplumsal görüşlerden üretilmiş fikirlerle yetinerek oturup bekleyelim?"

Ben, "Dur bir dakika" dedim. "Bu arada halk ne olacak? Yani, kitleler demek istiyorum. *Fikirleri bireyler* üretir. İnsan soyunun derdi başlangıçtan bu yana bu olmuştur."

"Tam üstüne bastın" dedi Solcu. "Şimdi de, 'şu ünlü teori-pratik birliği ne olacak' diyeceksin."

"İnan bana" dedim. "Ben İngiltere için, İngiliz sosyalizminin yeni bir can ve soluk kazanmasından daha hayırlı bir şey dileyemem. Ama halkı etkilemeyen entelektüel bir Rönesans ne işe yarar ki? Teoriyle pratik ancak çok özel koşullarda birleşebilir."

"Örneğin ne zaman?" diye sordu.

"Ne bileyim. Örneğin Bolşevik partisi Rusya'da iktidar için çarpıştığı zaman."

Solcu, "Evet" dedi. "Savın için kötü bir örnek seçtin. Bu insanların giriştikleri iş konusunda gösterdikleri yüksek düzeydeki bi-

* Yeni Bağımsız Sosyalist Parti (y.h.n.)

linç seni neden bu denli etkiliyor? Başarıya ulaştılar da ondan. Başarıya ulaşmasalardı onları bir çatlaklar çetesi olarak görecektik. Ancak geri dönüp baktığımızda her şeyi bir makine olarak görüyor, onların da bu makinenin işleyişinden anladıklarını düşünüyoruz. Teori-pratik birliğini hemen o anda değerlendiremeyiz. Teori-pratik ayrılığı da önemlidir. Senin sorunun şu ki aslında sosyalist olasılığa inanmıyorsun. Mekanikçisin sen. Neden mi mekanikçisin? Söyleyeyim sana. Sosyalist olduğunu ileri sürüyorsun ama sen de 'Britanya, okyanuslar hâkimi' görüşüyle yetişmişsin, herkes gibi. Büyük bir şovun parçası olmak istiyorsun. Bu yüzden de komünist olamadığına üzülüyorsun. Ama olamıyorsun, beri yandan öbür konumdan kopacak kadar düş gücüne de sahip değilsin. Bu yüzden umutsuzluğa kapılıyorsun. Size gerekli olan şey esnekliktir, esneklik!" Solcu, olabildiğine uzun, oynak parmağını bana doğru uzatmıştı. "Avrupa'ya lider olmak için belki bir fırsat kaçırdık" dedi. "Ama mesele bu liderliğe layık olabilmek. O zaman belki bir şansımız daha olur."

Ben, "Peki, bu arada diyalektiğe ne oluyor?" diye sordum.

"Buyrun işte" dedi. Solcu, "Nazar, kem göz falan gibi bir şey, bu. Aslında inanmıyorsun, gene de seni felce uğratıyor. Diyalektiğin inananları bile biliyorlar ki geleceğin ne olacağını kimse kestiremez. Elimizden gelen tek şey, önce enine boyuna düşünüp sonra eyleme geçmektir. İnsanlığın uğraşı budur. Avrupa bile sonsuza değin sürmeyecek. Hiçbir şey sonsuza değin sürüp gitmez."

Dave gene bara gelmişti.

"Yahudiler dışında" dedim.

"Evet, haklısınız" dedi Solcu. "Yahudiler dışında."

İkimiz de ona baktık.

"Ne?" dedi Dave.

Bardaki kız, "Kapanma saati geldi, lütfen" dedi.

"Demek sen de kimi bilinmeyenlerin varlığını kabul ediyorsun?" diye Solcu'ya sordum.

Solcu, "Evet, ben *empirisistim*" diye yanıtladı.

Bardaklarımızı kıza teslim ettik.

Şu aşamada içimde o kadar çok alkol vardı ki içmeyi kesmek düşüncesi umarsızlık veriyordu. Hem zaten Solcu'ya da kanım kaynamaya başlamış gibiydi.

"Buradan bir şişe brendi alabilir miyiz?" diye sordum.

"Sanırım."

"Öyleyse alsak da bu tartışmayı başka bir yerde sürdürsek, ne dersin?"

Solcu duraladı. "Peki" dedi. "Ama bir şişe yetmez." Bardaki kıza dönerek, "Lütfen dört küçük şişe Hennesy, Miss" dedi.

Kraliçe Viktorya Sokağı'na çıktık. Yıldızlarla göz göze yanmış, ay sellerinin baskınına uğramış, hiç rüzgârsız, sıcak bir geceydi. Ortalıktaki birkaç sarhoş yalpalayarak uzaklaşınca sahne bize kaldı. Her birimizin cebinde bir brendi şişesi, St Paul Katedrali'ne doğru dönüp baktık.

Dave "Nereye?" diye sordu.

Solcu, "Hele bir kafamı toparlayayım" dedi. "Postaneye gidip birkaç mektup postalamam gerekiyor."

Merkezi Londra'nın bir özelliğidir; burada, günün ve gecenin her saatinde satın alabileceğiniz tek şey posta puludur. Gecenin üçünden sonra kadın bile bulamazsınız, meğer ki *bien renseigné** olun. Büyük Postane'ye doğru yöneldik; King Edward Sokağı'na saptığımız sırada brendi şişemden bir yudum çektim. Ve bunu yaparken, zaten, son derece sarhoş olduğumu algıladım.

Büyük Postane geniş, mağaramsı, bürokratik, ağırbaşlı ve loştu. Biz şen şakrak içeri girerek oradaki bir avuç görevlinin ve her gece geç saatlerde buraya imzasız mektup ya da intihar notu yazmaya gelen kişilerin huzurunu bozduk. Solcu, pullarını alıp telgraflarını çekerken ben, *Great Tom is Cast* şarkısını sırayla söylemek üzere bizimkileri düzene soktum. Sırayı bir kez başlattıktan sonra durdurmayı hiçbir zaman akıl edemediğim için, memurlardan biri bizi kapı dışarı edinceye değin şarkı söylemeyi sürdürdük. Dışarı çıkınca buradaki inanılmaz mektup kutularını seyre daldık; açılmış duran kocaman kocaman ağızlar ki insan bunlara atılan mektupların derin, karanlık bir kuyudan ta aşağılara düşerek en alttaki aydınlık bir odaya varmasını seyredebiliyordu. Bu manzara Finn'le beni öylesine büyüledi ki derhal birkaç mektup yazmak arzusuna kapılarak içeri girip iki posta kartı aldık. Dave kendisinin zaten istediğinden çok mektup aldığını, anlamsız yazışmalara girerek daha

* (Fr.) bien renseigné: İyi haber alıyor olmak (y.h.n.)

fazlasına davetiye çıkarmanın gereği olmadığını ileri sürdü. Finn mektubu İrlanda'da birilerine yollayacağını söylüyordu. Ben mektubumu duvara diklemesine bastırarak Anna'ya yazmaya başladım; ama ona söyleyecek, *seni seviyorum*, dışında bir laf bulamıyordum. Bunu, okunaksız bir yazıyla birçok kereler, üst üste yazdım. Sonra, *çok güzelsin*, diye ekleyip mektubu kapadım. Kutunun ağzının ta içine sokuşturup bıraktım; mektup sonbahar yaprakları gibi döne döne aşağı düştü.

"Hadi artık!" dedi Solcu.

"Nereye?"

"Buraya" diyerek birden önümüze geçip postanenin köşesini döndü. Kararan gözlerimin önünde onun yerden yükseldiğini gördüm. Bir duvar üstüne çıkmış, bana el ediyordu. O anda öyle bir durumdaydım ki *Queen Mary*'ye bile tırmanabilirdim. Solcu'yu izledim, ötekiler de beni izlediler. Bir an sonra kendimizi kapalı ve bakımsız, gür bitkili bahçeyi andıran bir yerde bulduk. Hafif yaz karanlığının içinden demir bir parmaklığa abanmış bir incir ağacı seçtim. Devrik beyaz taşların arasından diz boyu otlar fışkırmıştı. Derken burasının bir zamanlar St Leonard Foster Kilisesi'nin ortasındaki avlu olduğunu ayrımsadım. Yüksek otların arasına sırt üstü uzandığımda gözlerim yıldızlarla doldu.

Bir süre sonra baktım, Solcu bana, "Sana gereken şey, işin içine girmek" demekte. "Bir şeyler yapıp insanlarla kaynaşır kaynaşmaz içlerinden birkaç tanesinden nefret etmeye başlayacaksın. Soyutlamaları en iyi yıkan şey de nefrettir."

"Doğrudur" dedim tembel tembel. "Şu sırada kimseden nefret etmiyorum."

Alçak sesle konuşuyorduk. Biraz ötemizde Dave'le Finn yan yana uzanmış, mırıldaşmaktaydılar.

"Öyleyse kendinden utanman gerek" dedi Solcu.

"İyi de ne yapabilirim?" diye sordum.

Solcu, "Bunu incelemek gerekir" dedi. "Biz üyelerimizi bilimsel olarak ele alırız. Her biri için şunu sorarız; onun gereksinmeleriyle bizimkilerin kesiştiği nokta hangisi? Onun yapmaktan en büyük zevki alacağı, bizim de kazancımıza olacak şey nedir? Bu arada bir miktar basit, rutin çalışma da talep ediyoruz, tabii."

"Tabii" dedim. Orion'un bir otlar ormanının içinden çıkıp yükselişini izliyordum.

"Sana gelince" dedi Solcu. "Şansımız var, senin yapabileceğin şey ortada."

"Neymiş o?" diye sordum.

Solcu, "Oyun yazmak" dedi.

"Yazamam" dedim. "Roman yazsam idare etmez mi?"

"Hayır. Günümüzde roman okuyan mı var? Hiç oyun yazmayı denedin mi?"

"Hayır."

"Öyleyse elini ne kadar çabuk tutsan o kadar iyi olur. West End sahnelerine yönelik, doğallıkla."

Ben, "West End'de oyun sahneletebilmek kolay değildir" dedim.

"Sakın inanma!" dedi Solcu. "Mesele yalnızca halkın zevkini okşayacak birtakım sıradan ödünler vermektir. Yazmaya başlamadan önce son zamanlarda çok tutulan birkaç oyunun bilimsel bir incelemesini yapabilirsin. Senin sorunun şu ki sıkı çalışmayı sevmiyorsun. Oyunun çerçevesini en uygun biçimde kur, sonra içini dilediğin mesajla doldurabilirsin. Önümüzdeki hafta bir gün gelip benimle bunun tartışmasını yapsan iyi olur. Anlaştık; ne zaman geliyorsun?"

Solcu cebinden ajandasını çıkardı, tıklım tıklım dolu sayfaları çevirmeye başladı. İstediğinin niçin olanaksız olduğuna ilişkin bir neden düşünmeye çalıştımsa da bulamadım. Orion ayağını gözüme sokmaktaydı.

"Salı, çarşamba, perşembe..." dedim. "Ama kesin söz vermiyorum."

"Ben epey doluyum" dedi Solcu. "Cuma günü, üç on beş falan desek olur mu? Dörde kadar boşum, şansımız varsa biraz daha uzatabiliriz. *Bağ. Sos.* odasına gel."

"Tamam, tamam" dedim. Yüzünün benden yana dönmüş solgunluğunu seçebiliyordum.

"Unutacaksın" dedi Solcu. Cebinden bir kart çıkardı, yerle zamanı yazıp cebime tıkıştırdı.

"Şimdi" dedi. "Buralarda ne aradığını söyleyecek misin bana?"

Bu soru duygulandırdı beni. Biraz, Solcu'nun da insan olduğunun ilk belirtisi olduğu için, biraz da bana, şu son birkaç saattir zihnimden nedense çıkıp gitmiş olan Hugo'yu anımsattığı için. Kendimi zorlayarak doğrulup oturdum. Kafam bir yay üzerindeymiş de birileri tutup koparmaya çalışıyormuş gibiydi, iki elimle sımsıkı kavradım.

"Belfounder'ı arıyordum" dedim.

Solcu, "Hugo Belfounder mı?" diye sordu; sesinde bir ilgi tınısı vardı.

"Evet; tanıyor musun onu?" diye sordum.

"Kimi kastettiğini biliyorum" dedi.

Ona baktım; ama o koskocaman gözleri, yüzünün solgunluğu üstünde iki kara yamadan ibaretti. "Bu akşam gördün mü onu?" diye sordum.

Solcu, "Skinners'a gelmedi" diye yanıtladı.

Ona başkaca sorular da sormak istiyordum. Hugo'yu hangi gözle gördüğünü merak ediyordum. Bir kapitalist olarak mı? Gelgelelim şu anda bütün dikkatimi kafama vermem gerekiyordu.

Gene bir süre sonra, saat gecenin ikisini geçmiş olmalıydı, Finn yüzmeye gitmek istediğini belirtti. Solcu Dave'le konuşmaya dalmış, ben yeniden canlanmaya başlamıştım. Gece, kusursuz derecede sıcak ve kıpırtısızdı. Finn ileri sürer sürmez bu fikir Dave dışında hepimize dayanılmaz derecede çekici geldi. Nereye gidebileceğimizi görüştük. Serpentine havuzu çok uzaktı, Regent's Park da öyle; St James Park deseniz her zaman polis kaynar. Besbelli, yapılacak şey Thames Nehri'nde yüzmekti.

Dave, "Akıntıya kapılıp gidersiniz" dedi.

Finn, "Sular kabarmış durumdayken yüzersek kapılmayız" diye yanıtladı. Bu, çok parlak bir fikirdi. Ama suların kabarık durumu ne zamandı, acaba?

Solcu, "Ajandamdan öğreniriz" dedi. Onun çevresini aldık; Solcu bir kibrit çaktı. Londra Köprüsü'nde suların en kabarık olduğu saat, iki elli sekizmiş. İşte bu mükemmeldi. Bir an sonra duvara tırmanmaya başlamıştık bile.

Solcu, "Gözünüz poliste olsun" dedi. "Depo falan soyacağız sanırlar: Polis görürseniz sarhoşmuş gibi yapın."

Bu, hayli gereksiz bir öğüttü doğrusu.

Ayışığıyla yıkanan bir boşluğun ortasından, bir zamanlar Fyefoot Lane denilen yolu izledik. Burada, City semtinin harabeleri arasında boy boy hüzünlü yaftalar, bir zamanlar kiliselerle kamu binalarının bulunduğu yerleri gösterir. St Nicholas Kilisesi'nin tek başına kalmış kulesinin yanından, Yukarı Thames Sokağı'na çıktık. Ses seda yoktu; ne bir çan çınlaması ne bir ayak patırtısı. Usul usul yürüyorduk. Ay-aydınlık boşluğu geride bırakarak dar sokaklarla yanmış ambarlardan oluşma karanlık bir labirente girdik; ne idiği belirsiz heyula yığıntıların arasından geçtik. Rüzgârsız gecede hiç kıpırdamayan gazete kâğıtları yollara yayılmıştı. Seyrek gece lambaları delik deşik duvarlara vuruyor, arada bir kedinin gölgesini yere düşürüyordu. Kuyu kadar derin ve karanlık bir sokak en sonunda taştan bir mendireğe çıktı. Öbür yanda, birkaç basamağın dibinde ırmak suyunun üstüne paramparça yayılmış ayı gördük yine. Duvarı aşıp basamaklara çıktık ve bir süre sessizce durduk; sular ayaklarımızın dibinde şıpırdıyordu.

İki yanda da depo duvarlarının çıkıntısı manzaramızı kesiyor ve küçük bir koy yaratıyordu. Irmağın süprüntü ve tahta parçalarıyla yoğunlaşmış suları, taşma kertesinde kabarmış, Londra'nın tam bağrına akmaktaydı. Havada bir çürümüş zerzevat kokusu vardı. Finn ayakkabılarını çıkarmaktaydı. Liffey Irmağı'nı görmüş olan hiç kimse başka ırmakların pisliği karşısında dehşete düşemez.

Solcu, "Aman, dikkatli olun" dedi. "Basamaklara iyice çömelin, o zaman sokaktan kimse bizi göremez. Yüksek sesle konuşmayın ve de suya atlamayın. Etrafta ırmak polisi falan vardır belki." Gömleğini çekip çıkardı.

Dave'e baktım. "Sen gelmiyor musun?" diye sordum.

"Ne münasebet!" dedi Dave. "Siz hepiniz çıldırmışsınız." Mendireğe arkasını dönüp oturdu.

Yüreğim küt küt atıyordu. Ben de soyunmaya başladım. Finn, solgun ve çıplak, şimdiden ayaklarını suya sokmuştu. Süprüntüleri ayağıyla iterek basamakları yavaş yavaş inmekteydi. Su, dizlerine geldi, sonra kıçına, sonra hafif bir şapırtıyla Finn açıldı ve çıkardığı küçük dalgalar kıyıya ulaştıkça tahta parçaları taşlara vurmaya başladı.

Solcu, "Amma patırtı yapıyor ha!" dedi.

Midem buz kesmiş, titriyordum. Son çamaşırımı da çıkardım. Solcu çoktan soyunmuştu.

"Patırtı yapmayın" diyordu. "Bu yüzden enselenmek hiç işime gelmez!"

Karanlıkta bakışıp gülümsedik. Solcu ırmağa doğru döndü, hantal devinimlerle ucun ucun inmeye başladı ve gövdesi küçüle küçüle ırmağın kapkara sularına karıştı. Gece havası bedenime ne sıcak ne de soğuk olan, yalnızca yumuşak ve şaşırtıcı gelen bir temasla dokunuyordu. Derimin altında kanım bir heyecan ürpertisiyle karıncalanmıştı. Derken, hiç ses çıkarmadan Solcu da Finn'in peşinden gitti. Su, buz gibi bir elle bileklerime sarıldı. Aşağı inerken göz ucuyla Dave'in tepemde çömelmiş, bir heykel gibi durduğunu görebiliyordum. Sonra su boğazıma yükseldi ve ok gibi açık sulara doğru fırladım.

Ayışığıyla ağarmış gökyüzü yıldız sağanağı yağdırarak bir bayrak gibi üstümde açılıverdi. Arkamda mavnaların kara tekneleri suları karartıyor, karşı kıyıda sisli kubbelerle kuleler birbirine karışarak yükseliyordu. Suyun iyice ortasına kadar açıldım. Irmak alabildiğine geniş duruyordu. Bir yanda, Blackfriars Köprüsü'nün altındaki karanlık havuzları, öbür yanda da Southwark Köprüsü'nün ayışığında ışıldayan direklerini görebiliyordum. Sular boydan boya ışık halinde akıyordu. Bir civa gölünde yüzmek gibi bir şeydi bu. Çevremde Finn'le Solcu'yu aradım ve az sonra inip çıkan kafalarını oldukça yakınımda gördüm. Bana doğru geldiler; bir süre birlikte yüzdük. Suları tam çekildikleri sırada yakalamıştık; en ufak bir akıntı bile yoktu.

Üçümüz arasında en iyi yüzücü hiç kuşkusuz bendim. Finn güçlü, ama biçimsiz kulaçlar atıyor, yandan yana fazla devrilerek gereksiz devinimlerle güç yitiriyordu. Solcu düzgün, ama cansız yüzüyordu. Çok geçmeden yorulacağını tahmin ettim. Bense kendimi suya bırakarak mükemmel yüzerim; sonsuza değin sürdürebileceğim, zahmetsiz bir süzülüşüm vardır suda. Yüzmekle judo arasında doğal yakınlıklar bulurum. Bu becerilerin ikisi de kişinin, ille dik durmak konusundaki katı ve kaygılı ısrarından vazgeçmeyi isteyebilmesine bağlıdır. İkisi de bedenin her yerindeki kasları harekete geçirir. İkisi de, geniş alanlı bedensel birer etkinlik olmakla

birlikte gereksiz devinimlerin elenmesini gerektirir. İkisi de, birçok kanallardan akıp geçerek sonunda kendi düzeyini bulan suyun dinamizmini andırır. Ama aslını ararsanız kişi bir kez, insan bilincinin iyice derinlerinde yatan o eskil düşme korkusunu yenmeyi ve kendi bedenini denetim altında tutmayı öğrenmeyegörsün, becerememeyeceği, hiç değilse daha kolay öğrenemeyeceği pek az bedensel spor ve sanat vardır. Örneğin ben iyi bir dansçıyımdır ve eli yüzü düzgün tenis oynarım. Boyumun kısalığı konusunda beni avutabilecek herhangi bir şey olsaydı, bunlar avuturdu.

Ötekiler şimdi basamakların oraya dönmüşlerdi. Ben mavnalardan birine yüzüp bir süre kabloya tutundum, başımı geriye atarak mavi siyah gökle gümüşlü siyah suyun panoramasını seyre daldım. Bir süre sonra sessizlik bir koşu koparırcasına içime doldu. O zaman sudan sıyrılarak kabloya tırmandım, beyaz bir solucan gibi yapışıp durdum. Sonra ayaklarımı çözdüm, ellerimi üst üste bastırarak aşağı indim, kendimi gene sessizce ırmağa bıraktım. Bacaklarım suya dalınca hafif, ama sürekli bir çekiş hissettim. Sular gene çekilmeye başlıyordu. Basamaklara yöneldim.

Finn'le Solcu bastırılmış kahkahalar arasında giyinmekteydiler. Onlara katıldım. Bir gerginlik gevşemiş, bir merasim icra edilmişti. Şimdi bıraksalar bağrışıp dövüşürdük, ama sessizliğin zorunlu olması enerjimizi gülüşmeye dönüştürüyordu. Giyindiğimde ısınmış, neredeyse ayılmış ve kurtlar gibi acıkmış durumdaydım. Yağmurluğumun ceplerini karıştırarak Sadie'nin evinden aldığım krakerlerle *foie gras*'yı buldum. Bu, sessiz alkışlarla karşılandı. Şimdi sular çekildikçe çoğalmaya başlamış olan basamaklara oturduk, ayaklarımızı kırık kasalarla teneke kutuların, çeşitli sebze süprüntülerinin üstüne dayadık. *Paté* kutularını çakımla açtım, krakerleri dağıttım, ötekilerin şişelerinde hâlâ biraz brendi kalmıştı. Dave daha fazla içmek istemediğini söyleyerek kendi hakkını bana devretti. Solcu yakında gitmesi gerektiğini, çünkü Partinin o sabah yeni bir şubeye taşınacağını bildirdi. Şişesinin dibindekini Finn'e sundu ve bu ikram geri çevrilmedi. Kutuları elden ele geçirerek neşe içinde yemeğimizi yedik. Brendi boğazımdan aşağı tanrısal bir alev gibi akarak kanımı ışık hızında kaynatıyordu.

Bundan sonra neler oldu pek bilemiyorum. Gecenin geri kalan

bölümü belleğimi bürüyen sislerin arasından yer yer görülüyor. Birbirimize ebedi dostluk yemini etmemizden ve benim kendimi sosyalizmin ufuklarını keşfetme davasına adamamdan sonra Solcu gitti. Dave'le aramda, bilemeyeceğim hangi konuda, belki de Avrupa üstüne, uzun, duygusal bir konuşma geçti. Benden bile sarhoş durumda olan Finn'i kaybettik. Bir yerlerde, ayaklarını suya sokmuş durumda bıraktık onu. Bir süre sonra Dave, suyun içindeki acaba Finn'in kafası mıydı, deyince dönüp baktık, ama onu bulamadık. Ağarmaya başlayan göğün altında, o sessiz sokaklardan geçtiğimiz sırada kulaklarımda tuhaf bir ses yankılanıyordu ki bu belki de St Mary ve St Leonard ve St Vedast ve St Anne ve St Nicholas ve St John Zachary kiliselerinin yitik çanlarıydı. Yaklaşan gün, gecenin içine doğru uzun bir kol uzatmıştı. Şaşılacak kadar çarçabuk, çepeçevre bir sis yayılırcasına, ortalık aydınlandı. St Andrew-by-the-Wardrobe Kilisesi'nin önünden geçtiğimiz ve benim brendiyi bitirdiğim sırada ufuk duru yeşil bir renk almıştı bile.

IX

Bundan sonra anımsadığım şey, Covent Garden Pazarı'nda kahve içişimizdi. Burada, hamallar için sabahın erkeninde açan bir kahveci vardır, ama bu sabah buranın tek müşterisi biz gibiydik. Güneş doğmuştu artık, hatta doğalı epey oluyordu sanırım. Biz, pazarın çiçeklere ayrılan bölümünde duruyorduk. Dört bir yanıma bakıp da sayısı belirsiz gülleri görünce aklıma hemen Anna düşmüştü. Ona hemen o sabah çiçek götürmeye karar verdim, bunu Dave'e de söyledim. Çiçek kasaları arasında uzanan bir yola saptık. Görünürde öyle az insan ve öylesine çok çiçek vardı ki kendi kendimize buyur etmek dünyanın en doğal şeyiymiş gibi geldi bize. Hâlâ gecenin çiğlerini taşıyan uzun saplı gül duvarlarının arasından yürüyerek beyaz güller, pembe güller, safran sarısı güller seçtim. Bir

köşede Dave'le karşılaştım; kucağı, kırmızı çizgili kocaman beyaz şakayıklarla doluydu. Çiçekleri bir araya koyup bir demet yaptık. Bu kadarla kalmak için bir neden göremediğimizden dağ lalesi ve menekşe dolu tahta kutulara el attık, ceplerimizi hercailerle doldurduk, öyle ki sonunda kol yenlerimiz sırsıklam oldu, polen tozundan boğulacak hale geldik. Buketlerimizi sımsıkı tutarak pazardan çıktık, Long Acre'da, bir kapı önündeki basamaklara oturduk.

Başım çatlayacak gibi ağrıyordu, ayık olmaktan çok uzaktım. Bir rüya içinde gibi Dave'in, "Aman yarabbi, unuttum, sana bir mektup var, iki gün önce geldi" dediğini duydum. "Ne zamandır cebimde duruyor." Mektubu elime tutuşturdu; baygın gözlerle zarfa baktım. Sonra zarfın üstündeki yazının Anna'nın yazısı olduğunu gördüm.

Korkudan titreyip beceriksizleşen parmaklarla zarfı yırtıp açtım. Harfler gözlerimin önünde oynaşıp kayıyorlardı. Sonunda yerli yerlerine oturdukları zaman okuduğum şey şu kısa mesajdı: "*Seni acilen görmem gerek. Lütfen tiyatroya gel.*" Başım ellerimin arasındaydı. İnildemeye başladım.

Dave, "Ne oldu?" diye sordu.

"Bir taksi bul bana" diye inledim.

"Ben de senin kadar bitiğim" dedi Dave. "Kendi taksini kendin bul."

Ben de kalktım, çiçekleri kucağıma alarak oradan uzaklaştım. Dave'i de, gözleri yumulu, kapı pervazına yaslanmış durumda bıraktım.

Strand'de bir taksi buldum, beni Hammersmith'e götürmesini söyledim. Yüreğimin vuruşu, *çok geç*, diye bir nakarat tutturmuştu. İki büklüm öne eğilmiş olduğumdan elimdeki çiçeklerin sapları kırılıyordu. Ancak gideceğimiz yere neredeyse vardığımız zaman dikenlerin etime ne denli saplanmış olduğunun ayırdına vardım. Kanları, henüz dün gecenin çamurunu taşıyan kol yenimle sildim. Taksiyi Hammersmith Belediye Sarayı'nda savarak ırmağa doğru yürüdüm. Yolda yalpalayarak duvarlara tutunuyordum; yüreğimde neredeyse soluğumu kesen bir sancı vardı. İşte, tiyatro oradaydı, ama garip bir şeyler olmaktaydı. Kapı açıktı. Adımlarımı sıklaştırdım. Kapı önünde iki üç kamyon duruyordu. Koşar adım hole gir-

dim; ayak seslerim halısız zeminde çın çın öttü. Ayaklarım âdeta yere değmeden, uçarcasına üst kata çıktım, Anna'nın odasına daldım.

Oda tamamen çıplaktı. Bir an, acaba aynı oda değil mi, diye kuşkuya düştüm. Bütün o rengârenk karmaşa ortadan kalkmış, geriye tek bir payet, tek bir sap ibrişim bile kalmamıştı. Oda temizlenip süpürülmüştü. Pencereler ırmağa karşı, ardına dek açık duruyordu. Ancak karşı köşede, üstünde bir yığın kâğıt duran tezgâh biçimi bir masa vardı. Şaşkınlıktan içim ezilip başım dönerek kalakalmıştım. Sonra sahanlığa çıktım. Değişimin bütün evi kapsadığı belliydi. Binanın her yeri çatırdıyor, uğulduyor yankılar çıkarıyordu. Odaların birçoğunda konuşma sesleri, çıplak tahtalara basan ağır kundura patırtıları duyabiliyordum. Kapılar çat çat açılıp kapanıyordu. Her bir pencereden içeri yaz sabahının civcivli mırıltısı girmekteydi. Eve hoyrat eller dokunmuş, evin ırzına geçilmişti. Birden içimden gelerek salon kapısına gittim. Sarstım, ama kapı hâlâ kilitliydi. Bu tuhaf yapı bağrında yatan gizemi –bu gizem her neyse– hiç değilse burada bir süre daha barındırabilirdi.

Blucin giymiş neşeli bir genç kız ıslık çalarak merdiveni tırmandı. Beni orada durur görünce, "Ha, perakende satış rakamları için mi geldiniz?" diye sordu.

Çılgın bakışlarla ona baktım. Bir an sonra kız, "Affedersiniz, sizi Paddington grubundan gelecek adam sandım da" dedi.

"Tiyatrodakilerden birini arıyordum" dedim.

"Maalesef onların hepsi gittiler artık" dedi kız. Anna'nın odasına girdi.

Bir elimle tırabzana yapışmış, öbür elimle kucak dolusu çiçekleri tutmuş, hâlâ orada durduğum sırada fitilli kadifeler giymiş iki adam büyük, tahta bir levha taşıyarak yanımdan geçtiler. Tahtanın üzerinde boyayla NISP yazıyordu. Yeni Bağımsız Sosyalist Parti.

Kendimi sokakta buldum. Kapıya iki kamyon daha yanaşmıştı. Irmağa koşut uzanan yolda yürümeye başladım. En son kamyonun yanından geçerken –geldiğimde burada olanlardan biri– içindeki bir şey gözüme çarptı. Duraladım, sonra yaklaştım. O zaman içim tuhaf bir duyguyla doldu. Kamyonun içindekiler Anna'nın odasındaki şeylerdi. Bu dev kutunun içinde, dışarı taşması arka kapakla

önlenmiş karman çorman bir yığın halinde, o geceden anımsadığım bütün o hazineler duruyordu. Çevreme çarçabuk bir göz attım. Gören, bakan yoktu. Bir an sonra da ben arka kapağın üstünden atlamış, kucağımda çiçeklerle, dökülen yaprakların yağmuru altında yumuşacık bir kumaş ve oyuncak denizine gömülmüştüm. Çevreme bakındım. Bütün eski dostlarım buradaydı; salıncaklı at, içi doldurulmuş yılan, gürültü levhası, masklar. Onlara bakarken içim hüzünle doldu. Üstlerine vuran haşin güneş ışığında bunlar kırık dökük, kirli bir karmakarışıklıktan ibaret görünüyorlardı. Tiyatrodaki odada karmaşalarına egemen olan gizemli düzen, Anna'nın oradaki varlığından doğallıkla, usulca sızan düzen yok olmuştu. Şimdi birbirlerinin üstüne rasgele, biçimsizce yaslanmışlardı ve bütün büyüleri kaçmıştı.

Ben bu şeylere bakarken birden bir sarsıntı oldu, kamyon hareket etti. Öne doğru fırladım, sert bir şey yanağımı çizdi ve çeşitli nesnelerden oluşma bir çağlayan beni neredeyse kamyonun göbeğine gömdü. Sırıtan maskelerden biriyle burun buruna, bir teneke borazanın ağzı sırtıma gömülmüş olarak bir süre kıpırdamadan yattım. Sonra yavaş yavaş silkinerek kendimi kurtardım. Kamyon King Sokağı'nda ilerlemekteydi. Acaba burada kalsam kamyonun beni Anna'ya götürmesi olasılığı var mı, diye düşündüm. Ama biraz daha düşününce böyle bir olasılığın bulunmadığı kanısına vardım. Çevremdeki bu nesneler terk edilmiş şeylerin havasını taşıyorlardı; bir mezatçının ambarına gitmeleri daha olasıydı. İçim sızlayarak, ağır ağır, onları elime alıp bakmaya başladım; her birini tanıyor, selamlıyordum. Bunu yaparken kucağımdaki çiçekleri de eziyor, bu süslü püslü süprüntü yığınının üstüne gül ve kahkaha çiçeklerinin yapraklarını da serpiyordum, anlaşılmaz bir girişimin mezarına çiçek serpercesine.

Ayağıma takılan bir boncuk kolyeyi çıkarmak için eğilmiştim ki gözüme, yığıntının içine yarı gömülmüş, yan yatmakta olan tahta atın boynundaki bir şey takıldı. Dizgine iliştirilmiş bir zarf vardı. Şaşkın bir kaygıyla eğilip daha yakından baktım. Zarfın üzerine J harfi yazılmıştı. Zarfı aldım, soluksuz bir aceleyle içindeki kâğıdı açtım, okudum: "*Üzgünüm, daha fazla bekleyemedim. Bir teklif almıştım, gerçi hoşuma gitmedi ama kabul etmem gerektiğine*

inanıyorum. Anna." Beynimden vurulmuşçasına bu satırlara baktım; içimdeki bir acı yükü gıcırdıyarak yuvarlandı. Ne demeye geliyordu bu? Ah, neden daha önce gelmemiştim sanki! Neydi bu teklif? Belki de Hugo... Ayaklarıma takılan şeyleri sarsınca cam boncuklardan bir yağmur sert damlalarla şıkırdayarak saçıldı ve sonunda o sallantılı dağın deliklerine, çukurlarına sinip gömüldü. Yırtılan ipek hışırtıları arasında diz üstü doğruldum, arka kapağa doğru ilerledim. Tam Albert Hall'un önünden geçmekteydik.

Anna'nın eşyalarını son bir kez, ağır ağır süzdüm. Yollu bir şalın altında yarı gizlenmiş durumda, başına geçirerek onu kendi sessiz ve rengârenk beldesinin kraliçesi yaptığım o küçük, yaldızlı tacı gördüm. Elimi sokup tacın halkasını koluma geçirdim ve atlamaya hazırlandım. Kamyon Knightsbridge Köprüsü'ndeki ışıklarda durmak için yavaşlamıştı. Sallanarak ayağa kalktığım sırada gürültü levhasını gördüm; bir köşesi yığıntının içine batmış olarak yampiri biçimde duruyordu. Uzandım, onu var gücümle sarstım. Sonra yola atladım. Kamyon hızını alıp Brompton Yolu'na dönerken o ürpertici gürültü kavşakta yankılar yapıyor ve herkesin durup kulak kesilerek bakınmasına neden oluyordu. Bu gümbürtü hâlâ kulaklarımda uğuldayarak Hyde Park'a girdim, kendimi çimenlerin üstüne attım ve diyebilirim ki hemencecik uykuya daldım.

X

Sanki günlerce sonra uyandım ve aslında saatin ancak on bir buçuk olduğunu gördüm. Niçin kendimi bu denli mutsuz hissettiğimi anımsamam epey zaman aldı; uyurken elimden bırakmamış olduğum yaldızlı taca bir süre, ne olduğunu, neden elimde tuttuğumu çıkartamadan baktım. Yakın geçmişin üzüntülü olayları aklıma geldiğinde de, şimdi ne yapsam, diye düşünmeye giriştim. İlk iş, zar zor en yakın eczaneye giderek başımdaki ağrı için bir şey almak olmalıydı. Öyle yaptım. Sonra içimi kavuran susuzluğu fıskiyeli bir su çeşmesinde giderdim. Susuzluğu gidermek öyle nefis bir zevktir ki bunu uzatabilmek için hiçbir hilenin para etmemesi bence çok yazıktır. Su içtikten sonra Hyde Park Corner'da bir sıraya oturup başımı ovuşturarak plan kurmaya çalıştım.

Bundan önceki yaşam biçimimin temelli yok olduğunu açıkça görebiliyordum artık. Feleğin imalarından anlarım ben. Zamanı gelince nasıl bir yeni düzenin ortaya çıkacağını kestirmemin yolu yoktu. Bu arada kimi sorunlar vardı ki çözmek için hiç değilse biraz çaba göstermedikçe bana rahat vermeyecekleri kuşkusuzdu. İçimden hemen o anda kalkıp Holborn Viyadükü'nün yolunu tutmak geliyordu. Ama biraz düşününce Hugo'nun karşısına çıkmadan önce biraz kafamı toparlamanın daha iyi olacağına karar verdim. Hâlâ bir tuhaftım. Hem zaten Hugo'nun gündüz evde bulunması da pek olası değildi. Bu kaygım, onu stüdyoda bulmaya çalışmam konusunda da geçerliydi. En iyisi bugünü sakin geçirmek, hatta belki öğleden sonra uyuyarak daha sonra gene Hugo'yu aramaya çıkmaktı. Anna'yı aramayı bin kat yeğlerdim. Ancak artık onu aramaya nereden başlayacağıma ilişkin hiçbir fikrim yoktu. Sonra, Hugo'yu bulduğumda Anna'yı da bulmuş olacağım konusundaki o korku ve kuşkuyu bir an önce ortadan kaldırmak istiyordum. Bu, düşünmesine katlanılamayacak bir düşünceydi, ben de düşünmedim.

Derken şu son birkaç günün dramasını kafamda daha uzun uzun evirip çevirmeye başladım ve birden, el koymaya karar verdiğim o *Susturucu* kitabını almayı, Sadie'nin dairesinden ayrılmanın heyecanı arasında unutmuş olduğum aklıma gelince canım sıkıldı. Bunu düşündükçe canımın sıkıntısı artıyordu. Bundan sonra Hugo'yla bir daha söyleşip söyleşemeyeceğimi zaman gösterecekti, ne var ki kitaptaki diyalogu yeniden değerlendirip kurtarılmaya değer bir şey içerip içermediğine karar vermenin zamanı bence gelmişti. İnsan kendi geçmişiyle böylesine savurganlık yapamaz, diyordum kendi kendime. O tuhaf yapıtı yazan adam benim içimde hâlâ yaşıyordu; olur ki bundan sonra da bir şeyler yazabilirdi. *Susturucu*'nun henüz kapanmamış bir konu olduğu ortadaydı.

Kitabın bir kopyasını nereden bulabilirdim? Kütüphanelerle kitapçı dükkânlarını denemek boşunaydı. En akıl harcı şey Sadie'nin evine dönüp kitabı almaktı. Sadie'yi bir daha görmek istemiyordum. Ama zaten onun şu sırada evde bulunması da pek olası değildi. İçeri girmeye gelince, Finn'in yöntemiyle yapabilirdim bunu. Düşüncelerim bu aşamaya varınca kurduğum planı pek beğendim.

Hem önemli hem de oyalayıcı bir iş yapacaktım, bu da beni Hugo ve Anna konusunu kurup durmaktan kurtaracaktı. Kararım kesinleşince yetmiş üç numaralı bir otobüse binip Oxford Street'e gittim, Anna'nın tacını Oxford Circus'daki emanete bıraktım, bol bol koyu acı kahve içtim ve Woolworth Mağazası'ndan bir paket saç firketesi aldım.

Ben, beş dakikalık bir otobüs yolculuğu için beş dakika durakta beklemektense yirmi dakika yürümeyi yeğleyen adamlardanımdır. Hele bir kaygım falan varsa hareketsizlik ve beklemek bir işkence olup çıkar. Beri yandan ne kadar umutsuz olursa olsun, pratik bir tasarı kurulur kurulmaz içim gene rahat eder, gözlerimi artık bu tasarı dışında her şeye yumarım. Bu yüzden şimdi Welbeck Sokağı'nda uzun adımlarla yürürken yararlı bir iş yaptığım kanısındaydım ve kafamla birlikte kalbim de ağrımasına karşın hiç telaşlı ve çılgın değildim. Dar bir arka sokağa saptım ve yokuş aşağı yürüyünce Sadie'nin yangın merdivenini kolayca tanıdım. Cebimde firketeyi aranarak basamakları çıktım. Bu işin kolay olacağını umuyordum.

Ancak Sadie'nin kapısına yaklaştığımda mutfaktan geldiği besbelli konuşma sesleri duydum. Düş kırıcı bir şeydi bu. Kararsızlık içinde duraladım. Konuşanların belki temizlikçi kadınla arkadaşı olduğunu, beni içeri almaları için onları kandırabileceğimi düşündüm. Bir iki adım yaklaşınca Sadie'nin sesini tanır gibi oldum; tam geri çekilmek üzereyken birinin Hugo adını andığını duydum. İçimden bir ses bana bunun benimle ilgili olduğunu söyledi. Bir parça daha dinlemekten bir şey çıkmayacağına karar verdim. Böylece Sadie'nin kapısına birkaç basamak kala, başım buzlu kapı camının tam aşağısına gelmek üzere ayağa kalkıp durdum. Bir gülüşme duydum, erkek ve kadın. Sonra Sadie'nin sesinin, "Mektuplarını saklamayanlar saklayanların elinde oyuncak olurlar!" dediğini duydum. Gene bir gülüşme oldu ve bardaktaki buz şıkırtısına benzer sesler duyuldu. Sonra erkek sesi Sadie'ye karşılık verdi. Ne dediğini duymadım, çünkü sesi tanımış ve elektrik çarpmışa dönmüştüm. Bu ses Sammy'nin sesiydi.

Merdivene oturup kaşlarımı çattım. Sammy, Sadie'nin ahbabı oluyordu demek, öyle mi? İçgüdülerim bana bu ikisinin hiç de ha-

yırlı olmayan bir iş çevirdiklerini söylüyordu; Magdalen için duyduğum kaygıyla içim cız etti. Gelgelelim her şeyi oracıkta çözümlemeye çalışmanın bir yararı yoktu, hele kafamın hâlâ dumanlı olduğu düşünülürse. Yapılacak tek şey birkaç izlenim daha edinmekti. Bunları düşünmek sonraya kalabilirdi. Otururbut hiçbir şey duyamadığımı gördüm; ayakta durmak da çok yorucuydu, hele uzun süre kulak misafirliği yapacaksam. Ben de son birkaç basamağı tırmanıp Sadie'nin sahanlığına çıktım, sırtım Sadie'nin kapısına dayalı olarak bağdaş kurup oturdum. Burada, konuşanların hemen bir iki metre ötesinde, ama kapıyı açmadıkları sürece güvenlikteydim. Tabii onların kapıyı açmayacaklarını umuyordum.

Sadie, "Londra'ya gelir gelmez yakalamalıyız onu" diyordu. "Karşısına *fait accompli*'lerle* çıkılmasından hoşlanan biridir. Bütün mesele ondan önce davranabilmekte."

Sammy, "Oyuna gelecek mi dersin?" diye sordu.

Sadie, "Ya gelecek ya da gelmeyecek" diye karşılık verdi. "Gelmezse bir şey kaybetmeyiz, ama gelirse..."

"Gelirse" dedi Sammy. "Yaşadık demektir!"

Gene gülüştüler. Az buçuk sarhoştular, sanırım. *Tête-á-tête* oldukları kesindi.

Sammy, "Belfounder'ın hır çıkarmayacağından eminsin demek?" diye sordu.

Sadie, "Dedim sana, bir centilmenlik anlaşması bu" diye yanıtladı.

"Ama sen centilmen değilsin!" dedi Sammy. Gülmekten neredeyse boğuluyordu.

Onları gizlice dinlemekle doğru iş yaptığımdan şimdi artık emindim. Bu dünyada fesat kuran iki kişi varsa bunlar Sammy ile Sadie'ydi. İyi de, neyle ilgiliydi bu fesat? Londra'da yakalanması gereken kişi kimdi? Aklıma yakın gelen şuydu; Sadie Hugo'ya kazık atmaktaydı, kuşkusuz onun Anna'yı yeğlemesini kıskandığı için. Oturduğum yerde, gözlerim dört açılmış daha dinlemeliyim, diye düşündüm. Ama bu arada sinir bozucu bir şeyin ayırdına vardım. Sadie'nin evinin arkası, öbür sokaktaki bir evin arkasına iyice yakındı. Daha doğrusu iki evin arkadan birbirine baktığı söylenebi-

* (Fr.) fait accompli: Oldu bitti, emrivaki (y.h.n.)

lirdi. Karşı evin de Sadie'ninkinin ikizi olan bir yangın merdiveni vardı ve bu iki merdivenin arası ancak altı, yedi metreydi. İçerisini dinlemek için almak zorunda olduğum pozisyon da benim bu karşıki evin odalarından birinin tam içine bakmamı gerektiriyordu. Demek istediğim, gerçi o zamana kadar içerisiyle meşgul olduğum için başkaca hiçbir şeyin farkına varmamıştım, ama başım az çok o yöne dönük oturmaktaydım ve tam o sırada karşıki odadan iki kadının beni ilgiyle gözlemekte olduklarını gördüm. Kadınlardan biri kırmızı önlük takmıştı, öbürü de başı şapkalı, atlet görünümlü bir kadındı. Gözlerimi indirdim ve o anda gene dikkatimi arkamda geçen konuşmaya verdim, çünkü kendi adımın söylendiğini duymuştum.

O cümleyi kaçırdım. Bundan sonra konuşan Sammy oldu; "Bir senaryo olarak dört dörtlük" diyordu.

"Bravo Madge'e!" dedi Sadie. "Kazanacak atı seçmesini biliyor, doğrusu!"

Sammy, "Keşke ona yatırım da yapaydı!" dedi. Gene gülüşmeler.

Bu kez Sammy, "Herifin bir hak iddia edemeyeceğinden emin misin?" diye sordu.

Sadie, "Kesin bir hak iddia edemez ki önemli olan da budur. Elinde yazılı bir şey yoktur sanırım; bir zamanlar vardıysa bile kaybetmiştir."

"Gene de" dedi Sammy. "Bizim kullanmamıza izin vermeyebilir."

Sadie, "Anlamıyor musun, bunun hiç önemi yok" diye yanıtladı. "O şey bize yalnızca H.K.'nin imzasını kopartabilmek için gerekli."

Gerçi ne anlama geldiğini henüz bir türlü kestiremiyordum, ama bütün bu konuşulanlar son derece ilgi çekiciydi.

Tam bu sırada dikkatimi dağıtan bir şey oldu. Karşı evdeki iki kadın pencereyi ardına kadar açmış, büyük bir kuşkuyla benden yana bakmaktaydılar. Beş altı metre öteden sizinle göz göze gelmeye çalışan birilerinden bakışlarınızı sürekli kaçırmak zordur, hele civarda bakıyormuş gibi yapabileceğiniz başka bir şeyler yoksa. Ben de kibarca gülümsedim.

Kadınlar başbaşa verip bir şeyler konuştular. Sonra şapkalısı, "İyi misiniz?" diye bağırdı.

Sinir bozucu bir şeydi bu. Kendimi kalkıp kaçmaktan alakoymak için demir gibi bir disipline gereksinme duyuyordum. Sadie'yle Sammy'nin bu bağırışı duymamış olduklarını umarken bir yandan da karşıki hanımlardan yana mutlu bir gülüş yönelterek başımı sallayıp duruyordum.

Kadın, "Emin misiniz?" diye gene sordu.

Çıldıracak gibiydim; gene başımı salladım ve gülümsemenin yanı sıra mutluluk belirten başka hareketler de yapmaya çalıştım; insan sırtı kapıya dayalı olarak oturduğu yerden neler yapabilirse artık. Kendi kendimle tokalaştım, başparmağımla işaret parmağımı O biçiminde kıvırıp kaldırdım, daha bir mutlulukla gülümsedim.

İkinci kadın, "Bana sorarsan bu adam tımarhane kaçkını" dedi. Pencereden azıcık gerilediler.

Bir tanesinin, "Kocama söyleyeceğim" dediğini duydum.

Sadie'yle Sammy hâlâ konuşmaktaydılar. Kulaklarım neredeyse kafamdan ayrılıp kapıya yapışmak üzereydi artık.

Sadie, "Neden böyle pimpiriklisin?" diye soruyordu. İki çirkin kişilik arasındaki bu suç ortaklığında kimin kimi kullandığı ortadaydı. "Sen onun önüne yıldızla senaryoyu, bir de kontratları çıkar, ondan sonra artık bizi kimse durduramaz. Belfounder'ın aleyhimizde hiçbir yasal kanıtı yok. Şikâyet etmeye başlarsa ben de stüdyoda gördüğüm muamele konusunda şikâyet getiririm. Donaghue denilen genç adama gelince, onu ha deyince satın alabiliriz." Bu sözler beni öylesine sinirlendirdi ki neredeyse ayağa kalkıp kapıyı yumrukluyordum!

Sammy hemen, "Bilmiyorum" diye karşılık verdi. "Bu gibi adamların tuhaf ilkeleri olur."

Bravo Sammy'ye, diye düşündüm. Düşünür düşünmez öyle bir gülme isteğiyle sarsıldım ki elimi ağzıma sımsıkı bastırmak zorunda kaldım.

Önlüklü kadın gene evinin penceresine çıkmıştı; bir üst katta oturduğu anlaşılan şapkalı kadın da, yanında bir erkekle, yukarı katın penceresinde belirmişti.

"İşte orada!" dedi beni göstererek. İkisi birlikte yangın merdivenine çıktılar.

Önlüklü kadın, "Belki de sağır dilsizin biridir" dedi.

Yangın merdivenindeki adam benden yana, "Bir şey söyleyemez misin?" diye seslendi.

Durum sıkıntılı olmaya başlıyordu. Dik dik adama baktım, parmağımla ağzımın içini işaret ederek başımı şiddetle sarstım. Başımı, evet, gibilerden sallasam meramımı daha açık anlatabilir miydim bilemiyordum, ama zaten yanlış anlaşılma olasılıkları öyle sayısızdı ki ha şöyle yapmışım ha böyle, bir şey değişmeyeceğe benziyordu.

"Karnı açmış" dedi önlüklü kadın.

Şapkalı kadın kocasına, kadınların o çıldırtan edasıyla, "Bir şeyler yapsana, hadi!" dedi. "Adamcağıza eni konu acıdım."

O, kafasını kaşıyarak, "Neden kendi haline bırakmıyoruz adamı?" diye sordu, "kimseye bir zararı yok ki!"

Bu, öylesine sağduyulu bir laftı ki kendimi tutamadım, onu kutlayan ve birlik beraberlik duygularımı belirten bir tavırla ellerimi salladım. Bunun etkisi feci olmuş olsa gerek. Adamcağız şöyle bir irkilerek geriledi.

Önlüklü kadın, "Adamı, orada bırakamazsınız," dedi. O da yangın merdivenine çıkmıştı. "Tam evlerimizin içine bakıyor. Ya çocuklar da görürlerse onu?"

Üst kattaki kadın, "Dedim size, bir yerlerden kaçmış bu adam" dedi.

Bu sırada temizlikçi olduğu anlaşılan bir kadın alt katın mutfak kapısının önünde belirdi ve her şeyin ona da açıklanması gerekti. Bu arada ben, bu şamata Sadie'yle Sammy'nın dikkatini çekecek diye kaygımdan soğuk terler döküyordum. Neyse ki onlar ya öylesine sarhoştular ya da çevirdikleri fesada öyle dalmışlardı ki şimdilik hiçbir şeyin ayırdına varmamışlardı.

Sadie, "H.K.'yle görüşmezden önce bu şeye bir kez daha göz atmak isterim" diyordu. "Ha, sahi, nerede o meret?"

Sammy, "Benim evde" dedi.

Sadie, "Bir telefon edip hemen buraya getirtebilir miyiz?" diye sordu.

"Evde kimse yok ki!" dedi Sammy. "Yeni yıldızımız gelmişse bilmem. Ama bu da pek olası değil" diye ekleyerek güldü.

Sadie, "Biliyor musun, senin o fikrin çok berbattı bence" dedi. "Bu numaraların modası geçti artık."

Sammy, "Kıskanıyorsun!" dedi. "Bana bak, bu akşam oraya telefon ederim, alır sana getiririm; oldu mu?"

"Oldu" dedi Sadie.

"Geç saatte!"

Sadie, "İşte şimdi oldu!" dedi.

Gülüşme ve itişme sesleri oldu. Onların birbirlerine mübarek olmalarını diledim. Ama asıl dilediğim, onların ne gibi bir iş çevirdiklerini anlayabilmekti.

Sammy, "Donaghue'yu halletmeyi sana bırakıyorum" dedi.

"Aramız pek iyi değil. Sana anlattım mı, onu koruma olarak işe almayı denedim, ama tüydü."

Sammy, "Belfounder'ın hışmına karşı silahlı muhafız gerekir sana" dedi. "Ama Donaghue gibi bir salağı tutmanın ne âlemi var? Hiç mantıklı davranmıyorsun."

Sadie, "Ondan hoşlanıyorum işte" diye yalın bir yanıt verdi. Bu da beni derinden duygulandırdı.

"Pimpirikliği bırakır mısın" dedi Sadie. "Çevirilerin hepsi birbirine benzer. O kendininkini kullanmamıza izin vermezse çıkar bir başkasını satın alırız. Şimdi bize tek gereken şey H.K.'ye kitabın İngilizcesini göstermek, hepsi bu. O Fransıza gelince, dolar için bize kendi büyükannesini bile satar o."

Bunu duyunca başım şöyle bir döndü; işin içyüzünü tam çözmek üzereydim ki Sammy çözümü bana sundu: "İsim çok hoş ama, değil mi?" dedi. "*Tahta Bülbül.*"

Ağzım bir karış açık, oturakalmıştım. Gelgelelim düşünecek zaman bulamadım. Dikkatim gene karşı evdeki sahneye takıldı; orada olaylar hızla gelişmekteydi.

Temizlikçi kadın, "Polisi çağırsanız iyi olur, bana sorarsanız" diyordu. "O gibilerle polis baş etsin en iyisi derim ben her zaman."

Karşıki ev, Queen Anne Sokağı'na açılan parke döşeli bir yolun kenarındaydı. Şimdi bu yolun köşesinde, yangın merdivenindeki

dramanın çekiciliğine kapılan ufak çapta bir kalabalığın birikmeye başlamış olduğunu gördüm.

Temizlikçi kadın, "Bakın, nasıl aşağıya bakıyor!" dedi. "Neler olduğunu bal gibi biliyor!"

Şapkalı kadın kocasına, "Hadi, sen git de dokuz dokuz dokuzu çevir" dedi.

Derken, az önce çekilmiş olan temizlikçi kadın elinde son derece uzun bir tavan süpürgesiyle yeniden ortaya çıktı. "Şu süpürgemle dürtüşleyivereyim de bakalım ne yapacak" Ve böyle diyerek yangın merdivenine tırmanıp süpürgeyi uzattı, ayak bileğimi sertçe dürttü.

Artık bu kadarı da fazlaydı. İçeriden dinlediklerim yeterliydi. Elimde artık sorunun çözümü için gereken her türlü malzeme vardı, Sadie'yle Sammy birden dışarı çıkıverecekler diye de ödüm kopuyordu.

Sayısız gözün büyülenmiş bakışları arasında, aheste bir zarafetle bacaklarımı uzattım. İlk iki üç basamağı karın üstü kayarak indim. Sonra doğruldum, iyice tutulmuş olan bacaklarımı ovuşturdum ve hiç acele etmeden yangın merdiveninden aşağı indim.

"Deli bu, dedimdi size!" dedi önlüklü kadın.

Şapkalı kadın, "Kaçıyor! Bir şey yapın!" dedi.

Koca, "Of, bırakın gitsin fukara!" dedi.

Temizlikçi kadın, "Çabuk!" diye bağırdı. Hepsi de apar topar kendi yangın merdivenlerinden aşağı inerek kaldırımdaki kalabalığa katıldılar.

Ben merdiven dibine vardığımda, bakalım Sadie'nin katından dışarı çıkan var mı, diye yukarıya çarçabuk bir göz attım. Kimse yoktu. İşkencecilerim, hep bir arada, yolun ağzında birikmişlerdi. Ses çıkarmadan birbirimize baktık.

"Usulca gidin üstüne" dedi temizlikçi kadın.

Bir başkası, "Aman, dikkat, tehlikeli olabilir" dedi.

Ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Arkama bir göz attım; Welbeck Sokağı'na çıkan yol açıktı. Birden, keskin bir yılan ıslığı çalarak kalabalığın üstüne yürüdüm; dehşet içinde kaçıştılar; kimi yangın merdivenine tırmandı, kimi yolun köşesine doğru geriledi. O zaman ben gerisin geriye dönüp Welbeck Sokağı'na çıktım ve tabanları yağladım.

XI

Oturup bilmecenin parçalarını bir araya getirebilmek için, aklıma gelen en yakın sakin köşeye yollandım ki bu, Wallace Koleksiyonu'nun bulunduğu binaydı. Burada Franz Hals'ın *Şövalye* tablosunun alaycı sırıtışının karşısına geçerek kafamı çalıştırmaya uğraştım. Zihnim hızlı işlemeye daha başlamamıştı. Breteuil'ün *Rossignol de Bois* adlı yapıtından yaptığım çeviriyi Sammy çalmıştı. Hayır, öyle değil, çeviriyi Madge götürüp Sammy'ye vermişti. Niçin? Filme alınması için. Kim tarafından? H.K. dedikleri, Fransızca bilmeyen biri tarafından. Amerikalının biri olsa gerek. Bu işten Sadie'nin eline ne geçecek? Sammy film fikrini şu Yankee'ye satarken Sadie'yi de birlikte satıyor. Peki, Bounty Belfounder Stüdyosu ne oluyor? Sadie onları yüzüstü bırakıp gidiyor. On-

ların bu durumda yapabilecekleri bir şey var mı? Besbelli yok; Sadie'yi doğru dürüst bir kontrata bağlamış değiller. Peki, ya ben? Bu H.K.'ye fikir satıldıktan sonra benim yola gelip gelmemem neyi değiştirir ki! Jeanne Pierre Breteuil beni savunur mu? Elbette ki hayır. O, doğrudan dolarların kaynağıyla iş yapar. Hem zaten ben bu konuda bir hak sahibi miyim? Yoo, öyleyse ne yakınıp duruyorum? Yazı metnim çalınmış. Çalınmış mı? Madge bunu Sammy'ye, Sammy de H.K.'ye gösteriyor. Çalınmış mı? Madge ne yapmaya çalışıyor acaba? Sammy Madge'e kazık atıyor, Sadie için bırakıyor onu. Sammy Madge'i kullanıyor, Sadie de Sammy'yi kullanıyor, Hugo'dan öç almak, aynı zamanda da dolar vurgunu vurmak için. Şimdi tablonun bütününü görmeye başlıyordum. İşin en çıldırtıcı yanı şuydu ki *Tahta Bülbül* gerçekten de şahane bir film olurdu. Her şey vardı içinde. Madge, bir yolunu bulup beni para kazanmaya ikna edebilmenin mümkün olduğuna inandığı günlerde bu konuyu uzun uzun işlemişti. Zavallı Madge! Kazanacak atı o seçmişti, ama parsayı Sammy ile Sadie toplayacaklardı.

"Hayır, buna izin vermeyeceğim!" diye bağırarak kapıya atıldım.

Şövalye, "Eğlenceli bir hikâye!" dedi. "Kararınızı alkışlıyorum."

Neydi kararım? İkircikli yanı yoktu bunun. Çevirimi derhal geri almak zorundaydım. Bunu yapmakla kendi çıkarlarımla Hugo'nun çıkarlarını korumuş ve en önemlisi, Sadie'yle Sammy'yi yenilgiye uğratmış olacaktım. Bu, Madge için de müthiş bir darbe olacaktı. Neredeydi çeviri metni? Sammy'nin dairesinde. Sammy'nin dairesi neredeydi? Daha önceden de başvurmuş olduğum o evrensel bilgi sağlayıcı bana Sammy'nin Chelsea'de oturduğunu gösterdi. Elimi çabuk tutmam gerektiği belliydi. Metni, şu H.K. denilen adam görmeden ele geçirmeliydim. Sadie'nin konuşmasından, metnin kopyasının daha çıkartılmamış olduğu anlaşılıyordu. Sammy laf arasında evine akşamdan önce dönmeyeceğini söylemişti. Dairenin muhtemelen boş olduğunu belirtmişti. Sammy'nin numarasını çevirince cevap alamadım. Sonra, fena halde Finn'e ihtiyacım olduğuna karar verdim.

Dave'in numarasını çevirdim; biraz gecikmeden sonra, sersem-

lemiş gibi bir sesle Finn cevap verdi. Ona, boğulmamış olduğuna sevindiğimi, ilk fırsatta kalkıp yanıma gelmesini istediğimi söyledim. Telefondakinin ben olduğumu anlayınca Finn bana Gal dilinde uzun uzadıya sövdü, onu uykudan uyandırdığımı söyledi. Kendisini kutladım ve ne zaman yola çıkabileceğini sordum. Sonunda, bir sürü homurdanmadan sonra Finn beni King's Road Sokağı'nda bekleyeceğini söyledi ve yaklaşık üç çeyrek saat sonra orada buluştuk. O sırada saat üçe yirmi vardı.

Finn'e, aramızda ana anahtar dediğimiz aleti yanında getirmesini söylemeyi ihmal etmemiştim. Bu, çizimini bilimsel kurallara göre birlikte yapmış olduğumuz basit dizaynlı bir maymuncuktu. Ben ve Finn gibi yasalara saygılı, sıradan iki vatandaşın böyle bir alet edinme zahmetine girişmeleri tuhafınıza gidebilir. Ama başımızdan geçenler bize şunu öğretmişti ki bizimki gibi bir toplumda kişi, aynen şimdiki gibi salt kendi haklarını korumak amacıyla, elinde anahtar olmadığı halde kilitli bir kapıdan girmek zorunda kaldığı durumlarla şaşılacak kadar çok karşılaşır. Hatta insanın kendi kapısını açamayıp sokakta kaldığı zamanlar bile olabilir. Her seferinde de itfaiyeyi çağıracak değil ya!

Evde kimse olmadığından emin olmak için gene telefon ettik; sonra, yolda giderken Finn'e hikâyenin ana çizgilerini anlattım. Finn bunu öyle ilginç buldu ki huysuzluk yapmaktan vazgeçti. Ama hâlâ fena halde akşamdan kalma olduğu belliydi. Akşamdan kaldığı zamanlarda hep olduğu üzere gözlerini kısarak az buçuk şehla bakıyor ve yürürken sık sık başını sallıyordu. Akşamdan kaldığı zamanlarda neden böyle kafasını sarstığını ona birçok kez sormuşumdur; gözlerinin önündeki benekleri dağıtmak için yaptığını söyler. Finn'in, bütün o İrlanda eğitimine karşın içkiye benden daha az dayanıklı olması beni şaşırtır. Ne var ki bu kez benim, Alice Harikalar Ülkesi'ndeki Deniz Aygırı gibi, "içebildiğim kadar" içmeme karşın Finn belki de aynı öyküdeki Marangoz misali, "daha çoğunu" gövdeye indirmiş olabilirdi. Kendisinin her saatte içki bulabilmek konusunda neredeyse medyumluğa benzer bir yeteneği vardır. İşte her neyse, şu sırada o kötü durumdaydı, bense iyileşmeye başlamıştım; yalnızca midem azıcık rahatsızdı.

Sammy'nin evine girmemizin kolay mı, zor mu olacağını kesti-

remiyordum Sammy özel bir kilit, hatta daha da kötüsü, alarm taktırmış olabilecek türden bir adamdı. Dahası, Sammy hani şu kocaman, özel servisli bloklardan birinde oturduğu için, işimizi yaparken üstümüze kapıcı ya da ona benzer işgüzarın biri gelebilirdi. Bloka geldiğimizde Finn'i, baskına uğrarsak kullanabileceğimiz bir servis kapısı falan var mı diye bakmaya, binanın arkasına yolladım, ben de gözlerimi kapıcıları görmek için dört açarak ön tarafa yürüdüm. Sammy'nin, dördüncü kattaki kapısının önünde buluştuk. Finn arkada güzel, kuytu bir servis kapısı bulunduğunu söyledi. Ben de bir tek kapıcı gördüğümü bildirdim; bu adam ana kapının iç tarafındaki cam bir kafes içinde oturuyor ve yerinden kıpırdayacağa pek benzemiyordu. Ben koridorun ucunda nöbet tutarken Finn, ana anahtarı cebinden çıkardı. Birkaç dakika sonra Sammy'nin kapısı sessizce açıldı ve ikimiz birden içeri girdik.

Kendimizi geniş bir holde bulduk. Sammy'ninki daha büyükçe olan köşe dairelerinden biriydi. Bir kapıyı denedik, mutfağa açılıyormuş.

"Onun yatak odasıyla salon üzerinde duralım" dedim.

Finn, "İşte yatak odası" diyerek çekmeceleri açmaya başladı. Finn'in öte beriyi kaldırıp yerine koymaktaki hızı ve ustalığı parça başı çalışan bir fabrika işçisinin el çabukluğuna benzer ve kendisinin dediği gibi eşyalara "bahar yelinden başka bir şeyin dokunmuş olduğunu" şeytan bile anlayamaz. İkimiz de eldiven takmıştık doğallıkla. Bir an Finn'i seyrettikten sonra ana salon olduğunu kestirdiğim odaya yollandım. Kapı gerçekten de iki duvarında pencereleri olan büyük bir köşe odasına açılıyordu. Gelgelelim kapıyı açarken gördüğüm şey beni zınk diye durdurdu.

Bu şeyi bir süre süzdüm, sonra, "Buraya gel de bak!" diye Finn'e seslendim.

Finn yanıma geldi. "Ulu Tanrım!" dedi.

Odanın tam orta yerinde, boyu üç metre, genişliği beş metre kadar olan ışıl ışıl alüminyum bir kafes duruyordu. Kafesin içinde de, tedirgin parlak gözlerini bize dikmiş alçak sesle homurdanan koskocaman, siyahlı kahveli bir Alsas çoban köpeği vardı.

Finn, "Dışarı çıkabilir mi acaba?" dedi.

Ben kafese yaklaştım; bunu gören hayvan daha hızlı homurdan-

maya, aynı zaman da da o köpeklere özgü, anlamı anlaşılmaz tarzda kuyruğunu sallamaya başladı.

Köpeklerden pek hoşlanmayan Finn, "Dikkat et, hayvana!" dedi. "Üstüne atılacak!"

Kafesi inceleyerek, "Buradan çıkamaz" dedim.

Bu anlaşıldıktan sonra köpek olayındaki gariplikle artık ilgilenmeyen Finn, "Eh, Tanrıya şükür" dedi. "Sakın hayvanla oynayayım falan deme yoksa ulumaya başlarsa polisleri üstümüze çeker."

Köpeği merakla süzdüm. Yüzünden iyilik ve zekâ akıyordu ve bütün o homurtularına karşın gülümsüyor gibiydi.

"Merhaba" diyerek elimi çubuklardan içeri soktum; köpek sustu ve hevesle elimi yaladı. Ben de onun o uzun burnunu okşamaya başladım.

Finn, "Sırnaşmanın da âlemi yok" dedi. "Fazla zamanımız yok."

Zamanımızın fazla olmadığını biliyordum. Finn gene Sammy'nin yatak odasına döndü, ben de salonu incelemeye giriştim. Çevirimi bulmak için müthiş sabırsızlanıyordum. Arada bir durup, metnin uçmuş olduğunu anlayınca Sammy'nin öfkeden kuduruşunu hayal ederek keyifleniyordum. Sammy'nin yazı masasıyla çekmecelerini alt üst ettim. Sonra sahanlıktaki bir dolabın içini aradım. Bavul içlerine, çanta içlerine, yastık altlarına, kitap arkalarına baktım; Sammy'nin kaç ceketi varsa hepsinin cebini karıştırdım. Çeşitli ilginç şeyler geçti elime, ama çeviri metnini bulamadım. İzi bile yoktu. Finn de bir şey bulamamıştı. Öbür odaları da aradık, ama pek umutlu değildik; çünkü bu odalar pek kullanılmıyor gibiydi.

"Başka hangi cehenneme bakabiliriz?" diye Finn sordu.

"Eminim gizli bir kasası vardır" dedim. Yazı dolabının kilitli olmaması akla bu olasılığı getiriyordu. Ben adamımı biliyorsam Sammy'nin gizleyecek çok şeyi olmalıydı.

Finn, "Eh, varsa bile bulmak bizim bir işimize yaramaz" dedi. "Çünkü nasılsa açamayız."

Korkarım haklıydı. Gene de yer tahtalarını tıklatıp resimlerin arkalarına bakarak, herhangi bir çekmece ya da dolabı gözden kaçırmadığımızdan emin olmaya çalışarak evi yeni baştan taradık.

Finn, "Hadi artık" dedi. "Yolcu yolunda gerek." Geleli neredeyse üç çeyrek saat oluyordu.

Ben salonun orta yerinde durmuş küfürler savuruyordum. "Yere batası şey bir yerlerde olmalı!"

"Doğru söyledin!" dedi Finn. "Olduğu yerde de kalmak zorunda." Saatinin kadranını işaret etti.

Bu arada köpek, o tüylü gür kuyruğunu kafesin içinde iki yana sallayarak bizi seyretmekteydi. "Sen de ne bekçi köpeğiymişsin ama!" dedi Finn.

Kafesin, zemini gibi som alüminyumdan yapılmış olan tavanı hayvanın dört ayak üstünde durmasına izin verecek yükseklikteydi ama ayakta dururken kulaklarını dikleştirmesine yetecek kadar pay yoktu.

"Zavallıcık!" dedim. Sonra Finn'e döndüm: "Biliyor musun, bu köpeğin burada olması çok tuhaf. Ben şimdiye kadar hiç böyle kafes içine konmuş köpek görmedim, sen gördün mü?"

"Özel bir köpek olsa gerek" dedi Finn. O zaman dudaklarımdan bir ıslık koptu. Aklıma birden, Sammy'nin yeni bir yıldıza ilişkin söyledikleri geldi ve o anda kafesteki hayvanı tanıdım.

"Sen *Red Godfrey'nin İntikamı*'nı görmüş müydün?" diye Finn'e sordum. "Ya da *Sele Kapılanlar*'ı?"

Finn, "Sen tırlattın mı yoksa?" diye sordu.

"Ya da *Yıldızabakan Çiftliği*'ni? *Sabah Çiğleri*'ni?"

"Neler saçmalıyorsun sen?"

Ben, hayvanı göstererek, "Mister Mars bu!" diye bağırdım. "Hani şu köpek yıldız, Harika Mister Mars. Tanıyamadın mı? Sammy onu yeni filmi için satın almış olmalı!" Bu yeni bulgu zihnimi öylesine sarmıştı ki çevirimi unuttum gitti. Bana en heyecan veren şeylerden biri gerçek hayatta bir film yıldızıyla karşılaşmaktır, zaten yıllardan beri de Mister Mars'ın hayranlarındandım.

"Çatlaksın sen" dedi Finn. "Bu Alsas çoban köpeklerinin hepsi birbirine benzer. Hadi, yürü, herife enselenmeden gidelim artık."

Ben, "Ama sahiden Mars bu!" diye bağırdım. "Mister Mars değil misin sen?" dedim köpeğe. Köpek kuyruğunu daha da hızlı sallayarak zıpladı. "Bak, gördün mü!" dedim Finn'e.

Finn, "Sanki bu ne ifade eder!" dedi. Köpeğe dönerek, "Rin Tin Tin değil misin sen?" diye sordu, köpek kuyruğunu daha da heyesle sallamaya başladı.

Ben, "Peki, ya buna ne buyrulur?" dedim.

Kafesin üstünde, göze batmayacak şekilde *Harika Mister Mars*, öbür yanda da, *Plantisifilms Ltd.'e Aittir*, sözcükleri yazılıydı.

"Bunun modası geçmişti" dedim.

Finn, "Tamam, kabul ediyorum öyleyse" diyerek kapıya seğirtti.

"Dur, bekle!" diye bağırdım, hem de öyle acı dolu bir sesle ki Finn durdu.

Kafamda şahane bir fikir filizlenmeye başlamıştı. Filiz yavaş yavaş yeşerirken ellerimi şakaklarıma bastırarak gözlerimi Mister Mars'a diktim. Mister Mars aklıma neler geldiğini biliyormuş gibi yumuşak, yüreklendirici bir sesle birkaç kez havladı.

"Finn" diye tane tane konuştum. "Şahane bir fikrim var."

"Neymiş?" diye Finn kuşkulu kuşkulu sordu.

"Köpeği kaçıracağız" dedim.

Finn bana bakakalmıştı. "Ne haltetmeye?" diye sordu.

"Görmüyor musun?" diye ünledim. Tasarının muhteşem cüretiyle basitliğini şimdi daha da açık seçik gördükçe odanın içinde hoplayıp zıplayarak dans etmeye başlamıştım. "Rehine alacağız onu, benim çeviri metniyle değiş tokuş edeceğiz!"

Finn, yüzündeki şaşkınlık ifadesi yumuşayıp bir sabır ifadesine dönüşerek kapı pervazına yaslandı. "Yemezler bunu" dedi, bir çocuk ya da zırdeliyle konuşurmuşcasına tane tane konuşarak. "Hem neden yesinler ki zaten? Biz başımızı derde sokmakla kalırız. Hem zaten zaman da yok."

"Ben buradan elim boş gitmiyorum!" dedim ona.

Zaman öğesi gerçekten de ciddiydi. Ne var ki ben şu oynanan dramada bir oyuncu olmak için hummalı bir istek duyuyordum. Mars'la tehlikeyi göze almaya değerdi. Sammy'nin çeviri metni konusundaki durumu, sert bir tavır almasını önleyecek kadar kuşkuluydu. Ben Mars'ı alıkoyarak onu köşeye kıstırabilir, hatta Mars'ın güvenliğinin tehlikede olduğuna inandırabilirsem, hiç değilse çevirim konusunda görüşme masasına oturmasını sağlayabilirdim belki. Doğruyu söylemek gerekirse kafamda belirgin bir plan yoktu. Hızlı ve sezgisel bir düşünme yöntemim vardır benim. Şimdi bildiğim tek şey elimde bir pazarlık kozu bulunduğu, bun-

dan yararlanmamanın aptallık olacağıydı. Bu yapacağım şey Sammy'yi sinirlendirip rahatını kaçırmaktan öteye geçmese bile değerdi. Bütün bunları Finn'e anlatırken nasıl açıldığını bulmak için kafesi inceledim. Kararımın karar olduğunu gören Finn de kafesi incelemeye girişti. Bu arada Mars içerden bizi adım adım izliyor, yaptıklarımızı onaylayan bakışlarla gözlüyordu.

Esrarengiz bir kafesti bu. Görünürde ne kapısı vardı ne kilidi, sürmesi ne vidası, somunu. Parmaklıklar zemine ve tavana sıkıca geçmiş duruyordu.

"Belki bir yanı çıkıyordur" dedim. Ama kirişe benzer özel bir şey de yoktu. Bütün yüzey dümdüz ve pürüzsüzdü.

"Kaynak yapılmış" dedi Finn.

Ben, "Olamaz" dedim. "Bunu bu haliyle yukarı taşımadılar ya!"

Finn, "Bilemem, çağdaş teknolojinin bir marifetidir" dedi; Bu pek işe yarayan bir fikir değildi. "İyi bir çekicimiz olsa da nereye vuracağımızı bilsek..." Gelgelelim çekicimiz yoktu. Bir süre kafese ayakkabımla vurdumsa da herhangi bir gevşeme ya da açılma olmadı.

"Parmaklıkları kıramaz mıyız?" diye fikir verdim.

"Şeytanın bacağı kadar sağlam bu meretler" dedi Finn.

Mutfağa giderek alet arandım, ama kol demiri şöyle dursun, tornavida bile bulamadım. Bir ocak maşasını denedik, ama parmaklıkları bir milim bile oynatamadan maşayı eğrilttik. Delirecek gibiydim. Finn'i dışarı yollayıp bir eğe aldırtacaktım, ama geç olmuştu. Finn saatine bakıp duruyordu. Dördü on geçmişti. Finn'in sıvışmaya can attığını biliyordum. Beri yandan şimdi belirli bir işe girişmiştik ya, onun ben istediğim sürece yanımda olacağını da biliyordum. Kafesin dibine çömelmişti ve o da Mars da başlarını kaldırmış bana bakıyorlardı. Finn'in gözlerinde zor zamanlara sakladığı o yumuşak bakış vardı.

"Biz de onu kafesiyle alırız" dedim.

Finn, "Kapıdan geçmez ki!" dedi. "Hem zaten dışarda bizi nasılsa durdururlar."

"Deneyeceğiz" dedim. "Kafes kapıdan geçmezse bu işten vazgeçeceğim; söz veriyorum."

"Başka seçeneğin olmayacak ki!" dedi Finn.

Kafesin kapıdan geçebileceğinden emindim. Ne var ki bunun için onu yan çevirmemiz gerekiyordu. Kafesin alüminyum zemininde bir tas su vardı.

Finn, "İşte ispatı" dedi. "Bu şeyi burada monte etmişler. Çıkartamayız."

Bir çiçek vazosu aldım, parmaklığa yanaştırarak tasın suyunu buna boşalttım. Sonra usul usul, kafesi yan yatırmaya başladık. Bizi dikkatle izlemekte olan Mars şimdi iyice heyecanlanmıştı.

Finn, "Aman dikkat, elini kapmasın" dedi. Kafesi çevirerek tamamen yan yatırdık, bu arada Mars da aşağı doğru kaydı ve yerde yatan parmaklıkların üstüne çıktı. Huzursuz huzursuz havlamaya başladı.

"Sus bakayım" dedim ona. "*Sele Kapılanlar*'da ne zor durumdaydın, düşünsene, ama sonu iyi bağlanmadı mı?"

Finn, "Kafesi kaldırdığımızda bacakları parmaklıkların arasından sarkacak" dedi. "Çırpınırsa bacağını kırabilir."

Mantıklı bir düşünceydi bu. Durup sorunu inceledik. Saat konusunda kaygılanmayı çoktan bırakmıştık. İki saat bile sürecek olsa bu işi yürütmek niyetindeydik.

Ben, "Parmaklıkların üstüne bir şey germeliyiz" dedim. Bir masa örtüsü kaptığım gibi Mars'ın ayaklarının altına yaymağa çalıştım ama o hemencecik örtüyü pençeleyip dişlemeye girişti.

"Bir yolunu bulup örtüyü tutturman lazım" dedi Finn. "Yoksa hayvan ayaklarıyla çekiştirecek."

"Sicim" dedim.

"Sicim kayar. Sana şöyle öbür yana kadar dolanıp bağlanabilecek, uzun bir şey lazım."

Gitti, bir dakika sonra elinde bir yatak çarşafıyla dönüp geldi. Çarşafı kafesin kenarına tutup ölçtük.

Finn, "Altta bağlanabilecek kadar uzun değil" dedi.

Çarşafın köşelerini parmaklıklara bağlamaya çalıştım, ama meret çok kolalı olduğu için attığım düğümler anında çözülüyordu. Umarsızlık içinde çevremize bakındık.

"Şu perdelere ne dersin?" dedim.

Finn, "İndirmek için tavan merdiveni lazım" dedi.

"Buna zaman yok" diyerek perdeleri sertçe çektim; kornişler duvardan çıkınca perdeler, halkaların şangırtıları içinde üzerimize düştü. İçlerinden birini ayırdık. Son derece uzundu. Bunu, Mars'ın ayaklarını kaldırtarak kafesin içine yaydık. Şimdi iki yandan sarkanlar, kafesin altına dolanıp bağlanmaya yeterdi, gel gör ki kafesin altına ulaşabilmemizin yolu yoktu.

"Kriko lazım" dedi Finn.

Ben iki sandalye alıp kafesin iki yanına koydum. "Bunların üstüne kaldıralım."

Kafesi kaldırmaya giriştik, ama Mars'ın kafes yerden kalkar kalkmaz parmaklıkların arasından kayan pençeleri perdeyi çekiştirerek buruşturup bir araya getirdi. Aynı zamanda Mars yüksek sesle havlamaya başlamıştı. Kafesi gene yere bıraktık.

Finn'e baktım. Ter içindeydi. Bana baktı.

"Aklıma başka bir şey daha geldi" dedi yavaşça.

"Nedir?" diye sordum.

"Perdenin uçlarını kafesin altında bağlayabilsek bile, attığımız düğüm kumaşı büzüp ip haline getirecek, hayvanın ayağının altında da yaygı olmayacak. Anlıyor musun ne demek istediğimi?"

Anlıyordum ne demek istediğini. Kafesin iki yanına yaslanarak düşüncelere daldık.

Finn, "Belki sicimle denemek daha iyi olur" dedi. "İki uçtaki perde halkalarından iki sap sicim geçirip iki de delik açarsak..."

"Boş versene!" diye bağırdım. "Başka hiçbir şey denemiyoruz." Perdeyi Mars'ın ayakları altından çekmeye davrandım. O da hemen perdenin ucunu dişlerinin arasına aldı; bir türlü bırakmıyordu.

"Kurtar şu perdeyi!" dedim Finn'e.

"Sen kurtar, ben çekerim."

Mars'ın ağzını bin güçlükle açtım, perdenin arta kalanını kurtardık. Sonra ben yere oturdum ve başımı parmaklığa dayayarak delice bir gülme tutturdum.

"Benim de aklıma bir şey geldi" dedim Finn'e.

"Ne?"

"Belki de kafes sahiden kapıdan geçmez."

Öyle bir gülüyordum ki sözleri zor söyleyebildim. Derken Finn de gülmeye başladı; ikimiz birden yerlere yatıp manyaklar gibi

güldük, güldük, öyle ki en sonunda ahlayıp vahlamaktan öte bir şey yapamayacak duruma düştük.

Bunun üzerine, bakalım Sammy'nin viskisi nerede duruyor, diye aranmaya koyulduk, bulduğumuz zaman da ikişer tane sek yuvarladık. Finn oturup kendini bu uğraşa adamak istediğini dokunduran belirtiler göstermeye başlamıştı, ama ben onu gene kafesin başına çektim.

"Haydi iş başına!" dedim. "Hayvan ayaklarını nereye koyarsa koysun!"

Ters çevirmiş olduğumuz kafesi, iki yanındaki parmaklıklardan tutarak yerden kaldırdık. Mister Mars başlangıçta biraz kayıp yalpaladıysa da çok geçmeden anladık ki biz onun iyiliğini düşüneceğiz derken zekâsını hesaba katmamıştık. Hayvancağız parmaklıklardan başka üstünde durabileceği bir şey olmadığını anlar anlamaz bacaklarını yukarı çekerek uzandı. Biraz rahatsız duruyordu, ama son derece sakindi. Bunu görünce gene öyle bir gülmemiz tuttu ki kafesi yere bıraktık.

Sonunda ben, "Yeter allahaşkına!" dedim, kapıya doğru yürüdük.

Kafesin kendisi çok hafif olduğundan taşıdığımız yükün çoğu Mars'ın ağırlığıydı. Taşıması zor değildi. Heyecandan soluğumu tuttum. Kafes kapının kenarına çarpmıştı.

"Yavaş ol!" dedim Finn'e; o önden gidiyordu. Yüzü bana dönük, geri geri yürümekteydi. Gözlerinin testekerlek açıldığını gördüm. Kafesi doğrulttuk, hiç ses çıkarmadan kapı aralığına doğru sürdük. Derken Finn sahanlığa çıkmıştı, kafes de silindir içinde piston misali, kapıdan geçiyordu. Ama kenarlarda bir santim bile pay kalmamıştı.

Finn, "Oldu bu iş!" diye bağırdı.

"Bekle" dedim. "Bir kapı daha var."

Koridora çıkan kapıyı açtık. Kafes buradan, üstüne vazelin sürülmüşçesine kayarak çıktı. Onu yere bırakıp tokalaştık. Ben bir an için Sammy'nin dairesine dönüp salona son bir göz attım. burası savaş meydanını andırıyordu, ama bu konuda elimden herhangi bir şey geleceğini sanmıyordum.

Tam dairenin sokak kapısını kapatacağım sırada Finn, "Bana baksana" dedi. "Binadan çıkabilsek bile bu şeyi nasıl alıp götürece-

ğiz? Polisler, ne yapıyorsunuz, diye soracaklardır."

"Taksiye bineriz" dedim.

"Normal taksiye sığmaz ki bu meret" dedi Finn. "Üstü açılan bir araba bulmamız lazım."

"O zaman biz de kamyon tutarız. Umurumda bile değil!"

"İyi de, bu arada nereye koyacağız bunu?"

Derin bir soluk aldım. "Finn" dedim. "Haklısın, tabii. Sen şimdi çık dışarı, üstü açılan bir taksi bul ya da bir kamyon ya da canın ne isterse onu ama eğer on dakika içinde bulabilirsen. Bulamazsan dön gel, kafesi kendimiz alıp götürürüz, canına yandığımın... Ben burada bekliyorum."

"İçerde beklesen daha iyi değil mi?" dedi Finn.

Birbirimizin gözünün ta içine baktık. Sonra kafesi kaldırdığımız gibi gene Sammy'nin dairesine taşıdık.

"Ben koridorda beklerim" dedim. "Sammy çıkar gelirse sıvışırım. Döndüğünde ben burada değilsem ayvayı yediğimizi anlarsın."

Gene tokalaştık, sonra Finn gitti. Koridorda durdum, her sese kulak kabartarak tırnaklarımı kemirmeye başladım. Bunca zahmetten sonra bile Mars'ı elimden kaçırabileceğimi düşünmek beni çileden çıkarıyordu. Gidip ona baktım, parmaklığın arasından konuştum onunla. Mutfağa gittim, bulduğum iki domuz pirzolasını ona sundum. Sonra gene koridordaki nöbetime döndüm.

Beş dakika kadar sonra merdivende ayak sesi duyunca kaçmaya hazırlandıysam da gelen Finn'di. Şaşılacak derecede sakin görünüyordu.

"Üstü açılan bir taksi buldum" dedi.

Kafesi kaldırıp yeniden dışarı çıkardık. Sammy'nin kapısını kapadım. Merdivene yöneldik.

"Arkadan çıkalım ki kapıcı görmesin" dedim.

Finn, "Taksi sokak kapısında bekliyor" dedi.

"Öyleyse biz de bu meredi arkadan çıkarır öne dolaştırırız" dedim.

O sırada Mars pirzolalarından birini düşürdü, ben üstüne bastım. Neredeyse aşağıki sahanlığa kadar yuvarlanıyorduk. Ama benim aldıracak halim kalmamıştı. Giriş katına indiğimizde hemen

Vardığımızda servis kapısını kilitli bulduk. O anda arkamızdan bir ses, "Hey!" deyince üstümüze tabanca sıkılmış gibi yerimizden sıçradık. Gelen kapıcıydı. Aptal görünümlü, inatçı ifadeli, cüsseli bir adamdı.

"Bu kapıdan çıkamazsınız" dedi.

"Nedenmiş?" diye sordum.

"Saat dört buçukta kapanır da ondan" dedi adam.

"Peki, öyleyse, biz de öbür kapıdan çıkarız" dedim. Mars'ı binadan çıkarabilmek için o an gerekse herifin boynunu kırabilirdim. "Kaldır şunu" dedim Finn'e. Kafesi kaldırdık.

"Hey! Yavaş olun biraz!" diyerek kapıcı yolumuzu kesti. Çiklet çiğneyip duruyordu.

"Acelemiz var" dedim ona. Finn'e de, "İleri, marş!" dedim. Kapıcıyı yana iterek sokak kapısının yolunu tuttuk. Şimdi cam kapının ardından dışarıda bekleyen taksiyi, sürücüyü görebiliyordum; uzaktan cenneti görmek gibi bir şeydi bu.

Kapıcı bizden önce seğirtip elini kapıya dayadı. "Yavaş olun, dedik ya!"

"Biz de acelemiz var, dedik."

Kapıcı, "Ne yaptığınızı bilmem gerek, anlarsınız ya" dedi. "Size kim yetki verdi?"

"Bu hayvanı bu binadan götürüyoruz" diye yanıtladım. "Bize yetki veren de Bay Starfield. Bir itirazın mı var?"

Kapıcı düşünceye daldı ve en sonunda, "İtiraz mı?" dedi. "Ne itirazım olacak! Kaç kez söyledim Bay Starfield'e, bu apartmanda evcil hayvan beslemek kurallara aykırıdır, deyip durdum. Evcil hayvan değil bu, artist köpek, diyordu. Ben de artist köpek mi, diyordum ona, bu binada artistlik yapmasa iyi olur, yoksa bina yöneticilerini salarım üstünüze, diyordum. Kurallara aykırı diye söyledim size, diyordum. İsteseydim sizi kapı dışarı attırabilirdim, diyordum ona. Bana para önermeniz de boşuna, işimden olmak istemiyorum ben, işimi adam gibi yapmam gerek, öyle değil mi, diyordum. Bana göre hava hoş, diye söylüyordum ona, evinize köpek almanızdan bana ne, ha karı getirmişsiniz ha köpek, bana vız gelir ya, ortada kurallar var..."

O böyle konuşadursun biz Mars'ı sokağa çıkardık. Arabanın üs-

tünü açmış olan sürücü, kafesi içeri almamız için bize yardım etti. Kafes taksinin arka kısmını olduğu gibi kapladı; bir ucu neredeyse yere, öbür ucu da gerideki tavana değiyordu. Zavallı Mars'cık şimdi gene alüminyum zemine basıyordu, ama kafes kırk beş derece kaykılmış durduğundan kayıp parmaklığa dayanmıştı; su tası da, biz kafesi ayarlamaya çalışırken delicesine tangırdıyordu. Mars dişlerini hırsla son pirzolasına geçirmişti; bu onun havlamasını önlemekteydi şükür ki.

Her şeyi filozofça bir serinkanlılıkla karşılamakta olan taksi sürücüsü, "Zavallı hayvan!" dedi. "Pek rahat sayılmaz, yazık. Bir de şöyle deneyelim" diyerek kafesi gene kaldırmaya davrandı.

"Bırak!" dedim. "İyi böyle!"

"Ama sizlere yer kalmadı" dedi adam.

"Kaldı, kaldı" dedim. Kapıcıya 5 şilin verdim. Finn sürücünün yanına geçti, ben de kafesin üstüne tırmanıp bununla sürücü koltuğunun arasındaki açıya çömeldim.

Sürücü, "Böylesi pek olmadı" dedi. "Bence sen oradan kalkıp..."

Ben, "Gidelim artık, lütfen!" diye bağırdım. Şimdi bir de marş basmazsa durum tam olacaktı. Ama marş bastı. Kapıcı arkamızdan el salladı ve King's Road Sokağı'na doğru süzüldük.

Finn dönüp bana baktı, sessizce gülüştük; uzun, upuzun bir zafer ve başarı kahkahası.

Sürücü taksiyi King's Road'da durdurarak, "Nereye gideceğimi söylemediniz" dedi.

"Sen Fulham'a doğru sür, ben sana söylerim." Sammy'ye, arabasıyla Sadie'nin evinden döndüğü sırada rastlamak tehlikesini göze almak istemiyordum. İyice göze batıyorduk herhalde. Yol boyunca insanlar dönüp arkamızdan bakıyorlardı.

"Bak" dedim Finn'e. "İlk işimiz bir eğe alıp bu hayvanı buradan çıkarmak olmalı."

Finn, "Dükkânlar kapalı" dedi.

"Biz de açtırtırız" dedim.

"Bir demirci dükkânının önünde dur" dedim sürücüye. Adam şimdiye kadar kılını bile kıpırdatmamıştı. Bir Londra taksi sürücüsünü hiçbir şey şaşkınlığa uğratamaz. Bizimki de Fulham Palace

Yolu'nun üzerindeki bir demirci dükkânının önünde durdu; bir süre kapıya vurup epeyce tartıştıktan sonra bir eğe satın aldık.

Sürücüye, "Şimdi bizi bu yakınlarda sakin bir yere götür de şu işi rahat halledelim" dedim.

Londra'yı avucunun içi gibi bilen sürücü bizi Hammersmith yakınlarındaki kullanılmayan bir kereste deposuna götürdü, kafesi indirmemize yardım etti. Bana kalsa onu hemen orada savardım ya üstümüzde yeterli para bulunmadığını tahmin ediyordum. Finn'de her zamanki gibi ancak üç pound sekiz peni vardı. Sürücü bizim nasıl bir iş karıştırdığımızı sanıyordu, Tanrı bilir! Ama ne sanırsa sansın hiçbir yorumda bulunmuyordu. İşimiz ne kadar karışıksa o kadar bol bahşiş alacağını düşünüyordu belki de.

Eğeyi elimize alıp sırayla çalışmaya başladık, ama tüm gayretimize karşın Mister Mars'ı serbest bırakabilmemiz yarım saat aldı. Parmaklıklar, bir uçtan kesip ayırdığımız zaman bile imkânı yok bükülmedikleri için her birini ikişer kez kesmek zorunda kalıyorduk. Biz çalışırken Mars da hevesle mızıldanarak ellerimizi yalıyordu. Neler döndüğünü bal gibi biliyordu o. En sonunda üç parmaklığı çıkarabilmiştik; daha eğe son metal parçasını dişler ve üçüncü parmaklık devrilirken Mars aralıktan geçmek için uğraşmaya başlamıştı bile. Bu koskocaman, kadife tüylü hayvanı kucakladım ve hepimiz birden avluda koşarak dört dönmeye başladık ve havlamalarla bağırışlar arasında köpeğin özgürlüğüne kavuşmasının bayramını yaptık.

Finn, "Aman, sakın kaçmasın," diyordu.

Ben Mars'ın, uğrunda katlandığımız bunca zahmete karşın kaçacak kadar nankör olduğunu sanmıyordum, gene de, "Bayım, gel buraya!" dediğimde söz dinleyip geldiği zaman rahatladım.

Bundan sonra kafesi ne yapacağımız sorununu görüştük. Finn kafesi ırmağa atmamızı öneriyordu ama ben bunun karşısındaydım. Londra polisinin en ifrit olduğu şey, insanların ırmağa öte beri attıklarını görmektir. Sonunda kafesi olduğu yerde bırakmaya karar verdik. Öyle ya, aslında izimizi kaybettirmek umurumuzda değildi, zaten bunun olanağı da yoktu.

Biz aramızda konuşurken taksi sürücüsü kafese dikkatle bakmaktaydı.

"Bu yeni moda, pahalı kilitlere güven olmuyor" dedi. "Takılıp kalıyorlar, öyle değil mi?" Elini parmaklıktan sokup kafesin tavanının alt yanındaki bir düğmeye bastı. Yan duvarlardan biri anında, yağlanmış gibi sessizce açılıverdi. Bu da bizim tartışmamızı sona erdirdi. Finn'le ben dikkatle sürücünün yüzüne baktık. Adam bize masum bakışlarla bakıyordu. Bizim herhangi bir şey söyleyecek halimiz kalmamıştı.

"Bak ne diyeceğim" dedi Finn. "Ben yoruldum. Artık bir yere gidip dinlenebilir miyiz?"

Benim dinlenmeye falan niyetim yoktu ya, Finn'i azat etmenin daha iyi olacağını düşündüm. Zaten içimde birden Mars'la başbaşa kalmak için bir istek uyanmıştı. Finn'e beş şilin verdim; verebileceğimin hepsi buydu; taksiyi Goldhawk Road'a götürmesini, ücretin geri kalanını Dave'den almasını söyledim. Finn beni bırakmak istemiyordu; benim istediğimin sahiden bu olduğuna onu ikna etmem biraz zaman aldı. Sonunda taksi uzaklaştı, Mister Mars'la ben de yaya olarak Hammersmith Broadway yolunu tuttuk.

Yanımda Mars'la yürürken kral falanmışım gibi geliyordu. Arada dönüp dönüp birbirimize bakıyorduk; benim onu beğendiğim kadar onun da beni beğendiğini düşünmemek elimde değildi. Söz dinleyişi duygulandırıyordu beni. Zaten başka herhangi bir yaratığın benim sözümü dinlemesi beni her zaman hayretler içinde bırakır. O anda da bana Mars'ı aşırmak yaşamımın en parlak eylemlerinden biriymiş gibi geliyordu. Onunla yapabileceğim özel bir şey olduğunu düşündüğümden falan değil. O anda Sadie ile Sammy aklımın ucundan bile geçmiyordu. Yalnızca, ele geçirmek için onca çalışıp çabaladıktan sonra Mars'ı sonunda ele geçirebilmiş olmaktan hoşnuttum. Başlarımızı dimdik kaldırarak, Hammersmith Broadway'deki Devonshire Arması meyhanesine ikimiz birlikte girdik.

Mars müthiş ilgi çekiyordu. Adamın biri, "Köpeğiniz pek güzel!" dedi. İçkimi ısmarlarken tezgâhın üstünde duran akşam gazetesini elime aldım. H.K.'nin kimliğine ilişkin ipucu bulmanın

tam sırasıydı. Bunu bulursam Sadie ile Sammy'nin hangi zamanda hangi yerde olduklarını da çözümleyebilirdim. Gazetenin sayfalarını gözden geçirmeye başladım. Fazla uzun sürmedi bu. "SİNEMA KRALI, KRALİÇE ELİZABETH GEMİSİYLE GELİYOR" diye bir manşet vardı. Altında da italik harflerle: *Hollywood'lu Yıldız Yaratıcısı İngiltere'de Taze Kan Arıyor:*

> Yakında kıyılarımıza yanaşacak olan Kraliçe Elizabeth gemisinin en lüks kamaralarının birinde oturmuş koka kola içen ufak tefek, sessiz sedasız bir adam var. Bu adamın dış dünyada pek tanınmayan adı Hollywood'da efsaneleşmiştir. Sinema endüstrisinin iç yüzünü gerçekten bilenler, Homer K. Pringsheim'ın birçok tahtın ardındaki kudret, sayısız yıldızı yaratan ve yıkan el olduğunu da bilirler. Kendi reklamını yapmaktan hoşlanmayan ve sade bir yaşam süren Bay Pringsheim, New York'daki basın toplantısında Avrupa'ya, "aslında bir turist olarak" gittiğini söylemişti. Ancak, Los Angeles'te kısaca ve sevecenlikle H.K. diye anılan bu çok önemli kişinin yeni yıldızlar ve yeni fikirler peşinde olduğu bilinmektedir. İngiliz ve Amerikan film endüstrileri arasında daha sıkı bağlar kurulmasından yana olup olmadığı sorulduğunda Bay Prinsheim, "Eh, belki" diye yanıtlıyor.

Bu yazı her şeyi açıklıyordu. Sadie'nin bu H.K.'ye ulaşmak için hangi yolları kullanacağını ve ona kontrat imzalatmasının ne kadar zaman alacağını merak ettim. Sadie'nin, ne yaptığını bildiğinden zerrece kuşkum yoktu. Büyük bir olasılıkla daha önceki bir ziyaret sırasında bu "ufak tefek, sessiz sedasız" adamın ağzından girip burnundan çıkmıştı. Elimi çabuk tutmam gerekiyordu. İş şimdi *Queen Elizabeth* gemisinin ne zaman yanaşacağını öğrenmeye kalıyordu.

Bakalım bir yerlerde bunu yazıyorlar mı, diye gazetenin geri kalan sayfalarını karıştırıyordum ki bir sayfanın dibinde ufak bir haber gözümü çekti:

ANNA QUENTİN HOLLYWOOD YOLCUSU MU?

Şarkı meraklıları Anna Quentin adını, seçkin bir blues yorumcusu

ve çok yönlü bir vokalist olarak yakından tanırlar. Onun son zamanlarda sahnelerden çekilmiş olmasını üzüntüyle karşılayan hayranları, şimdi Hollywood'a gitmek üzere olduğunu öğrenince eminiz karmaşık duygulara kapılacaklardır. Kısa bir Paris yolculuğuna çıkan Miss Quentin, Amerika'da çalışmak üzere uzun bir kontrat imzaladığı ve yakında *Liberté* gemisiyle yola çıkacağı konusundaki söylentileri doğrulamadığı gibi yalanlamadı da. Miss Quentin, tanınmış aktris Sadie Quentin'in kız kardeşidir.

Bu yazıyı belki on dakika inceleyerek satır aralarını okumaya çalıştım. Miss Quentin'in öbür hayranları gibi benim duygularım da karışıktı. Genelde derin bir rahatlama duyuyordum. Bu Hollywood kontratı Anna'nın şu hani, istemeyerek kabul ettiği teklifti hiç kuşkusuz. Hugo'nun ısrarları karşısında tek çıkar yolun kaçış olduğuna karar vermiş olmalıydı. Beri yandan Avrupa'dan ayrılmanın ona üzüntü vereceğini de biliyordum. Bana gelince, şu andaki en belirgin duygum, onu Hugo'ya kaptırmaktansa Hollywood'a kaptırmayı yeğ tutmamdı. Zaten onun daha tam kararını vermemiş olması da olasıydı. Benim bildiğim Anna herhangi bir şeyi, ciddi çekinceleri olmakla birlikte yapmaya karar verirse bunu herkesin hemen bilmesini isterdi.

İlk tepkilerim böyle oldu. Ancak en büyük korkumdan kurtulalı daha beş dakika bile olmamıştı ki ateşli bir hastalıktan kalktığı zaman bu kez de dişinin ağrıdığını gören bir adam gibi, durumun öteki yönleri beni tedirgin etmeye başladı. Evet, o tiyatroya geri dönüp Anna'nın başına tebelleş olmak için karşı gelinmez bir istek duymuş değildim, ama Anna'nın orada olduğunu biliyor, çok geçmeden beni çağırtacağına inanıyordum. Nitekim çağırmıştı da; içim burkularak anımsıyordum bunu. Oysa Amerika'da yaşayan bir Anna bambaşka bir konuydu. Birden düşündüm ki hemen yola çıkarsam onu Paris'te yakalayıp Amerika'ya gitmekten temelli vazgeçirebilirdim.

Bu düşünce kısa bir süre için çok çekici geldi bana. Zihnimde evirip çevirmeye başladım, ama Mars o kocaman pençesini dizime dayayarak bunu yarıda kesti. "Evet" dedim ona. "Seni unutmuştum." Kuşkusuz, Mars'ı her an Sammy'ye geri verip kurtulabilirdim. Sammy'nin suratının alacağı hali görmek istemiyorsam

Mars'ı Chelsea'ye götürüp kapı önüne bağlayabilirdim. Hatta gerekirse bir polis karakoluna teslim edebilirdim. *Tahta Bülbül* benim umurumda mıydı aslında? Alsınlardı mereti, onların olsundu. Şimdi de Mars'ı çalmanın ömrümde yaptığım en büyük saçmalıklardan biri olduğunu düşünmeye başladım. Bunu yaparak suçlu duruma düşmemiş olsaydım çevirim konusunda Sadie'yle Sammy'ye karşı onurlu ve ahlaklı bir tavır takınabilir, onlardan –hiç değilse Sammy'nin vicdanı rahatsızdı– bir dolu para koparabilirdim. Üstelik hayvan da başıma kalmıştı. O olmasaydı bu sıkıcı konuyu tümüyle kapatıp Anna'nın peşine düşebilirdim.

Beri yandan düşünüyordum da, şu anda buradan ayrılmak ciddi bir sorundu. Mutlaka yapmam gereken bir şey vardı, o da Sadie'nin planı konusunda Hugo'nun kulağını bükmekti. Gerçi bu konuda Hugo'nun yapabileceği bir şey olduğunu sanmıyordum, gene de bunu kesin öğrenmeden içim rahat etmeyecekti. Beni Sadie ve Sammy'yle çatışmaya iten içgüdüye gelince, sağlam ve yerinde bir güdü sayılırdı bu. Hiç değilse o iki sürüngenin karşısına hiç ummadıkları bir şey dikilmişti; hele Sammy'nin Madge'e yaptıklarını düşündükçe, keşke ona daha büyük bir darbe vurabilseydim, diye düşünüyordum. Şimdi geriye kalan tek şey, Mars'a şantaj açısından ne kadar yüksek bir değer biçebileceğimi kestirmekti. Ben bir etli "pay" yedim. Mars da öyle. Saatime baktım. Sekize on vardı. Hugo'yu ne denli erken bulabilirsem o denli iyiydi. Zaten o irikıyım hayali gözümün önünde canlanır canlanmaz içim onu görmek için sabırsız bir istekle doldu; hele kaderin ters bir cilvesinin bizi kavuşturmamaya çalıştığını hissetmek bu isteği daha da biliyordu. Hugo'yu bulmak benim için ruhani bir önem taşıyordu artık.

Birkaç dakika sonra telefon başında, Lloyd's firmasını aramaktaydım. *Queen Elizabeth* gemisi yarın değil öbür gün geliyormuş. Hiç fena sayılmazdı bu. Bu kez Hugo'nun Holborn numarasını aradım, cevap çıkmadı. Ben de hemen Bounty Belfounder Stüdyosu'na telefon açtım. Hugo'nun hâlâ orada olması, uzak da olsa bir ihtimaldi. Stüdyodan telefonuma cevap verdiler ve herkesin henüz film setinde olduğunu bildirdiler. Yalnız Bay Belfounder'ın orada olup olmadığından emin değillerdi. Daha önce oradaymış, ama

şimdi gitmiş olabilirmiş. Bu bilgi benim için yeterliydi. Stüdyoya gitmeye karar verdim.

XII

Bounty Belfounder Stüdyosu, Güney Londra'nın, "rasgeleliğin" iç bulandırıcı boyutlara ulaştığı bir banliyösündedir. Param yettiği kadar yeri taksiyle, geri kalan mesafeyi otobüsle gittim. Meteliksiz kalmıştım, ama içinde bulunduğum an'dan sonrasını düşünmüyordum. Film stüdyosu görmüşlüğünüz varsa, bu yerlerin dekorunda pırıltıyla dökününün nasıl tuhaf biçimde birbirine karıştığını bilirsiniz. Bounty Belfounder'ın eğilimi nedense bu sonuncusundan yana gibiydi. Bir tren hattıyla bir ana yol arasında hatırı sayılır bir alanı kaplıyordu, yol tarafında da oluklu demirden çok yüksek bir parmaklığı vardı. Bir dizi alçak, geçici yapının ortasındaki ana kapısı biraz hayvanat bahçelerinin kapılarını andırıyordu ve yukarısında hiç sönmeyen neon harflerle yazılı duran BOUNTY BELFO-

UNDER adı, her sabah Eski Kent Yolu yöresinde işe giderken buradan geçen kızların iç çekmelerine neden oluyordu.

Mars'la birlikte otobüsten indik. Eğer bir film stüdyosuna girmeye çalışmışsanız iyi bilirsiniz ki izinsiz kişi sayılmanız olasılığı çok yüksektir. Ben şahsen izinsiz kişi olmayı âdeta meslek edinmişimdir. İngiliz entelijansiyasının hiçbir üyesi benim kadar çok kapıdan döndürülmemiştir. Şimdi durmuş stüdyoya bakarken, içeri girmekte güçlük çekebileceğimi düşünmeye başlamıştım. Ana giriş, çift kanatlı bir demir kapıydı ki kapalı durmasının yanında bekçilerle de korunuyordu. Yola bakan küçük bir odada, ünlüleri yaltaklanarak karşılayıp sıradan vatandaşları geri döndürmeyi uğraş ve zevk edindikleri belli olan tam üç adam oturmaktaydı. Onlara gidip Hugo'yu sormanın işe yaramayacağını biliyordum. Ben de stüdyoyu dışardan dolaşıp, girmeye daha elverişli bir yer var mı diye bakmaya karar verdim. Daha şimdiden odadaki *Cerberus*'ların* dikkatini çekmiştim bile; bakışları beni başıboş dolaşmakla suçluyordu. Bir de, özellikle bu ortamda Mars'ı bir tanıyan çıkabileceği aklıma gelmişti. Aslında ben de Finn gibi, Alsas köpeklerinin birbirinden pek ayırt edilemediği görüşündeydim; ama bu dünyada bir günlük civcivlerle, Çinlileri bile birbirinden ayırt edebilen kimseler vardır. Rahat görünmeye çalışarak oradan uzaklaştık.

Demir parmaklık boyunca tren yoluna kadar gittik. Parmaklık, şu sırada stüdyoda yapılmakta olduğu anlaşılan filmin reklamlarıyla kaplıydı. Gazetelerde bu filmle ilgili bir şey okuduğumu anımsadım. Film Catiline suikastıyla ilgiliymiş ve hiçbir zaman doğru yansıtılmamış olan bu çok tartışmalı olayı titiz bir dikkatle görüntülüyormuş. Afişler sokaktaki şaşkın Londralılara, "Nihayet!" diye haykırıyordu. "*Catiline Konusundaki Gerçek!*" En azından üç kalburüstü tarihçi filmi hazırlayanların kadrosundaymış. Sadie, Catiline'nin karısı Orestilla rolündeymiş; Sallust'un, "Dürüst ahlaklı erkekler onun ancak güzelliğini över" dediği, Cicero'nun da, Catiline'nin yalnızca karısı değil, aynı zamanda kızı olduğu kanısını ileri sürdüğü kadın. Film bu son imaya dokunmuyor, birincisini

* (Yun.) Cerberus: Cehennemin kapısını bekleyen üç başlı köpek; uyanık ve sadık bekçi (y.h.n.)

de artık bilimsel incelemelerin sonucu olarak mı yoksa senaryo gereği mi bilinmez, yadsıyarak Orestilla'yı ılımlı reformist görüşleri olan altın kalpli bir kadın olarak sunuyordu.

Stüdyoya girmenin yolu yok gibiydi. Demiryolu tarafından bir giriş olabilirdi, ama bunu son çare olarak geriye bıraktım; çünkü otomobillerden korkmamakla birlikte trenlerin yakınında pek rahat edemem. Bunda mantık olmadığını biliyorum, çünkü kriz anlarının dışında trenler raylardan geçerler ve otomobiller gibi insanın peşinden kaldırımlara çıkıp dükkânlara girme huyları yoktur. Ama bu akşam Mars'ın varlığı içimdeki doğal korkuları daha da büyütüyordu. Onun tren altında kalıp ezildiğini açıkça görür gibi oluyordum; hummalı düş gücüm bunu bana, rayların üstüne çıkmamızın kaçınılmaz sonucu olarak sunuyordu. Böylece gene dönüp ana kapıya yöneldim.

Beni kötü niyetli bir serseri olarak gören o üç adam gitmiş, pencerenin çerçevesi içinde tek bir adam oturmaktaydı. Kapıya baktım ve içerde, stüdyo avlusunda, son olarak Riverside Tiyatrosu'ndan kayarcasına ayrıldığını gördüğüm o kocaman, siyah Alvis'i seçtim. Bunun aynı araba olduğundan emindim. Bu, bana kararımı verdirtti. Hugo bu kapının ardında bir yerdeydi. Kesin hiçbir şey tasarlamadan pencereye yanaştım. İçerideki adam soru sorarcasına baktı bana. Ona doğru eğildim.

"Ben George'un arkadaşıyım" dedim, tıslar gibi alçak sesle. George adını ağzımda biraz geveledim, öyle ki John, Joe, James ya da Jack da sanılabilirdi. Bunlardan biri, besbelli hedefe ulaşmıştı. Adam biraz da küçümseyen bir tavırla baş sallayarak bir kola dokundu. Kapının kanatları açıldı.

"Avluyu geç, sola dön" dedi adam. İçeri girdim.

Adını çağırarak dikkati Mars'ın üstüne çekmek istemiyor, onun hemen peşim sıra içeri girmek sağduyusunu göstereceğini umuyordum. Kapı kanatlarının ardımdan kapanmakta olduğunu duyduğumdan, ona ne olduğuna bakmak için şöyle bir arkama dönmekten kendimi alamadım. İşler yolundaydı. Mars usulca peşimden gelmek bir yana, ofis penceresinin önünden geçerken kuyruğunu bile indirmişti. Bir daha arkama bakmadan çarçabuk Hugo'nun arabasının yanından sıyırıp avluyu geçtim, karşıdaki binalar labi-

rentine girdim. Solumdaki büyük bir kapının üstünde, FİGÜRANLAR, yazıyordu. Hiç kuşkusuz bu, "Joe'nun arkadaşı"nın gitmek isteyeceği hedefti; bir an, acaba bu rolü sürdürmek daha yararıma olmaz mı, diye düşündüm, ama Hugo'yu bulmak için bir eski Romalı kılığına girmeye hiç gerek olmadığı kararına vardım; zaten bu benim pantolonumu bir başkasının eline teslim etmemi gerektirirdi ki bu olasılık benim içime ilkel bir korku salar. Böylece dosdoğru ilerledim, bir yandan da kravatımı çıkararak bir ucunu Mars'ın tasmasına bağladım. Şimdi artık her şeye hazır durumdaydım.

Uzaktan birilerinin nutuk atar gibi ateşli bir konuşma yaptığını duyabiliyordum. Duyarlı akşam havası sesi açıkça iletiyordu. Adımlarımı bu yöne çevirdim, çünkü etkinliğin merkezini bulabilirsem Hugo'yu da bulacağımdan hiç kuşkum yoktu. Etrafta bizden başka kimse yoktu, başka bir ses de duyulmuyordu. Besbelli ki ofis çalışanları evlerine gitmişlerdi. Yanımda tıpış tıpış yürüyen Mars'la birlikte beton binalar arasındaki bir yoldan aşağı doğru yürüdüm, sonra ikinci bir yoldan geçtim. Karşıda bir yerde parlak ve bol ışıklar vardı. Derken bir köşeyi dönünce karşımda insana şaşkınlıktan dilini yutturtan bir manzara açıldı.

Geri planda, bir renk ve biçim patlaması halinde, eski Roma'nın bir köşesi yükselmekteydi. Tuğladan yapılma duvarlarla kemerlerin, mermer sütunlarla direklerin üzerine ark lambalarının göz alan beyazlıktaki parıltısı vurmuş, binaları doğadan daha keskin çizgilerle ortaya çıkararak çevrelerini alacakaranlığa gömmüştü. Daha yakınımda tahta iskelelerden oluşma, salkım salkım kablolarla donanmış bir orman vardı, o dev lambalar da bu ormanın tepelerine konmuştu. Aralardaysa, çelik direklerin üstüne oturtulmuş, vinçlerin ucuna yerleştirilmiş durumda, her biri birer göz olan sayısız kamera duruyordu. En garibi, kentin önündeki açıklık arenada, hiç kıpırtısız bir sessizlik içinde durmakta olan, hemen hemen bin kişilik bir kalabalıktı. Sırtları bana dönüktü; karşılarındaki tek atlı yarış arabasının üstünden el kol sallayarak konuşan tek bir kişinin titreşimler yapan sesini dinliyorlardı. Göz kamaştırıcı ışıklar bu kişinin üstünde odaklanmıştı.

Besbelli bu, Romalı avam takımını kışkırtan Catiline'ydi. Işığın doğa dışı beyazlığı yüzünden renkler gözlerimi yaktığı için başımı

çevirmek zorunda kaldım. Başka zaman olsa olup biteni gözlerimi alamadan izlerdim, ama o dakikada kafamda yalnızca bir tek düşünce vardı, bu da artık Hugo'yu benden çok kısa bir mesafenin ayırıyor olmasıydı. Lamba ışınlarının ardından, bir şelalenin ardından geçercesine yürüyerek iskelelerin arkasından dolanmaya başladım. Ben onu görmeden, Hugo'nun beni görmesini istemiyordum. Yürüdükçe kent önüm sıra açılır gibiydi; birbiri ardına sokaklar, tapınaklar, sütunlu pazar yerleri bir sahne oyunuyla göz önüne seriliyordu. Renk halkasının hemen dışından, bir yanımda ışık çağlayanı, öbür yanımda alacakaranlık, sersemlemiş gibi yürümeyi sürdürdüm. Mars bile büyülenmiş gibiydi; eklemli bacakları yere değmeden öne arkaya oynayarak havada kayan bir köpek. Ateşli ses konuşup duruyor, coşkun başkaldırı ve yakarılardan oluşma sonsuz bir söz seli akıtıyordu. Söylediği sözlerden kimileri şimdi kulağıma girmeye başlamıştı. "Bu da yoldaşlarım, kapitalist sistemden kurtulmanın yoludur" demekteydi bu ses. "Tek yol, demiyorsam da en iyi yol olduğunu kesinlikle söylüyorum." Zınk diye durdum. Marksizm artık eski tarihin incelenme yöntemlerini değiştiriyor olabilirdi, gene de bu sözler bir tuhaf geldi bana. Derken birden ayrımsadım ki konuşan Catiline değil, bizim Solcu'ydu.

Ses sustu ve kalabalık kıpırdandı. Kükreyişe dönüşen ve yapma kentin duvarlarından yankılanan bir mırıltıyla, hışırdayıp sallanarak birbirlerine döndüler, alkış tutup bağrışmaya başladılar. Aralarında bir kaç toga giymiş Romalı vardı, ama çoğunluğu besbelli mavi iş tulumlu, ceketsiz mühendis ve teknisyenler oluşturuyordu. Ta karşıda, şimdi tutanlar biraz kıpırdayınca ortaya çıkan, iki sopa arasına gerilmiş bir pankart görebiliyordum; üzerinde kocaman harflerle SOSYALİST İMKÂN yazıyordu. Tam o anda Hugo gözüme çarptı.

Kalabalığın biraz ötesinde, gene de o parlak ışığın tam ortasındaydı. Kentin eteğindeki bir tapınağın basamaklarında durmuş, kalabalığın başları üzerinden Solcu'ya doğru bakmaktaydı. O çok açılı aydınlıkta gölgesi hiçbir yere vurmuyor ve ışığın beyazlığı yüzünden benzi tuhaf biçimde solgun görünüyordu, tenine tebeşir sıvanmış gibi. Ellerini, belki de alkış tutmayı sonradan akıl ettiğinden, bir kavuşturup bir açıyordu. Çok iyi anımsadığım, kendine

özgü bir duruşu vardı; omuzları kısık, başı ileri doğru uzanmış, biraz kambur, gözleri fıldır fıldır, dudakları hafifçe kıpırdıyor. Derken tırnaklarını kemirmeye girişti. Ben, olduğum yere çakılmış kalmıştım. Solcu gene konuşmaya başladı ve o anda sesinin çevresini derin bir sessizlik sardı.

Hugo benim bakışımı hissederek hafifçe döndü. Aramızda on, on iki metre bir şey vardı. Gölgeden ışığa çıktım. O zaman Hugo beni gördü. Bir an bakıştık. İçimden ne gülümsemek geliyordu, hatta ne de kımıldamak. Hugo'ya başka bir dünyadan bakıyordum sanki. Bir ağırlık ve hüzün aramıza perde gibi inmişti; o anda onun beni gördüğüne inanasım gelmedi, ben onu öyle bir yoğunlukla görmekteydim ki! Sonra Hugo gülümseyerek elini kaldırdı ve Mars beni ondan yana çekiştirmeye başladı. İçimi derin bir kaygı bürüdü. Sessizlik ve yokluğun vakarından sonra sözlerin kabasabalığı. Ben de otomatik olarak gülümseyerek Hugo'nun yüzünü süzdüm; ne ifade ediyordu bu yüz? Dostluk, küçümseme, kayıtsızlık, kızgınlık? Okuyamadım. Basamakları çıktım, gidip Hugo'nun yanında durdum.

Hugo selamıyla gülümsemesini, uzatmadığı gibi aceleye de getirmeden tamamladı, sonra yüzünü gene toplantıya doğru döndürdü. Bu arada eliyle Solcu'dan yana, "Dinle şunu bir" dercesine bir işaret yaptı.

"Hugo!" dedim keskin bir fısıltıyla.

"Şş!" dedi Hugo.

"Hugo, dinle beni. Seninle derhal konuşmam gerek. Sakin bir yere gidebilir miyiz?"

Hugo, "Şş!" dedi. "Daha sonra. Bunu dinlemek istiyorum. Muazzam bir şey." Benden yana göz ucuyla keskin bir bakış fırlattı, ellerini özür dilercesine bir açtı. Solcu bir cümlesini noktalamıştı; kalabalık yumuşak, onaylayıcı bir mırıltıyla dalgalandı.

"Hugo!" dedim yüksek sesle, üstüne basa basa. "Seni uyarmam gerekiyor..."

Ortalığa gene sessizlik çökmüştü. Hugo bana bakıp başını olmaz gibilerden sarsarak parmağını dudaklarına götürdü, dikkatini gene Solcu'ya verdi.

Sesimi alçaltarak sözcüklerimi onun kulaklarına çakmaya çalıştım; "Sadie seni kazıklıyor, hem de..."

"Hep yapar bunu" dedi Hugo. "Susar mısın, Jake, lütfen? Sonra konuşuruz."

İçime umarsızlık çöktü. Hugo'nun ayakları dibine, basamağa oturdum. Mister Mars da yanıma oturdu. Ark lambalarının ışığı sol gözümü oyuyor, Solcu'nun sesi de şiş gibi kafamı deliyordu. "Gerçekte neye değer verdiğini kendine sor!" diyordu Solcu. "Ne derler, bilirsin; kalbin neredeyse hazinen de oradadır." Birden, şu son günlerde yaptığım her şey anlamsızmış gibi bir duyguya kapıldım; Anna Amerika'ya gidiyordu, Sadie'yle Sammy dilediklerini yapıyorlardı ve engellenmeleri olanaksızdı, Madge aldatılmıştı, ben de Hugo'yu bulmuştum ama o benimle konuşmak istemiyordu. Geriye kalan tek şey Mars'ı çaldığım için tutuklanıp hapse atılmamdı. Kolumu Mars'ın boynuna doladım, o da anlayış ve sevecenlikle kulağımın arkasını yaladı.

Solcu daha bir saat konuşacağa benziyordu. Sahiden olağanüstü bir konuşmacıydı. Yalın konuşuyordu, ama hiç tökezlemeden. Konuşması geniş kapsamlı olmakla birlikte düzenliydi. Ağdalı olmamakla birlikte cılız da değildi, gerçi sonradan düşününce birkaç çarpıcı tümceden başka bir şey anımsayamadım, ama dinlediğim sırada sağlam mantıklı, akılcı bir savın ileri sürüldüğü izlenimine kapılmıştım. Solcu, halk adamı bir vaizin içten sıcaklığıyla bir demagogun kışkırtıcı biçimini harmanlamayı iyi beceriyordu. İçtenlik ve tutkuyla kanatlanan sözleri dinleyene gökten düşen oklar gibi saplanıyordu, delip geçici ve tertemiz. Avludaki yüzlerce adam onun büyüsüne kapılmış durumdaydı. Solukları yavaşlamış, yoğun bakışları ona dikilip kalmıştı. Bir süre onların bu haline baktım. Derken kalabalığın ucunda hafif bir titreşim oldu. Bizim karşımıza, konuşmacının da arkasına düşen tarafta, üstlerine sloganlar yazılmış birtakım levhalar vardı. Bu levhalar şimdi, birden dalgalanan bir havuzun üstündeki mantarlar misali hafiften, öne arkaya sallanmaya başlamıştı. Ana giriş yönünde birkaç itişip kakışma gözüme ilişti. Ama dönüp bakan yok gibiydi. Herkes kendini Solcu'nun konuşmasına vermişti.

Başımı kaldırıp Hugo'ya baktım. O, kendinden geçmişçesine, öylece duruyordu. Topuğumun üstünde dönerek sırtımı topluluğa verdim, arkamdaki ustaca yapılmış kentin sokaklarına baktım. Işık

fazlalığında bu kent bir renk cümbüşüyle ışır gibiydi. Gerisindeyse her şey karanlık duruyordu. İçimi çektim. Sonra gene Hugo'ya baktım. Umarsızlığını yerini sabırsızlığa bırakmaya başlamıştı. Bir şey yapmak isteyip de yapamadığım zamanlarda kapıldığım o iç kıpırtısını, her ne pahasına olursa olsun eyleme geçmek dürtüsünü duyuyordum gene. Mars'ın tasmasını elimden bıraktım. Arkamızda tapınağa açılan iki kanatlı bir kapı vardı. Dikkatle bakınca bunların sahici kapı olduğu, tapınağın içinde sahici bir avlu bulunduğu kanısına vardım. Sonra Hugo'nun duruşunu incelemeye başladım. Bu hızlı ön incelemeler judoda büyük önem taşıyabilir. Hasmınızın ağırlığının nerede durduğunu, hangi yönden bastırırsanız onun dengesini daha kolay bozabileceğinizi hesaplayın. Kafamdan bir çok hareketler geçirdim ve sonunda en uygununun, O Soto-Gari dediğimiz çullanışın herhangi bir biçimi olacağına karar verdim. Acele etmeden ayağa kalktım.

En üst basamakta, onun yanında durdum. Sertçe, "Hugo!" dedim. Hugo yarı yarıya bana doğru döndü. Tam döndüğü sırada sağ kolunu bileğiyle dirseğinin ortasından kavrayıp kendi soluma doğru var gücümle çekerek onu benimle yüz yüze gelmeye zorladım. Aynı zamanda sağ bacağımı onun sağ dizinin ardından geçirdim. Bedenim, tek bir birim halinde, sol kalçamın çevresinde rahatça dönerken sağ elim Hugo'nun kemerine yapıştı ve onu hem itip hem yerden kaldırarak dönüşümün çemberi içine çekti. Hugo yere yığılmaya başladığı sırada ben geriye doğru birkaç adım attım, birlikte kapının kanatlarına doğru yuvarlanarak kendimizi tapınağın içinde bulduk. Kanatlar arkamızdan kapandı, ama Mister Mars hemen aradan içeri süzülmüş ve nöbet tutarcasına kapı arkasına oturmuştu bile.

Hugo'yla ben yerden kalktık. Hugo düşüşü sırasında acıyan yerlerini ovuşturuyordu. Tapınağın içi karanlıktı; yalnızca çatının altındaki dar bir parmaklıktan içeri ışık süzülüyordu. İçeride tahta bir kasadan başka bir şey yoktu; birkaç dakika sonra Hugo bunun üstüne oturdu. Ben kapı dibine, Mars'ın yanına giderek bağdaş kurup yere oturdum. Mars'la ben Hugo'ya bakıyorduk. Mars besbelli ona karşı nasıl bir tavır takınacağını kestiremediği için bir ipucu arayarak yüzüme bakıp duruyordu. Arada, ciddi bir gerilim

yaratmaksızın durumu denetim altında tutmak istercesine şöyle bir hırlıyordu. Sigara paketimi çıkardım, bir sigara seçip yaktım. Hugo bir şeyler desin diye bekliyordum.

Hugo, "Bunu neden yaptın, Jake?" diye sordu.

"Seninle konuşmak istiyorum demiştim."

"Anladık da şiddete gerek yok" dedi Hugo. "Neredeyse boynumu kırıyordun."

"Saçma" dedim. "Ben ne yaptığımı biliyordum."

"Ne söylemek istiyordun bana?" Hugo burda mahpus kalmayı sineye çekmiş gibiydi.

"Bir sürü şey" dedim. "Ama ilk olarak şu." Ve ona Sadie'nin planları hakkında bildiklerimi çabucak anlattım.

Hugo, "Bana bunları anlattığın için teşekkür ederim" dedi; ama çok şaşmışa hatta çok ilgilenmişe bile benzemiyordu.

Sonra, "Görüyorum Mister Mars'la birliktesin" diye ekledi. Buna da şaşmışa benzemiyordu.

Tam onu yanıtlamak üzereydim ki arkamızda müthiş bir şamata koptu. Koşuşturan sayısız ayakların patırtısıyla bağırış ve çığlıklar birbirine karışıyordu. Yer sarsılıyor, çevremizdeki duvarlar titreşiyordu.

"Ne oluyor?" diye sordum. Mars havlamaya başlamıştı.

Hugo, "Birleşmiş Milliyetçiler mitinge baskın yapacaklarını söylüyorlardı" dedi. "Herhalde onlar gelmişlerdir. Onlardan sonra da polis gelir."

Daha o konuşurken uzaktan tiz bir düdük sesi duyuldu. "Hadi, dışarı çıkıp bakalım" dedi Hugo.

Birlikte binadan çıktık. Gözlerimiz bir çılgınlık sahnesiyle karşılaştı. Daha bir an önce öylesine sakin duran kalabalık şimdi çatışan gruplara ayrılıp birbirine girmiş durumdaydı. Hangi yana baksak bir kavga görüyorduk sanki. Bütün o insan yığını, hücuma kalkmış dev bir rugby takımı gibi öne arkaya dalgalanıyordu ve arada bu yığının orta yerinde bir iskeleden ya da bir kamera vincinden birileri atlayarak dostu da düşmanı da dağıtıyordu. İtişen, tepişen, güreşen insanlardan oluşan bu dalgalı yığından, öfke ve acı bağırışlarının ayrılmamacasına birbirine karıştığı kesintisiz bir kükreme yükselmekteydi. Ve bu manzaranın üzerine ark lambaları

hâlâ olanca parlaklıklarıyla vurarak Bounty Belfounder Şirketi'ne saat başı dünyanın parasına patlıyor, bir yandan da bize savaşçıların öfkeli yüzlerini şaşılası bir açıklıkla gösteriyorlardı. Uzaktan Solcu'yu görebiliyorduk; hâlâ arabasının üstüne dikilmiş, hâlâ el kol sallarken ağzı açılıp kapanıyordu ve onun çevresinde savaş özel bir şiddetle sürüyordu. Daha yakında, üstünde SOSYALİST İMKÂN yazan uzun pankart insan dalgalarının üstünde yükselip alçalıyordu. Bu bayrağı taşıyan savaşçılar hücum karşısında yere yıkıldıkça pankartın önce bir, sonra öbür ucu yere düşüyordu, ama çok geçmeden coşkulu eller onu gene kaldırarak anlamlı mesajını ta tepelerde dalgalandırıyordu.

Polis düdükleri şimdi stüdyo kapısından geliyordu. Yitirilecek zaman yoktu. Hangi taraftan olduğumu bilmesem bile, kavga seyrederken araya katılmadan edemem. Ama şu anda gönlümün hangi tarafta olduğu şüphe götürmezdi; Hugo'nun hangi tarafı tuttuğunu sorgulamayı da aklımdan bile geçirmedim.

"Hangileri hangisi?" diye sordum ona.

Hugo, "Korkarım onları ayırt etmenin yolu yok" dedi.

Bu gerçek açık seçik ortada olduğuna göre yapılacak en aklıbaşında şey gidip kimliğinden emin olduğumuz tek kişiyi savunmaktı ki bu da Solcu'ydu. Bunu Hugo'ya söyleyerek yola çıktım; bu arada birilerini ısırmak ister gibi duran Mars'ı sıkı sıkı tutuyordum. Hugo peşimden geldi. Savaşın arasından kendimize güç bela yol açarak arabaya doğru ilerledik. Şamata sağır ediciydi. Ve arkamızda, giderek kararan gece göğünün üzerinde, ölümsüz kent Roma'nın parıl parıl aydınlatılmış silüeti yükseliyor, yüzlerce ayağın tepinmesiyle sarsılan yerle birlikte o da hafif hafif sallanıyordu.

Solcu'ya ulaşmamız zaman aldı. İlerleyebilme hakkımızı savunmak için, bu hakkı tartışmak isteyen birtakım kişilere karşı şiddet kullanmak zorunda kaldık. Biz de, yumruklarımızın daha çok haksızlara isabet etmesini umarak verip veriştirdik. Ben hemen hemen hiç hırpalanmadan yakayı sıyırdımsa da Hugo gözüne bir yumruk yedi ki bunun onu adamakıllı öfkelendirdiğini gördüm. Düşmanın onu arabadan alaşağı etmek girişimlerine karşı koymakta olan Solcu tam biz yaklaştığımız sırada bir öfke haykırışıyla hasımlarından birinin üstüne atladı; ikisi birden yerlerde yuvarlanma-

ya başladılar. Aynı dakikada besbelli hasım taraftan olan iki zorba onların üstüne çullandılar. Eğer Hugo'yla ben hemen oraya koşup kendimizi bir yaz denizine dalan yüzücülerin rahat coşkusuyla bu insan yumağının üstüne atmasaydık Solcu'nun hali duman olacaktı. Bir süre önce tasmasını bırakmış olduğum Mars kavganın çevresinde zıplayarak koşuyor, bulabildiği bacakları korkarım pek ayrım yapmaksızın dişliyordu. Kavga ancak birkaç dakika sürdü; bu arada ben çok iyi bir altyapı sergilemiş, birkaç tane de çok az görülen cinsinden, nefis çelme çıkarmıştım. Solcu yaban kedileri gibi dövüşüyor, her zamankinden daha çok ayıları andıran Hugo'ysa bacaklarını açabildiğince açmış ayakta durduğu yerden kollarını yeldeğirmenleri gibi döndürüyordu. Beni sorarsanız, hasmımı ilk fırsatta yere sermeyi severim. Düşman kaçtı. Az buçuk hırpalanmış görünen Solcu'yu yerden kaldırdık.

"Sağolun!" dedi Solcu. "Selam, Donaghue, sevindim seni gördüğüme. Buralarda olduğunu bilmiyordum."

Hugo, "Ben senin Solcu'yu tanıdığını bilmiyordum" dedi.

"Ben de senin Solcu'yu tanıdığını bilmiyordum" dedim.

Ancak durup bu ilginç keşifleri konuşacak zamanımız yoktu. Solcu. "Bakın!" dedi. Stüdyonun girişine doğru dönünce, hâlâ hiç azalmamış bir şiddetle sürüp duran savaşın üzerine doğru kalabalık bir polis gücünün –kimi yaya, kimi atlı– ilerlemekte olduğunu gördük.

Solcu, "Lanet olsun!" dedi. "Şimdi gördükleri herkesi tutuklarla, özellikle de beni! Bu da hiç işime gelmez şimdi. Arkadan çıkabileceğimiz bir kapı var mı?"

Roma sokaklarına daldık; buraları da ufak dövüşcü grupları istila etmiş durumdaydı, ama bunlar kaçış olasılığından çok birbirlerini yamultmakla ilgileniyorlardı. Tuğla bir kemerin altından geçtik.

Hugo, "Çıkış yolu yok, sanıyorum" dedi. "Her şey duvarda son buluyor."

Kent, gözüme ilk göründüğünden çok daha küçükmüş aslında. Biraz koşunca kent duvarına vardık. Bu, tepesinde belirli aralıklarla gözetleme kuleleri bulunan ve tuğladan örülmüş de son derece kalınmış izlenimi uyandıran bir yapıydı. Binaların arkasında kesintisiz bir yarım daire çiziyordu. Solcu duvara yumruğuyla vurdu.

"Nafile!" dedi Hugo. Duvar kestane kabuğu gibi dümdüz ve tırmanılamayacak kadar da yüksekti.

Solcu, "Kapana kısıldık!" dedi. Arenadaki şamata başka bir nitelik almıştı; polisin megafonlarla bağırdığını duyabiliyorduk. Umarsızlıkla çevremize bakındık.

"Ne yapacağız?" diye Hugo'ya sordum.

Hugo, gözleri camlaşmış öylece duruyordu. O koca kafasını yavaş yavaş benden yana döndürdü. Gürültü gitgide yakınlaşıyordu; kemerin altında koşuşan birkaç polis gözümüze çarpmıştı bile.

Hugo, "Siz her şeyi bana bırakın!" dedi. Cebini karıştırdı ve küçük bir şey çıkardı.

"Belfounder'ın Ev Fünyesi" dedi. "Ağaç köklerini sökmek, tavşan yuvalarını temizlemek falan için birebirdir." Elindeki şeyin sivri bir ucu vardı. Hugo bunu duvarın dibine sertçe soktu. Sonra cebinden bir kutu kibrit çıkardı. Bir an sonra keskin bir hışırtı duyuldu.

Hugo "geri çekilin!" diye bağırdı. Bunu yüksek bir patlama sesi izledi ve sanki bir büyü marifetiyle, duvarda bir buçuk metre çapında bir delik açılıverdi. Akşamın henüz yoğunlaşmamış karanlığında, bu deliğin ötesinde, üzerine oluklu demir barakalar serpiştirilmiş ve alçak bir parmaklık bir de Bovril ilanıyla çevrilmiş, salkım saçak bir tarla görünüyordu. Tarlanın gerisinden de tren yolu geçiyordu. Ben bunlara göz atadurayım, Solcu yanımızdan sıyırıp geçmişti bile, çemberden atlayan sirk köpekleri gibi rahatça delikten süzülmüştü; bir an sonra onun parmaklığı aştığını ve yanıp sönen kırmızı ve yeşil ışıkların altında, demir yolu boyunca koşarak küçüldüğünü gördük.

Hugo, "Çabuk!" dedi. Ama bu arada bir şeyler daha oluyordu. Patlamanın zangırtısı kent dokusundaki bir şeyleri yerinden oynatmış olsa gerekti. Çünkü şimdi bütün kent ürkütücü biçimde sallanıp yalpalamaya başlamıştı. Başımı kaldırdım ve bir rüyada gibi, o mermer ve tuğla kent silüetinin sarhoş gibi yalpaladığını gördüm. Bu arada bir şeylerin ufalanıp koptuğunu belirten ağır tempolu bir çatırtı sesi de giderek yükselmekteydi.

Hugo, "Allah kahretsin, işte olan oldu!" dedi. Sonra, "Zararı yok" diye ekledi. "Plastikle kontrplaktan yapılma, nasılsa."

Dört bir yanımız bağrışan polislerle sarılmış gibiydi. Uzakta sü-

tunların yavaş yavaş yan yattığını, zafer taklarının ufalanıp bel vererek sonunda, üstüne basılmış silindir şapka gibi çöktüğünü görebiliyordum. Bir zelzelenin hızını almasına benzeyen ürkütücü bir ses duyuluyordu. Bir an taş kesilmişçesine durup manzaraya baktım, sonra duvardaki deliğe doğru döndüm..Ama iş işten geçmişti artık. Tam tepemizde duvar içe doğru yatmaya başlamıştı. Som tuğladan yapılmışa benzeyen yirmi metre boyundaki bir duvarın üstüne çöktüğünü görünce adamın eli ayağı çözülüyor, duvarın plastikle kontrplaktan yapılma olduğunu bilseniz bile. Duvar şimdi tüyler ürperten bir gümbürtüyle devrilmeye başladı. Mars'ı yere bastırıp kendim de çöktüm; bir kolumla köpeği tutarken öbür kolumu kendi enseme siper ediyordum. Bir an sonra, bir kıyamet patırtısıyla, duvarın tamamı üzerimize yığıldı.

Dünya kararıp silindi, omzuma sertçe bir şey çarptı. Kendimi öylesine yassıltmıştım ki neredeyse yere geçecektim. Bir yerlerde bağrışmalarla çatırtılar sürüp gidiyordu. Kalkmaya çalıştımsa da beni engelleyen bir şey vardı. Paniğe kapılarak delicesine çırpınmaya başladım, sonra bir de baktım, duvarın çevreye saçılmış boy boy kalıntıları arasında doğrulup oturmuşum. Çılgın bir telaşla dört bir yana bakınıp Mars'ı aradım ve çok geçmeden onun bir moloz yığının altından emekleyerek çıktığını gördüm. Şöyle bir silkelendi ve hiç telaşsız yanıma geldi. Sinema tecrübesi onu böyle olaylara alıştırmıştı hiç kuşkusuz. Birlikte çevremizdeki manzarayı gözden geçirdik.

Her şey değişmişti. Roma kentinin bütünü şimdi yatay duruyor ve yıkıntılarının arasından, lambaların çiğ ışığında sis kadar koyu dev boyutlu bir toz bulutu yükseliyordu. Arenada, Waterloo Muharebesi'nin bir tablosu gibi siyah karaltılardan oluşma bir kalabalık vardı, kimi at sırtında, kimi otomobillerin üstüne çıkmış, kimi düzgün gruplar halinde yaya. Hoparlördeki bir ses anlaşılmaz bir şeyler söylemekteydi. Arenanın ön tarafı daha ziyade bir savaş sonrası sahnesini andırıyordu. Yerlere insan gövdeleri yayılmıştı, kimi bacaksız, kimi yarıdan bölünmüş, kimilerinin kafası kesik. Ama hepsi de anatomilerinin saklı bölümlerini dekor parçalarının altından kurtararak bütünleşmek için vargüçleriyle çabalıyorlardı. Bütün kent dekoru şimdi kocaman bir iskambil destesi gibi yere yı-

ğılmıştı; kimi parçalar hâlâ mermer ve tuğla görünümündeyken kimi parçaların üzerlerinde ticari firmaların adları, dekor taşıyıcılarına yazılmış talimatlar okunuyordu. Üzerimdeki molozları temizlerken Hugo'nun suyüzeyine çıkan bir balina misali doğrulduğunu, o anıtsal omuzlarını şöyle bir kıpırdatarak üzerindeki yıkıntı parçalarını kâğıtlarmış gibi silkelediğini gördüm. Parçaları sağa sola saçarak ayağa kalktı. Bir an göğün önünde silueti belirdi. Sonra demiryolu yönüne doğru fırladı; loş ışıkta onun rayların üstünden hücuma kalkmış bir bufalo gibi atlayarak uzakta gözden yittiğini gördüm.

Ben de sendeleyerek ayağa kalkmış, onu izlemek üzereydim ki Mars talihsiz bir olay yarattı. Çepeçevre her yanımızda polisler, rahatsız edilmiş tahta kurtları gibi dekor parçalarının altından emekleyerek çıkmaktaydılar. Bu görüntü Mars'ın o basit zihninde bir anı mı canlandırmıştı bilemem, ama güçlü bir güdünün depreşmiş olduğu kesindi. Mister Mars besbelli insanları bu tür felaketlerden kurtarmaya öylesine alışıktı ki bu kadar çok sayıda kurtarılacak adam görünce dayanamadı. En yakınındaki polisin üstüne atılıp omzunu kavrayarak adamı hevesle açıklık yere doğru çekmeye girişti. Polis bu davranışı kötüye çekip (ne yalan söyleyim, ben de olsam yanlış yorumlayabilirdim) Mars'ın kendine saldırdığını sanarak hırsla boğuşmaya başladı. Bir süre seyrettim bunu, sonra Mars'ın incinebileceğini düşündüm. O zaman araya girip Mars'ı geri çektim, bu arada polise de açıklama yaparak bana kalırsa Mars'ın niyetinin onun sandığı gibi saldırmak değil, iyilik yapmak olduğunu söyledim. Polis terbiyesiz bir yanıt verdi, ben de tartışmayı uzatmaktansa döndüm, hâlâ Mars'ın tasmasında bağlı olan kravatımı sıkıca kavradım ve tren tehlikesine boş vererek Hugo'nun izini sürdürüp demiryolunu geçmeye davrandım.

Ama kendimle demiryolunun arasında, boş bir tarlanın bir ucundan öbürüne, ince ama düzgün bir polis kordonu çekilmiş olduğunu görünce ne hale düştüğümü bir düşünün! Hem polis hem de tren tehlikesini göğüslemeye dayanamazdım. Ancak şimdi ivedi olan, yerdeki polisten uzaklaşmaktı, ben de Mars'la birlikte bir koşu koparak stüdyonun eteklerinden dolandım; duvarın bittiği, polisinse henüz başlamadığı yerde bir aralık bulmayı umut ediyor-

dum. Gelgelelim aralık maralık yoktu; kendimi yine stüdyonun ön tarafına doğru yönelmiş buldum. Az önce dövüşenler şimdi uysal gruplar halinde kümelenmiş duruyorlardı, bir üniforma kalabalığı çıkışı kapamıştı ve insanüstü bir ses, KİMSE KIPIRDAMASIN, demekteydi. Ben de düşündüm ki, aslında polis herkesi birden tutuklamak istiyor olamazdı, benim de herhangi bir işkilim olmadığına göre en iyisi, ortada koşuşturup dikkatleri üstüme çekeceğim yerde polislerin beni salıvermesini sakin sakin beklemekti. Sonra gözlerim Mars'a takılınca bu düşüncem değişti ve şu sırada kendimi "Kanun"un kucağına atmanın hiç de ideal bir çözüm olmadığını açıkça algıladım.

Koşmayı bıraktım, kafamı çalıştırmaya başladım. Bir yandan düşünürken bir yandan da ana girişe, en yoğun polis kitlesinin o binalar labirentinin önünde birikmiş durduğu yere doğru ilerliyordum.

Dönüp Mars'a hitap ettim. "Başımı bu derde sen soktun, sen çıkaracaksın" dedim. Onu ofis binalarından birinin gölgesine çekerek etrafıma bakındım. Buradan bakınca yan yollardan birinin sonundaki ana giriş kapısını görebiliyordum. Kapının kanatları açık duruyordu. Tam o sırada bir bölük atlı polis buradan avluya girmekteydi. Kapının ardında başlarını uzatmış içeri bakan bir kalabalık ve gazetecilerin flaşları parlayan fotoğraf makinelerini görebiliyordum. Arada, kapının hemen dibinde küçük bir grup polis vardı. Bunların, binaların ardında kalan savaş alanını göremedikleri için benim koşuşturmalarımı da görmemiş olduklarını varsayabilirdim. Mars'a doğru döndüm. Kader saati gelmişti.

Mars'ı okşadım, son derece önemli bir konuda dikkatini çekmek için gözlerinin içine baktım. Mars bakışıma beklenti dolu bir bakışla karşılık verdi.

"Ölmüş gibi yap" dedim ona. "Ölü! Ölmüş köpek!" Söz dağarcığında bu sözcüğün olması için dua ediyordum. Varmış. Bir anda Mars, bacakları bükülüp gövdesi çökerek, gözleri belerip ağzı açılmış durumda yere yığıldı. Acayip inandırıcıydı bu. İçim resmen fena oldu. Sonra aklımı başıma devşirip giriş kapısından yana baktım. Bizi gören olmamıştı. Diz çöktüm, Mars'ı yerden kaldırarak omzuma vurdum. Sanki bir ton çekiyordu. Hareketsizliği gövdesi-

ni yere zamkla yapıştırmış gibiydi. Elimle duvara dayanarak ağır ağır ayağa kalktım. Mars'ın kafası, dili dışarıda, göğsümde sallanıyor, arka bacakları belimi dövüyordu. Harekete geçtim.

Kapıya yaklaştıkça, yalnızca kapıyı tutan polislerin değil, dışarıda birikmiş olan kalabalığın da dikkatlerinin odağı olmaya başlıyordum. İyice gözler önüne çıktığımız zaman kalabalıktan bir acıma mırıltısı yükseldi. Birçok kadının, "Vah, zavallı köpek!" dediğini duyabiliyordum. Sahiden de Mars'ın görünümü içler acısıydı. Adımlarımı elimden geldiğince sıklaştırdım. Polis önümü kesti. Kimseyi dışarı bırakmamak konusunda emir almışlardı.

"Dur bakalım!" dedi içlerinden biri.

Kararlı adımlarla ilerledim ve yakınlarına gelince telaşlı sesle, "Köpek yaralandı! Veteriner bulmam gerek! Hemen şu sokakta var!" diye bağırdım.

Bu arada, ya Mars bu oyundan sıkılıverirse, diye ödüm patlıyordu. Orada, omzumun kemikleri karnını deler durumda asılı durmak pek rahatsız olsa gerekti. Neyse ki Mars oyunu sürdürüyordu. Karşımdaki polis duraksadı.

Ben, "Derhal baktırmam gerek!" dedim.

Kalabalıktan kızgın bir mırıltı yükselmeye başlamıştı. Birisi, "Bırakın zavallıcık köpeğini götürsün!" dedi. Bu sözler genel duyguyu temsil eder gibiydi.

Polis, "Peki, peki, çık bakalım dışarı!" dedi.

Kapıdan dışarı çıktım. Kalabalık, saygılı, anlayışlı mırıltılarla bana yol açtı. Onlardan adamakıllı uzaklaşıp da karşımda New Cross Yolu'nun engelsiz, polissiz uzanan apaçık genişliğini gördüğümde artık dayanamadım.

"Uyan! Canlı köpek!" dedim Mars'a. Ben yere çömelince o da omzumdan aşağı atladı, birlikte son hızla bir koşu kopardık. Arkamızdaki kalabalıktan, şimdi uzakta kaldığı için kulağa hafif gelen müthiş bir kahkaha kükremesi yükselmişti.

XIII

Saatler sonra, ya da bacaklarıma öyle geliyordu, biz hâlâ Eski Kent Yolu'nda yürümekteydik. Bir süre önceki polisten böyle kurnazcasına kaçabilmenin zafer duygusu yerini sıkıntıya bırakmıştı, çünkü üstümde hiç para olmadığı için kuzey yönünde yürümeyi sürdürmekten başka çarem olmadığını görmüştüm. Bir ara taksiye binip parasını inişte Dave'e verdirmeyi bile aklımdan geçirmiştim. Dave'in o akşam benim zaten bir taksi paramı ödemiş olduğu, onun da üstünde para bulunmayabileceği düşüncesi beni caydırmazdı ya, taksi bulamamıştım; çünkü bu ırak ve ücra güney semtlerinden asla taksi geçmez, ben de bu düşünceyi umutsuz bir düş olarak çoktan terk etmiştim. Telefonla yardım isteyebilirdim, gelgelelim son bozukluğumu da, *Independent Socialist* gazetesinin, si-

nemadan çıkanlara satılmaya başlamış olan yarınki baskısını almak için harcamıştım aptal gibi. Gazetede Bounty Belfounder'deki mitinge ilişkin bir yazı ve çıkan kavganın birkaç resmi vardı. Benimle Mars'ın ana kapıdan çıkışımızı gösteren dramatik bir fotoğrafa, *Polis Şiddetinin Dilsiz Kurbanı*, diye başlık atılmıştı. Publar kapanalı saatler oluyordu, yollar ıssızdı. Sinemadan boşalan kalabalık gördüğüm son hayat belirtisi olmuştu. Mars bile karamsar görünüyordu; başıyla kuyruğu yere sarkmış, gözlerini yerden hiç kaldırmaksızın, salt koku duyusuyla beni izliyordu. Belki de acıkmıştı. Şahsen ben çok açtım. Sammy'nin merdiveninde bıraktığımız o domuz pirzolasını acı acı düşünüyordum şimdi. Alınacak ders: Cebine koyabileceğin yiyeceği asla ayak altında çiğneme.

Biz sürüklenen adımlarla Waterloo Köprüsü'nde ilerlerken saat gece yarısını hayli geçmişti. Son derece uzun bir gün geçirmişim gibi geliyordu bana. Köprünün kuzey yanına vardığımızda artık daha öteye gidemeyeceğimi anladım. Gene açık bir geceydi, hava süt gibi ılık; bir süre durup ırmağa baktık, güzelliğini seyretmek için değil de hareketsiz durmayı gereksediğimiz için. Ayaklarım yüzyılların aşınmasını yaşamış gibiydi ve bedenimi, dış dünyayı âdeta gözümden silen çeşitli ağrı ve sızılardan hissedebiliyordum. Sonra Mars'la birlikte yorgun argın basamakları indik.

Victoria Rıhtımı'nda uyumaya kalkışmışsanız bilirsiniz ki bundaki başlıca zorluk, sıraların ortadan ikiye bölünmüş olmasındadır. Ortadaki demir kolluk kişinin kanapeye uzanmasını imkânsız kılar. Bunun rastlantısal bir şey mi yoksa serseriliğe karşı yürütülen bir kampanyanın parçası mı, olduğunu kestiremiyorum. Her ne olursa olsun, çok rahatsız bir şey olduğu kesin. Bu konuda çeşitli önlemler alınabilir. Kolluğu yastık niyetine kullanabilir ya da dizlerinizin altına alıp ayaklarınızı öbür yana uzatabilirsiniz. Ya da kanepenin yalnızca bir yanına kıvrılıp yatmaya razı olabilirsiniz. Bu, benim kadar kısa boylu biri için bile pek sıkışık bir durumdur; beri yandan insan benim gibi uykusunda çok kıpırdanan biriyse en iyi yol sanırım gene budur. Ben de bunu seçtim. Uzanmazdan önce *Independent Socialist*'in sayfalarını özenle bacaklarıma sardım, açılmasınlar diye mendilim ve kravatımla bağladım. Tüm yersiz yurtsuzların bildiği üzere gazete kâğıdı iyi bir yalıtıcıdır. Tek üzüntüm,

paramın iki gazete almaya yetmemiş olmasıydı. Kıvrılıp yattım. Mars da kanepenin öbür yarısına çıktı. Uykuya daldık.

Uyandığımda hâlâ geceydi. Yıldızlar gökte çok yol almışa benziyordu. Soğuktan her yanım tutulmuştu. Derken Big Ben saat üçü vurdu. Ancak üç ha! Homurdandım. Bir süre kaskatı kesilmiş olmanın işkencesi içinde yattım. Kollarımı, bacaklarımı ovuşturmaya çalıştım, ama bu çaba öyle bir acı veriyordu ki sonuçlarına değmezdi. İyice mutsuz ve berbat bir durumda, doğrulup oturdum. Birden aklıma Mars geldi. O hâlâ yanımda, hafiften horlayarak mışıl mışıl uyumaktaydı. Bir süre ona bakarak oturdum, soğuktan titreyen, tek başına bir adam. İki yanda yüksek sokak lambaları çınar ağaçlarının kıpırtısız yapraklarına çiğ, yeşil bir ışık serpiyor, aşağıda da her biri bizimki kadar rahatsız olan sıra sıra boş kanepeleri aydınlatıyordu. Waterloo Köprüsü, kimsenin asla ayak basmayacağı bir köprü resmi kadar çıplak, ırmağın üstünde dalgın duruyordu. Ayağa kalktım, kanım birden, canımı acıtarak ayaklarıma yürüdü.

Mars bir Uyku tablosu gibiydi. Başlangıçta ben uyanık ve üşümüşken onun böylesine rahat uyuyabilmesi sinirime dokundu. Sonra açık denizlerde, cankurtaran kayıklarında sadık köpekleri sayesinde soğuktan korunup kurtulan kazazedelerle ilgili öyküler aklıma geldi. Bu fikri Mars'ın bir filminden almış bile olabilirdim, aslını sorarsanız. Onu zar zor uyandırıp azıcık iteleyerek yanında benim yatabileceğim kadar yer açtım. O öyküler doğruymuş. Mars'ın vücudu, burnundan kuyruğuna değin, sıcacıktı. Bir süre, ikimize de rahat gelen bir pozisyon bulmak için kıpırdanıp durduk. Sonunda benim yüzüm onun boğazındaki gevşek tüylere yumulu, onun arka bacakları benim karnımın üstünde kıvrılmış olarak yerleştik. Mars burnumu yaladı. Buz yalamak gibi olsa gerekti. Ben elimi uzatıp onun başının üstünden geçirdim. Kulakları ipek gibiydi. Uykuya daldığım sırada, çocukken bir köpeğim olmasını ne kadar çok istediğimi anımsıyordum. Büyüklerim bana bunun yakışıksız ve aşırı bir şey olduğunu öylesine telkin etmişlerdi ki sonunda isteğim boynunu bükerek gizli bir düşe dönüşmüş, dokuzuncu yaşımda da yerini bir Aston Martin sahibi olma konusundaki aynı derecede derin bir arzuya bırakmıştı.

Saat altı sularında polis bizi oradan kaldırdı. Bu, her nedense, insanın yasa ve düzen için tehdit oluşturmaya başladığı saattir. Bu ayrıntıları ben, durumumun şimdikinden de kötü olduğu günlerde öğrendim. Trafalgar Meydanı'nda –polis insanın burada uzanmasından da hoşlanmaz– biraz dinlendikten sonra Bayan Tinckham'ın dükkânına, tam açıldığı sırada ulaştık. Orada, sırtlarını kamburlaştırıp diken diken olmuş beş altı kedinin dehşet dolu bakışları önünde, *Sele Kapılanlar* filminin kahramanı koca bir tas süt içti, ben de bir pound ödünç aldım. Goldhawk Yolu'ndaki evde kapıyı Finn açtı ve beni dosdoğru kendisinin boşaltmış olduğu yatağa götürdü. Gene uykuya dalıp uzun uzun uyudum.

Öğleden sonra uyandım. Donuk ve sıkıntılı bir uyanıklığa gözlerimi açtım, hani tatil sona ermiştir de yapılacak bir yığın iş birikmiştir ya, işte öyle. Yataktan kendimi zorlayarak kalktım. Yağmur yağıyordu. Bir süre bu garip olaya bakakaldım. Hava değişimleri hep gafil avlar beni; iklim bir yönde karar kılmışsa, başka bir yönde karar kılmasının nasıl bir şey olabileceğini bir türlü hayalimde canlandıramam. Yağmur denen şeyi tümden unutmuştum. Pencereyi açtım. Bir dört dakika kadar diyaframatik soluma yaptım. Bunu yapmak için elinizi alttaki kaburgalarınızın üstüne koyup diyaframınızı yavaş yavaş genişleterek ciğerlerinizi açabildiğinizce açmış oluyorsunuz; ortalama hızla sekize kadar sayarak nefesinizi tutuyor, sonra ağzınızdan yavaşça, ıslık gibi hafif bir sesle dışarı veriyorsunuz. Bu işlemi uzatmak yanlıştır, çünkü bayılmaya yol açabilir. Diyaframatik solumayı bana, bunun hayatını değiştirdiğini söyleyen bir Japon öğretmişti; benim hayatımı da değiştirdiğini söyleyemem, ama zararsız bir şey olarak tavsiye edebilirim; hatta benim gibi kolay etkilenen birisi için yararlı bile olabilir.

Giyindim, başımı usulca kapıdan uzatarak Finn'e bakındım. Dave'le karşılaşmak için sabırsızlandığımı söyleyemem; Mars konusunda ağır laflar etmesinden korkuyordum. Benim kalktığımı duymuş olan Finn tetikte beklediği için hemen yanıma geldi. Kendisinden çıkıp Mars için biraz at eti almasını rica ettim, ama meğer

o bunu zaten yapmış. Finn köpek sevmese de ince düşünceli adamdır. Bana bir deste mektup uzattı. Bunların içinde yalnızca bir tanesi bizim öykümüzü ilgilendirir, o da altı yüz otuz üç poundluk bir çek içeren mektuptu. Çeke bir an hayretler içinde bakarak acaba böyle tuhaf bir yanlışlığı kim yapmış olabilir, diye düşündüm. Sonra zarftan daktiloyla yazılmış bir kâğıt çıkardım; kâğıdın üstüne şu adlar sıralanmıştı; Little Grange, Alex Oğlu Peter, Hal Adair, Dagenham, Saint Cross, Queen's Rook. Tarihten kalma adlar gibiydi bunlar. Listenin altına Sammy, "*Koyarsın, alırsın*" diye yazmıştı. "*Bir dahaki sefere Lyrebird'e oynamanı salık veririm.*" Yüzüm kızardı. Finn benim kızardığımı görünce dışarı çıktı. Anna'dan mektup aldığımı sanmıştı belki de. Ama Anna'dan mektup yoktu.

Sammy'nin bu şerefli davranışı içime, Mars sorununu çözüme bağlamak için bir sabırsızlık vermişti. Hemen salona girdim; burada Dave yazı makinesinin başında oturuyor, Finn de kapı pervazına dayanmış duruyordu. Dave *Mind* dergisi için, kopyaların uyumsuzluğu üstüne bir yazı hazırlamaktaydı. Bu yazının üstünde çoktandır çalışıyor, bunu aynanın önünde, bir kendi yansımasına bakıp bir ellerini inceleyerek yazıyordu. Birçok kereler çözümünü bana açıklamaya çalışmıştı ya, ben daha sorunun ne olduğunu kavrayabilmiş değildim. Şimdi ben içeri girince Dave yazı makinesini tıkırdatmayı bırakarak kaşlarının altından bana baktı. Finn dikkat çekmemeye çalışarak oturdu, mahkeme salonunun arkasında yerini alan biri gibi. Halının üstünde yatmakta olan Mars beni coşkun bir sevinçle karşıladı. Bu tören bittiği zaman ben her şeyi çabucak anlattım.

"Belki de kötü bir fikirdi," dedim. "Ama sorun şimdi ne yapmak gerektiğidir. Bir mektup yazacağım, Finn'le senin bana yardım etmenizi istiyorum."

Dave bacaklarını uzattı. Herhangi bir şeyin aceleye getirilmesine izin vermeyeceğini görebiliyordum. "Amma amatörsün, Jake!" dedi.

Bu biraz insafsızlıkmış gibi geldi bana. "Pratik olalım" dedim. "Herhalde ilk iş Mars'ın kimin ellerinde olduğunu ve neden kaçırıldığını Starfield'e bildirmek olmalı. Kimliğimizi saklamak an-

lamsız bence. Zaten biz koşullarımızı bildirir bildirmez Sammy bunu tahmin edecektir."

"Buna cevap olarak iki görüşüm var" dedi Dave. "Primo; şu, 'biz' sözcüğünün kullanılması hoşuma gitmemektedir. Ben bu köpeğin hırsızlarından biri değilim. Secundo; doğal olarak Finn'le ben hırsızın kimliğini Starfield'e telefonla zaten bildirmiş bulunmaktayızdır."

Ben, hayretler içinde, "Ama neden?" diye sordum.

Dave, "Çünkü" diye yanıtladı. "İkinci sınıf şantajcılar bile çok iyi bilmelidirler ki, Starfield'in polisi ayaklandırmasını engellememiz lazımdır, eğer mümkünse. Senin hâlâ ortalarda dolaşıyor olman kanıttır ki bizim verdiğimiz bilgi onu polise gitmekten alıkoymuştur. Resminin tüm gazetelere geçmesi için çabalar harcadığın da dikkatimden kaçmamıştır."

Oturdum. Çılgın serüvenlerimle onun rahatını bozduğum için üzüntü duymaya başlamıştım, ama şimdi benim köşeye sıkışmamdan nasıl zevk aldığını görünce üzüntüm geçti.

"Beni düşündüğün için teşekkürler" dedim soğukça. "Ama bir noktayı atlamışsın; gerçeği böyle vaktinden önce açıkladığına göre artık benim Sammy'yi arayıp da çeviri metnimi Mars'la değiş tokuş etmeyi önermenin bir anlamı kalmıyor. Bu zamana kadar Sammy yazının yüz fotokopisini çıkarmıştır."

Dave, "Çok safsın" dedi. "Sanıyor musun ki o bunu zaten yapmamıştır? Starfield gibiler için bin daktilo kız gece gündüz binlerce sayfa yazı yazar, önemli bir belgenin kopyasız durmasına bir an bile izin vermeyecektir o."

"Konuşmasından anladığıma göre bu metnin kopyası olmadığından eminim" dedim. "Hiç değilse bugün öğleden sonra yoktu."

"Bilemezsin" dedi Dave. "Zaten kesin olan bir şey varsa o da şuydu ki polis seni gözleri kapalı bile bulabilecekti. Ne zaman öğreneceksin taksilerle seyahat etmemesini?"

Enselenmemin bu denli kolay olacağını sanmıyordum, ama üstünde durmadım. "Peki, öyleyse" dedim. "Senin iyi niyetli girişimin yüzünden önerimizi değiştirmemiz gerekecek. Şimdi önerdiğiniz şey metne karşılık Mars'ı vermek değil de metnin kullanımı için bana uygun bir ücret ödeneceğini sağlama bağlayan bir belgeye karşılık vermek."

"Zırvalıyorsun" dedi Dave. "Konuyu enine ve boyuna iyice düşünmemiş olduğun belli." Yazı makinesini yana iterek masanın üstünde bir yer açtı.

"Önce durumu analiz etmeliyiz" dedi. "İki başlık altında alalım ele: Bir, senin kudretlerin nelerdir ve iki, bunları nasıl kullanacaksın? Birincisini iyice düşünmeden ikincisini düşünmek yararsızdır, değil mi? Mantıklı olmalısın, Jake. Tamam mı?"

"Tamam" dedim. Sokrates'in kurbanları da böyle hissediyordu herhalde diye düşündüm. Adamın biraz acele etmesini sağlamak olanaksızdı.

"Birinci başlık altında iki soru seçmekteyim: A, bu Starfield denilen adamın bu köpeğe olan ihtiyacı ne derecede ivedidir? B, bu Starfield denilen adam senin çeviri konusunda yasal açıdan ne derecede suçludur? Şimdi sen bize A konusunda bildiklerini söyler misin?" Dave bu konuda benim özel bir şeyler bildiğimi varsayıyormuş gibi numara yaparak yüzüme baktı.

"Hiçbir fikrim yok" dedim.

Dave bu kez şaşkınlık numarası yaparak, "Fikrin yok ha!" diye ünledi. "Yani, ne biliyorsun, belki Starfield'in köpeğe haftalarca ihtiyacı olmayacak, belki de aylarca, öyle mi? Ya da köpeği kullanacak mı, kullanmayacak mı, bunu bile kesin olarak bilmiyor mu daha?"

Finn, "Bir Gallup kamuoyu araştırmasında okudumdu, seyirci hayvanlı filmlerden bıkmış" dedi.

Dave, "Her neyse," diye sözlerini sürdürdü. "Starfield acele edecek mi, kesin olarak bilmiyoruz. Bu arada bırakabilir ki köpek sende kalsın. Düşün, bu sayede ne çok para kalacak cebinde! Finn, köpeğin günde ne kadar et yemesi gerekiyor, demiştin?"

"Günde üç kilo" dedi Finn.

Dave, "Haftada yirmi bir kilo et" dedi. "Ekstraları saymazsan."

Hepimiz döndük ve yerdeki dev cüsseli etobura baktık. O, derin uykulardaydı.

Finn, "Bugün bir kilo yedi" dedi.

Ben, "Ama Starfield hiç değilse hayvanın sağlık durumunu merak edecektir" dedim. "Onu sağlam olarak geri almak isteyecektir."

Dave bana acıyarak baktı. "Ne yapacaksın onu korkutmak için?" diye sordu. "Hayvanın kuyruğunu mu keseceksin? Sen, karakterleri yüzlerinde yazılı duran kimselerden olmasan bile Sevgili Sadie'n biliyor ki sen değil kocaman bir köpeği bir solucanı bile incitemezsin."

İşte bu doğruydu. Şimdi bana da ilk "*chantage*"* girişimim az buçuk sarpa sarıyor gibi gelmeye başlamıştı.

Dave, "Köpeği geri almak istemeleri elbette mümkündür, ama kesin değil" dedi. "A başlığı bu kadar. Şimdi belki B konusunda bir bilgi verebilirsin. Breteuil'ün kitaplarını çevirme hakkı sende miydi?"

"Yok canım, ne münasebet" diye yanıtladım. "Yayıncıyla her kitap için ayrı anlaşma yaparım."

"Yaa!" dedi Dave. "Demek ki burada çıkarlarına zarar gelecek birisi varsa o da yayıncıdır, sen değil. Gene de biz bu gelecek zararı ele alalım. Nedir bu zarar?"

Parmaklarımı saçımın arasından geçirdim. Şimdi ne söylesem saflık gibi kaçacaktı. "Dinle Dave" dedim. "Olay şu ki bu insanlar benim çevirimi çalmışlar, Bay Pringsheim'a gösterip filme çekmesini sağlamaya çalışıyorlar."

"Aynen" dedi Dave. "Ama şu dakikaya kadar çevirini başka yönden *kullanmış* değiller. Basılmış olsaydı gidip kitapçıdan alabilirlerdi."

"Basılmış değil ama" dedim. "Benim çeviri metnini arakladılar."

Dave, "Bu suç ayrı bir konudur" dedi. "Görünüşe bakılırsa şu dakikaya kadar hiçbir telif hakları yolsuzluğu yapılmamış. Bu Amerikalı, kendisinin Fransızcası yoktur, senin çevirine bir göz atıyor, hepsi bu. Film çevirmeye karar verirlerse eğer, film hakları kimdeyse onunla görüşme yapacaklardır ki bunun yazarın kendisi olduğunu varsayabiliyoruz."

Ben, "Ne olursa olsun, bir hırsızlık yapıldı ya" dedim umarsızca.

Dave, "Bu pek o kadar açık seçik değil" dedi. "Ahlaksal yönden evet, ama bunu kanıtlayabilir miyiz? Arkadaşın Madge bu şeyi

* (Fr.) chantage: Şantaj (y.h.n.)

Starfield'e veriyor. Starfield, senin karşı çıkacağını bilemezdim, diyecektir. Tanık kürsüsüne çıkan arkadaşın Madge de aynı şeyi söyleyecektir, üstelik seni ne kadar yakından tanıdığının ayrıntılarını da verecektir, çünkü savunma avukatı bu lafları onun ağzından çekip almayı bilecektir."

Bunu gözümde canlandırıyordum. "Peki" dedim. "Evet, evet, evet, anladık."

"Toparlayayım mı?" diye Dave sordu.

"Hiç durma!" dedim acı acı.

Dave, "Köpeğe ihtiyaçları olacağını pek sanmıyorum" dedi. "En azından şu birkaç gün içersinde. Bu birkaç günlerden sonra, bu Amerikalı kitabı gördükten sonra, sana çevirini nezaketle geri verecekler ve de köpeklerini isteyeceklerdir. Vermezsen polise gideceklerdir. Sen onları nasıl bir şeyle suçlayabilirsin? Bu Amerikalı, kimin çevirisini okuduğunu bilmeyecek, umursamayacaktır. Bu meselede direnirsen bir labirentte kayboluyorsun demektir. Açık görünen tek şey var, o da senin köpeği çaldığın."

Ben, "Ama" dedim. "Yaptıklarının sorgulanmasından çekinmiyorlarsa neden hemen polise gitmediler? Böyle düşünmekte haklı olduğunu kabul etsek bile gitmiş olsalar haberimiz olurdu şimdiye kadar."

Dave dudak bükerek, "Bunun anlamını çıkaramıyor musun sen?" diye sordu. "Sana insaf gösteriyorlar. Starfield polisi üstüne salmak ister belki, ama arkadaşın Sadie şöyle bir gülüp senin çok şeker çocuk olduğunu söyleyecektir, sen de böylece yakanı sıyıracaksın."

Bu tahmin benim büsbütün tepemi attırdı, çünkü pekâlâ doğru olabileceğini hemen görmüştüm. "Çok aptal olduğumu göstermeyi becerdin" dedim. "Bu kadarla bırakalım. Ben çıkıp biraz yürüyeceğim."

"Yo hayır, Jake" dedi Dave. "İkinci başlığı ele almadık daha."

"Elimde pazarlık kozu bulunmadığına göre bunu nasıl kullanacağım konusunun önemi kalmadığını düşünmüştüm."

Dave, "Elinde pazarlık kozu bulunmadığı kesin değil" dedi. "Benim böyle düşünmeme karşın. Ne olsa köpek senin elinde. Ne yapmak niyetindesin onunla? Starfield'e geri göndermek mi?"

"Asla!" diye bağırdım. "Başka bir seçenek olduğu sürece, asla!"

"Tamam öyleyse, şimdi iki numarayı tartışalım." Karşımda rahat ve dalgın oturuyordu, bir seminer veriyormuşçasına. Yalnız gözlerinde çok keskin bir keyif pırıltısı vardı.

"Pazarlık etmeyi hâlâ deneyebilirsin" dedi. Şimdi durumu en kötü açıdan görmeyi bırakmış, en iyi yönden ele almaya girişmişti. "Köpeğe hemen ihtiyaçları olması mümkündür ya da bakımı konusunda kaygıdadırlar ve sana bir öneri yapabilirler, onu bir an önce geri alabilmek için. Çeviriyi çalmak konusunda işkilleri varsa eğer, sana öneri yapmak onlar için en sağlam yoldur belki. İşkilli olup olmamaları da bilinmeyen bir faktöre bağlıdır ki bu da arkadaşın Madge'in tutumu ve neler düşündüğüdür."

Bu aşamada ben Dave'den daha karamsardım sanıyorum. "Hiç umut yok!" dedim. "Benim tek istediğim çevirimi kullanmalarını engellemekti. Bunun olanağı olmadığına göre artık mahkemede neler diyeceğimi düşünmeye başlasam iyi olur!"

"Saçma!" dedi Dave. "Pazarlık yapmaya çalış, görünüşü kurtarmak için bile olsa. Bu konuda Starfield'in sportmenlik ruhuna seslenebilirsin."

Bunu duyunca irkildim. Starfield'in sportmen ruhuna bundan öte minnet borcu duymak istemiyordum. "Sadie ile pazarlık yapmayı yeğ tutarım" dedim.

"Peki öyleyse, yaz ona. Mektubu birlikte kaleme alıyoruz. Ancak ilk önce karar vermeliyiz, hangi *persona*'nla yazacaksın bu mektubu? Haksızlığa uğramış taraf olarak mı, yoksa basit bir şantajcı olarak mı? Sonra, karşımızda kim var, bunu da sakın unutma. Benim düşünceme göre bu insanlar bir gün köpeklerini geri almak istiyorlarsa eğer, ne pazarlıkla ne de polisle uğraşmayacaklardır; hayvanın nerede olduğunu öğrenecekler, almak için bir otomobille irikıyım dört adam göndereceklerdir."

Bu sırada sokak kapısına güm güm vurulmasıyla konuşmamız yarım kaldı.

"Polis!" dedi Finn. Kapıdakilerin Sammy'nin irikıyım adamları olması benim aklıma daha yakın geliyordu. Bakıştık, Mars, tüyleri dikelerek homurdandı. Kapıya gene vuruldu.

Finn, "Evde yokmuşuz gibi yapalım" dedi. Mars birkaç kez kulakları sağır edici bir sesle havladı.

"Bu bizi ele vermiştir!" dedi Dave.

Ben, "Gidip kapının camından bakalım" dedim. "Kaç kişi olduklarını görelim."

Mars uğruna savaşmaya hazırdım, gelenler polis değilse tabii! Usulca hole çıktık. Sokak kapısının renkli camı dışarıdaki imgeyi çentik çentik gösteriyordu. Tek bir kişi var gibiydi.

Finn, "Ötekiler merdivende bekliyor" dedi.

Ben, "Of, yeter be!" dedim ve kapıyı açtım.

Karşımdaki genç postacı, "Donaghue'ya iki tel!" dedi.

Telgrafları aldım, çocuk merdivenden inip gitti. Dave'le Finn gülüyorlardı ya, ben ilk telgrafı korkudan titreyerek açtım. O anda her şey ürküntü veriyordu içime. Telgrafı baştan sona birkaç kez okudum. Sonra gene salona döndüm. Telgrafta şöyle deniyordu: *Derhal uç Paris Hotel de Cleves önemli görüşme masraflar bizden otuz pound peşin yolda Madge.*

Finn'le Dave peşimden gelerek, "Neymiş?" diye sordular. Telgrafı okusunlar diye onlara uzattım. Öbür telgraf otuz poundun havalesiydi. Hepimiz oturduk.

Dave, "Bu niçin ola ki?" diye sordu.

"En ufak bir fikrim yok" diye yanıtladım. Madge şimdi ne işlere kalkışmış olabilirdi, Tanrı aşkına? Her şey tuhaf biçimde gerçekdışı bir havadaydı. Otuz pound dışında. Bu, gerçekti; ertesi sabah, her şeyin bir rüya olmadığını açıklayan kanıtlar gibi. Madge'in Paris'te ne işi vardı? Kanım daha şimdiden bir merak ateşiyle tutuşmaya başlamıştı. Bir an içinde zihnimden bir sürü olasılık geçirmiş, ama bir tanesini bile akla yakın bulmamıştım.

Arkadaşlarıma, "Gideceğim, elbet" dedim dalgın dalgın. Madge'in teli her yönden yüzümü güldüren bir gelişmeydi. Şantaj tasarısından usanç getirdiğim için değil, ama bu tasarı beni düş kırıklığına uğratmıştı ve son aşamaları sinir bozucu ve tekdüze olacağa benziyordu. En iyisi tasarıdan temelli vazgeçmek olacaktı belki de. Ne zaman olursa olsun, beni Paris'e gitmem için çok az bir özendirme yeterlidir, hele şimdi Anna da oradayken. Daha doğrusu, Anna'nın orada olması söz konusuyken. Ama yok, Anna *mut-*

laka oradaydı, içime öyle doğuyordu, gözümün önünde beliren Paris hayali onunla öylesine dopdoluydu ki! Daha şimdiden Champs -Elysées'de Anna'yla birlikte yürüyordum ve sonsuz bir Paris baharının ılık nefesi, yaklaşan mutlulukların müjdesini, uçuşan çiçek yaprakları gibi yüzümüze sürüyordu.

"Yani bizi kucağımızda bebeyle bırakıp gidiyorsun ha?" Dave öfkesinden ne dediğini bilmiyordu. "Hırsızlık ve şantaj yapıyorsun, durumlar karıştığı zaman da Paris'e gidip çalıntı malını burada bırakıyorsun, polisler gelip bulsunlar diye, öyle mi?"

Finn, "Bütün masraflar onlardan" dedi.

"Dinleyin, çok kalmayacağım, gerekirse yarım güncük. Madge ne istiyormuş göreyim. Burada işler karışırsa tel çekersiniz, birkaç saatte döner gelirim."

Dave biraz yatıştı. "Beklesen olmaz mı?" diye sordu.

"Telgraf öyle telaşlı ki! Ucunda para da olabilir." Bütün masrafların ödenmesi aklıma kuvvetle böyle bir olasılık getiriyordu.

Bunu duyunca Dave daha da derin bir düşünceye daldı. Biraz daha tartıştık, sonra Dave, "Peki, hiç değilse kefalet paranı çıkar, bari" dedi. "Ama ilk önce nasıl mektup yazacağımıza karar veriyoruz, ikincisi, sen bize yeterli para bırakıyorsun, hayvanı doyurmak için, hem de işler karışırsa diye."

"Para sorunumuz yok" dedim, Sammy'nin çekinin verdiği güven duygusunu bağrıma basarak.

Derken korkunç bir düşünce beni omzumdan kurşunlanmışım gibi zangırdattı. Hiç kuşkusuz, Sammy köpeği kimin kaçırdığını öğrenir öğrenmez çekin ödenmesini durdurmuş olmalıydı. Yerimden fırladım.

"Gene ne var?" diye Dave sordu. "Sinirime dokunuyorsun."

Sammy'nin sportmenlik ruhu nereye kadar uzanırdı? Buraya kadar değil herhalde. Yoksa bu, onun ne kadar kızdığına mı bakardı? Gözümün önünde Sammy'nin evindeki salonun son gördüğümdeki hali belirdi ve dudaklarımdan bir inilti koptu. Tek umut onun o çeki tümden unutup gitmiş olmasıydı.

Dave'e, "Sen telefonda Sammy'le şahsen mi konuştun?" diye sordum.

"Evet. Bir kulübeden, elbette."

"Çok kızdı mı?"

"Cinayet işleyecek kadar" dedi Dave.

"Özel bir şey söyledi mi?"

"Şimdi sordun da, evet, söyledi, dedi ki, Donaghue'ya söyle, kız onun olsun, para bende kalıyor dedi."

Ağlayabilirdim. Dave'le Finn'e her şeyi anlatmak zorunda kaldım, elbette. Gidip çeki getirdim, hep birlikte gözden geçirdik. Sevilen birinin naaşına bakmak gibiydi bu. Finn ömründe böyle kabarık rakamlı çek görmediğini söylüyordu. Dave bile etkilenmişti.

"Şimdi artık Parise gitmem şart!" dedim. Dünyanın bana bunca para borcu olduğuna göre derhal radikal bir adım atmak gerekiyordu.

Bu arada Finn Sammy'nin çıkardığı hesabı incelemekteydi. "Elimizde hâlâ Lyrebird var" dedi. "Starfield bunu geri alamaz a!"

Dave, "Şu var ki bu at henüz kazanmış değil!" dedi.

"Siz ikiniz gazetelere bakın" dedim. "Benim bankada altmış pound kadar bir param var. Sen ne kadar oynayabilirsin, Finn?"

"On pound"

"Sen, Dave?"

"Saçmalama" dedi Dave.

Sonunda üçümüz birleşip atın üstüne elli pound oynamaya karar verdik. Altı yüz otuz üç pound on şilini kaçırdığımız için üçümüz de hâlâ biraz oynatmış durumdaydık.

Bundan sonra mektup konusunu tartıştık. Ben, Sadie'yle iş yapmamız önerisinde direniyordum. Dave'in demin yürüttüğü tahmine hâlâ kırgındım ve Sadie'nin benden hoşlanmasıyla ilgili sözlerini anımsamak bana sıkıntı veriyordu. Zamanım olaydı, bu sözlerin kararımı etkileyip etkilemediğini tartardım, ama oturup amaç irdeleyecek sıra değildi. İnsanın herhangi bir şeyi yapmak için iyi nedenleri varsa, kötü nedenleri de var diye o şeyi yapmaktan geri kalmamalıdır. Burada ahlaksal çekincelere yer olmadığı kararına vardım. Sadie Sammy'den daha zekiydi ve bu serüvenin söz konusu olduğu yerde patron Sadie'ydi. Sonra perdeleri duvardan sökülen ve salonu altüst edilen o değildi. Sadie'nin hâlâ bende gözü olabileceği hiçbir anlam taşımıyordu. Gene de durumdan hoşlanmıyor ve bir an önce çıkıp gitmek için sabırsızlanıyordum.

Sonunda benim attığım bir imzanın üstüne Dave'in basit bir mektup yazmasına karar verdik. Mektupta, çeviri konusundaki statümün resmen tanınmasına ve yeterli bir bedel ödenmesine karşılık Mars'ı geri vermem önerilecekti. Bir süre isteyeceğimiz bedelin miktarı konusunda tartıştık. "Senin istediğin nedir?" diyordu Dave. "Eski halin iadesi mi, zarar ziyan tazminatı mı yoksa intikam mı?" Finn açık seçik şantaj yapmamızı öneriyordu. Mars'ı elimizde tuttuğumuza göre sağlığının bozulmakta olduğuna ilişkin üstü kapalı imalarda da bulunarak beş yüz pound istemeliydik. Dave, çevirimin kullanılmasının ücreti neyse yalnızca onu istememiz gerektiği görüşündeydi. Bunun ne olduğu konusunda hiçbir fikri bulunmadığını, zaten ortada bir ücret varsa bunun benim değil, yayıncının hakkı olduğunu, gene de gururumu kurtarmak için elli pound talep edebileceğimi söylüyordu. Bense normal ücrete ek olarak yazımın çalınmış olmasına karşılık bir tazminat da almam gerektiğini ileri sürerek iki yüz pound gibi alçakgönüllü bir rakam öneriyordum.

Sonunda yüz pound rakamında karar kıldık. Bence bu pısırıklıktı, ama şimdi Paris'e gitme fikrini kafaya öyle bir takmıştım ki ne deseler razı olacaktım. Bir sürü kâğıdın altına imzamı attım. Dave kararlaştırdığımız gibi bir müsvedde çıkardıktan sonra bu kâğıtlardan birine mektubu daktiloyla temize çekecekti. Gerçekçilik katmak için benim birtakım muhabbet sözcükleri, kişisel deyimler falan eklememi istiyordu, ama ben mektubun tamamen tarafsız bir iş belgesi olmasında direndim.

Dave'e, gönülsüzce, boş bir çek verdim. Sonra gece vapuruna yetişmek için Victoria Rıhtımı'nın yolunu tuttum; paradan tasarruf etmek istiyordum, zaten uçağa binmekten de korkarım.

XIV

Deniz yolculuklarının düşünmeyi körüklediğini keşfettim. Gerçi arabalı vapura binmek bilinen anlamda deniz yolculuğu sayılmaz. Deniz yolculuğunun gerekli öğelerinden biri geminin kokusudur. Oysa gece vapurunun özelliklerinden biri yolcunun, gemilere özgü "kineestetik" duyularıyla birlikte trenlere özgü kokusal duyularının da uyarılmasıdır. İşte şimdi ben de böyle bir *dérèglement de tous les sens** içinde uzanmış, Hugo'yu düşünmekteydim.

Hugo'yla aramda geçen görüşmenin başarılı olduğu söylenemezdi; beri yandan tam bir fiyasko olmuş da değildi. Hugo'ya bilmesi gereken bir şey söylemiştim, aramızda düşmanca olmayan sözler geçmişti. Hatta birlikte bir serüven bile yaşamıştık ve ben bu serüvenden hiç değilse yüzümün akıyla çıkmıştım. Bir bakıma

* (Fr.) dérèglement de tous les sens: Bütün duyuların düzeninin bozulması (y.h.n.)

aramızdaki buzların kırılmış olduğu söylenebilirdi. Ama buzları kırmak demek ille de aradaki soğukluğu gidermek anlamına gelmeyebilirdi. Hugo'yu gördüğümden bu yana zamanım epey dolu geçtiği için ilk izlenimlerim konusunda şöyle derinlemesine düşünecek fırsat bulamamıştım. Şimdi bu izlenimlerin hepsini bir araya topladım ve teker teker evirip çevirmeye başladım. Hugo'yu ilk görüşüm hâlâ capcanlı gözlerimin önündeydi, orada, basamakların tepesinde, bütün Rus mülklerinin çarı gibi duruşu. Şimdi, dalgalanan yastığıma baş koymuş yattığım yerde Hugo bana bir gizem ve kudret imgesiymiş gibi geliyordu. Aramızdaki ilişkinin bitmemiş olduğunu söyleyen his her zamankinden daha güçlüydü. Kaderlerimizin ipliği hangi amaçla birbirine dolanmıştı, bilmiyordum, ama bu dolaşıklık bir gün mutlaka çözülecekti. Bunu öyle bir kuvvetle hissediyordum ki Paris'e gitmek ve bir gün için bile olsa onu yeniden görme fırsatından vazgeçmek zorunda olduğum için âdeta pişmanlık duymaya başlamıştım.

Görüşmemizin açıklığa kavuşturmamış olduğu nokta –ki bu yönden görüşmenin başarısız geçtiği söylenebilirdi– Hugo'nun şu sırada bana karşı duyduğu hislerdi. Gerçi, evet, gözle görülür bir düşmanlık belirtmiş değildi. Hatta davranışının biraz kayıtsızca olduğu söylenebilirdi. Bu iyiye mi yoksa kötüye mi alametti? Hugo'nun akşamki ifadesini, sesinin tonuna, el kol hareketlerine kadar, ayrıntılarıyla zihnimde canlandırdım ve daha eski anılarla kıyasladım, ama bir sonuca varamadım. Hugo'nun benden ne denli yaka silktiği bundan sonra anlaşılacaktı. Sonra *Susturucu*'yu düşündüm ve "Keşke Sadie'yle Sammy komplolarını görüşmek için Sadie'nin mutfağından başka bir yer seçmiş olsaydılar" demekten kendimi alamadım. Olup bitenleri düşünüyordum da, kitabı almış, ama bütün o duyduklarımı öğrenmemiş olmayı ve böylece başımı gelmiş gelecek bir sürü dertten korumayı yeğlerdim, çünkü Hugo'ya yaptığım uyarının, bir iyi niyet jesti olmaktan öte bir anlam taşıdığına ciddi olarak inanamıyordum. Kitaba gelince, bu kitap benim için artık yalnızca Hugo ile aramda bir *casus belli** değildi, bir fikirler kümesiydi ve şimdi ben, "Bu küme, benim evrenimin geri

* (Lat.) casus belli: Tartışma ya da kavga nedeni (y.h.n.)

kalan yanlarıyla bağlantılı değildir" diye kendi kendimi aldatacak kadar vefasızlık gösteremezdim. Söylediklerimi tekrar bir düşünmem gerekiyordu. İyi de, nerede bulabilirdim bu kitabı? İlk yayımlandığı zaman Jeanne Pierre'e gönderdiğim –ve onun hiç açmadığından emin olduğum– kopyayı almak aklımdan geçti. Jeanne Pierre'in düşüncesi beni Paris'i düşünmeye sürükledi; güzel, zalim, şefkatli, tedirgin edici, büyüleyici kent. Bunları düşünürken uyudum ve rüyamda Anna'yı gördüm.

Paris'e vasıl olmak her zaman acı verir bana, çok kısa bir süre uzakta kalmış olsam bile. Her seferinde beklentilerle yaklaştığım ve düş kırıklığıyla uzaklaştığım bir kenttir. Bir soru vardır ki ancak ben sorabilirim ve ancak Paris yanıtlayabilir, gelgelelim bu soruyu henüz kafamda belirleyememişimdir. Bu kentte kimi şeyler öğrenmiş olduğum kesin; örnekse, mutluluğumun üzgün bir yüz taşıdığını öğrendim; öyle üzgündür ki bu yüz, yıllar yılı ben onu mutsuzluğum sanarak kapıdan çevirmişimdir. Gene de Paris benim için hâlâ çözümlenmemiş bir armonidir. Bir kişilik kondurabildiğim tek kent. Londra'yı, bunu yapamayacak kadar yakından tanıyor, başka kentleriyse yeterince sevmiyorum. Paris'le kavuşmalarımsa bir sevgiliye kavuşmaya benzer, en sonunda ve dilsizcesine, konuşmakta zorluk çekerek. *Alors, Paris, qu'est- ce que tu dis, toi? Paris, dis-moi ce que j'aime.** Gelgelelim yanıt duyulmaz, yalnızca ufalanan duvarlardan yansıyan hüzünlü bir yankı, *Paris.*

Paris'e vardığımda Madge'i görmek için telaşlanıyor değildim. Eğilimim her zamanki büyünün beni etkisi altına almasına fırsat tanımaktı; hayatta, kutsal olduklarını ilan ederek gelen o kadar az zaman parçası vardır ki! Madge'le yaptığım görüşmenin beni düşünmeye zorlayacağı düşünceleri –ne olurlarsa olsunlar– o zaman düşünebilirdim. Şimdi Seine Nehri'ne doğru yürürken görünüşle gerçeklik arasındaki çizgi nereye çekilirse çekilsin, benim için gerçek olanın şu anda duyumsadığım şeyler olduğundan emindim. Madge'le görüşmek düşüncesi mum ışığı gibi sönükleşmişti. Paris'in kaldırım kenarlarında, eski çuval parçalarının yol gösterdiği gizemli ırmakların döne döne aktığı o sabah saatiydi. Bulutsuz

* (Fr.) Peki o zaman, Paris, ne diyorsun sen? Paris, neyi sevdiğini söyle bana. (y.h.n.)

gün ışığı *quais*'lerin* gri yüzlerine renk getiriyor ve onlara pudra şekeri gibi yumuşacık, derin bir görünüm veriyordu. En sevdalı belleklerin bile yitirebileceği ayrıntılar vardır. Panjurların yumuşattığı, o yüksek alınlı evler. Uzun süre parmaklığa yaslanarak Pont Neuf'ün aynasına baktım, yuvarlak kemerlerinin suda kusursuz bir O çizen yansısına. Seine bu saatte, gelgitli Thames'in asla ulaşamadığı bir sakinlikle öyle cam gibi kıpırtısızdır ki, gerçeği ile yansımayı ayırt edemezsiniz. Parmaklığa dayanıp durdum ve Anna'yı düşündüm; yıllardır tanıdığım bu kenti ona ilk gösterdiğim zaman o, Paris'in benim için yepyeni bir ayrıntılar zenginliğiyle yeniden yaşamasını sağlamıştı.

Sonunda acıkıp kahvaltıyı düşünmeye başladım. Adımlarımı Madge'in oteline doğru yönelttim ve Opéra'dan pek de uzakta olmayan bir kafe'ye oturdum. Burada bu civcivli kentin daha beylik ayrıntılarını görmeye başladım, bir süre sonra da hemen yanımızdaki kaldırımda dikkatimi çeken bir hareket oldu. Ceketsiz beş on adam, bir şeyler bekliyormuşçasına kaldırımda birikmişlerdi. Üstünkörü bir ilgiyle onlara baktım ve sonra onların kafenin yanındaki kitapçı dükkânından çıkıp geldiklerini anladım. Bir süre, neyi beklediklerini merak ettim. Yolun sonuna doğru bakıyorlar, dükkâna giriyorlar, sonra gene çıkıp gözleri yolda, bekleşiyorlardı. Sonunda ben de dönüp dükkâna baktım ve orada, bu durumu açıklayan bir şey gördüm. Vitrin bomboştu, ancak, üstüne boydan boya dev harflerle, PRIX GONCOURT diye yazılmıştı. Her yıl bu büyük edebiyat ödülleri dağıtıldığı zaman, aday kitapların yayıncıları, kazanan kitabın büyük bir baskısını hemen piyasaya sürmek için hazır beklerler. On binlerce basılan kitap, henüz haberin heyecanı kaybolmadan okurlar bu altın madalyalı edebiyat yapıtına doyabilsinler diye, apar topar kitapçı dükkânlarına yollanır. Edebiyatı ciddiye almak savında olan dükkânlar da bu olaya hazırlık olarak en güzel vitrinlerini boşaltır ve özel gazete baskısı hızıyla gelen şampiyonu buyur etmek için bekleyişe geçerler.

Orada oturmuş bir yandan kahvemi içerken bir yandan da Fransız ve İngiliz edebiyat *moeurs*'larının** arasındaki farkı düşünüyor-

* (Fr.) quais: Rıhtım (y.h.n.)
** (Fr.) moeurs: Tarz, gelenek (y.h.n.)

dum ki birden bir fren çığlığı duyuldu ve kaldırımın önünde hızla bir kamyon durdu. Ceketsiz adamlar hemen bunun üstüne üşüştüler; bir anda bir zincir oluşturmuşlar, paket paket kitapları elden ele fırlatmaya başlamışlardı. Dükkânın içinde de başka adamların boş vitrine kitap sergilemek için karton kutular yerleştirdiklerini görebiliyordum. Bir an sonra bu vitrini, ödül kazananın zaferle yinelenen adı uçtan uçta, tıklım tıkış dolduracaktı. Bütün bu olup bitenlerde bir polis baskınının telaşlı ve dakik düzeni vardı. Kamyonun boşaltılışını bıyık altından gülerek izledim; ardımda vitrin şimdi kitaplarla ağarmaktaydı. Buna bakmak için döndüm ve orada, gülümseyişimi birden donduran bir şey gördüm.

Vitrinde boydan boya, bir haykırışın duygusal vurgusuyla, Jean Pierre Breteuil adı okunuyordu, altında da koşut bir yinelemeyle; *NOUS LES VAINQUEURS* NOUS LES VAINQUEURS NOUS LES VAINQUEURS. Yerimden uğradım. Prix Goncourt diyen yazıya yeniden baktım. Bunun şüphe götürür yanı yoktu. Hesabımı ödeyip kalktım, gidip vitrinin önünde durdum; bildiri gözümün önünde on, yüz, beş yüz kez yinelenip duruyordu. *Jean Pierre Breteuil* NOUS LES VAINQUEURS. Kitap dağı gözlerimin önünde yavaş yavaş yükselmekteydi; tek bir aykırı ses yoktu. Dağ, doruğa ulaştı. En son kitap en tepeye kondu, sonra dükkândakiler, nasıl duruyor diye bakmak için dışarı geldiler. Yazarın ve kitabın adı gözlerimin önünde dalgalanarak oradan ayrıldım.

Ancak o zaman, başlıca duygumun sıkıntılı bir üzgünlük olduğunu ayrımsayarak sarsıldım. Hem de öylesine derinlere giden bir duygu ki başlangıçta anlamını kavrayamadım. Rasgele yürümeye başlayarak konuyu toparlamaya çalıştım. Jean Pierre'i bir Goncourt sahibi olarak bulmak beni çok şaşırtmıştı elbet. Goncourt yarışmasının jürisi, şahane isimlerden oluşan o yıldızlar kümesi, belki zaman zaman şaşırabilir, ama asla çiğ ve akıldışı bir yanlışlık yapmazdı. Jean Pierre'e zafer tacı giydirmelerinin bir zırdelilik anını simgelediği gibi bir varsayımı kafamdan silebilirdim. Kitabı okumamıştım. Öbür seçenek açık duruyor ve düşündükçe gözüme tek seçenek gibi görünüyordu; yani Jean Pierre sonunda iyi bir roman yazmıştı.

Kaldırımın orta yerine çakılıp durdum. Bu sonuç benim için

neden böylesine katlanılmazdı? Jean Pierre'in sonunda yırtmış olması beni neden böyle etkiliyordu? Bir kafeye girip konyak ısmarladım. Kıskançlık duyduğumu söylemek durumu çok basite indirgemek olurdu. Doğa düzeninin korkunç biçimde bozulduğuna tanık olmuş gibi öfkeli bir dehşet içindeydim; insan en gözde inancının birden bir şempanze tarafından ayrıntılı olarak çürütüldüğünü duyarsa böyle bir duyguya kapılabilirdi. Ben Jean Pierre'e kalıcı bir etiket yapıştırmıştım. Onun gizliden gizliye kendini değiştirmiş, üslubunu geliştirip düşüncelerini asilleştirmiş, duygularını arındırmış olması; bu çok kötüydü doğrusu. Kafamda daha şimdiden bu kitabı her türlü erdemle donatıyordum ve donattıkça kapıldığım öfkeli sıkıntı başka bir şey düşünmemi engelliyordu. Bir konyak daha ısmarladım. Jeanne Pierre'in kendini gizlice iyi bir yazara dönüştürmeye hakkı yoktu. Bir sahtekârlığın, bir dolandırıcılığın kurbanı olmuşum gibi geliyordu bana. Yıllar yılı bu adamla çalışmış, ürettiği süprüntüleri, bilgimi ve duyarlılığımı kullanarak şu güzelim İngiliz diline çevirmiştim. Sen şimdi tut, bana haber vermeden "iyi yazar" ol çık! Jean Pierre'i, o tombul elleri, kısa kır saçlarıyla gözümde canlandırdım. Bunca zamandır bunca yakından tanıdığım bu tabloya bir "iyi romancı" kavramını nasıl yakıştırabilirdim? İçimi oyuyordu bu benim, temel bir kategoride değişiklik yapmak gibi. Sanki iş ortağı olarak benimsediğim adam aşkta rakibim olup çıkmıştı. Açıkça görülen tek bir şey vardı. Artık Jean Pierre'e alaylı bir inançsızlıkla davranamayacağıma göre hiçbir şekilde davranamayacağım demekti. Zamanımı neden onun yazdıklarını aktararak boşa harcayacaktım, kendi yazılarımı üreteceğim yerde? *Nous Les Vainqueurs*'ü asla İngilizce'ye çevirmeyecektim. Asla, asla, asla.

Madge aklıma ancak saat onu vururken geldi. Onun oteline gitmek üzere taksiye bindim. Yolda öfkem, içimde ekşiyip kesildi, kaslarımı gerip başımı dikleştiren gözükara bir enerjiye dönüştü. Başka zaman olsa Hôtel de Clèves'in kapısından içeri süklüm püklüm girerdim, ama şimdi öyle olmadı. Kararlı adımlarla içeri yürüyerek resepsiyon görevlilerini ve belboyları sindirdim. Bu kişiler benim dirseklerimdeki deri yamaları görmezlikten gelmek durumunda kalmadılar, çünkü bunları sahiden görmediklerini sanıyo-

rum; insan gözü, içindeki ateşi dışarı fışkırttığı zaman böylesine güçlüdür işte. Hemen Madge'e götürülmemi buyurdum, bir iki dakika sonra da kendimi onun kapısında buldum. Kapı açıldı ve Madge'in bir şezlonga uzanmış olduğunu gördüm: Bu duruşu bir süre önce, benim gelişime hazırlık olarak takınmış olduğu belliydi. Bir prens falanmışım gibi, kapı ardımdan usulcacık kapandı. Madge'e baktım ve onu görmenin beni hiç bu denli sevindirmemiş olduğunu ayrımsadım. Bakışım karşısında onun da ağırbaşlılığı erimeye başlamıştı; beni gördüğü için ne kadar duygulanıp sevindiğini ve ferahladığını yüzünde perde perde okuyabiliyordum. Bir sevinç çığlığıyla üstüne atladım.

Bir süre sonra konuşmak gereği belirdi. İçeri girdiğim anda Madge'de bir başka değişimin daha ayırdına varmıştım, ama bu izlenim hemencecik arada kaynamıştı. Şimdi o makyajını tazelerken ben oturup bu değişimi inceledim. Madge'in giysileri daha ağır başlı, daha kaygan, kesimleri son derece iyiydi, saç biçimi de tamamen değişmişti. O eski İngiliz dalgaları gitmişti; saçları şimdi başını oyalı bir kep gibi sarıyordu. Madge daha narin, daha ilginç görünüyordu; hareketleri bile daha edalıydı sanki. Besbelli yeni birisi Madge'i ele almıştı, Sammy'den daha usta biri. Şimdi Madge, arzu edildiğinin farkında olan bir kadının o yumuşacık, gururlu ağzının çevresine çizgi çizerken göz ucuyla bana bakıyordu. Onu öpmeye gittiğimde de başını çevirdi ve bir kraliçe tutumuyla bana yanağının parfümlü, yapay pembesini sundu. Bildik birinin böylesine hızla değişime uğramasını görmek insanın cesaretini kırıyordu doğrusu; yıldızların savrulduğunu, dünyanın döndüğünü görmek gibi bir şey.

"Madge, çok güzelsin" dedim. Oturduk.

"Jakie" dedi Madge. "Seni gördüğüme nasıl sevindim, dünyada anlatamam. Sahiden, anlatamam. Sahiden anlatamam. Yüzyıllardır gördüğüm ilk insan yüzü sensin."

Daha şimdiden onun şu son günlerde ne gibi yüzler görmekte olduğunu merak etmeye başlamıştım, ama bunu onun ağzından

daha sonra da alabilirdim. Birbirimize söyleyecek bir sürü şeyimiz vardı.

"Nereden başlayalım?" diye sordum.

Madge, "Ah, sevgilim!" diyerek kollarını boynuma doladı. Başlamayı biraz daha geriye attık.

"Bana bak" dedim en sonunda. "Lafa, ikimizin de bildiği şeyleri saptamakla başlayalım; örneğin, Sammy adi bir heriftir."

Madge, "Ah!" diye içini çekti. "Sammy olayı öyle üzüntü verdi ki bana!"

"Ne oldu?" diye sordum.

Madge'in bunu bana söylemeyeceği anlaşılıyordu. Onun uygun bir kaytarmaca seçtiğini âdeta görebiliyordum. "Sen Sammy'yi anlamıyorsun" dedi. "Kafası karışık, mutsuz bir adamdır o." Bu, kadınların kendilerini terk etmiş olan erkekler için söyledikleri beylik laftır.

"Bu yüzden mi benim çevirimi armağan ettin ona?" diye sordum.

"Ha, o mu?" dedi Madge. "Ben o işi senin için yaptım, Jakie." O kocaman gözleriyle beni yerime mıhlıyordu. "Bir işe yarayacak olursa Sammy sana yardım eder, diye düşündüm. Ama onda olduğunu nereden öğrendin?"

Bunun üzerine ben de ona son günlerde başımdan geçenleri, hayli ayıklayarak anlattım. Madge'in, Sammy ve Sadie'yle ilgili bölümlerden nefret ettiğini görebiliyordum.

"İki dolandırıcı alçak birbirini bulmuş!" dedi.

"Ama sen Sammy'nin tasarladığı şeyi biliyordun herhalde, değil mi?" diye sordum.

"İki gün öncesine kadar hiçbir fikrim yoktu."

Bunun yalan olduğu ortadaydı, çünkü Madge benim çeviriyi verdiği zaman Sammy'nin neler döndürdüğünü az çok biliyordu hiç kuşkusuz. Ne var ki o sırada Sammy'nin hayatındaki kadının kendisi olduğu kanısındaydı, Sadie değil. Hatta belki başlangıçta Sammy da böyle düşünmüş olabilirdi. Atlara oynadığımız o gün Madge'e karşı sahiciye benzer bir ilgi sergilememiş miydi? Sammy'nin kafası belki sahiden karışıktı. Mutsuz olup olmadığınıysa bilmediğim gibi umursamıyordum da.

"Şimdi, sen bana birkaç şey anlat bakalım" dedim. "Konuşmak istediğin şu önemli konu neymiş?"

"Uzun hikâye, Jake" dedi Madge. Bardağıma içki koydu, sonra durup düşünceli gözlerle beni süzdü. Gücünün bilincinde olup kendini Kleopatra gibi gören kadınların o kendi içine gizlenen, kedimsi görünümüne bürünmüştü. "Üç yüz pound peşin, sonra belirsiz bir süre için de ayda yüz elli pound kazanmak ister misin?" diye sordu.

Bir yandan kafamda bunu tartarken bir yandan da Madge'in bu yeni kişiliğini süzüyordum.

"Koşullar elverişli olduğu sürece yanıtım evettir" dedim. "Ama hazineci başı kim?"

Madge ağır ağır odanın öbür ucuna yürüdü. Havaya, bütün odayı elektriklendirecek keskinlikte bir drama duygusu yaymayı başarıyordu. Durup sakince bana dönerken, dönüşünün sakince olduğunu bilenlerin sakinliğiyle dönmüştü.

"Madge, kes artık da anlat anlatacağını" dedim. "Deneme filmi çevirmiyoruz burada."

"Biri var" diye Madge sözcüklerini dikkatle seçerek konuştu. "Hint Çini'nde deniz taşımacılığından mı, işte öyle bir işlerden bir sürü para kazanmış, şimdi bu parayla bir İngiliz-Fransız filmcilik şirketi kurmak istiyor. Büyük bir girişim olacak. Baştakiler dört bir yanda yetenekli insanlar aranıyorlar. Doğal olarak" diye ekledi. "sana şu söylediklerimin hepsi aramızda kalacak."

Gözlerimi ondan alamıyordum. Bu kız son gördüğümden beri amma çok şey öğrenmişti! Girişim gibi, doğal olarak gibi lafları kullanmayı nereden öğrenmişti acaba?

"Doğrusu çok ilginç" dedim. "Umarım yetenek avcılarının gözü seni tutmuştur, ama benim ne ilgim var bu işle?"

"Senin" dedi Madge. "Bir senaryo yazarı olarak ilgin var bu işle." Kendisine de içki koydu. Zamanlama kusursuzdu.

"Madge, teşekkür ederim" dedim. "Benim için girdiğin bütün zahmetlere çok teşekkür ederim. Ama insan böyle bir işe hop diye atılamaz. Senaryo yazarlığı son derece teknik bir iştir. Benim bu beceriyi edinmem gerekir yoksa aklı başında hiç kimse bana o senin sözünü ettiğin kadar para vermez. Hem zaten" diye ekledim.

"Bunun beni ilgilendiren bir iş olduğunu da sanmıyorum. *Ce n'est pas mon genre.*"*

Madge, "Rol kesmeyi bırak, Jake" dedi. Benim deminki sözüme alınmış olduğu belliydi. "O parayı almak için canını verirsin sen. Bırak da bunun için ne yapman gerektiğini anlatayım."

Haklıydı; heyecanlanmamış olduğum söylenemezdi. "Şu içkimi tazele" dedim, "Sonra da anlat bakalım neler yapmayı tasarlıyorsun beni bu işe aldırtmak için."

"Herhangi bir şey tasarlamaya gerek yok" dedi Madge. "Sen doğal olarak giriyorsun, Jean Pierre dolayısıyla."

"Aman yarabbi! Jean Pierre'in ne ilgisi var bu işle?" O sabah gırtlağıma kadar Jean Pierre'e batmış gibiydim.

Madge, "Jean Pierre de yönetim kurulunda" dedi. "Daha doğrusu imzalar atılınca olacak." Sonra karşı konulmaz bir sav ileri sürenlerin tavrıyla, "Bil bakalım, ilk yapımımız ne olacak?" diye sordu. "Onun son kitabından esinlenen bir İngiliz filmi!"

İçim fena oldu. "Yani *Nous Les Vainqueurs* mü demek istiyorsun?"

"Aynen" dedi Madge. "Şu bilmem ne ödülünü alan kitap."

"Biliyorum. *Prix Goncourt*; buraya gelirken vitrinde gördüm."

"Harika bir film olur, öyle değil mi?"

"Bilmiyorum" dedim. "Kitabı okumadım." Oturmuş yerdeki halıya bakıyordum. Çok uzun zamandır içimden böylesine ağlamak gelmemişti.

Madge benim böyle, başım önümde oturuşuma baktı. "Jake, neyin var senin? Hasta mısın?"

"Ben iyiyim" dedim. "Sen anlatmana bak."

"Jake, her şey öyle harikulade rast gitti ki! Sen daha kavrayamadın. Bizim Earls Court Yolu'nda kurduğumuz hayallerin hepsinden harika bu. Hele yazarın Jean Pierre olması! Her şey yerli yerine cuk oturdu."

"Madge" dedim. "Senaryo yazarı değilim ben. Sinema konusunda hiç bilgim yok."

"Sevgilim, mesele bu değil ki, bunun hiç önemi yok."

---

* (Fr.) Ce n'est pas mon genre: Benim tarzım değil bu. (y.h.n.)

"Ben meselenin bu olduğunu sanıyordum."

"Anlamadın" dedi Madge. "Her şey karara bağlandı. İşe alındın bile."

"Bu iş senin uhdende mi?" diye sordum.

"O ne demek?"

"Yani sen işi canının istediğine verebiliyor musun?"

Bakıştık. "Anladım" diyerek arkama yaslandım. "Doldurur musun şu bardağımı?"

"Jake, huysuzluk etmekten vazgeçsene,"

"Her şeyin açığa dökülmesini istiyorum, Madge. Sen bana bir arpalık sunuyorsun."

Madge, "O dediğinin ne olduğunu tam bilmiyorum, ama öyledir herhalde" dedi.

"Arpalık demek iş yapmadan para almak demektir" dedim.

"Ama bu senin oldum olası istediğin şey değil mi?"

Bardağımdaki kehribar rengi derinliklere baktım. "Olabilir" dedim. "Ama şimdi istemiyorum." Bunun doğru olduğundan emin değildim. Zamanla anlaşılacaktı doğru olup olmadığı.

Madge, "Hem zaten hiç iş yapmayacak da değilsin" dedi. "Yapacağın bir sürü iş çıkabilir. Kitabın çevirisi var söz gelimi, nasılsa yapacaksın bunu."

"Bunun apayrı bir konu olduğunu bal gibi biliyorsun."

"Çok sevinmiş olmalısın onun en sonunda eli yüzü düzgün bir kitap yazdığına. Herkes kitaba, şahane, diyor. Hele hani şu bilmem ne ödülünü aldıktan sonra."

"Ben artık Jean Pierre'in hiçbir kitabını çevirmiyorum" dedim.

Madge bana aklımı oynatmışım gibi bakıyordu. "Ne demek istiyorsun?" dedi. "Earls Court Yolu'ndayken hep sızlanır dururdun, kötü kötü şeyler çevirip zamanını boşa harcamak zorunda kaldığın için."

"Doğrudur, ama bu durumun tuhaf bir mantığı var" dedim. "Ben daha iyi şeyler çevirmeyi daha az zaman telefi olarak görmüyorum."

Kalkıp pencereden dışarı baktım. Madge'in kaba tüylü halının üstünden peşimden geldiğini duyabiliyordum.

"Jake" dedi kulağımın hemen dibinde. "Bırak saçmalamayı.

Hayatının fırsatı bu. Belki başlangıçta fazla bir işin olmayacak, ama sonradan durumlar değişeblir. Jean Pierre konusundaki bu abes tutumdan da vazgeçmelisin."

"Sen anlayamazsın" dedim. Dönüp yüz yüze geldik.

Bir anlık bir sessizlikten sonra Madge, "Sevdiğin kadın Hollywood'a gitmiş," dedi.

Onun gevşek, tepkisiz duran elini tuttum. "Sorun o değil" dedim. "Hem Anna'dan sevgilimmiş gibi söz etmesen iyi olur. Geçen haftaki bir tek görüşme dışında, yıllardır birbirimizi görmüyoruz."

Madge, pek inanmamışçasına, "Hmm" dedi.

"Zaten Anna Hollywood'a gitmedi ki!" diye ekledim. Ve işte o anda Anna'nın kesinlikle gitmemiş olduğu kanısına vardım. "Sen gittiğini kesin olarak bilmiyorsun, değil mi?" diye Madge'e sordum.

"Kesin olarak, hayır, ama gittiğini söylediler. Zaten gidebilen herkes Hollywood'a gider."

Elimi, bunun geçerli olduğu dünyayı küçümsediğimi belirtircesine salladım. Duygularımı zaten çok fazla dışa vurmuştum, konuyu değiştirmek istiyordum. "Senin bu şirketin Bounty Belfounder'la ilişkisi nasıl olacak?" diye sordum.

"İlişki mi?" dedi Madge. "Bu şirket Belfounder'ı silip süpürecek." Acımasız bir hoşnutlukla konuşmuştu. Omuz silktim.

Madge, "Sakın bunu zerrece umursadığın varmış numaraları yapma" diye ekledi. "Aslını ararsan dostun Belfounder'a büyük iyilikte bulunmuş olacaksın. Onun dünyada en çok istediği şey parasını tamamen yitirmek."

Bunu duyunca irkildim. Madge besbelli Hugo'nun kişiliğinin söz konusu edildiği çevrelerde bulunmuştu. "Benim yardımım olmaksızın da yapabilir bunu" diyerek arkamı döndüm.

Üzerime karmaşık bir rehavet çökmüştü. Bana bir sürü para sunuyorlardı ve ben bu parayı neden geri çevirdiğimi tam olarak bilmiyordum, yaptığım şey geri çevirmekse yani. Daha da önemlisi, paranın kolay elde edildiği bir dünyanın anahtarı sunuluyordu bana; aynı çabayla insan bu dünyada çok daha zengin sonuçlar elde edebiliyordu, bir ağırlığı bir elementten öbürüne aktarmışçası-

na. Vicdanıma gelince, onun gereğine birkaç ay sonra bakabilirdim. Zamanla o dünyada ben de herkes gibi hayatımı kazanabilirdim. Yapmam gereken tek şey gözümü yumup kapıdan içeri adımımı atmaktı. Öyleyse neden bu kadar zor geliyordu bu kapıdan geçmek? Istırap içindeydim. Maddeyi gölge uğruna çöpe atıyormuşum gibi geliyordu. Yeğ tuttuğum şey, kafamla asla anlam veremediğim bir boşluktu.

Madge bana giderek artan bir kaygıyla bakıyordu.

"Madge" dedim, bir şeyler demiş olmak için. "Şu *Bülbül* meselesi ne olacak?"

"Korkma, o iş yoluna girecek. Sadie'nin tarafından biri gelip Jean Pierre'le konuştu, ama Jean Pierre onu atlattı. Bizim şirket onun tüm kitaplarının film haklarını satın aldı artık."

İşte bu çok hoştu. Madge'e bakıp gülümsedim, onun da rahat bir soluk alarak gülümsediğini gördüm. "Yani Sammy ile Sadie hapı yuttular" dedim.

"Hem de ne yutmak" dedi Madge.

Geçenlerde Madge'e nasıl acıdığımı anımsamaya başlamıştım. Sonra düşündüm ki herhalde Madge daha Sammy'nin ihanetini öğrenmeden önce Sammy'yi satmaya başlamıştı. Hôtel Prince de Clèves'e ulaşmak zaman alır. Bu öyle komik bir şeydi ki gülmeye başladım; düşündükçe daha da gülesim geliyordu, öyle ki sonunda yere oturmak zorunda kaldım. Başlangıçta Madge de benimle birlikte gülüyordu, ama sonra durup sertçe, "Jake!" dedi. Kendime geldim.

"Uzun lafın kısası, Sammy hayvan filmleri çekecek artık" dedim.

Madge, "O konuda da Sammy kazığı yemiş" dedi.

"Nasıl?" diye sordum.

"Phantasifilms Sammy'ye kazık atmış, Mister Mars'ın kaç yaşında olduğunu biliyor musun?"

Hüzünlü bir parmak yüreğimi ezdi. "Bilmiyorum" diye yanıtladım. "Kaç yaşındaymış?"

"On dört" dedi Madge. "Son demlerini yaşıyor. Bundan önceki filmini zor bitirebilmiş. Phantasifilms onu emekliye ayırmak üzereymiş zaten. Derken Sammy ilgi göstermiş, onlar da hayvanı yaşı-

nı söylemeden satıvermişler. Sammy keşke onun ağzını açıp bakaymış."

"Köpeğin yaşı ağzından anlaşılmaz" dedim.

"Yani Sammy'nin o işi de yaş" dedi Madge.

Umrumda değildi. Ben Mars'ı düşünüyordum. Mars ihtiyardı. Artık çalışamayacaktı. Bir daha kabarmış ırmaklarda yüzüp yüksek çitlerden atlayarak ücra köşelerde ayılarla boğuşamayacaktı. Gücü tükenmek üzereydi, zekâsı da bir işine yaramayacaktı. Ölecekti yakında. Bu düşünce içimdeki hüzün halkasını tamamladı ve o anda kararım somutlaştı.

"Yapamam, Madge" dedim.

"Delisin sen! Ama neden, Jake, neden?"

"Tam bilemiyorum. Bildiğim tek şey, bunu yapmak öldürür beni."

Madge gelip yanıbaşımda durdu. Gözleri akik sertliğindeydi. "Jake, gerçek hayat bu" dedi. "Uyansan iyi edersin." Ağzıma var gücüyle vurdu. Tokadın acısıyla şöyle bir gerilemişim. Bir an öylece durduk; ısrarlı bakışlarım karşısında Madge'in gözleri yavaş yavaş yaşla doldu. Sonra onu kollarımın arasına aldım.

Madge, "Jake" dedi yüzünü omzuma bastırarak. "Beni bırakma."

Onu yarı taşıyarak divana götürdüm. Serinkanlı ve kararlıydım. Yanıbaşında diz çökerek başını tuttum, saçlarını arkaya doğru sıvazladım. Yüzü, açılan bir çiçek gibi bana doğru döndü.

"Jake, sen benim yanımda olmalısın. Her şey bunun içindi. Anlamıyor musun?"

Evet, dercesine başımı salladım; elimi o ipek saçlarının üzerinden boynunun ılıklığına doğru sürüdüm.

"Jake, bir şey söyle."

"Olacak şey değil" dedim. Madge resmen uçuyordu; nasıl bir parabol çizdikten sonra en sonunda yeryüzüne döneceğini de bilemezdim. Onun için yapabileceğim hiçbir şey yoktu. "Senin için hiçbir şey yapamam" dedim.

"Buralarda kalabilirsin" dedi Madge. "Her şey demek olur bu."

Olmaz, gibilerden başımı salladım.

"Bak, Madge, öz konuşayım" dedim. "Seni çok sevdiğim için

bir kenarda durup senin yıldız olmanı sağlayacak adamlarla yatıp kalktığını görmeye dayanamam, diyebilirdim. Ama doğru olmazdı bu. Seni birazcık daha sevseydim belki de aynen bu söylediğimi yapmak isterdim. İşin aslı şu ki ben kendi hayatımı yaşamalıyım. Ve hayatımın akışı bu yönde değil; hepsi bu."

Madge sahici gözyaşlarının arasından bana bakıyordu. Son kozunu da oynadı. "Sorun Anna'ysa biliyorsun, bence önemi yok. Demek istediğim, belki önemi var, ama sorun olmaz. Benim tek istediğim senin yakınımda olman."

"Boşuna, Madge" diyerek ayağa kalktım. O anda derinden seviyordum onu. Birkaç dakika sonra da merdivenden aşağı inmekteydim.

XV

Karşı kaldırıma geçtim, makine gibi adımlarla ırmağa doğru yollandım. Yürürken insanlarla çarpışıyordum, kaç kez çiğnenmeme ramak kaldı. Bacaklarım titriyordu. Seine kıyısına varınca bir kanepeye oturdum. Ceketimi çıkarınca gömleğimin terden sırsıklam olduğunu gördüm. Düğmelerimi açarak elimi göğsümden, koltuk altlarımdan geçirdim. Yaptığım şeyin ne olduğunu hiç bilemiyordum, ancak önemli bir şey olduğunu biliyordum. O sırada içkiliyken adam öldürmüş olmak gibi geliyordu bu bana. Çevreme bakındıkça Paris, sular durulduğu zaman dalgalanması duran bir yansı gibi çevremde gene her zamanki biçimini aldı. En sonunda her şey ayna gibi durgunlaştı. Sahi, ne yapmıştım ben?

Hazır parayı geri çevirmiştim ki bu, işten atılmamın altı ay sü-

receğini varsayarsak, toplam bin iki yüz pound kadar bir şey edecekti. Sürekli parasızlık dünyasından sürekli para dünyasına geçmemi sağlayacak kolay bir adım atmayı reddetmiştim. Hem de ne için? Bir hiç için. Yaptığım iş şu anda bana tamamen anlamsız geliyordu. Madge'in odasında bunun gerekli olduğuna ilişkin bir neden görür gibi olmuştum. Şimdiyse taş çatlasa bu nedenin ne olabileceğini çıkaramıyordum. Kalktım, demir köprüyü yürüyerek geçtim. Institut'nün saati on ikiyi on geçtiğini gösteriyordu. Yürüdükçe büyük bir gerçek gözlerimin önünde ayan olmaya başlamıştı. Hayatta hiçbir şey paradan daha önemli değildi. Bunu daha önce neden anlamamıştım ki? Madge bunun gerçek hayat olduğunu söylemekte haklıydı. İhtiyacımız olan tek şey paraydı ve ben onu geri çevirmiştim. Şimdi kendimi İsa'ya ihanet eden Yahuda gibi hissediyordum.

Durup Paris'e baktım. Paris'in yumuşak renkleri gözlerimin önünde uyandı, berrak ama keskin değil. Balıkçılar balık tutuyor, *flaneur*'ler* tembellik ediyorlar, suya inen basamaklarda sahiplerinin yüzdürmeye çalıştığı köpekler havlıyorlardı. Köpeklerinin yüzdüğünü görmek insanlara ne tuhaf bir heyecan verir! Yeşil ağaçların ardından Notre-Dame'ın kuleleri çimenlerden kalkan iki sevgili gibi şefkatle yükseliyordu. "Paris" dedim yüksek sesle. Bir kez daha bir şeyler parmaklarımın arasından kayıp gitmişti. Yalnız bu kez bunun ne olduğunu çok iyi biliyordum. Para. Gerçekliğin özü. Tek suç gerçeği reddetmektir. Bir hayalciydim ben, bir suçlu. Ellerimi ovuşturup duruyordum.

Sol kıyıya vardığımda içki içmek için delice bir istek duymaya başladım ve aynı anda üstümde hemen hemen hiç para olmadığını fark ettim. Yola çıkarken cebime, son yolculuğumdan kalma birkaç kâğıt parayı tıkıştırmıştım. Niyetim Madge'den borç almaktı. Ancak estetik duyarlığı olan bir kimse, bin iki yüz poundunu geri çevirdiği birinden beş bin frank ödünç almaya kalkışamaz. Zaten bu benim aklıma gelmemişti bile. Bir küfür savurdum. Ne yapabileceğimi düşünerek Boulevard Saint-Germain'e kadar yürüdüm. Derken, aynı derecede pahalı bir ikinci ihtiyaç kendini duyurmaya

* (Fr.) flauneur: Aylak, avare. (y.h.n.)

başladı; üzüntümü başka birine açmak ihtiyacı. Bu iki ihtiyacı birbiriyle ve de cebimdeki parayla tarttım. İletişim kurma ihtiyacı daha derindi. Rue du Four'daki postaneye gittim ve Messrs Gellman ve O'Finney'e şöyle bir tel çektim: *En az bin iki yüz poundluk bir meblağı kesinlikle geri çevirmiş bulunuyorum, Jake.* Sonra Reine Blanche'a gidip bir pernod söyledim. Bu, *aperitif*'lerin en ucuzu değilse de alkol oranı en yüksek olanıdır. Kendimi biraz daha iyi hissetmeye başladım.

Uzun süre oturdum orada. Başlangıçta aklım fikrim reddettiğim paradaydı. Paranın her yönünü kara kara düşünüyordum. Dolara çeviriyordum bu tutarı, franka çeviriyordum. Bir Avrupa başkentinden alıp öbürüne yatırıyordum. Pintice işletiyordum, yüksek faizlerle. *Château* şarapları ve *château* kadınlarıyla vur patlasın, çal oynasın yiyordum. Aston Martin'in son modelini alıyordum. Hyde Park'a bakan bir Claire alıyor ve içini herkesin pek tanımadığı Felemenk üstatlarının tablolarıyla dolduruyordum. Çizgili kumaş kaplı bir divanın üstüne uzanıyor ve sinema dünyasının prenslerinin, yanıbaşımdaki uçuk yeşil telefonla ilettikleri yaltaklanmaları, yalvarma ve pohpohlamaları dinliyordum. Ayaklarımın dibinde bir panter gibi uzanmış yatan nefis yıldız, yedi dünyanın bu tanrıçası bana bir bardak daha şampanya dolduruyordu. "H.K. bu arayan" diyordum ona, elimi telefonun ağızlığına kapatarak. "Can sıkıntısı!" Masanın üstünde duran bir orkideyi yıldıza doğru atıyordum ve kadın o gergin parmaklarıyla bedenime sarılarak kendini yukarı, benim yanıma doğru çekedursun, ben H.K.'ye toplantıda olduğumu, sekreterimi ararsa herhalde birkaç gün içinde randevu alabileceğini söylüyordum.

Bundan usanınca Madge'i düşünmeye ve onu Hôtel Prince de Clèves'e kimin yerleştirdiğini, görüşmemizin geri planında varlığını duyumsadığım kişinin kim olduğunu merak etmeye başladım. Şu Hint Çini'nde gemileri falan olan adam mıydı acaba? Gözümde canlandırdım onu, ak saçlı, kilolu, fırtınalarla hırpalanmış, şark güneşiyle esmerleşmiş, vaktizamanında çok şeyler görüp geçirmiş yaşlı bir Fransızın, çizgilerinden kudret ve zekâ fışkıran yüzü. Sevdim onu. En aç gözlü düşlerin ötesinde zengin bir adamdı. Tutkuyla paranın peşinden koştuğu yıllar şimdi yarım yüzyılı geçmişti.

Paraya doymuştu bu adam; parayı aşkla sevmiş, parayla cebelleşmiş, para uğruna acı çekip başkalarına acı çektirmişti; para içinde yüzmekten kafası ve gözleri altınla dolup taşmıştı ve en sonunda o paradan bıkmış, parasını servet-be-servet elinden çıkarmıştı. Ancak, para, uğrunda yeterince acıya katlanan kişileri asla bırakmaz. O da yorulmuş, boyun eğmişti. Şimdi yaşlanmış bir eşle yaşar gibi yaşıyordu parasıyla. Fransa'ya dönmüştü, yorgun ve kayıtsız, her isteğini tatmin etmiş ve her doyumun aynı oranda geçici olduğunu görmüş olanların kayıtsızlığıyla. Artık, kendinden başka bütün oyuncuların para kokusu alıp çılgına döndükleri bir ortamda, bu yeni film şirketinin kurulmasını sevecen bir ilgisizlikle izleyecekti.

Ya da Madge'in koruyucusu belki de kurnaz bir İngilizdi; orta yaşlı olarak gözümde canlandırıyordum onu. Film işinde uzun deneyim sahibiydi. Yönetmenlikte başarısız kalıp sanatsal yeteneğini endüstrinin iş cephesine kaydıran biri de olabilirdi; şimdi yitirdiği güzellik hayalini unutmak için para kazanmakla kendini avutuyordu ya, bu hayal onun yakasını asla bırakmayacaktı. Ve o ne zaman sete gelip başka insanların, kendini yirmi beşinde mest etmiş, otuzunda uykusuz bırakmış ve sonunda umarsızlığa boğmuş olan sorunlarla boğuştuğunu görse huysuzlaşacaktı. Madge nerede tanışmıştı onunla? Herhalde film dünyasında verilen şu ünlü partilerin birinde; hani Sammy bana, "Kadın kısmını gözünden ayırmayacaksın" diye uyarıda bulunduğu zaman Madge'in bu gibi partilere sık sık gittiğini söylemişti ya!

Ya da –kahredici olasılık nihayet kafama dank etti– Madge'in dostu belki de bizzat Pierre'di. Bu düşünceyi sonsuz bir nefretle karşıladım. Ama böyle bir şey hiç de olanaksız değildi; Madge'in çoğu zaman istemesine karşın onu Pierre'le hiç tanıştırmamıştım. Bir sakınganlık güdüsü bu iki kişiyi yan yana getirmemi önlemişti. Öyle İngiliz kadınları vardır ki bunların gözünde Fransız erkekleri, adeta *ex officio** romantiktir; Madge'in de bunlardan biri olduğundan kuşkulanmıştım sanırım. Oysa o, bana söylemeden gidip Jean Pierre'le pekâlâ tanışmış olabilirdi. Konuşurken Jean Pierre'den

* (Fr.) ex officio: Gayrı resmi (y.h.n.)

nasıl samimi biçimde ilk adıyla söz ettiğini anımsıyordum. Gerçi bunu benden ya da yeni ortamından kapmış olabilirdi, ama Jean Pierre'i velinimet rolüne yakıştırmış olması da aynı derecede olasıydı. Pierre benim görüşüme göre çekici sayılmaz ama kadın kısmı tuhaftır.

Bu noktayı biraz daha düşündüm, sonra pek akla yakın olmadığına karar verdim. Kurduğum üç varsayımda en akla yakın geleni ikincisiydi hiç kuşkusuz. Bir süre sonra zaten bunların bana vız geldiğine karar verdim. Bir kadeh pernod beni bir yerden alıp bir yere götürmüştü, ikinci kadeh daha da uzağa götürdü. Zihinsel dağlarımın üstünden güneş doğmaya başladı ve birden, bir ışık patlamasıyla, beni anlamsız sandığım bir karara iten şeyin şimdiye dek karanlıkta kalmış gerçek biçimini açıkça gördüm. Sorun sadece benim Madge'in dünyasına girip Madge'in oyununu oynamak istemeyişim değildi. Hayatımı zaten ödünler ve yarıdoğrularla öylesine çöplüğe döndürmüştüm ki bunlara birkaç tane daha eklesem ayağıma dolanmazdı. Yalanların virajlı tepeleri karşısında dehşete kapılmaktan hiç vazgeçmem, ama gene de bu yollara dalar dururum, onlara, beni yeniden gün ışığına çıkaracak kestirmeler gözüyle baktığım için herhalde. Oysa dünyadaki tek *ölümcül* yalan budur belki de. Madge'in bana biçtiği *valet de sentiment** rolü hoşuma gitmemişti, gene de Madge'i sevdiğim için ve akçeli ödülleri uğruna bu rolü oynayabilirdim, ödenecek başkaca bedel olmasaydı. Madge'e sorunun Anna olmadığını söylemiştim ve bu, sanırım doğruydu. Anna'yla olan ilişkimin beni gelecekte neler yapmaya ya da yapmamaya zorlayacağı zamanla anlaşılacaktı. Diyebilirim ki bu konuda neredeyse kaderci bir tutum içindeydim. Eğer Anna beni bütün engellere karşın kendine çekecek güçteyse engeller sırası geldikçe ortadan kalkacak demekti. Bu arada Madge şikâyet edecek durumda değildi. Sorun bu değildi zaten.

Sorunun ne olduğunu kendi kendime sorduğumda, gözümün önüne belirgin olarak, o sabah gördüğüm, üzerinde *Prix Goncourt* yazan vitrin geliyordu. *Prix Goncourt*'un kendisine gelince, *je m'en fichais*,** alt yanı bir etiketti. Önemli olan Jean Pierre'in yap-

* (Fr.) Valet de sentiment: Duygu hizmeti yapan uşak (y.h.n.)
** (Fr.) Je m'en fichais: Umrumda değil (y.h.n.)

mış olduğu şeydi. Hatta onun bile önemi yoktu. *Nous Les Vainqueurs* de Jean Pierre'in bütün öteki kitapları kadar kötü olabilirdi; bu da önemli değildi. Önemli olan tek şey benim kendi kaderimle ilgili olan ve beni bir buyruk gibi etkileyen bakış açımdı. Senaryo yazmakla ne ilişkim vardı benim? Madge'e bunun benim tarzım olmadığını söylediğimde düşünmeden konuşmuştum, gene de söylediğim doğruydu. Benim ömrümün uğraşı başka yerdeydi. Beni bekleyen bir yol vardı ki ben sapmazsam bu yol sonsuza değin ayak basılmamış olarak kalacaktı. Daha kaç zaman ayak sürüyecektim? İşin özü buydu; başka her şey ancak zihin dağıtıp aldatmaya yarayan gölgelerden ibaretti. Para ne umurumdu benim? Gözümde bir hiçti. O görümün ışığında altınlar kararıyor, güz yaprağı gibi kuruyup ufalanarak toz oluyordu. Bunları düşündüğüm zaman içimi derin bir doyum ve mutluluk doldurdu; hemen gidip Anna'yı aramaya karar verdim.

Gelgelelim ortada ivedi bir pürüz vardı ki bu da hesabı ödeyecek param bulunmayışıydı. Nasıl olmuşsa dört kadeh pernod tüketerek yüzlerce frank içeri girmiştim. Bahşişi saymasak bile elli frankım eksik kalıyordu. "Acaba borcumu Reina Blanche'da iyi tanınan Jean Pierre'in hesabına yazmasını patrondan isteyemez miyim" diye düşünüyordum ki birden ufukta eskiden tanıdığım, uluslararası ün sahibi bir bedavacı belirdi. Gözleri ışıyarak benden yana yöneldi. Birkaç dakika sonra ben ondan bin franklık bir banknot koparmanın doyumunu yaşamaktaydım. Hem yüzü tutmadığı için, hem de Avrupa'nın hiç değilse üç başkentinde benim kendisine ısmarladığım yüzlerce içkinin hatırası yüzünden, parayı bana vermezlik edememişti. Onu daha yoksul, ama daha erdemli bir insan olarak bırakıp oradan ayrıldım.

Anna'nın hâlâ Paris'te olduğuna ilişkin kanım ne de olsa hayli mantıksızdı. Ama aynı oranda da güçlüydü; köşeyi iyice döndükten sonra doğru bir telefon kulübesine gittim. Önce *Club des Fous*'ya telefon ettim; burası Anna'nın birkaç yıl önce Paris'te ilk olarak sahneye çıktığı neşeli, aydın uğrağı bir *boite*'tı.* Ama orada kimse Anna konusunda bir şey bilmiyordu. Paris'e geldiğini bili-

* (Fr.) boite: Gece kulübü (y.h.n.)

yorlardı, ama hâlâ burada olup olmadığı, buradaysa nerede bulunabileceği konusunda bir bildikleri yoktu. Onu görmüş olabilecek birkaç kişiye telefon ettim; onlar da aynı şeyi söylüyorlardı, yalnız içlerinden biri onun bir gün önce gemiyle Paris'ten ayrılmış olduğunu sanıyordu, ama bu Edith Piaf da olabilirmiş, adam kesin olarak bilmiyordu. Bu kez otellere telefon etmeye başladım. Önce Anna'yla birlikte kaldığımız otelleri aradım, belki hislerine kapılıp bunlardan birine gelmiş olabilir diye. Sonra da, belki konfor sevgisi hislerinden baskın çıkmış ya da hisler ters yönde işlemiştir diye, daha lüks otelleri aradım. Hepsi boşuna. Kimse onu görmemişti, nerede olduğunu kimse bilmiyordu. Çabalamaktan vazgeçtim, üzgün üzgün yürümeye koyuldum. Hava çok sıcaktı.

Anna Paris'teyse ne yapıyor olabilirdi? Birisiyle birlikte olması mümkündü. Birisiyle birlikteyse benim defterim dürülmüş demekti. Onun yalnız olduğu varsayımından yola çıkmalıydım. Şarkıcılarla tiyatrocular dan biriyle beraber değilse burada tek başına ne işi olabilirdi? Anna'nın kişiliği konusunda bildiklerimden çıkarılacak sonuç apacıktı. Anna güzel bulduğu bir yerde oturup meditasyona dalmış olmalıydı. Ya da beşinci ya da altıncı *arrondissement*'larda* bir yerde ağır ağır dolaşmakta. Monmartre'a gitmiş olabilirdi elbet, ama eskiden beri o merdivenlerden öyle yakınırdı ki! Père-Lachaise'e de gitmiş olabilirdi, ama ben şimdi ölümü düşünmek durumunda kalmak istemiyordum. Belki sol yakadaki kutsal köşelerimizi dolaşırsam onu bulabilmeyi, az da olsa, umabilirdim. Öbür seçenek, içip kafayı bulmaktı. Bir *tartine*** satın aldım ve Luxembourg bahçelerinin yolunu tuttum.

Dosdoğru Fontaine des Medicis'e gittim. Ortalıkta kimsecikler yoktu, gene de bu yerin ruhu beni derhal kavradı, ayrılamadım. Çok eskiden, Anna'yla Paris'te bulunduğumuz sırada her gün buraya gelirdik, şimdi de sessizlikle sarılmış olarak burada durukken, "Beklersem mutlaka gelecektir" diye düşünmekten kendimi alamıyordum. Tenha bir yerdeki su sesinde büyüleyici bir şey vardır. Kimse onları izlemediği zamanlarda şeylerin neler yaptığını anlatır bu mırıltı. Berkeley'in uysal bir yadsınmasıdır. Köşeyi alacalı

* (Fr.) arrondissement: Yönetim bölgesi, ilave (y.h.n.)
** (Fr.) tartine: Küçük turta (y.h.n.)

çınar ağaçları kuşatmıştı. Yavaş yavaş yaklaştım oraya. Bugün çeşmenin yeşil basamaklarından aşağı hemen hemen hiç su akmıyor ve yüksek yapay grottonun sudaki resmi ancak belli belirsiz kıpırdıyordu. Suyun üstünde nilüfer çiçekleri gibi salınan birkaç yaprak vardı. Basamaklardaki yelpaze kuyruklu güvercinler kana kana su içmek için havuzun içine giriyorlardı. Yukarıdaki taş âşıklar kıpırtısız uzanmaktaydılar; kadın, o nefis bedenini ortaya atan mahcup bir kendini bırakmışlık sergilerken erkek onun başını avuçları içine almıştır, şehvet denilemeyecek kadar sıcak bir sevgiyle, öylece yatıp dururlar orada, tepelerindeki kayadan eğilip onları gören Polyphemus'un, yağmurdan ıslanıp hava değişimleriyle yıpranmış, güvercin pisliğine bulanmış, koyu yeşil renkli Polyphemus'un* tek gözlü bakışıyla taş kesilmişçesine. Ben de orada uzun süre, taş bir vazoya yaslanıp durdum, kadının kalçasının yuvarlağını düşüncelere dalarak seyrettim. Sağ bacağının altta kıvrılışı, o çıplak sol bacağının tertemiz bir dalgalanmayla öne doğru uzanışı, o dalga ki düşünce ve isteği, hemen hemen aynı anda alıp bilincin en üst noktasına yükseltir; uzanmış yatmaktadır işte, tetikte gene de rahat, şahane biçimde çırılçıplak, gözlerini yummuş hafifçe gülümseyerek. Uzun süre bekledim, ama Anna gelmedi.

Bunun üzerine Anna'nın Paris'te en çok sevdiği şeylerle yerleri anımsamaya çalıştım. Jardin des Plantes'deki bukalemunları severdi. Ben de gidip bukalemunlara baktım. Yavaş, çok yavaş devinimlerle kafeslerine tırmanıp duruyorlardı. O uzun kuyruklarını anlatılmaz bir sakınganlıkla kıvırıp açarak upuzun ellerinden birini uzatıp zor seçilir bir hamleyle bir üstteki dala tutunuyorlardı. Kısık gözleri bir an dalıp gidiyor, sonra bir göz usulcacık başka bir açıya kayıyordu. Ben de çok severdim onları. Bukalemunlar, "Yaşamın asıl temposu budur" derlerdi bana, bir yandan da âdeta yürek çatlatan bir yavaşlıkla bir başka bacaklarını öne uzatır ve sonra kaskatı bir hareketsizlik içinde donup kalırlardı. Onları seyrederken zaman kavramım yavaşladı, hatta durur gibi oldu. Saniyelerin uzayıp dakikalaştığı, devinimle hareketsizliğin hemen hemen tümden bağdaştığı bu yerde de uzun zaman kaldım. Anna gelmedi.

* (Mit.) Polyphemus: Poseidon'un oğlu (y.h.n.)

Jardin'den telaşla ayrılıp *quais*'ler boyunca koşmaya başladım. Kiliselere dalıp çıktım birbiri ardına, Saint Julien, Saint Severin, Saint Germain, Saint Sulpice; olur a, Anna'yı bunların birinde bulabilirdim, başını arkaya atmış, kimbilir hangi hüzünlü dileği besler durumda. Boşuna. Notre-Dame'ın arkasına, kilisenin gemi gibi göründüğü, çok zaman serçelere yem attığımız avluya gittim. Sağ kıyıya geçerek Grand Palais'nin arkasındaki bütün gece açık duran, kaskatlı bahçeye gittim. Boşuna. Oradan Saint Eustache'a gidip binbir biçimli sütunların ormanında dolaştım. Sonra da çabalamayı bıraktım. Akşam yaklaşmıştı. Pazar yerlerinin önünde, kaldırımları hortumlarla yıkıyorlardı, kaldırım önlerindeki derecikler-de meyveler, sebzeler hızla yüzmekteydi. Bir parça ekmekle bir Camembert peyniri aldım ve evlerine götürdükleri uzun ekmeklerin uçlarını geveleyen bir şişman kadınlar kalabalığının arasından ayaklarım beni kendiliklerinden gene Saint Germain'e doğru sürüklemeye başladı. Yürüdükçe Anna'nın hayali gözlerimden biraz silindi, kentin her zamankinden daha çok *tricolores*'le* süslenmiş olduğunu ayrımsadım ve yan sokaklarda evden eve uzanan küçük bayrak zincirlerinin asılı olduğunu gördüm. Bir bayram kutlanmaktaydı. O zaman temmuzun on dördü olduğunu anımsadım.

Brasserie Lipp'e ulaştığımda oturmak gereksinmesini duydum. Ben de oturup bir vermut söyledim. Sabahki olaylar daha şimdiden çok uzaklarda kalmış gibiydi, bu olayları izleyen aydınlanma dakikası da bir o kadar uzaktaydı sanki. Şimdi bu olaylara ilişkin herhangi bir şey hissediyorsam donuk, aptal bir acıydı ki bu, parayı teptiğim için duyduğum pişmanlık da olabilirdi, öğle saatinde fazla pernod içmenin gecikmeli etkisi de. Gene de Anna'ya olan ihtiyacım keskinliğini yitirmiş değildi. Anna neredeydi şu anda? Belki de çok yakınlardaydı, bir otel odasında yatağın üstüne oturmuş, yarı toplanmış bir bavula bakmaktaydı. Boynunun o hüzünlü açısını gözümde canlandırınca bu düşünceye katlanamayacağımı anladım. Yok, hiç kuşkusuz Anna bir gemideydi, küpeşteye dayanmış, gözleri daha şimdiden Amerika'yla dolu. Bu düşüncelerden hangisinin daha nahoş olduğunu bilemedim.

* (Fr.) tricolores: Üç renkli; Fransız bayrağı (y.h.n.)

Brasserie Lipp'e gelip oturalı daha ancak üç beş dakika olmuştu ki garsonlardan birinin, "Mösye Dahnagoo, Mösyö Dahnagoo!" diye seslendiğini duydum. Avrupa'nın her köşesindeki kafelerde adım çağrılmıştır, bu yüzden hazırlıklıydım. Elimi salladım. Garson elinde bir telgrafla yanıma geldi. Aklıma gelen ilk çılgın düşünce bunu Anna'nın New York'tan çekmiş olmasıydı. Hemen kaptım. Telgraf İngiltere'den, Dave'dendi. Dave, Brasserie Lipp yönündeki tercihimi bildiğinden, belki bir rastlantıyla beni bulur diye, telgrafı buraya çekmiş olmalıydı. Mesaj şöyleydi: *Boşver Lyrebird bugün bire yirmi kazandı.*

Paris'te *quatorze** heyecanının titreşimleri duyulmaya başlamıştı. Boulevard Saint-Germain'de yürümeye koyuldum. Ceketsizdim, günün tatlı bir akşama dönüşmüş olmasına karşın gene de sıcaktan son derece rahatsızdım. Yavaş yavaş yürüyerek, akasya ağaçlarının arasında oturmuş, anlaşılabilir bir kuşkuyla Café de Flore'den yana bakan Diderot'nun önünden geçtim. Yolda aşağı yukarı yürüyen bir sürü insan vardı ve caddeden birbirine karışmış konuşma ve gülüşme seslerinin uğultusu yükseliyordu. Bütün Paris sokaklardaydı. Odéon'a vardığımda kafelerin, kaldırımların ortasına kadar yayılmış olduğunu gördüm; Rue de l'Ancienne-Comédie'de insanlar daha şimdiden bir akordiyon müziğine uyarak dans etmeye başlamışlardı bile. Yukarıda asılı rengârenk lamba zincirleri akşam aydınlığında ışıldıyordu. Bir süre oturup dans edenlere baktım.

Siz de benim gibi bir yalnızlık ehliyseniz temmuzun on dördünde Paris'i tek başınıza gezmenizi tavsiye ederim. O gün kent, yaz mevsiminin ısıtıp parfümlediği gür saçlarının dağdağasını açıp salıverir. Paris'te her erkeğin bir sevgilisi vardır, ama o gün her erkek bir sultandır. O gün insanlar küme küme toplaşır ve parlak renkli kuş sürüleri gibi cıvıldaşarak kente yayılırlar. Flamaların açılıp serpantinlerin atılması, fişeklerle şampanyaların patlaması ve güvercinlerin uçurulması arasında, sokaklardaki neşe yumağı akşam saatleri ilerledikçe, giderek büyür. Kimse dışarıda kalmaz ve sonunda bütün kent muazzam bir parti olup çıkar. Böyle bir bayramda tek başına olmak tuhaf bir deneyimdir. İçkiyi kesmeye

* (Fr.) quatorze: 14 Temmuz Bayramı (y.h.n.)

karar verdim. Birkaç kadehten sonra içli bir kimsesizlik duygusunun şu serinkanlı zevkimi bozmaya başlayacağını biliyordum. Oysa çılgın eğlence âlemlerinin serinkanlı, aklı başında seyircisi olmak; yanına gelen kadınları ve yalnızlık düşmanlarının onu sarmalamak için serptiği konfetileri solgun bir gülümseyişle itip geçen yalnız adam olmak; o gece için benim kendi kendime vaat ettiğim keyif işte buydu. Ve böylesine kırk yılda bir oluşan bir düşünceler bileşimini, bulamadığım bir kadının özlemiyle mahvetmeye hiç niyetim yoktu.

Bu güzel kararları verdikten sonra, dans edenlerin arasından kendime yol açarak Rue Dauphine'den aşağı yürümeye başladım. Irmak kıyısında olmak istiyordum. Irmağa yaklaştıkça kalabalık artıyor, sesler koyu akşam havasında yarasalar gibi uçuşuyordu. Bir beklenti duygusu benliğimi sardı. Adımlarım yönlendiriliyordu artık. Pont Neuf Köprüsü'nün üstüne çıktım. Daha tam karanlık basmamakla birlikte *ışıldaklar* yakılmıştı. Tour Saint-Jacques, altın renginde, duvar halılarındaki kuleler gibi yükseliyor ve Sainte Chapelle'in narin parmağı, üzerindeki her dal ve çiçek açıkça görünerek, gizemli biçimde Palais de Justice binasından yukarı doğru uzanıyordu. Ta tepede Eyfel Kulesi'nin döner *ışını* vardı. Aşağıda, Vert Galant'daysa bağırışlar, kahkahalar, suya atılan şeylerin şapırtısı duyuluyordu. Bunlara arkamı döndüm. Notre-Dame'ı görmek ihtiyacındaydım. Place Dauphin Meydanı'ndan geçip Pont Saint-Michel Köprüsü'nde ana yola çıktım. Sevgilimi ırmağın öte yakasından görmek istiyodum. Şenlikçilerin itiş kakışına karşı kendimi duvara yapıştırdım ve Notre Dame'ın, gerisinde gece karanlığının birikmeye başladığı sedef kulelerine baktım. Bu kilisenin, kimi kadınlar gibi kendi güzelliğinin gölgesinde kalması ne tuhaftır! Ona doğru yaklaşmaya başladım ve sonunda, tam altından geçen dalgasız ırmağın aynasında şeytani bir Notre-Dame göründü, bir başın aynaya kuru kafa olarak yansıması gibi. Işıklı imge yavaştan şişip parçalanıyor, şimdi bütün köprülerin üstünden iki yönde akan kalabalıklara hiç aldırış etmeden kendi sakin ritmini sürdürüyordu.

Bir parmaklığa dayanmış duruyordum. Havanın sıcağında hiç eksilme olmadan, mavi tonların perde perde koyulmasıyla karanlık basmaktaydı. Üstünde bir akordiyon bandosu ve peşinden kuyruk

gibi koşan insanlarla bir at arabası geçti. Kâğıt şapka takmış bir adam koşarak gelip suratıma konfeti fırlattı. Pont Saint-Michel Köprüsü'nün üstünde bir grup öğrenci şarkı söylüyordu. Küçük bir kalabalık bir bayrağın ardından uygun adım yürüyerek yaklaştı. Ben, bir içki içmenin belki de iyi geleceğini düşünmeye başlamıştım. Yalnızlığın dengesi böylesine dingildektir işte. Derken birden, yükseklerde cızırtılı bir patlama oldu ve sonra eriyerek bir mırıltıya dönüştü. Başımı kaldırıp baktım. Havai fişek gösterisi başlamıştı. İlk yıldız kümesi ağır ağır aşağıya doğru süzülerek solarken binlerce gırtlaktan kıvançlı bir, "aaah" ünlemi yükseldi ve herkes olduğu yerde kaldı. Bir fişek daha patladı, sonra bir tane daha. İnsanlar daha iyi görebilmek için rıhtımlara çıktıkça arkamdaki kalabalığın yoğunlaştığını hissedebiliyordum. Parmaklıkla insanlar arasında sıkışıp kalmıştım.

Ben kalabalıklardan korkarım; oradan kurtulmak istiyordum, ama şimdi kıpırdamanın yolu yoktu. Kendimi yatıştırıp havai fişekleri seyre daldım. Nefis bir gösteriydi doğrusu. Fişekler kimi zaman teker teker, kimi zamansa toplu halde havaya fırlıyordu. Kimileri kulakları sağır edici bir çatırtıyla patlayıp minik altın yıldızlardan bir yağmur yağdırıyor, kimi hafif bir iç çekişiyle patlayarak havada hemen hemen kıpırtısız duran iri, renkli ışıklardan oluşma çiçekler gibi açılıyor, sonra iyice yavaştan, sönüp gidiyordu. Derken beş, altı fişek birden havaya fırlayınca bir an için gökyüzüne bir uçtan bir uca altın tozu ve kopmuş çiçekler saçılıyordu, bir çocuk odasının halısı üstündeki kaos misali. Boynum tutulmaya başlamıştı. Ensemi hafifçe ovuşturarak başımı her zamanki açısına getirdim, gözlerimi kalabalığın üzerinde şöyle bir dolaştırdım. İşte tam o anda Anna'yı gördüm.

Irmağın karşı kıyısında, Petit Pont Köprüsü'nün köşesinde, suya inen basamakların hemen üstünde duruyordu. Yanıbaşında bir sokak lambası olduğundan yüzünü açıkça görebiliyordum. Bunun Anna olduğu şüphe götürmezdi. Ona bakarken yüzü birden, resimlerdeki azize yüzleri gibi sanki ışıdı ve onu çevreleyen binlerce yüz kararmış gibi oldu. Onu neden daha önce görmediğimi anlayamıyordum. Bir an felce uğramış gibi durdum, sonra kendime kalabalıkta itiş kakış yol açmaya kalkıştım. Ama kesinlikle imkânsızdı

bu. Kalabalığın en sıkışık yerinde, duvara yapışmış durumdaydım. Hıncahınç insan kitlesini yarıp geçmeye çalışmak şöyle dursun, vücudumu döndüremiyordum bile. Havai fişeklerin sonunu beklemekten başka yapacak şey yoktu. Elimi, göğsümden fırlayacakmış gibi çarpan yüreğime bastırıp gözlerimi Anna'ya diktim.

"Yalnız mı acaba" diye merak ediyordum. Bunu kestirmek güçtü. Birkaç dakika gözledikten sonra yalnız olduğuna karar verdim. Başını göğe kaldırmış, hiç kıpırdamadan duruyordu ve arada patlayan özellikle şahane fişekler karşısında kalabalıktan yükselen hayranlık sesleri ne denli yüksek olursa olsun, o, kendi duyduğu zevki yanındaki herhangi biriyle paylaşmıyordu. Kendi başına olduğu kesindi. Ben şimdi taşkın bir sevinç içindeydim. Ama, ya kalabalık dağılırken onu kaybedersem diye azap da çekiyordum. Ona seslenmek istiyordum, ama bizi çepeçevre saran seslerin mırıltısı öyle yüksek ve yaygındı ki benim çağırışım onun kulağına asla erişemezdi. Alev alev yanan bakışlarımı onun üstüne mıhladım, olanca ruh gücümle seslendim ona.

Derken Anna yerinden kıpırdadı. O kıyıdaki kalabalık daha az yoğundu. Anna iki adım attı, sonra duraladı. Dehşet içinde ona bakıyordum. Sonra onun tam karşımdaki basamaklardan su kıyısındaki yola doğru inmekte olduğunu ayrımsayınca derin bir soluk aldım. Yola çıktığı zaman onu iyice gördüm, üstünde uzun, mavi bir etekle beyaz bir bluz vardı, ceketsizdi, eline çanta da almamıştı. Çılgına dönerek adını bağırdım, ama kasırga ortasına ok fırlatmaya benziyordu bu. Binlerce, on binlerce ses çağrımı bastırdı. Basamaklar fişeklere bakmak için oturan, ayakta duran insanlarla dolu olduğu için Anna kendine yol açıp aşağı inmekte zorluk çekiyordu. Yarı yolda durdu, sonra çok iyi anımsadığım kendine özgü, sözlere sığmayacak kadar zarif bir hareketle eteklerini arkadan toplayarak inmeyi sürdürdü.

Irmağın tam kenarında boş bir yer buldu, ayaklarını altına toplayarak oturdu. Sonra fişekleri izlemek için gene başını havaya kaldırdı. Irmak şimdi gece göğünün altında simsiyah ve cam gibiydi; siyah bir ayna ki her sokak lambası içine bir ışık kalemi gibi yansıyor ve göklerdeki şehrayinden arada çil altınlar düşüyordu. Karşı kıyıdaki insan sırası bu aynaya dupduru vurmuştu. Anna'nın imge-

si, ayakları dibindeki suda kıpırtısız duruyordu. Acaba, diye düşündüm, sol kıyıda yol duvarıyla aynı hizada olan suya benim imgem de açıkça vurmuş mudur? Kendim ya da imgem belki Anna'nın dikkatini çekeriz umuduyla ellerimi salladım. Sonra bir kutu kibrit çıkarıp yüzümün yakınında bir iki tane yaktım. Ama böylesi ışıklarla dolu bir galakside benim küçük ışığımın dikkat çekmesi beklenemezdi. Anna göğe bakmayı sürdürüyordu. Ben kanat çırpar gibi el kol sallayarak vücudumun belden yukarısını gülünç bir kukla gibi kıvırtadurayım Anna büyü yapılmış bir masal prensesi gibi öylece oturuyordu, başı arkaya atılı, bir eli dizini kavramış. Ve gökten akan bir yıldız yağmuru neredeyse kucağına düşüyordu. Bir an sonra elimin yanındaki korkuluk duvarına sert bir patırtıyla bir şey düştü. Düşünmeden elime aldım. Fişeklerden birinin çomağıydı. Kaldırdım, bir sonraki yıldız sağanağının ışığında çomakta yazılı olan adı okudum; "BELFOUNDER."

Bir an, tuhaf bir şaşkınlıkla elimde tuttum çomağı. Sonra dikkatle nişan alarak, suya, tam Anna'nın sudaki imgesine fırlattım, aynı anda da kolumu sallayıp bağırdım. İmge parçalanıp dağıldı ve iki köprünün arasındaki ayna uzun süre bulanık kaldı. Anna başını eğmişti; ben neredeyse tepetaklak suya düşecek gibi ona doğru eğilirken o gözlerini şimdi ağır ağır denize doğru yüzmekte olan çomağa dikmiş duruyordu. Derken arkamdan birilerinin, "*C'est fini*"* dediğini duydum, sırtımdaki basınç hafiflemeye başladı.

Harekete hazır durumda, bakalım Anna şimdi ne yapacak, diye bekliyordum. Karşı kıyıdakiler köprülerin basamaklarından yukarı çıkmaya başlamışlardı. Anna yavaş yavaş ayağa kalkıp eteklerini silkeledi. Eğilip bir ayağını ovuşturdu. Sonra dönüp Petit Pont yönünde yürümeye başladı. Ben de aynı yönde ilerlemeye çabaladım. Onun basamaklardan çıktığını görebiliyordum. Sonra onu gözden yitirdim. Bir insan selinin akıntısına karşı savaşarak köprüyü geçtim. Konuşma sesleri, kahkahalar çevremde rüzgâr gibi savruluyordu. Parlak ışıklar altında çehreler bana yaklaşıyor, her biri bir gülümseyişle çarpıldıktan sonra kayıp gidiyordu. Öbür kıyıya geçip Saint-Michel Köprüsü'ne yöneldim. Biraz ileride altın saçlarla taç-

* (Fr.) *C'est fini*: Bitti, sona erdi. (y.h.n.)

lanmış bir baş görüp peşinde düştüm. Boulevard du Palais'yi geçtiğim sırada, kalabalığın içinde, biraz ilerimde giden o kadının sahiden Anna olduğunu gördüm. Şimdi telaşım azalmıştı. Çok çabalasam ona yetişebilirdim; ama bıraktım, kalabalık bizi bildiği gibi sürüklesin; ortalık biraz aralansın diye bekledim. Böylece adayı boydan boya kat ettik.

Anna Pont Neuf'den geçerek sağ kıyıya geldi, böylece Louvre önündeki, çok daha tenha olan kaldırıma ulaştık. Pont des Arts'da birikmiş olan bir kalabalığı da geçtiğimiz zaman aramızda kırk elli metre bir şey kalmıştı ve Louvre'un ışıldaklarla aydınlatılmış duvarları önünde Anna apaçık görünüyordu. Biraz topalladığını görebiliyordum, ayakkabısı acıtıyor olsa gerekti; ama gene de güçlü, kararlı adımlarla yürüyordu. O zaman ilk olarak onun amaçsızca dolaşıyor olmadığını anladım. Şimdi istesem kolayca yetişebilirdim ona. Ne var ki bir şey beni duralatıyordu. Onun nereye gideceğini görmekten bir zarar gelmezdi. Böylece peşi sıra yürümeyi sürdürdüm. Anna Pont Royal'de karaya doğru yöneldi.

Anna şu anda neler görüyordu, o altın başını hangi düşünceler dolduruyordu acaba? Orta yerinde, düş kuranların ağır adımlarıyla ilerlediği şu sahneyi hangi hüzün ya da umut imgesi gözünden siliyordu? Beni düşünüyor olabilir miydi? Paris nasıl benim için onunla dopdoluysa onun için de benimle dopdolu muydu? Koşup ona yetişmemi önleyen şey, biraz da bu konuda bir işaret almak için kapıldığım çılgın bir umuttu. Anna'yla birlikte yaptığımız şeylerden biri geceleyin Tuilerias bahçelerine gitmekti. Bu parka rıhtımlardan, Concorde'dan ve Rue de Rivoli'den girmek olanaksızdır ama Rue Paul- Deroulède yönünden yaklaşırsanız karşınıza yalnızca üstünü ot bürümüş bataklık bir hendekle alçak bir parmaklık çıkar. Olağan gecelerde, görevleri bu yörede nöbet tutmak olan jandarmalar vardır, bu da Tulicries'e geceleyin büyülü bir masal bahçesinin çekiciliğini katar. Ama bu gece olağan kurallar gevşetilmiş olabilirdi. Anna'nın park yönüne saptığını gördüğümde yüreğim sevinçten ağzıma geldi: Dido'nun mağaraya yöneldiğini görünce Aeneas'ın yüreği de böyle hop etmiş olsa gerektir. Adımlarımı sıklaştırdım.

Yol ışık içinde yüzüyordu. Bir yanda Arc du Carrousel, kusur-

suz oranlarıyla uzamdan kopmuş, hayalde canlandırılan bir kemer gibi duruyor, geride de Louvre'un, keskin ışıkta tüm ayrıntıları görünen muazzam düzlemi sahneyi kuşatıyordu. Öbür yanda o doğa dışı bahçe uzanıyordu; sarı lambaların altındaki yeşil metal çimenleri, parlak renklerinden utanmış gibi duran çiçekleriyle; yapraklarını açarken bile kıpırtısız görünebilen dingin düş çiçekleri. Parmaklığın biraz ötesinde bahçe ağaçlanıyor, ağaçların ötesindeki bir ışık patlaması Place de la Concorde meydanını belirliyor, bunun gerisindeki aydınlatılmış tepenin üstünde, bir karanlık perdesinin önünde de, Arc de Triomphe yükseliyor, tak boyundaki dev bayrak orta kemerin içinde dalgalanıyordu.

Anna şimdi, hâlâ hafiften topallayarak çimenlerin üstünde yürüyor, defne çelenkli başları ve mermer kıçlarıyla bu çimlikleri süsleyen beyaz heykellerin zarif asimetrik pozlarının arasından süzülüyordu. Bronz panterlerin hemen ardındaki parmaklığa, eskiden çok zaman tırmanıp içeri girdiğimiz noktaya geldi. Çimenli tümseği tırmanıp o uzun, bol eteğini kaldırmıştı; o anda ona öyle yakındım ki o uzun bacağının beyaz parıltısını da kalçasına kadar gördüm. Parmaklığı atladığım sırada o benim otuz adım kadar önümde, çiçek yataklarının arasında yürüyordu. Hemen ilerimizde çimlik bitip ağaçlar başlayacaktı. Ağaçlığın koyu fonu önünde belirlenen siluetini gördüm; masallardaki yapayalnız kalmış kızları andırıyordu. Sonra durdu. Ben de durdum. Bu dakikaların efsununu uzatmak istiyordum.

Anna eğildi, ayakkabılarının birini çıkardı. Sonra öbürünü çıkardı. Ben, onun o zavallı ayaklarına içim sızlayarak, bir fundanın gölgesinde durmuştum. Aptal çocuk, neden hep ayağına dar gelen pabuçlar giyerdi ki? Ben orada durmuş onu gözlerken yerden gecenin parfümleri yükselerek bulut gibi çevremde halkalanıyordu. Anna o beyaz ayaklarıyla yerde eşelendi. Çorapsızdı. Sonra, elinde pabuçları, yavaş adımlarla çimliğin sınırından yürümeye başladı. Bir çekme halatıyla asılınmışçasına peşine düştüm. Bir an sonra koruluğa girecektik. Koruluk önümüzde uzanıyordu şimdi, sıra sıra kestane ağaçlarıyla; ağaçların yaprakları, Paris'teki kestane ağaçlarına özgü olan o minnacık yapraklar, yaygın ışıkta berrak çizgilerle çizilmiş, tek tek görünüyordu; uçları daha temmuz ayında sararmaya başlamıştı. Anna koruluğa girdi.

Çimlik burada sona eriyordu, ayaklarımın altında gevşek, kumlu bir toprak vardı. Anna hiç duraksamadan buraya adımını attı. Onun peşi sıra gölgelerin içine girdim. Anna yollardan birinde bir süre ilerledikten sonra gene duraladı. Çevresindeki ağaçlara bakındı, sonra bunlardan birine yanaşarak o iki minik pabucunu ağacın dibindeki kovuğa soktu. Şimdi daha serbest, yürümesini sürdürdü. Bu yaptığı beni müthiş heyecanlandırdı. Alaca karanlıkta kendi kendime gülümsedim; neredeyse yüksek sesle gülüp el çırpacaktım. Ayakkabıların durduğu yere gelince eğilip bakmaktan kendimi alamadım; yarı karanlıkta bir çift tavşan yavrusu gibi kıvrılmış duruyorlardı. Bir an baktım, sonra karşı konulmaz bir güdüye boyun eğerek onları yerden aldım.

Fetişist değilimdir ben; bir kadının ayakkabılarındansa kendini kucaklamayı bin kat yeğ tutarım. Gene de ayakkabıları avucumda sıkarken ellerim titriyordu. Teklerini birer elime alarak yürümeye başladım; kumlu toprakta ayaklarım hiç ses çıkarmıyordu. Benim ayakkabıları almak için eğildiğim anda Anna başka bir yola sapmıştı. Şimdi diyagonal olarak ağaçların arasından, önüm sıra onun beyaz bluzunu görebiliyordum, beyaz bir bayrak gibi. Koruluğun en sık yerine varmıştık. Acele etmeye başladım. Şu anda beni düşündüğü, benim için hazır olduğu, bu uzun izleyişten sonra şüphe götürmezdi. Önceden kararlaşmış bir buluşmaydı bu. Ona olan ihtiyacım beni elle tutulur bir güç gibi ona doğru çekiyordu. Kucaklaşmamız yılların çemberini kapatıp altın çağı başlatacaktı. Hızla ilerledim; mıknatısa koşan bir çelik parçası.

Ona yetiştim ve kollarımı açabildiğimce açtım. "*Alors, chérie?*" dedi yumuşak bir ses. Bana doğru dönünce yüzyüze geldiğim kadın Anna değildi. Yaralanmış gibi geriledim. O beyaz bluz aldatmıştı beni. Bir an birbirimize baktık, sonra ben başımı çevirdim. Bir ağaca yaslanıp durdum. Sonra rasgele bir yola sapıp sağa sola baka baka koşmaya başladım. Anna çok uzaklaşmış olamazdı. Ama ormanın içi son derece karanlıktı. Bir an sonra kendimi Jeu de Paume'un basamaklarında buldum. Demir parmaklığın ardında Concorde'un parlak ışıkları vardı. Burada, birbirine karışmış insan sesleriyle müziğin şamatası arasında binlerce insan dans etmekteydi. Gürültü yüzüme ansızın, bir dalga gibi çarptı; birileri

gözüme karabiber atmışçasına başımı çevirip döndüm, gene ağaçların arasına daldım.

Anna'nın adını çağırarak koşuyordum, ama şimdi birden, orman heykeller ve âşıklarla dolmuş gibiydi. Her ağaç mırıldaşan bir çift peydahlamıştı ve her yol, benimle alay edercesine, karşıma taştan bir figür çıkarıyordu. Yollarda narin karaltılar kayıyor, ağaçlar arasından sızan loş ışık solgun yüzlere vuruyordu. Concorde'dan gelen şamata ağaç tepelerinde yankılanıyordu. Küt diye bir ağaç gövdesine çarpıp omzumu acıttım. Kemerli yolda hızla koşarken karşıma kıpırtısız duran mermer gözlü bir şekil çıktı. Dört bir yanıma bakınıp gene Anna'nın adını çağırdım, ama sesim bir pelerinin kıvrımlarına takılıp kalan bir bıçak gibi gecenin kadifesine takılıp kaldı. Boşuna çabalıyordum. Anna belki de koruluğun öbür yarısına gitmiştir, diye düşünürek ana yolun karşı yanına geçtim. Bir erkek yüzü dönüp bana baktı, ayağım birilerinin ayağına takıldı. Bir süre ortalıkta yitik bir köpek gibi koşuşup durdum.

En sonunda bitkin ve umarsız düşerek durduğum zaman Anna'nın ayakkabılarının hâlâ elimde olduğunu gördüm. Gerisin geriye döndüm, tazelenmiş bir umutla bir koşu koparark ormana ilk girdiğimiz ağaçlı yola döndüm. Yollar birbirine öyle benziyordu ki tam yerini bulmak zordu. Bulduğumu sandığım zaman dibinde kovuğu olan ağacı aramaya başladım. Ama bütün ağaçlarda kovuk vardı, gene de hiçbiri Anna'nın ayakkabılarını bıraktığı ağaca tam olarak benzemiyordu. Yanlış yerden girmiş olduğumu düşünmeye başladım. Çimenlerin üstünden geçerek geri dönüp yeni bir seçim yaptım, ama bunun doğruluğundan da tam emin değildim. Bir süre sonra, elimden gelen tek şeyin, Anna geri döner umuduyla beklemek olduğuna karar verdim. Bir ağaca dayanıp durdum. Karanlıkta fısıldaşan çiftler yanımdan gelip geçiyordu ve ben giderek üzgünleşen bir sesle durup durup Anna'nın adını çağırıyordum. Yorulmaya başlayarak ağacın dibine oturdum; ayakkabıları hâlâ kucağımda sımsıkı tutuyordum. Kaç zaman geçti, bilemeyeceğim; zaman geçtikçe üzerime çok hüzünlü bir dinginlik çöküyordu, çiğ yağarcasına. Anna'nın adını çağırmaktan vazgeçip sessizlik içinde beklemeye koyuldum. Gece havası soğumaya başlamıştı. Anna'nın gelmeyeceğini artık biliyordum.

En sonunda ayağa kalkarak tutulmuş bacaklarımı ovuşturdum. Tuileries Parkı'ndan çıktım. Sokaklarda gecenin fırlatılıp atılmış oyuncakları saçılmıştı. Yorgun insanlar, rengârenk bir kâğıt denizinin ortasından evlerine dönmekteydiler. Eğlenti sona ermişti. Alaya ben de katıldım. Herkesle birlikte Seine Irmağı'na doğru yürürken içimden, "Acaba Anna şimdi, hangi yollardan, kafası hangi düşüncelerle dolu olarak, yalınayak evine dönüyor?" diye soruyordum.

XVI

Güneş batsın diye bekliyordum. Goldhawk Yolu'ndaki eve döneli günler olmuştu. Güneş ışığı hastanenin beyaz duvarında çok yavaş ilerliyor, yarı yoldaki bir pervaz upuzun bir gölge düşürüyordu. Gölge uzadıkça uzuyor ve o ilerledikçe benim başım da yastığın üstünde yavaşça dönüyordu. Duvar öğle saatinde çiğ beyaz oluyor, ama akşama doğru parlaklığı geçince sanki betonun içinden ışıyan bir aydınlık ortaya ufak tefek pürüzler çıkarıyordu. Arada pencerelerle duvar arasından bir kuş uçup geçiyordu; ama bütün kuşlar, hastaneden uzaklaşınca başka bir yere gidip bir ağaca konacak kuşlardan çok, ip ucunda havalanan oyuncaklara benziyordu. Hastane duvarının üstünde ot bile bitmezdi. Bazen pervazın üstünde birtakım bitkilerin büyüdüğünü hayal ediyordum: Çatlaklardan aşağı

sarkıp bencikli çiçekler açan, parmağa benzer uzun uzun yaprakları olan nemli bitkiler. Aslında hiçbir şey yoktu orada; hayalimde bile duvar bana karşı koyarak dümdüz ve bembeyaz kalmakta direniyordu. İki saat içinde güneş batacaktı.

Güneş battığı zaman uykuya dalabilirdim belki. Gündüz uyumam hiç. Gündüz uykusu lanetli bir dalgınlıktır. İnsan bu uykudan umarsızlık içinde uyanır. Güneş hoşgörmez bu uykuyu. Elinden gelirse insanın kirpiklerinin arasından sokulup göz kapaklarını zorla aralar; pencerelerinize siyah perdeler asmaya kalktığınız zaman da odanızı kuşatmaya alarak sıcaktan öyle kaynatır ki sonunda donuk gözler, sarsak adımlarla pencereye gidip perdeleri hışımla açar ve dünyanın en ürkünç manzarasıyla karşılaşırsınız: Sizin kestirdiğiniz odanın dışında güneş ışımaktadır. Gündüz uyuyanlar için özel kâbuslar vardır; kısa, huzursuz uyku dakikalarına giriveren küçük, tedirgin rüyalar ki zihnin yüzeyine çıkar çıkmaz uyanıklık karabasanlarının ürküsüne karışır. Bu uyanışlar böyledir işte, mezarda uyanmak gibi: Yumruklarınız sıkılı, kaskatı uzanmış durumda gözlerinizi açar, bir acının sesini yükseltmesini beklersiniz; ama o, göğsünüzün üstüne soluğunuzu tıkayarak tüm ağırlığıyla abanmasına karşın, uzun süre hiç ses etmez.

Uyumaktan korkuyordum. Ne zaman dalmaya başladığımı hissetsem rahatımı bozacak bir biçimde yatmaya çalışıyordum ki bu zor değildi aslında, çünkü Dave'in, sayısız rahatsızlık olasılıkları taşıyan katlanır karyolasında yatıyordum, W biçimi çelik bacakların tuttuğu dimdik çubuklardan oluşma bir dikdörtgenin içine çadır bezi gerilerek yapılmış bir yatakta. Bacakların dikdörtgenle birleştiği yerde yumrulu eklemler vardır ve çadır bezini taşıyan çubukların uçları da bu eklemlerin içine giriyordu. İşte ben bedenimi biraz oynatarak bu eklemlerden birinin ya da ikisinin sırtımı ya da döşümü oymasını sağlayabiliyordum. Böylece bir süre kasılıp bükülmüş durumda yatıyordum ve uykunun sisi dağılarak yerini sancılı bir sersemliğe bırakıyordu; ben bu sersemliğin, asla kararıp bilinçsizliğe dönüşmeden, sonsuza değin sürebileceğini deneyimlerimden biliyordum. Yastığımın altında Dave'in eski bir sırt çantası duruyordu; bunun içinde yıllardır dokunulmamaktan pıhtılaşmış bir çizme ve giysiler kitlesi vardı; arada yastığım kayıp düştüğü

zaman başım bu çantaya dayanıyor ve beni geçmiş zamanların ter kokuları sarıyordu. Pencereyi görmek gereği duyuyordum. Güneş hâlâ hareket halindeydi.

Mars odanın içinde bir yerdeydi. Arada uzun süre öyle sessiz yatıyordu ki gittiğini sanıp gözlerimle onu aranmaya başlıyor ve çok yakınımda yatmış bana bakmakta olduğunu görüyordum. Mars bazen yatağa çıkıp yanıbaşımda yatmaya yelteniyordu; ama ben buna özendirmiyordum, onun o sıcacık tüylerindeki mis gibi uyku kokusu ürkütüyordu beni. O da yere, yakınıma uzanıyordu ve ben bir süre elimi sarkıtıp onun boynunda gezdiriyorum. Daha sonra o canı sıkılmış gibi odanın köşesini bucağını kokluyor ve bir ıhıldamayla kendini uzak bir köşeye bırakıveriyordu. Daha da sonra onun tırnaklarının yer muşambası üstünde tıkırdadığını duyuyordum; gelip o uzun burnunu yüzüme yaklaştırıyor ve yüzüme, hayvanlığını öylesine aşan bir yeisle bakıyordu ki kendi kendime onun yalnızca bir köpek olduğunu anımsatmak için yüzünü elimle itip tüylerini karıştırıyordum.

Onun hareketsiz kalması kaygılandırıyordu beni. Gerçi, evet, Dave onu her sabah ve her akşam Shepherd's Bush Green'e kadar götürüyor ve onun orada, eve dönme zamanı gelinceye kadar çılgınlar gibi koşuşturduğunu söylüyordu; ama bu, böylesine kocaman bir köpek için yeterli değildi. Sonra birkaç güne kadar bir yaz okulunda ders vermeye başlayacak olan Dave'in bundan böyle Mars'a ayıracak daha da az zamanı olacaktı. Mars mutsuz mu acaba, diye tasalanıyordum; sonra onun, mutsuzluğunun bilincinde olmadığı varsayılırsa, sahiden mutsuz sayılıp sayılamayacağını kestirmeye çalışıyordum. Bir ara bunu Dave'e sormaya karar verdim.

Dave gündüzleri çok zaman evde oluyor, yazı makinesinin tıkırtısı uzaktan kulağıma geliyordu. Derken sessizlik oluyordu. Dave öğle üzeri, bir de akşamları bana yemek getiriyordu. Konuşmuyorduk. Bazen öğlen sonrasında kapıyı açıp bana bakıyordu bir süre. Teleskobun öbür ucundan bakarmışçasına görüyordum onu. Çok sonra kapının kapanmış, onun gitmiş olduğu aklıma geliyordu. Dave daha önce de beni bu durumda görmüştü. Kıpırdanıp durduğumda altımdaki yatak gıcırdayıp sarsılıyordu. Sırtımda gömle-

ğimle pantolonum vardı ve havanın güneşli olmasına karşın üstüme iki battaniye örtülmüştü. İliklerime kadar üşüyordum. Yastığımı alıp gene çantanın üstüne yerleştirdim. Pencereye arkamı döndüm. Odaya güneş girmiyordu; ama hastane duvarından yansıyan ışık, uzama fazladan bir boyut eklenmişçesine, her şeyi doğa dışı bir berraklıkla göz önüne seriyordu ve nesneler, varlıklarını neredeyse katlanılmaz kılan bir keskinlikle sivriliyor ya da kısılıyorlardı. Ben yattığım yerden ayakkabılarıma bakıyor ve Finn'in nerelerde olduğunu merak ediyordum.

Paris'ten, ayın on beşinin sabahında dönmüştüm. Dave'le Mars'ı Goldhawk Yolu'nda bulmuştum, Dave de bana bir gün önce, öğlen sonrasını Sandown Park'ta geçirişlerinin ve Lyrebird'in nasıl beklenmedik bir bahisle kazanarak hepimizin yüzünü güldürdüğünün öyküsünü anlatmıştı. Bahse yarış alanında katılmışlar, sonra Dave parayı alır almaz Finn'e, iki yüz on pound tutan payını vermiş, çoğu beş banknotlar halinde olan parayı Finn giysilerinin köşe bucak ceplerine yerleştirmiş. Hiç konuşmadan yapmış bunu; tehlikeli bir atlayış için paraşüt takan birini andırıyormuş biraz da. Sonra, gene konuşmadan, uzun uzun Dave'in elini sıkmış. Sonra dönüp gitmiş, kalabalığın arasına karışmış. Geceleyin Goldhawk Yolu'na dönmeyince Dave onun, benim yanıma gitmiş olabileceğini düşünmüş, ama ertesi sabah ben geri gelmiş ve gözlerimle dört bir yanda arandıktan sonra onun nerede olduğunu sormuştum. Finn o zamandan beri ortalıkta yoktu. Henüz ciddi bir kaygı duymuyordum. Finn kendini içkiye vermiş olmalıydı. Onun bir keresinde üç gün üç gece içtikten sonra eve ambulansla getirildiğini biliyordum. Başına ciddi bir şey gelmiş olabileceğini sanmıyordum. Gene de geri gelmesini çok ama çok istiyordum.

Döndükten hemen sonra Club des Fous'daki birilerine bir mektup yazarak Anna'nın nerede olduğunu öğrenmeye çalışmalarını, sonra da bana bildirmelerini rica etmiştim. Ama yanıt alamamıştım. Hugo'yla iletişim kurma çabalarım da boşa çıkmıştı. Evindeki telefon cevap vermiyordu; stüdyodakiler de onun kent dışına çıktığını söylüyorlardı. Dave, Sadie'ye Mars konusunda yolladığı mektubun bir kopyasını bana göstermişti; dostça fikir yürütmekle gözdağı vermenin harika bir karışımıydı bu mektup. Gelgelelim şu ana

kadar Sadie de herhangi bir yaşam belirtisi göstermiş değildi. Jean Pierre'e, başarısını kutlayan bir mektup yazmış, sonra da portatif karyolanın üstüne uzanmıştım. Solcu'yla buluşacağım gün gelip geçmişti. Bu arada Solcu iki kez telefon edip beni sormuş, Dave de benim hasta olduğumu söylemişti ki bu, herhalde doğruydu.

Hastane duvarı şimdi bütünüyle gölgede kalmıştı. Yalnızca, akşam güneşinin hâlâ vurmakta olduğu pencerenin tepesinde altın renkli bir üçgen vardı. Dave kapıyı açıp Mars'ı çağırdı; köpeğin holde, akşam gezintisinin sevinciyle zıplayıp havladığını duyabiliyordum. Dave onu geri getirdiği zaman uyumayı düşünebilirdim. Yoksa çok mu erken olurdu bu? Daha gece olmadan uyuyup uyanmış mı olurdum? Bu düşünce içime dehşet veriyordu. Sırf birazcık uykumu açmak için kalkıp yatağımı düzelttim. Sonra gene, usulca uzandım ve yatağın titremesi geçinceye kadar hiç kıpırdamadan yattım. Mars geri dönmüş, yüzümü çok yakından incelemekteydi; beraberinde dış dünyadan tedirgin edici bir taze hava getirmişti. Islak burnuyla gözleri ışıldıyor, alnındaki açık kahve renkler yüzüne sürekli bir beklenti ifadesi veriyordu. Bir kez havladı. "Sus!" dedim. Rahat kaçıran sesin uzun süre kulaklarımda çınlamasına karşın sessizliğin yapısı kendini yavaş yavaş onardı.

Ertesi sabah olmuştu ve ben postacı gelsin diye beklemekteydim. Artık her sabah yapıyordum bunu. Saatim durmuştu, ama ben zamanı hastane duvarından okuyabiliyordum. Beklediğim saat neredeyse gelmişti. İşte geldi. Sonra merdivende postacının ayak seslerini duydum, posta kutusunun takırtısını ve bir an sonra bir patırtı. Çok mektup gelmiş olmalıydı bu sabah, Dave'in hole çıktığını duydum. Günümün tek sahici dakikası buydu. Bekledim. Sessizlik. Şimdi Dave kapıma yaklaşıyordu. Kapıdan başını uzattı.

"Sana bir şey yok, Jake" dedi.

Başımı sallayıp öte yana çevirdim. Dave'in hâlâ eşikte durduğunu görebiliyordum. Mars onun yanından sıyırıp hole çıkmıştı.

"Jake" dedi Dave. "Tanrı aşkına kalk da bir şeyler yap, ne olursa olsun. Senin böyle yatıp durduğunu düşündükçe ruh hastası olmaktayım. Sen böyle sinirlerimi bozdukça felsefeyle meşgul olamam ki ben!"

Hiçbir şey demedim.

Dave biraz daha bekledi. Sonra, "Sen bana bakma Jake" dedi. "Ben kim oluyorum, konuşacak? Gene de senin kendi iyiliğin için ayağa kalkman gereklidir."

Gözlerimi yumdum ve bir an sonra kapının kapandığını duydum. Sonra Dave'in Mars'la sokağa çıktığını duydum. Sonra daha da zaman geçmişti, Mars gene odamdaydı. Dave de belki o ders verdiği yaz okuluna gitmişti. Kalkmaya karar verdim.

Başlangıçta giysilerimi bulamadım. Oda, ilişkisiz nesnelerden oluşma bir kaosu andırıyordu. Bir de baktım, hiç düşünmeden Dave'in sırt çantasını boşaltmaya başlamışım. Ayağımın ucuyla vurup ittim. Sonra pantolonumu yerde, Mars'ın döşek olarak kullandığı buruşuk bir yığın halinde gördüm. Kısa, siyah tüylerle kaplıydı. Silkeleyip giydim. Pencereyi ardına değin açıp birkaç soluma alıştırması yaptım. Sıcak dalgası geçmiş, dışarıda yaz rüzgârıyla kıpırdayan kuru bir hava vardı. Pencereden eğildim, hastane duvarının tepesinden görünen gökyüzüne bakınca küçük küçük bulutların mavili beyazlı telaşını seçtim. Mars çevremde zıplayarak döneniyor, sevinçle mızıldanarak beni pençeleriyle eşeliyordu. Arka ayaklarının üstüne kalktığında boyu benimkine yaklaşıyordu. Daha önce de belirttiğim gibi, benim boyum pek uzun değildir. Odaya biraz çeki düzen verdim. Sonra ceketimi bulup Mars'ı yanıma alarak sokağa çıktım.

Goldhawk Yolu feciydi. Trafikten kesintisiz, tarazlı bir homurtu yükseliyor, ucuz tabak, çanak ve teneke kutularla dolu vitrinlerin önünde itişip kakışan kalabalıklar kaldırımları dolduruyordu. Mars'la Green Parkı'na kadar gitmeyi başardım, burada bir ağacın altına, biraz çimen üretmek istemiş ama pek becerememiş olan katı toprağın üzerine oturdum. Mars ortalıkta koşuşup başka köpeklerle oynamaya başladı. Beni unutmadığını belirtmek için sık sık yanıma geliyordu. Gözlerimi Shepherd's Bush Empire binasının yukarısındaki göğe diktim. Dağılıp çözülen beyaz bulut kümeleri olağanüstü bir hızla damların ardına yuvarlanıp duruyordu. Gökyüzü boydan boya dev boyutlu ve uyumlu bir hız gösterisi sergilemişti ki bunun yanında insanların sokaklardaki koşuşmaları ürkek ve entipüften kalıyordu. Ayağa kalktım, yanımda Mars'la üç beş kez parkın çevresini döndüm. Sonra Mars'ı eve götürdüm. Bu yoğun

trafikte onunla birlikte olmak beni kaygılandırıyordu; tasmasını almayı da unutmuştum. Hugo'nun eviyle stüdyoya telefon ettimse de sonuç gene eskisi gibi olumsuz oldu. Sonra gene sokağa çıktım, meyhanelerin açılış saatine kadar kendi başıma sokaklarda yürüdüm.

Dave'in evine dönerken hastanenin önünden geçtiğimi algılayınca durdum. Bu hastane düzgün aralıklarla açılmış dörtgen pencereli, düz damlı, kocaman, beyaz bir beton yapıdır. Yakın zamanlarda yapılmış ve mimarlık dergilerinde resimleri çıkmıştı. Değişik yönlerde yanlara doğru uzanan ve gözü kurnazca oyalayarak ana binanın çizgilerindeki tekdüzeliği unutturan kanat ya da uzantıları vardır. Bu kanatların yarattığı kuyu ya da uçurumlara bahçeler yapılmış, çimliklerde küçük ağaçlar yetiştirilmiştir ki bunlar günün birinde büyük birer ağaç olacak ve alt katlardaki koğuşlara biraz daha ışık sokmak gereğiyle doğa güzelliğinin şifalı etkisi arasında kalan yönetim kurulları, bu ağaçların bakımları konusunda sonu gelmez tartışmalara gireceklerdir. Bir süre durdum, ana kapının önündeki dörtgen avluya girip çıkan arabaları izledim. Sonra o kaldırıma geçip içeri girdim ve iş istedim.

XVII

Sonradan aklıma geldikçe, işe ne denli çabucak alındığımı düşünmek beni hayretlere düşürecekti; ne bir soru sorulmuş ne de bir tavsiye mektubu istenmişti. Güven mi telkin ediyorum ne? Ömrümde bundan önce hiç iş bulmaya kalkışmamıştım. İş bulmak arada arkadaşlarımın yaptığı bir şeydi ve her zaman uzun, çetin görüşmeler yapmak, hatta entrikalar çevirmek gerektirirdi. Aslında beni bu yönde herhangi bir girişim yapmaktan alıkoyan, kendi huyum kadar onların sergiledikleri bu başarısızlık tabloları olmuştu. İnsanın düpedüz gidip istemekle iş bulabileceği hiç aklıma gelmemişti; normal bir ruhsal durumda olsaydım bu adımı atmayı düşünmezdim bile. Şimdi siz, çok da haklı olarak, böylesi kolaylıkla konduğum bu işin yalnızca vasıfsız değil, aynı zamanda kimsenin

istemediği bir iş olduğunu, had safhadaki aday kıtlığının da, tümden felçli olmayan herhangi bir kişinin derhal kabul edilmesini sağlayacağını belirteceksiniz. Arkadaşlarımın bulmakta o denli zorluk çektikleri işlerinde belki de, yüksek düzeyde bürokratlık, Londra gazetelerinde köşe yazarlığı, İngiliz Kültür Heyeti'nde yöneticilik, üniversitelerde öğretim üyeliği ve B.B.C.'de başkanlık gibi şeyler olduğunu söyleyeceksiniz. Doğrudur. Gene de, öykümüzün ulaştığı şu noktada ben, yalnızca işe alınışıma değil bu işi yapabilmekte gösterdiğim beceriye de şaşıyordum.

İşimin tanımı hademelikti. İş saatlerim sekizden altıya kadardı; üç çeyrek saat yemek molam ve haftada bir gün tatilim vardı. Kafa incinmeleri dalına ayrılmış olan ve koğuşlarına zengin velinimetlerin adlarını veren hastane gelenekleri uyarınca *Corelli* denilen koğuştaydım. Bay Corelli, Sicilya'lı bir sabun imalatçısı olup oğlu bir gün Uxbridge Yolunda Lancia'sını içkili durumda sürerken başından yaralanmış. Yavrusu sağlığına kavuşunca baba Corelli şanına yaraşan bir cömertlik göstermiş. Benim şimdi çalıştığım koğuşun adının öyküsü buydu.

Görevlerim basitti. Sabah saat sekizde hastaneye geldiğim zaman bir kovayla püsküllü süpürge alıp üç koridorla iki kat merdiven siliyordum. Bu yüzeyleri temizlemek kolaydı, hele biraz sabun kullanınca renklerde göz kamaştırıcı değişimler yaratabiliyordum. Bundan sonra, hastaların kahvaltılarının, koğuş mutfağında yığılmış beni bekleyen bulaşıklarını yıkıyordum. Corelli koğuşu üç koridor tutuyordu; biri yer katındaki Corelli I ve birinci kattaki Corelli II ile III. Koğuş mutfağı Corelli III'teydi ve benim etkinliklerim burada odaklanıyordu, bir de mutfağın yanındaki küçük kovukta. Ceketimi buraya bırakıyor ve boş bir dakika bulabilirsem buraya gelip gazeteleri okuyordum. Bundan sonra gidip Kanat Mutfağı diye bilinen ana mutfaktan süt kutularını alıyor, bir tekerlekli arabaya koyup özel bir servis asansörüyle Corelli III'e götürüyordum. İşin bu bölümünden büyük zevk alıyordum. Ana mutfağa ulaşmak için tuhaf isimli başka koğuşların koridorlarından geçmem gerekiyordu. Çabuk çabuk yürürken yanımdan beyaz iş gömlekli, tanımadığım insanlar geçiyordu –onlar kendi işlerinde, ben kendi işimde– ve kendimi önemli görev yüklenmiş biri gibi görü-

yordum. Corelli I'e döndüğümde neredeyse tıbbi anlam taşıyan bir iş yapmama izin veriliyordu; sütü buradaki büyük elektrik sobasının üstünde ısıtıp kupalara boşaltmak. Hastabakıcılar da bunları süt içebilen hastalara götürüyorlardı. Bundan sonra ekmek dilimleyip tereyağı sürüyor, kupalarla kulplu tasları yıkayıp mutfağı temizliyordum.

İş arkadaşlarımla üstlerimin yanında hâlâ biraz diken üstündeydim, herkesi hoşnut bırakmak için çırpınıyordum. Hastabakıcılarla hemen kaynaşmıştım. Çoğu genç, fikirsiz –koca bulma saplantısına fikir derseniz, o başka– İrlandalı kızlardı. Daha ikinci günümde bana, Jakie demeye ve sevecen, şakacı bir buyurganlıkla davranmaya başlamışlardı. Hiçbirinin beni bir erkek olarak ciddiye almadığını ilgiyle gözlemledim. Çevreme saçtığım gizli bir koku, son derece iyi arkadaş olmamıza karşın, onları benden uzakta tutuyordu. Kim bilir, belki de adsız bir içgüdü benim bir entelektüel olduğum konusunda onları uyarıyordu. Koğuşun başhemşiresiyle de aram çok iyiydi, ama bambaşka bir yönden. Koğuşumuzun başhemşiresi öyle azametli bir kişiydi, öylesine yaşlı ve buyurgan, kendi konumunun vakarıyla öyle dopdoluydu ki aramızdaki sosyal mesafe sürtüşme olasılıklarını önlüyordu. Benim kişisel özelliklerim onu sinirlendiremezdi, çünkü benim bir kişi olmak konusundaki iddialarımla zerrece ilgilenmiyordu. Benim konumda onu ilgilendiren tek sorun, işimi iyi yapıp ayağa dolaşmamamdı; ben de bunları yaptığıma göre kendisi onayını, beni görmezlikten gelmekle gösteriyordu. Ancak her sabah, koridordaki ilk karşılaşmamızda başını belli belirsiz eğiyor ve yüzündeki ifade hafifçe yoğunlaşıyordu ki bu yoğunlaşmayı sonsuza değin sürdürebilirseniz belki bir gülümsemeye dönüşebilirdi.

Gözüm, hastane hiyerarşisinin stratosferinde, koğuş hemşiresinden öteye ulaşmıyordu. İlişkilerimin en dingildek olduğu alan küçük çevremin orta katlarıydı. Başhemşirenin altında, her biri bir Corelli'den sorumlu üç hemşire vardı ve ben buyruklarımın çoğunu doğrudan doğruya bu üç kişiden alıyordum. Bu kadınların zaten bir hayli ilerlemiş olan yaşamlarını bir yandan başhemşire, öbür yandan hastabakıcı kızlar zehir ediyorlardı. Başhemşire onları soluk aldırmayan bir despotlukla yönetiyordu; hastabakıcı kızlar

da onların, kendi gururlarını kurtarmak için altlarındakilere çektirmek zorunluğu duydukları acılara her an gizli bir alaycılıkla karşılık veriyorlardı. Bu hemşireler beni anlamakta güçlük çekiyorlardı. Onlara nispet yapmak istediğimden kuşkulanıyorlardı ki bunun nedeni yalnızca, düşman belledikleri hastabakıcılarla aramın iyi olması değildi; hastanede beni tanıyan kişilerin arasında sadece onlar benim gerçek yaradılışımı az çok seziyorlardı. Karşılarına, huzurlarını bozan bir sorun olarak çıkıyordum ve burada benimle temas halinde olan kadınların arasında yalnızca onlar beni, hiç kuşkusuz, bir erkek olarak görüyorlardı. Aramızdan bir elektrik akımı geçiyordu; gözlerini sürekli benden kaçırıyorlardı ve bana emir verdikleri zaman o tiz sesleri yarım ton daha tizleşiyordu.

En çok temas halinde olduğum Corelli III Hemşiresi özellikle hoşuma gidiyordu. Adı Hemşire Piddigham'dı ve hastabakıcılar ona kendi aralarında Pid diyorlardı. Pid elli yaşlarında olsa gerekti; belki daha bile yaşlıydı da o uzun, kır saçlarını siyaha boyamaya başlayalı çok yıllar olmuştu. Mutfakta işimi yaptığım sırada onun, sözlü savaşların ve meslek gereği yürüttüğü eleştirel gözlemlerin keskinleştirdiği sesi ve gözleri sürekli olarak beni izlerdi. Bana kusur bulmaya böylesine teşne oluşu aramızda bir bağ kurardı. Onu hoşnut etmek için beklenmedik, özel bir şeyler yapmak gelirdi içimden, ona çiçek getirmek falan gibi, ama biliyordum ki o beni, bu yaptığımı bir küçük görme olarak yorumlayıp bu yüzden bana diş bileyecek kadar ciddiye alıyordu. Onun yaşam tarzının hazin gizemine karşı, dehşete yaklaşan bir saygı duyuyordum. Bunların dışında karşılaştığım öbür hastane çalışanları, yatılı bir başkapıcı diyebileceğimiz, son derece aptal olan ve benden bütün kalbiyle nefret eden Stitch adında bir adamla, zekâ özürlü sayabileceğimiz koğuş hizmetçileriydi.

Her öğlen, yemek saatinde Kanat Kantini'nden sandviç alıyor, sonra Mars'ı almak için Dave'in evine gidiyordum. Arada bir an Dave'i gördüğüm de oluyordu; Dave'in yüzünde, işe girdiğimi ilk söylediğim zaman beliren şaşkınlık daha tam geçmemişti. Böyle zamanlarda, sırf Dave'e böyle bir şok yaşatmak uğruna bile olsa işe girmeye değer, diye düşünüyordum. Sonra Mars'la birlikte hastaneye dönerek Corelli I'in önündeki bahçeye oturup sandviçimi

yiyordum. Bu bahçe uzun, düzgün bir çimlikle iki sıra kiraz ağacından ibaretti. Ağaçların kiraz olduğunu biliyordum; çünkü hastabakıcılar her dakika bahçenin baharda nasıl güzelliştiğini övüp duruyorlardı. Ben ağaçlardan birinin altında oturur, Mars biraz ötede zıplayarak ağaçlarla birer birer ilgilenirken genç Corelli hastabakıcıları gelip orman perileri gibi çevreme toplanıyor, benimle dalga geçerek, ağacımın altında bağdaş kurmuş otururken eski zaman bilgelerini andırdığımı söylüyor, Mars'ı hayranlıkla sevip şımartıyor ve beni Stitch'e karşı savunuyorlardı; ona kalsa Mars'ı bahçeye sokmayacaktı. Bu yemek saatleri bana büyük keyif veriyordu.

Hastaları, az da olsa görebilmem ancak öğleden sonraları mümkün oluyordu. Ama öğleden sonranın geç saatlerinde. Bu zamanı bütün gün iple çekiyordum. Benim algılayışıma göre hastane, hastalardan uzaklaştıkça düşen bir gerçeklik grafiği çiziyordu. Başka her şeyin çevresinde döndüğü merkez, hastalardı. Corelli'deki hastaların hepsi erkekti, hepsinin hastalığı da başlarına yedikleri darbelerin sonucuydu. Kimi, kafatasları çatlamış ya da çatlamamış olarak beyin sarsıntısı geçirmişlerdi, kiminin daha esrarlı illetleri vardı. Ben yerleri silerken onlar orada beyaz sargıdan yapılma türbanları, başağrısından kısılmış gözleriyle yattıkları yerden beni izliyorlardı, ben de içimde onlara karşı acımayla karışık bir huşu duyuyordum, Hintlilerin kutsal hayvanlara besledikleri duygu gibi bir şey. Onlarla konuşabilmek isterdim, bir iki kez laf açtığım bile oldu ama her seferinde bir hemşire gelerek beni engelledi. Hademelerin hastalarla konuşmasının yakışıksız kaçtığı düşünülüyordu.

Bu hastaları kuşatan gizem havasını yoğunlaştıran bir etken de bütün gün yakınlarında olmama karşın onları ancak, hasta yataklarında olanca vakarlarıyla sessiz ve yalnız yatar durumda görmemdi. Böyle zamanlarda, çektikleri acıyla içten içe gizli sohbetler yürütürmüş gibi dururlardı. Onların başka zamanlarda yıkanıp doyurulduklarını, sürgü kullandıklarını, kazınmış kafalarındaki kanlı, irinli bezlerin değiştirildiğini ben ancak ikinci elden biliyordum, her günkü işimin bir parçası olan bulaşık çanaklarla daha bile nahoş nesnelerden çıkardığım sonuçlar yoluyla. Hastabakıcılarla doktorlar, rahiplerinkini andıran görevleriyle meşgulken oda kapıları sımsıkı kapanıyor, içeri girmeyi yasaklayan yazılar asılıyordu.

Çok seyrek olarak koridorda, tekerlekli sedyeyle odasından alınan ya da odasına götürülen bir hastayla karşılaşıyordum. Bu sedye tekerleklerinin, lastiğin lastiğe sürtünmesinden oluşan ağır, donuk sesini duyduğum zaman nerede olursam olayım bir yolunu bulup koridora çıkıyor ve belki de yeni gelen bir hastayı şöyle bir görebiliyordum; yüzü ve yeni sargılanmış başı dış dünyadan ayrılmanın şaşkınlığından henüz kurtulmamış olan bu kişiler beni, hastaların da eninde sonunda benim gibi birer insan olduğuna inandırıyordu.

Odaları temizledikten sonra biraz boş zamanım oluyordu, ben de ancak oturabileceğim büyüklükte olan kovuğuma çekilip sönük bir ampulün ışığında akşam gazetelerini okuyordum. Kovuk penceresizdi, bütün duvarları da çengellere asılmış ceketlerle kaplı olduğundan bir elbise dolabının içine benziyordu. Bunun hiç sakıncası yoktu bence, çünkü ta çocukluğumdan bu yana elbise dolaplarının içi, herhalde psikoanalistlerin iyi bildiği nedenlerden ötürü, bana tuhaf biçimde çekici gelmiştir. Beri yandan ışığın sönük olması hiç hoşuma gitmiyordu, ben de hastanedeki ikinci günümde, kendi paramla daha kuvvetli bir ampul satın aldım, ama üçüncü gün Stitch buna el koyarak gene sönük ampulü taktı. İşte böyle, orada oturup *Evening Standard*'ın sayfalarını gözden geçiriyordum ve okudukça dış dünyanın söylentileri bana ta ötelerden yansıyan bağırışlar gibi ulaşıyordu ya da zamanın ve uzanın derinlerinde yapılan savaşların şamatası gibi. Solcu'nun sık sık adı geçiyordu, hatta bir seferinde bütün bir başyazının ona ayrılmış olduğunu gördüm; yazı Solcu'nun aynı zamanda hem toplum için ciddi bir tehlike oluşturduğunu hem de küçümsenmeye bile değmeyecek adi bir sokak bozguncusu olduğunu ifade eder biçimde kaleme alınmıştı. Bağımsız sosyalistlerin birkaç güne kadar Batı Londra'da görkemli bir miting düzenleyeceklerini okudum; baş yazarın onlara karşı böyle, ilgisizlikle sert önlemlerden oluşmuş acayip bir bileşim telkin etmesi bu yüzdendi. Homer K. Pringsheim Londra'da düzenlediği basın toplantısında İngiliz ve Amerikan film endüstrilerinin birbirlerinden öğrenecek çok şeyi olduğunu söylemiş, sonra da İtalyan Riviera'sına gitmek üzere kentten ayrılmıştı. Aradığım başka adlar bu yazılarda yoktu.

Günün bu saati de zevkliydi benim için. Şimdi artık yabana atıl-

maz bir yorgunluk duygusunu benim için yepyeni olan başka bir duyguyla, bir şeyler yapmış olma duygusuyla birleştirebiliyordum. Gerçekleştirdiğim düşünsel çalışmaların sonunda, oldum olası, hiçbir şey başaramamışım gibi bir duyguya kapılmışımdır; insan geri dönüp baktığında yaptığı şeyin öbür yanını görür, ince bir sedef kabuğunu gözüne tutmuşcasına. Ama bu, düşünsel çalışmaların doğasından mıdır, yoksa benim ürettiklerimin değersiz oluşundan mıdır, hiçbir zaman kestirememişimdir. Kişi, ürününün içerdiği düşünceyle –bu düşünce ne olursa olsun– artık canlı bir temas kuramıyorsa bu ürün, en iyimser bakışla kuru, en kötümser bakışla da berbat görünür. Yok, bu temas hâlâ kurabiliyorsa bu kez de ürüne, şimdiki düşüncesi kaydadeğer bir şey olsa böyle bir boşluk taşımazdı, diyebiliriz. Hep merak ederim, acaba Kant kafasında Kopernik Devrimi'ni gerçekleştirdiği sırada, içinden arada bir, "Ama bu bir *hiç*, tam bir *hiç*!" demiş miydi? Demiş olmasını dilerim.

Hugo'yla yeniden temasa geçmek için hafta sonunu beklemeye karar vermiştim. Kader çizgimin, Dave'in portatif karyolasında yattığım günlerde beni tuhaf biçimde terk eden bilinci şimdi gene geri gelmişti ve artık şuna inanıyordum ki Hugo'yla beni böylesine yakından kaynaştıran Tanrı, hangi Tanrıysa, başladığı işi yarıda bırakmayacaktı. Bu yönden içim bir bakıma rahattı. Fransa'dan gelebilecek mektuplar konusu beni daha çok kaygılandırıyordu, ama en kaygılandığım konu belki de, hâlâ hiç haberini alamamış olduğumuz Finn'di. Dave, artık arayıp sormaya başlamamız gerek, demişti, ama bu da olanaksızdı; çünkü arayıp sorabileceğimiz hiçbir yer yoktu. Bildiğimiz kadarıyla Finn'in Londra'da bizden başka arkadaşı yoktu; onun şu anda nerede olabileceği konusunda herhangi bir varsayım bile üretemiyorduk. Dave polise gitmeyi önermişti ya, ben buna karşıydım. Finn bir köşede içki içerek kendini öldürmekteyse bu, Finn'in bileceği işti; bu konuda onu kendi haline bırakmak da benim gösterebileceğim en son ve hazin arkadaşlık jestiydi. Gene de, her şeye karşın bu konu içimi kemiriyor, o günlerde Finn hemen hiç aklımdan çıkmıyordu.

Önümdeki öbür çözümlenmemiş sorun Mars sorunuydu; bu konuda durup durup kaygıya kapılıyordum. Sadie'yle Sammy hâlâ herhangi bir adım atmış değillerdi ve onların bu sessizliği sinirleri-

mi bozmaya başlıyordu. Arada içimden kalkıp Sadie'ye gitmek ve her şeyi bir güzel konuşmak geliyordu. Ne var ki bunu yapmaktan da çekiniyordum, biraz, *au fond*,* Sadie'den çekindiğim için –hele kendimi suçlu duruma düşürdükten sonra– biraz da Mars'ı elimden almalarını istemediğim için. Mars'ın, ihtiyarlık çağında Sammy gibi birinin eline düşmesini istemiyordum, çünkü Sammy'nin, sömüremeyeceği canlara, insan canı bile olsa, pek saygı beslemediğini tahmin ediyordum. Böylece hiçbir şey yapmadan bekliyordum.

Birkaç gün geçmişti; ikindi üzeri bir saatti. Yarım saat kadar sonra çalışma günüm sona erecekti. Görülmemiş hamaratlığım sayesinde işim şimdiden bitmiş sayılırdı, ama yapabileceğim başka bir şey olmadığı halde saat altıyı vurmadan hastaneyi terk edemezdim. Birkaç dakikaya kadar, diyordum kendi kendime, gidip mutfağın yerini silerim; mutfağın yerini kaç kez silseniz az gelirdi nasılsa. Ama şu anda herhangi bir acelem yoktu. Çok yorgundum. Artık şunu açıkça görmeye başlıyordum ki başka yönlerden pek ilginç ve oyalayıcı olan bu işin esas kusuru buydu, son derece yorucu oluşu. İleride bir gün, diyordum kendi kendime, burada ya da başka bir yerde, yarım gün çalışmanın çaresine bakarım. Günün öbür yarısında da belki biraz yazı yazarım. Günün yarısında bedensel iş yapmanın, günün öbür yarısında zihinsel olarak çalışan birinin sinirlerine pek iyi geleceğini kestirebiliyor ve bu yaşam biçimini daha önce akıl edemeyişime şaşıyordum; böylelikle her gün, şu ya da bu şekilde, mutlaka bir iş kotarmayı sağlama bağlar, uzayan kısırlık dönemlerinde ortaya çıkan o beyhudelik duygusunu başımdan temelli savmış olurdum. Ama bütün bunlar gelecekle ilgiliydi. Şu sırada üstlendiğim işi sürdürmek ve kader çizgimin bana kavuşmasını beklemekten başka bir düşüncem yoktu. Bu çizginin er geç beni bulacağından emindim, ama o anda, ampul çok sönük olduğu için ayakta durarak *Evening Standard* gazetesinin sayfalarını karıştırırken kaderimin bana yetişmek için ne denli hızla, dört nala koşmakta olduğundan zerrece haberim yoktu.

Gazetede okuduğuma göre Solcu'nun büyük mitingi o sabah yapılmış, karışıklık çıkıp en sonunda polisin araya girmesi de önlenememişti. Atlı polisleri kalabalığı denetlemeye çalışırken göste-

* (Fr.) au fond: Temelde, esasta (y.h.n.)

ren birçok resim vardı. Birileri bir magnezyum fişeği atmış, iki kadın bayılmıştı. Solcu bir konuşma yapmıştı ki bu, görebildiğim kadarıyla, sol örgütleri birbirine yakınlaştırmanın teknik ayrıntılarıyla ilgili zararsız ve sıkıcı görüşlerle doluydu. Solcu'nun partisinde üye olan tanınmış bir sendika lideriyle bir kadın milletvekili de konuşma yapmışlardı; kadın gerçi parti üyesi değildi, ama çok güzeldi.

Bunları gözden geçirirken ana koridorun yaylı kapılarının açıldığını, sonra da sedye tekerleklerinin harıltısını duydum. Yeni bir hasta getiriyorlardı. Kovuğumun cam kapısının ardından Pid'in geçtiğini gördüm, siyah ökçelerinin koğuş koridoru boyunca tıkırdayarak uzaklaştığını duydum. Kapıyı açıp arkasına geçerek baktım. Stitch'in bana doğru itmekte olduğu tekerlekli sedyede, kırmızı bir battaniyenin altında, hiç hareketsiz bir şekil yatıyordu. Stitch beni gördü, boş gezip etrafı gözetlemenin yasak olduğunu belirtmek için, kızgın kızgın başını kaykılttı. Hastane çalışanlarının koridorlarda hasta taşırken konuşmalarını yasaklayan yazılmamış bir yasa uyarınca Stitch bana bir şey demedi ya, gözleri ciltler dolusu laf söylüyordu. Bu bakışa ben de toparlayabildiğim olanca küstahlıkla karşılık verdim. Sonra gözlerimi, tam o anda önümden geçmekte olan arabada yatan adamın yüzüne doğru indirdim. Arabada yatan adam Hugo'ydu.

Yüzü ölü beyazlığında, gözleri yumuluydu. Koyu lekeli bir sargı başını sarmalamıştı. Durduğum yerde kaskatı kesilmiştim. Araba geçip gitti. Gene kovuğuma girip kapıyı kapadım, pervaza yaslandım. Bir duygular çatışması sarmıştı içimi. İlk duyduğum, babasının hayaletiyle karşılaşan Hamlet gibi bir suçluluk duygusuydu. Hugo'nun yaralanmasına benim bir ihmalim neden olmuş gibi tuhaf bir duygu. Bunun yanı sıra içimde, sanki, "Oh olsun!" diyen bir yan da vardı; düşünüyordum da, ben Hugo'yu aramaktan vazgeçer vazgeçmez Hugo yaralanarak benim ayağıma getiriliyordu. Onun stüdyoda bana boşvermesine hâlâ biraz bozuluyordum. Ama bunu düşünür düşünmez içimi pişmanlık bürüdü ve Hugo'nun yarasının ağırlık derecesinden başka hiçbir şeyi umursamaz oldum. Koridora çıktım.

Hugo'yu en dipte, tek kişilik bir odaya koymuşlardı. Pid'in bu

odadan çıkıp geri döndüğünü gördüm. Onun peşi sıra ameliyathaneye gittim.

"Nesi var bu koca herifin?" diye sordum. "Durumu kötü mü?" Bu soruda olağandışı bir şey yoktu; koğuşa gelen her yeni hasta hakkında bu soruyu sorardım.

Pid, "Sana kaç kez söyledim, bu odaya girme diye" dedi. Bana asla adımla hitap etmezdi.

"Özür dilerim. Hemen gidiyorum. Ama kötü mü durumu?"

"Senin işinin başında olman gerekir" dedi Pid. "Stitch'e söyleyim, daha çok iş çıkarsın sana." Dönüp yürüdüm. Ama tam kapıdan çıkmak üzereyken Pid, "O mitingde kafasına bir tuğla yemiş" diye ekledi. "Sarsıntı geçirmiş. Beş gün falan yatacak burada."

"Sağolun!" dedim, balık gibi kayarak dışarı süzüldüm. Büyük bir ödün verilmişti.

Mutfağa gidip yerleri silmeye giriştim. Stitch geldi, birtakım laflar etti, ama bunlar kulağıma bile girmedi. Ne yapsam, diye düşünüyordum. Hugo'yu görmem şarttı. Kaderin şu tuhaf cilvesine bakın ki bir araya getirilmiştik, ama görüşmemizi hemen hemen olanaksız kılan koşullar altında! Buradaki konumlarımız, aramızda herhangi bir temas olmasını tümden yasaklıyordu. Kafamdan yüz olasılık geçirdim. Aksilik bu ya, yarın izin günümdü. Hugo'yu olağan işgünüm sırasında görmek istersem yarından sonra, onun odasını temizleyeceğim saati beklemem gerekti. O zaman bile onun yanında, bilemediniz, on beş dakika kalabilirdim. Zaten çok uzun bir süreydi, bu kadar bekleyemezdim. Hugo'nun yarası hafifse o zamana kadar hastaneden ayrılmış bile olabilirdi. Hem, bunun dışında ben bunca zaman beklemek düşüncesine dayanamıyordum. Hugo ayağıma getirilmişti madem, derhal görmeliydim onu. Ama nasıl? Derken aklıma bir başka pürüz daha geldi, yani Hugo'nun baygın durumda olması.

Püskülü hırsla dolapların altında gezdirirken içimden sövgüler savuruyordum. Stitch gitmişti. Acaba izin günümü değiştirmem ya da yarın fazlalıktan çalışmaya gönüllü olarak sabahtan gizlice Hugo'nun odasına girmem mümkün olabilir miydi? Doktorlarla hastabakıcıların devamlı ayak altındayken bunu yapabilmek çok zordu. Hem bakalım gönüllü olsam da yarın çalışmama izin verilir

miydi? Sorun Stitch'e havale edilecek, o da benim bunu istediğimi sezerek, "olmaz"ı basacaktı. Biraz daha zamanım olsa bir yolunu bulur, onu dalgaya getirip bunu bana ceza olarak dayatmasını sağlayabilirdim, ama şimdi artık zaman yoktu. Ben bunları zihnimde tartarken hastabakıcılardan biri içeri girdi. Kızların arasında en tipik İrlandalı olan oydu, sesi bana her an Finn'i anımsatırdı. "Yeni gelen o irikıyım adam nasıl, bakalım?" diye sordum. "Karnım aç, diye bas bas bağırıyor!" dedi kız.

Bunu duyar duymaz ne yapacağıma karar verdim; zaten yapılabilecek tek bir şey vardı, aslında, bu da gecenin bir yarısında hastaneye dönmekti. Bu düşünce bir yandan beni iyice sararken bir yandan da içimi âdeta dinsel bir ürküyle dolduruyordu. Hastaneyi geceleyin hiç görmemiş, ama çok zaman geceki halini gözümde canlandırmaya çalışmıştım. Hayalimdeki sessizlik ve tenhalığın ürkünçlüğüne şimdi bir de, benim o saatte orada bulunmam bir küfürmüş gibi bir duygu karışıyordu. Yakalanırsam anında vurulacaktım, emindim bundan. Merhamet gösterilmeyecekti. Gene de buraya gelmem gerekiyordu. Hugo'nun yakınlığı içimde daha şimdiden, ancak onu görmekle yatışabilecek bir kasırga koparmaktaydı. Onu görmek zorundaydım.

Kafamı hızla çalıştırarak püskülü kaldırıp beyaz iş önlüğümü çıkardım. Şimdi saat altıyı geçiyordu. Planımın ayrıntılarını derhal tasarlamam gerekti, çünkü hazırlık olarak atılacak ön adımlar varsa şimdi atılmalıydı. Hastaneye nasıl girecektim? Bu yapıyı hayalimde kale gibi geçit vermez bir yer olarak görüyordum. Ana giriş kapısı sabaha kadar açık, ama çok ışıklıydı; gecenin her saatinde Dave'in evine giderken önünden geçtiğim için biliyordum. Mutlaka nöbette bir gece bekçisi olur, beni durdurup ne aradığımı sorardı. Aklımdan, atabileceğim bir sürü yalan geçirdimse de hiçbiri benim tek başıma içeri alınmamı sağlayabilecek kadar inanılır gelmedi. Bir de Corelli I'in bir arka kapısı vardı, bisikletlerle kömürün konduğu bir avluya açılıyordu. Benim olağan durumlarda kullandığım kapı buydu. Ne var ki bu kapının gece saat onda kapandığını, Stitch'den duymuştum. Kuşkusuz aynı durum, eğer varsa diğer arka kapılar için de geçerliydi. Gerçi acil hastaların içeri alındığı kaza koğuşlarının girişi vardı ama bu kapının da tu-

tulmuş olacağı doğaldı; kimse görmeden içeri girebilme şansı yok denecek kadar azdı ve yapılacak tek bir hata felaketle sonuçlanabilirdi. Tek olasılık pencereden girmekti; eğer böyle yapacaksam hangi pencereyi kullanacağıma karar vermeli hemen gidip açmalıydım.

Ceketimi giydim, ağır ağır ana merdivenden aşağı inmeye başladım. Kafamın içi karman çormandı. Binanın bisikletli avluya bakan cephesindeki ışıklar bütün gece yanardı. Avludan içeriye girmeye kalkışan biri sokaktan açıkça görülebilirdi. Kanat binaların uçları sokak lambalarının ışık alanına giriyordu; ana binanın önünde de ana avluyu çevreleyen bir sıra lamba vardı. Geriye yalnızca kanat binaların, karanlık birer kuyu olan bahçeleri kalıyordu. Bu bahçelere bakan pencerelerin çoğu hasta odalarının pencereleriydi. Hastaneye hasta odalarından girmeyi düşünmek olanaksızdı, çünkü şimdi gidip açık bir pencere aramaya yüreğim olsa bile, sabahın ikisinde bu pencereden içeri girip de ödü kopmuş bir hastanın çığlıklarını peşime takmayı göze alacak yüreğim olmayacağı kesindi. Başka olasılıklar da vardı, Corelli I'in bulaşıkhane penceresi gibi. Ama bu da, odası bulaşıkhaneye bitişik olan gece hemşiresinin gözlem alanına giriyordu. Bahçeden koğuşun yönetim odalarından birine girmek düşüncesi için de aynı sakıncalar geçerliydi. Tek umudum kanat binasının daha kalabalık, ayak altı bölümlerindeydi. Gerçi evet, mutfakta ve mutfak çevresinde bütün gece birileri bulunması söz konusu olabilirdi, beri yandan oralarda birkaç vestiyer ve malzeme odası vardı ki boş duruyor, gündüz bile girip çıkan olmuyordu; bunların pencereleri de bahçenin en dip, en karanlık yanına bakıyordu.

Merdivenin dibine varınca, gösterişli bir umursamazlık havasıyla, Kanat Mutfağı yönüne döndüm. Bir halt karıştırdığım zamanlar dış görünüşümün aslında başka zamanlardan hiç farklı olmadığına inanmakta güçlük çekerim. Şimdi de yüzüm beni ele veriyormuş gibi geldiği için ne zaman koridorda birinin yanından geçsem bu boşboğaz yüzeyi öte yana döndürüyordum. Mutfak kapısının önünden kararlı adımlarla geçtim. Kapının üst yarısı cam olduğundan içeride gidip gelen karaltıları göz ucuyla görebiliyordum. İki, üç kapı ötesini hedefledim ve buraya gelince kesin bir

dönüş yapıp içeri girdim. Aklımda iyi kalmış. Burası bir ardiyeydi, duvarların önünde demir somyalar onar onar dizilmiş duruyordu, kapıyı ardımdan usulca kapatıp odanın ortasındaki yoldan yürüdüm. Pencereden bakınca ışık ve gölge dörtgenleri halinde bahçeyi ve bir sıra kiraz ağacını gördüm. Corelli tarafı keskin bir gölge düşürerek çimliği, zıt yeşil tonlarda iki ayrı üçgene bölmüştü. Bir an orada durup dışarı baktım. Sonra pencerenin mandalını açtım.

Basit, kanatlı bir pencereydi, pervazın yarı yerinde bir mandal ve altta, aralığı ayarlayan delikli bir dayanak vardı. Mandalı açıp kanatları üç beş santim araladım. Dışarıdan bakınca pencerenin açıkmış gibi görünmesini istemiyordum, beri yandan gerektiği zaman kanatları dışarıdan çekip açabileceğimden de emin olmak istiyordum. Bu koşulların ikisini de yerine getirdiğimden emin olmak biraz zaman aldı. Sonra pencerenin yerini, ağaç sırasına göre dikkatle saptadım. Daha sonra kapıya gidip dışarıya kulak vererek koridorda kimse olmadığı kanısına vardım. Odadan çıktım, kapıyı kapattım, Corelli'ye doğru yürüdüm. Beni gören olmamıştı. Bir an sonra binadan dışarı adımımı atmıştım bile.

XVIII

Bundan sonra yaptığım ilk iş sek bir içki yuvarlamak oldu. Yüreğim sefere çıkmış bir ordu gibi gümbürdüyordu. Gizli kapaklı işlerde asla rol oynayamayacağım belliydi. Eve gidip Mars'ı aldım. Otobüsle Barnes'a gittik, Kırmızı Aslan'da bir bira içip sandviç yedim, sonra ortalık kararmaya başlayıncaya kadar parkta yürüyüş yaptık. Goldhawk Yolu'na döndüğümüzde karanlık hemen hemen basmıştı. Mars'ı evde bıraktım; Dave görünürlerde yoktu. Bir toplantıya gitmişti. Hammersmith yönünde rasgele yürümeye başladım. Tek istediğim saatlerin geçmesiydi, hem de ellerini çabuk tutarak. Publar kapanmak üzereydi, ben de son on dakikada becerebildiğim kadar viski yuvarladım. Neredeyse ırmağa kadar yürüdüm. Bu arada belirli bir şey düşünmüyordum, ama zihnime

Hugo hâkimdi. Sanki hastanedeki yatağında Hugo bir ucu bana bağlı olan bir ip tutuyor ve bunu durup durup çekeliyordu. Ya da Hugo'nun dev bir kuş gibi tepemde tünediği söylenebilirdi. Biraz sonra yüz yüze geleceğimizi düşünmek sevindirmiyordu beni; ancak kaçınılmaz olanın hızla yaklaştığını bilmenin o hoş iç rahatlığını duyuyordum.

Saatime baktım. Vakit gece yarısını geçmişti ve ben Hammersmith Köprüsü'nde duruyordum, Mars'ı kafesinden kurtardığımız yerden pek de uzakta değildim. Kuzeye doğru baktım ve Mim Tiyatrosu'nun, bu kıyıdaki bina yığınlarının neresine düştüğünü çıkarmaya çalıştım. Ama çok karanlık olduğundan hiçbir şey seçilmiyordu. Derken, ya hastaneye gitmekte çok geç kalırsam, diye paniğe kapıldım. Hızlı hızlı yürümeye başladım. Hammersmith Broadway'de bir taksiye atlayıp Goldhawk Yolu'na döndüm. Ama şimdi de saat daha çok erkendi. Sokakta, hastanenin önünden geçerek üç beş kez volta attım. Saat daha iki bile olmamıştı, oysa kararım saat ikiden önce hastaneye girmeye kalkışmamaktı. Hastaneden uzaklaşmaya ne denli çalışsam her seferinde bir şey beni gene oraya çekiyordu. Kendi kendime küçük hedefler saptıyordum; bu kez Yedi Yıldız'a kadar yürüyüp sonra geri dönecektim; bu kez trenyolu köprüsünün altında sigaram bitene değin kalacaktım. İçim içimi yiyordu.

Saat biri yirmi geçtiğinde artık dayanamadım. Hastaneye girmeye karar verdim. Gelgelelim bu kez yaklaştığımda burası bana korkunç biçimde gözler önündeymiş gibi geldi. Sokak lambaları ışık saçıyordu ve bütün bina aydınlığa boğulmuştu. Yakına gelince giriş holünde duran insanlar gördüm; bütün merdiven pencereleri ışıklıydı, koğuşların bazılarında da ışık vardı. Hastanenin gece vakti bu denli aydınlatacağını kestirememiştim. Gerçi kanat bahçeleri karanlığa gömülüydü ve görebildiğim kadarıyla Corelli'de de, herhalde gece hemşiresinin odasından sızan sönük bir aydınlık dışında ışık yoktu. Ama kanat bahçelerine ulaşmak için, hastaneyi iki yandan kuşatan geniş çakıllı yolla çimliği geçmek gerekliydi ki buraları da o yorulmak bilmez sokak lambaları aydınlatıyordu. Çakıllı yolu sokaktan, araları zincirli alçak direkler ayırmıştı. Karanlık bölümler çok uzak görünüyordu.

Ana girişten mümkün mertebe uzak bir nokta seçtim, sokağın iki ucunu dikkatle gözden geçirdim. Sokak bomboştu. Hızlı bir koşu koparıp zincirlerin üstünden atladım, çakıllı yolu, ana çimliği geçtim. Ayaklarım neredeyse yere değmeyerek, çok hafif koşuyordum; bir an sonra kanat bahçesinin karanlığına ulaşmıştım. Durdum, bir an soluğum düzelsin diye çimlerin üstünde bekledim. Dönüp geriye baktım. Kimsecikler yok. Derin bir sessizlik çevremi kuşatmıştı. Başımı kaldırıp Corelli'ye baktım. Birinci katta tek bir ışık yanıyordu. Kiraz ağaçlarına teker teker dokunarak çimlerin üstünde yürümeye başladım. Şimdi sokak lambalarının çiğ ışığından uzaklaşmıştım ya, gece çok aydınlıkmış gibi geliyordu bana. Sokaktan bakınca bahçe zifiri karanlık görünmüştü, oysa içine girince bu karanlık yoğun değil dağınıktı; bir yandan sessizce yürürken bir yandan da, bütün pencerelerden açıkça görülebileceğimi düşünüyordum. Her an yukarıdan bir sesin yükselip bana soru sormasını bekliyordum. Ama ses çıkaran olmadı.

Dışarıdan her şey bambaşka görünüyordu; ardiyenin penceresini saptayabilmem birkaç dakika aldı. Bulduğum zaman da bu pencerenin yerden ne kadar yüksekte olduğunu görüp şaşırdım. Soluğumu tutarak, usulca kanatları çektim. Neyse ki pencere hiç takılmadan, sessizce açıldı. Çevreme bakındım. Bahçe sessiz ve kıpırtısızdı, kiraz ağaçları selama durmuş dansçılar gibi bana dönük duruyordu. Yolda hâlâ kimse yoktu. Kanatları ardına kadar açıp parmaklarımı iki yandaki çelik çerçeveye sıkıca geçirdim. Ne var ki pervaz, benim dizlerimle yetişemeyeceğim kadar yüksekti. Dışarıda basabileceğim eşik meşik de yoktu. Geri geri gittim. Gürültü yaparım diye korkudan sıçramayı göze alamıyordum. Derken yoldan yaklaşan ayak sesleri varmış gibi geldi. Şimşek hızıyla bir elimi pencere aralığına sokup sıçradım. Çerçevenin çelik ucu kalçamı sıyırdı, sonra usulca içeri kaydım ve ayaklarımı yukarıya çektim. Ardiye odasının içinde bir an taş kesilmiş gibi durdum. Çevremdeki sessizliğin içine bir anda bir dolu ses boşaltmıştım sanki. Neyse ki sessizlik sürüyordu.

Pencereyi, mandallamadan, usulca kapadım. Sonra, iki yanımda demir karyolaların karanlık cüsselerini gözlerimden çok duygularımla algılayarak odanın ortasından ilerledim. İşte burası sahiden

zifiri karanlıktı; yoğun karanlık insanın gözlerine kat kat boya sürer gibiydi. El yordamıyla kapı tokmağını buldum, bir an çevreme kulak verdim, sonra koridora çıktım. Beyaz duvarlarla parlak ışıklar üstüme gelerek gözlerimi kamaştırdı. Karanlıkta iyice açılmış olan gözlerimi bu ışık saldırısı karşısında kırpıştırarak yumdum. Sonra, zeminin lastik kaplamasında ayaklarım hafif, donuk bir patırtı çıkararak Corelli yönünde yürümeye başladım. Burada gizlenmek olanaksızdı. İyi yürekli bir Tanrı duruma el koyarak beni kimsenin görmemesini sağlasın diye ummaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu.

Görünürde kimsecikler olmamasına karşın hastane tuhaf bir biçimde hayat doluydu. Uyuyan bir canavar gibi mırıldanıp gırıldandığını duyabiliyordum. Arada mutlak bir sessizlik dalga gibi kabardığı zaman bile canavarın o ulu yüreğinin çırpışını hissediyordum. Kanat Mutfağı'nın önünden geçerken başımı döndürdüm, çünkü herhangi bir insanla karşılaşırsam duyduğum suçluluğun yüzüme açıkça yazılarak âdeta kendiliğinden, "Ayıp!" diye bağırmış gibi olacağından korkuyordum. Ana merdivene vardım. Işıl ışıl, bomboş, sonsuzdu. Adımlarımın hafif sesi, tepemde, yüksek merdiven boşluğunda yankılanıyordu; başımı kaldırınca tırabzanların çizdiği dikdörtgenlerin ta yukarılarda ufala ufala neredeyse bir nokta kadar kaldıklarını gördüm. Bu sırada kafam tamamen boşalmış durumdaydı, Hugo'yla ilgili en kabataslak bir düşünce bile kalmamıştı; biri çıkıp beni durdursaydı herhalde geri zekâlılar gibi anlaşılmaz laflar gevelerdim. Corelli III'ün kapısına geldim.

Burada duraladım. Koğuşun gece düzeni konusunda pek kesin bir fikrim yoktu. Gece koğuşta kalan hastabakıcılar varsa alt katta olmalıydılar. Corelli III'te büyük bir olasılıkla geceleyin hastalardan başka bir tek gece hemşiresi kalıyordu. Bu kişiye ilişkin bildiklerim yalnızca duyduklarıma dayanıyordu; bu serüveni tasarlamazdan önce bile onu kafamda bir Gece Tanrıçası olarak canlandırırdım, yeraltı dünyasında bir Piddingham. Şimdi, elim kapıda, aklıma onu getirdiğim zaman, ulu Bilici'nin mağarasına yaklaşan bir çömez gibi, her yanımı bir titremedir aldı. Kapıyı usulca açıp koğuşun bildik koridoruna adımımı attım.

Koridorda birkaç lamba yanmakla birlikte hasta odalarının

hepsi karanlıktı. Mutfakla ofisler de karanlıktı, yalnızca hemşirenin, üst yanı buzlu cam olan kapısından dışarı ışık vurmaktaydı. Kendisine, normal insan sezgilerinin yanı sıra insanüstü yetenekler kondurmaya hazır durumda olduğum gece hemşiresi bu yarı saydam yüzeyde benim geçtiğimi görebilirdi, ben de koridorun ilk yarısını dört ayak olup emekleyerek geçtim. Hemşirenin odasını iyice geçtiğim zaman doğrulup kayarcasına yürümeyi sürdürdüm. Adımlarımın herhangi bir ses çıkardığını duyamıyordum. Tekinsiz bir sessizlik beni yutmaktaydı. İşte Hugo'nun kapısının önündeydim! Kapı sapını tuttum;, bu açmak için bastırılması gereken çelik bir çubuktan ibaretti. Çubuğu, ses çıkarmamasını irade gücümle sağlamak istercesine sımsıkı kavrayıp tek bir güçlü devinimle bastırdım. Çubuğu elimden bırakmaksızın kapıyı ittim. Düşüncelerime boyun eğercesine açıldı, rüyalardaki kapılar kadar sessiz, iyice içeri girinceye değin kapı sapını elimden bırakmadım, sonra öbür elimle içerideki sapı tuttum. Kapıyı arkamdan sıkıca kapayarak sapı elimden bıraktım. Hiç ses çıkmamıştı.

Yarı karanlıktaydım. Kapıda, baş hizasında, ufak, dikdörtgen bir pencere vardı, koridordan biraz ışık alıyordu. Yüksek yatağın üzerindeki battaniyenin kırmızısıyla tümsek yapmış bir şekil seçebiliyordum. Bir sakınganlık güdüsüyle bir dizimin üstüne çöktüm. O zaman yatağın üstündeki biçim kımıldadı ve Hugo'nun sesi sertçe, "Kim o?" dedi.

"Şşş!" dedim, sonra, "Benim, Jake Donaghue" diye ekledim.

Bir an sessizlik oldu, sonra Hugo, "Ulu Tanrım!" dedi.

Işık alanından çıkmak istiyordum. Topaç gibi dönüp oturdum, sonra kaba etlerimin üstünde, Hugo'nun yatağının altına sokuldum. Bu yeri Hugo'nun gelmesinden önceki gün iyice temizlemiş olduğumdan şimdi buz üstünde misket gibi kayıyordum. Yatağın öbür yanından çıktım, sırtımı duvara dayayıp otururak dizlerimi göğsüme çektim. Tam anlamıyla sakindim.

Hugo'nun gözleri karanlıkta beni arayıp buldu. Başımı eğerek gülümsedim.

"Bu kadarı da fazla!" dedi Hugo. "Uyuyordum."

"Bağırmasana, gece hemşiresi duyacak!" dedim.

Hugo sesini alçaltarak, "Sen benim peşimi bıraksana!" diye fısıldadı.

Bu sözler sinirime dokundu. Ben de fısıldayarak, "Senin peşinden gelmiş değilim" diye yanıtladım. "Burada çalışıyorum ben. En son beklediğim şey senin buraya gelmendi."

"Burada *çalışıyorsun ha*? Ne iş yapıyorsun?"

"Hademeyim."

"Aman yarabbi!" dedi Hugo. "Gene de, yarına kadar bekleyebilirdin."

"Gündüzün işimin başındayken seni görebilmem çok zor olur."

"Şimdi iş başında değil misin yani?"

"Hayır."

"Demek ki benim peşimdesin."

"Cehennemin dibi!" dedim. "Bana bak, Hugo, seninle konuşmak istediğim birkaç konu var."

"Eh, bu kez elinden kurtulamam, değil mi?"

Hugo arkasına yaslandı; bir an, birbirlerinin gözlerini göremeyen kişilerin bakışlarıyla bakıştık.

Hugo, "Jake, nedir seni bu kadar heyecanlandıran?" diye sordu. "Stüdyoda da hissetmiştim bunu. Yıllar yılı beni aramaya bile kalkışmıyorsun, sonra durduk yerde deliler gibi peşimden koşmaya başlıyorsun."

Doğruyu söylemem gerektiğini hissettim. "Sadie'yle Anna'yı gördüm, bu da aklıma seni getirdi" dedim.

Hugo'nun bir deniz şakayığı gibi kapandığını gözümle görebiliyordum. "Onlarla yeniden nasıl karşılaştın ki?" diye sakıngan bir sesle sordu.

Had kertede doğru konuşmam gerektiğini hissettim. "Birlikte yaşadığım kadın beni kapıdışarı etti, bunun üzerine Anna'yı aradım, o da beni Sadie'ye kakaladı."

Hugo'nun ürperdiğini görebiliyordum. "Sadie benimle ilgili bir şey söyledi mi?"

"Özel bir şey söylemedi" diye ilk yalanımı attım. "Ama Anna'dan sana ilişkin birkaç şey duydum." Anna konusuna dönmek istiyordum.

"Evet" dedi Hugo. "Seni gördüğünü Anna bana söyledi. Bir gece tiyatroya gelmişsin, öyle mi? Sonradan seni görmeyi çok istedim. Anna, gitti, deyince üzüldüm. O zaman beni görmeye bu kadar meraklı değildin, anlaşılan."

Bu ayrıntı üstünde fikir yürütmek elimden gelmedi. "Seninle görüşmekten korkuyordum, Hugo" dedim.

"Jake, seni anlayamıyorum. İnsan benden nasıl korkar, aklım almıyor. O zaman da neden öyle basıp gittiğine akıl erdirememiştim. O sıralar seninle konuşmayı çok istiyordum. Senin gibi tartışabildiğim başka kimse olmadı. Senin o şeyi tartışabilirdik."

"Hangi şeyi?"

"Hani o kitap" dedi Hugo. "Ne zaman çıkmıştı, aklımda değil ama senin Battersea'den kaçıp gitmenden sonra olsa gerek, yoksa tartışırdık. Oysa seninle bu kitabı konuştuğumuzu anımsayamıyorum."

Kafamı arkaya kanırttım, bir içki krizini atlatmak istercesine sımsıkı duvara bastırdım.

"*Susturucu*'yu mu demek istiyorsun sen?"

Hugo, "Evet, işte o kitap" diye yanıtladı. "Yer yer son derece çetrefil buldum gerçi. Yahu bütün o fikirleri nereden buldun sen?"

"Senden, Hugo" dedim cılız bir sesle.

"Tabii, birlikte konuştuğumuz bazı şeyler de vardı içinde, gördüm bunu. Gene de, öyle değişik geliyordu ki!"

"Bilmez miyim!" dedim.

Hugo, "Yani, çok daha iyi demek istiyorum" dedi. "O sıralar nelerden konuşurduk, pek aklımda değil aslında, ama her şeyi birbirine karıştırırdık, öyle değil mi? Oysa senin yazdıkların müthiş berraktı. Çok şey öğrendim o kitaptan."

Hugo'ya bakakalmıştım. Küçük pencereden vuran ışık o sargılı başının siluetini çizmişti, yüzündeki ifadeyi göremiyordum, "Hugo, o kitap benim yüzümü kızartıyordu" dedim.

"Herhalde hep böyle olur, insanlar yazdıkları şeylerden utanırlar" dedi Hugo. "Ben bir şeyleri kaleme alma yürekliliğini asla gösteremedim şahsen. Hiç değilse kitaptan biraz para geçmiştir eline umarım. İyi sattı mı?"

"Pek değil" dedim. Bir an, acaba beni alaya mı alıyor, diye kuşkulandım, ama bu olanaksızdı. Hugo asla alaycı olamazdı.

"Aşırı entelektüel olduğundandır herhalde" dedi. "İnsanlar özgün şeyleri ilk gördükleri zaman asla beğenmezler. Umarım bu senin hızını kesmemiştir. Yeni bir diyalog yazıyor musun bari?"

"Hayır!" dedim. Sonra sırf, kafamı toparlayıncaya kadar konuş-

mayı sürdürebilmek uğruna. "Şu son günlerde kitaba yeniden bir göz atmayı düşünmüştüm" diye ekledim. "İçindeki birkaç fikri geliştirmek için. Ama kitabı hiçbir yerde bulamadım."

"Ne yazık! Benimkini alabilirdin. Çalışma masamın gözünde her zaman bir kopya bulundururum, arada bir göz atmak için. Aklıma biraz bizim konuşmalarımızı getirir, öyle zevk alırdım ki ben o konuşmalardan. Sonradan beynim iyice tohuma kaçtı."

"Geçen hafta bir akşam senin evine geldim" dedim. "Meyhaneye gidiyorum, diye not bırakmışsın, ben de meyhane meyhane dolaşıp seni aradım."

"Pek de uzağa gitmiş olamazsın" dedi Hugo. "King Lud'daydım."

"Ben doğu yönüne gittim. Solcu Tood'la o gece tanıştım."

"Öyle ya, sen Solcu'yla tanışıyorsun. Bugün mitingde gördüm onu, sonra birisi kafama tuğla fırlattı."

"Sahi, kafan nasıl bu arada?" diye sordum.

"İyiydi. Başım korkunç ağrıyor yalnızca. Sen gelmeseydin uykumda ağrıyacaktı. Neyse, Jake, o zaman neden kaçıp gittiğini anlatmadın bana. Seni gücendirecek bir şey mi yapmıştım?"

"Hayır," diye sabırla yanıtladım. "Ben seni gücendirecek bir şey yapmıştım. Ama şimdi görüyorum ki bir yanlış anlama olmuş. Geçelim bunu."

Hugo'nun bana ısrarla baktığını görebiliyordum. Kat kat sargılar yüzünden kafası kocaman duruyordu. "Jake, senin sorunun şu ki insanlardan aşırı etkileniyorsun. Benden de çok fazla etkilenmişsin."

Şaşırmıştım. "Doğru" dedim. "Etkilenmiştim, ama senin bunu bildiğinden haberim yoktu."

Hugo, "Herkes kendi yolunda gitmek zorundadır, Jake" dedi. "Hiçbir şey senin sandığın kadar önemli değildir."

Sabrım taşmaya başlamıştı. "Ne demek istediğini bilmiyorum" dedim. "Hammersmith'deki o tiyatroya o kadar emek harcadığına göre senin de önem verdiğin bir şeyler olmuştur elbet." Onu Anna konusuna çekmek istiyordum.

Hugo, "Ha, şu..." dedi, sonra bir an sustu. "Anna'yı sevindirmek için kurmuştum onu, ama saçma bir şeydi."

Soluk bile almadan bekledim. Duymaya can attığım büyük iti-

rafı onun ağzından alabilmek istiyorsam şu anda ayağımı sakınarak basmam gerekiyordu. Soluğumu yavaş yavaş alırken Hugo'nun düşüncelerinin kokusunu duyabiliyordum.

Onu konuşmaya özendirmek için, "Yani aslında Anna'yı sevindirmedi" dedim.

"Yoo, tabii sevindirdi sevindirmesine, evet de, ne işe yaradı? İnsan yalanla hiçbir yere varamaz. Gerçi bunun tam bir yalan olduğu söylenemez ya. Ne de olsa durumu ikimiz de anlıyorduk. Ama gene de, bir bakıma yalan sayılırdı," dedi Hugo.

Kafam karışmaya başlamıştı. "Yani Anna tiyatroyla aslında ilgilenmedi mi, demek istiyorsun, kendini oraya hapsedilmiş falan gibi mi hissetti?"

Hugo, "Yoo, gerçekten ilgilenmişti" diye yanıtladı. "Aslında ilgilenmeyen bendim. Sonra bir de ille o şark işi saçmalıkları araya sokmakta diretiyordu. Nereden öğreniyordu bunları, Tanrı bilir!"

"Senden öğreniyordu" diye karşılık verdim, fısıldayan sesime elimden geldiğince keskinlik katarak.

"Amma zırvaladın!" dedi Hugo. "Anna benden birtakım genel fikirler kapmış olabilir, ama bunların toplamı *böyle* olamazdı elbet!"

"Madem kötü olduğunu düşünüyordun mimlerde niçin rol aldın öyleyse?"

"Haklısın, bunu yapmamalıydım. Anna'yı hoşnut etmek için yaptım, hem ne de olsa tiyatroda bir şeyler yapıyor gibiydi."

"Evet" dedim. "Yaratıcı yönü vardır."

"İkinizin de yaratıcı yönünüz var, yani senin de Anna'nın da."

"Neden böyle söylüyorsun bunu?" diye sordum.

"Şu anda farkına vardım" diye Hugo karşılık verdi. "Ben ömrümde hiçbir şey yaratmış değilim."

"Tiyatroyu neden yıktın?"

"Ben yıkmadım o tiyatroyu, Anna yıktı. Birden her şeyi anlamsız bulmaya başladı, çekip gitti."

"Zavallı Hugo! Sen de binayı NISP'e verdin."

"Ne yapayım" dedi Hugo, "NISP fena halde yersizlik çekiyordu, ben de, bari onların olsun, dedim."

Hugo'ya acımıştım. Onu binaya hayat veren ruhun uçup gitme-

sinden sonra, tiyatroda tek başına dururken görür gibi oldum. "Senin siyasal görüşlerin olduğunu bilmiyordum" dedim. "Son görüştüğümüzden bu yana edinmiş olsan gerek."

"Tam olarak siyasal görüşüm var denemez, ama bence Solcu'nun fikirleri gayet iyi." Bu, Hugo'nun sözlüğünde çok güçlü bir övgü ifadesiydi.

"Onunla çalışıyor musun?" diye sordum.

"Yok canım, daha neler!" dedi Hugo. "O işi bilmem ki! Ben ona para veriyorum sadece. Elimden tek gelen bu."

"Roket fabrikasının işleri hâlâ tıkırında olsa gerek" dedim. "Paris Belediyesi'nin de müşterilerinin arasında olduğu dikkatimi çekti."

"Ha, şu! Bilmiyor musun, fabrikayı sattım ben."

"Bilmiyordum" dedim. "Neden?"

Hugo, "İşte, ben özel teşebbüse inanmıyorum aslında" diye yanıtladı. "Yani inanmadığımı sanıyorum. Bu konulara aklım öyle zor eriyor ki! Zaten insanın tuttuğu iş konusunda kuşkuları varsa bırakmalı, öyle değil mi sence de? Her neyse, fabrika benim olduğu sürece para kazanmamak elimde değildi, oysa ben bunu istemiyorum. Yüksüz gezmek istiyorum. Yoksa insan dünyada hiçbir şeyi anlayamıyor."

"Ben hep yüksüz gezdim" diye karşılık verdim. "Bu *benim* hayatı anlamamda yardımcı oldu mu, hiç sanmıyorum. Ama film konusundan ne haber, yoksa bu farklı mı?"

Hugo, "Ben o işi de bırakıyorum" dedi. "Yeni bir Anglo-Fransız kuruluş var, Bounty Belfounder'ı devralacaklar. Hayrını görsünler!"

"Anlıyorum" dedim. Sözleri içime işlemişti. "Gene de zengin bir adam olarak kalacaksın, Hugo" diye ekledim.

"Herhalde," dedi Hugo. "Bunu düşünmeyi pek istemiyorum. Paradan kurtulmanın bir yolunu bulacağım, sanırım. Birçoğunu Solcu'ya vereceğim. Sana da bir şeyler veririm, istersen."

"Ne acayip adamsın, Hugo. Meteliksiz kalmak için duyduğun bu ani itkinin iç yüzü nedir?"

Hugo, "Ani değil ki!" diye yanıtladı. "Cesaretim yoktu, kafam karışıktı da ondan. Şimdi bile herhangi bir adım atamazdım ya, ha-

yatım öyle feci çorbaya döndü ki ben bile görmezlikten gelemiyorum artık."

Anna'yı düşündüm. "Çok mu acı çektin?"

"O da var, tabii" dedi Hugo. "Çılgına dönmüştüm. Ama saçma sapan işler yapmak için özür sayılmaz bu. Dedim de aklıma geldi; o gün Welbeck Sokağı'ndaki evi aradığımda telefonu suratına kapadığım için özür dilerim. Sesini duyunca öyle afalladım, kendi kendimden öyle utandım ki telefonu kapayıverdim."

Bunu anlayamamıştım. "Neydi seni böyle utandıran?" diye sordum.

"İşte" dedi Hugo. "Yapmakta olduğum şeyler, yapmaya niyetlendiğim şeyler. Sen beni çok yüksek görüyorsun, Jake. Duygusal bir adamsın sen."

"Şşş!" diye fısıldadım; ikimiz de sustuk.

Koridorda ayak sesi vardı. Nerede olduğumu hayretle algıladım. Yumuşak ayak sesleri yaklaşıyordu. Tartışma heyecanı arasında yükselttiğimiz seslerimiz duyulmuş olabilirdi. Kapıdan görülmemek için usulca karyolanın dibine kaydım. Belki de sesimiz duyulmamıştı da bu, devriyeye çıkan gece hemşiresinin ayak sesiydi. Adımlar Hugo'nun kapısının önünde durdu, pencerenin dörtgeni karardı. Soluk almaktan korkarak yüzümü kırmızı battaniyeye gömdüm. Birden, "acaba Hugo beni gece hemşiresine gammazlar mı" diye aklımdan geçti ve bir an onun bunu yapabileceğini hissettim. Ama Hugo hiç kıpırdamadan yatıyordu; derin derin nefes aldığını duyabiliyordum. Bir an sonra penceredeki surat çekildi, ayak sesleri yavaş yavaş bir sonraki odaya doğru yürüdü. Rahat bir soluk aldım, yatağa dayanmış durduğum yerden Hugo'ya bakarak düşüncelerimi yeniden toparlamaya çalıştım.

Büyük bir balığı oltama takmışım gibi geliyordu. Hugo'nun konuşup açılmak istediği belliydi. Şimdi sorun en uygun lafları etmekteydi; böylece Hugo bana her şeyi söylerdi.

Sessizliği alçak sesle fısıldayarak bozdum; "Anna şarkıcılığı bırakmış."

Hugo bir an sessiz kaldı. Sonra, "Anna iyidir" dedi biraz sabırsızca.

Attığım adımın yanlış olduğunu sezdim. Daha doğrudan bir

yöntem denedim: "Hugo, oraya telefon edip de ben cevap verdiğim zaman seni utandıran şey neydi?"

Hugo duraksadı. Gözlerini benden ötede bir yere dikmiş, sargısıyla oynayıp duruyordu. "Ona çok kötü davrandım" dedi.

"Nasıl?" diye sordum nefes kadar hafif bir sesle, varlığımı minimuma indirgeyerek. Hugo'nun kendi kendine konuşmasını istiyordum. Bir an Anna geldi gözümün önüne.

"Çok kötü bela kesildim başına" dedi Hugo.

"Seni seviyor muydu?" diye sordum; dört bir yanımdaki hava tiril tiril titrer gibiydi.

Hugo, "Yok canım" dedi. "Umutsuz bir şeydi." Sonra, "Biliyor musun?" diye ekledi. "Kimi zaman onun gözü sendeymiş gibime gelirdi."

Bedenimin her yanındaki kaslar, uykuya dalan minik hayvancıklar misali birer birer gevşedi; bacaklarımı uzattım. Bir an çizdiği tabloyu düşününce Hugo'ya acıdım, ama tasalanacak zaman yoktu. Gerçekleri bulup ortaya çıkarmalıydım, kuramlar sonradan gelebilirdi. O dakikada tutumum neredeyse bilimseldi. "Sana bunu düşündüren ne oldu?" diye sordum. "Yani onun gözünün bende olduğunu?"

"Çok zaman senden konuşurdu, bana seninle ilgili sorular sorardı."

"Ne can sıkıntısı ama, senin için" dedim ve bıyık altından gülümsedim. İlgilendiğin kişinin seni, kendi ilgilendiği kişi konusunda sorguya çekmesinden daha çıldırtıcı hiçbir şey olamaz, ilgilendiği kişi sen değilsen eğer.

Hugo, "Ona hizmet vermek sevindiriyordu beni" dedi, iğrenç bir alçakgönüllülükle.

Hugo içten konuşuyor muydu benimle? Bu konuda birden kuşkuya kapıldım. "Onu bir daha ne zaman göreceksin?" diye sordum. "Gerçekten gidiyor mu yurtdışına?"

"Bilmiyorum," dedi Hugo. "Neler yapmayı tasarladığını sahiden bilemiyorum. Bahar havası gibidir Sadie. Ne yapacağı hiç belli olmaz."

"Yani Anna demek istiyorsun, evet."

"*Sadie* demek istiyorum ben!"

Bu iki kadının adları, ormanda yankılar yapan bir borazan sesi gibi çınlamıştı. Kafamda kurmuş olduğum bir resim birden dağılmış, parçacıkları dört bir yanda kuşlar gibi uçuşuyordu.

Bir dizimin üstünde doğrulup yüzümü Hugo'nun yüzüne yaklaştırdım. "Biz kimden konuşuyoruz deminden beri?" diye sordum.

"Tabii ki Sadie'den. Sen kim sanıyordun?"

Parmaklarım battaniyeye sımsıkı sarılmıştı. Gerisin geriye çark etmiş olan düşüncelerim daha şimdiden gözlerimin önüne bambaşka bir tablo sermekteydi.

"Hugo" dedim. "İyice açıklığa kavuşturabilir miyiz bu konuyu?"

"Yavaş ol" dedi Hugo. "Yüksek sesle konuşmaya başladın."

"Kimdir senin âşık olduğun? Hangisi?"

"Sadie."

"Emin misin?" diye sordum.

"Saçmalamasana! Elbette eminim. O kadın uğruna bir yıldır, bir yıldan da uzun bir süredir cehennem azabı çekiyorum! Ama ben senin bütün bunları bildiğini sanıyordum."

"Sadie söyledi bana" diye karşılık verdim. "Kadın resmen söyledi. Ama ben ona inanmadım, tabii." Gene yere oturup başımı ellerimin arasına alarak sallanmaya başladım.

"Neden tabiiymiş?" diye Hugo sordu. "Onu benden koruyasın diye evine aldı ya seni. Ama sen çekip gittin!" Hugo acı konuşmuştu.

"Beni eve kilitledi. Dayanamadım."

"Ulu tanrım! Keşke beni kilitleyeydi evine!"

Ben, "Ona inanamadım" dedim. "İnanamazdım."

"Benim rezalet çıkardığımı mı söyledi sana?"

"Senin zorla eve girebileceğine ilişkin, yarım yamalak bir şeyler geveledi."

Hugo, "Bundan öte bir şey söylemediyse çok nazik ve merhametli kadınmış demektir" dedi. "Öyle delilikler yaptım ki! Bir seferinde gece vakti kapıyı kırıp girdim, bir seferinde de gündüz, o stüdyodayken gidip mektuplarını filan karıştırdım, öteberisini alıp götürdüm. Resmen çıldırıyordum onun için. İnan bana, Jake, bir yıldır hayatım tam bir keşmekeş halinde. İşte bu yüzden her şeyden yakamı sıyırıp yeni baştan başlamam gerek."

"Ama Hugo, olamaz bu!" diye inledim. "Sadie'ye âşık olamazsın sen!"

"Nedenmiş?" dedi Hugo. Kızmıştı.

Kafamı toparlayamıyordum. Hugo'nun Sadie'yi sevmesinin olanaksızlığı tarifsiz bir bulut gibi tepeme çökmüştü ve Hugo'nun Sadie'yi sevmesini bir gerçek olarak gördükçe elimden ancak saçmalamak geliyordu. "O buna değmez" sözcükleri dilimin ucundaydı, ama seslendirmedim. Asıl neden bu değildi ki zaten. "Ama sen Anna'yı tanıdın" dedim. "İnsan Anna'yı tanıdığı halde nasıl olur da Sadie'yi tercih eder?"

Hugo, "Bir neden söyleyim sana" dedi. Sesinde bir öfke tınısı vardı. "Sadie daha zekidir!"

Korkunç bir şeylerin kıpırdanarak aramıza girmeye başladığını hayal meyal hissettim. Bunu Hugo da görmüş olmalı ki hemen, "Çok aptalsın, Jake" diye ekledi. "Herkes herkesi sevebilir, herkesi herkese tercih edebilir; sen de biliyorsun bunu."

Sustuk; ben hâlâ battaniyeye yapışmış duruyordum, Hugo yattığı yerden yarı doğrulmuş durumdaydı. Elimin yakınında ayaklarını hissediyordum; kaskatıydılar.

En sonunda, "Hâlâ anlamıyorum" dedim. "Buna hiç ihtimal vermediğim için değil yalnızca. Bütün işaretler öbür yanı gösteriyordu. Mim Tiyatrosu'nu kurmak için onca zahmete neden katlandın, peki?"

"Dedim ya, Anna'yı sevindirmek için."

"Ama neden, neden?" Bu fikirle boğuşup duruyordum.

Hugo sabırsızlanarak, "Bilmiyorum" dedi. "Herhalde yapmamalıydım. Bu gibi ödünler hiç işe yaramaz. Yalan söylemekten başka bir şey değildir."

Sözleri önce donuk ve boş şeyler olarak sızdı kafama, sonra birdenbire, gerçeği kavradım. Ayağa kalktım. "Anna seni seviyor" dedim.

"Evet ya, tabii" dedi Hugo. "Ben nasıl Sadie'ye çıldırıyorsam Anna da bana çıldırıyor. Ama ben senin bütün bunları bildiğini sanıyordum."

"Biliyordum. Her şeyin farkındaydım. Yalnız her şeyi tersinden almışım, hepsi bu!"

Kapıya yürüyüp o küçük pencereden dışarı baktım. Karşımda bir sıra beyaz kapıyla kırmızı bir zemin vardı. Gene de Hugo'ya doğru döndüm ve onun yüzünü ilk olarak açıkça gördüm. Hugo hâlâ pek solgundu ve sargısının altından kaygıyla bana bakarken, o dikkat kesilmiş, kırışmış yüzüyle Rembrandt'ı andırıyordu.

Odanın öbür yanına yürüdüm. Hugo'nun yüzü karanlıkta kalsın istiyordum. "Bunların hiç farkına varmamışım" dedim. "Varsaydım bambaşka davranırdım belki."

Ne yönden bambaşka davranacağımı o dakikada bilmiyordum; bildiğim tek şey elimde geçmişi, bugünü ve geleceği söküp yerinden oynatan bir anahtar olduğuydu. Hugo ısrarla bana bakmaktaydı, ben de yüzümü ondan yana döndürdüm, ama gözlerimi kaçırdım. Hugo gerçeği yüzümden okuyabilirse helal olsundu. Ama gerçeğin kendi gözümde berraklaşmasının uzun zaman alacağını ben biliyordum.

"Anna hakkında bir şeyler daha söyle, olmaz mı Hugo?" dedim. "Aklına ne gelirse söyle, ne olursa olsun. Belki durumu daha iyi anlamama yarar."

"Ne söyleyebilirim ki?" dedi Hugo. "Çok, çok üzgünüm, Jake. İşte sana hayat, öyle değil mi? Ben Sadie'yi seviyorum, ama o seni istiyor; sen de Anna'yı seviyorsun, ama o beni istiyor. Sapıklık âdeta, öyle değil mi?"

"Yapma, Hugo! Anna konusunda bir şey söyle bana. Bütün bunlar ne zaman başladı, onu söyle."

Hugo, "Çok oluyor" dedi. "Anna'yı Sadie yoluyla tanıdım. O da bir bakış baktı, Anna, yani."

"Açıklama yapmana gerek yok. Kimin kim olduğunu anlıyorum artık."

Hugo, "Başlangıçta peşimden koştu" diye anlatmaya başladı. "Başka her işi bırakıp resmen peşimden koşmaya başladı. Londra'dan ayrılıp bir otele yerleşsem bile para etmiyordu. Birkaç gün sonra Anna çıkıp geliyordu. Aklımı kaçıracaktım."

"Buna inanmak çok zor benim için" dedim Hugo'ya. "Sen uyduruyorsun, demek istemiyorum. Yalnızca inanmakta zorlanıyorum."

"Gene de gayret et," dedi Hugo.

Onun anlattığı bu çılgın orman perisinde kendi tanıdığım Anna'yı

bulmaya çabalıyordum; hayranlarının taleplerini her an birbirine karşı dengede tutan o serinkanlı sevecenliğiyle Anna. Yabana atılmaz bir acı çekiyordum.

"Başlangıçta, dedin. Sonradan ne oldu?"

"Olup biten pek bir şey yok, aslında. O bana yüzlerce mektup yazdı. Güzel mektuplar. Bazılarını sakladım. Sonra aklını başına biraz devşirdi, daha sık görüşmeye başladık." Ürpermiştim. Hugo, "Onunla görüşmekten hazzediyordum" dedi. "Çünkü onunla Sadie'yi konuşabiliyordum."

"Zavallı Anna!" demişim.

"Biliyorum," dedi Hugo. "İkisine karşı da hayvanlık ettim. Ama artık demir alıyorum ben" Sonra, "Sana da demir almanı salık veririm" diye ekledi.

"Ne demek istediğini bilmiyorum, ama hiç öyle bir niyetim yok!" dedim.

Hugo, "Kimi durumların dolaşığı çözülemez" dedi. "Tek çıkar yol bırakıp gitmektir. Jake, senin sorunun şu ki her şeyi duygusal yönden anlamak istiyorsun. Olmaz bu. Öteye beriye çarparak da olsa yola devam etmek gerek. Gerçek, öteye beriye çarpa çarpa yola devam etmekte yatar."

"Gerçeğin canı cehenneme!" dedim. Kafam çok karışmıştı, hasta gibiydim.

"Çok tuhaf, doğrusu" dedim. Biraz önce öğrenmiş olduğum şeyleri didiklemeye başlamıştım. "Tiyatronun senin fikrin olduğundan öyle emindim ki! Öylesine sana göre bir şeydi ki bu. 'Eylemler yalan söylemez, sözlerdir her zaman yalan söyleyen.' Şimdi bakıyorum, her şey bir sanrıymış meğer."

Hugo, "Bana göre bir şey, demekle neyi kastettiğini bilmiyorum" dedi. "Tiyatro baştan sona Anna'nın fikriydi. Ben sadece ona katıldım. Bu konuda genel bir kuram üretmişti, ama ben bunu hiçbir zaman doğru dürüst anlayamadım."

"Bu tamamen senin olan bir şeydi" dedim. "Senin Anna'da yansımandı, nasıl ki o diyalog da senin bende yansımandı."

Hugo, "ben bu yansımaları tanıyamıyorum" dedi. "Önemli olan şu ki herkes yapabildiği şeyi yapmalı; herkesin yolu açık olsun."

"Ya sen ne yapabilirsin?" diye sordum.

Hugo uzun süre sessiz kaldı. Sonra, "Ellerimle ufak, girift nesneler yapıyorum" dedi.

"Hepsi bu mu?"

"Evet" dedi Hugo. Gene sustuk.

"Nasıl değerlendireceksin bunu?" diye sordum.

Hugo, "Saatçi olacağım" dedi.

"Neci?" demişim.

"Saatçi. Uzun yıllarımı alacak tabii. Nottingham'daki iyi bir ustanın yanına çırak olarak girmeyi şimdiden ayarladım bile."

"Nerede dedin?"

"Nottingham'da. Neden olmasın?"

"Neden olmayacağını bilmem" dedim. "Ama bütün bunlar neden olsun? Neden saatçi ustası olasın?"

"Söyledim sana. Böyle işler elimden gelir benim. Havai fişeklerdeki ustalığımı unuttun mu? Yalnız havai fişek konusunun öyle anlamsızlıkları vardı ki!"

"Saat yapmak konusunda da anlamsızlıklar yok mu sanki?" diye sordum.

Hugo, "Yok" diye yanıtladı. "Saat yapmak eski bir sanattır. Ekmek yapıp pişirmek gibi."

Hugo'nun gölgelenmiş olan yüzüne baktım. Bu yüz, her zamanki gibi kendine özgü bir masumlukla maskelenmişti. "Sen delirmişsin" dedim.

"Neden böyle söylüyorsun, Jake? Herkesin bir sanatı, bir işi olmalıdır. Seninkisi yazı yazmak. Benimki de saat yapıp onarmak olacak, başarabilirsem tabii."

Ben, "Peki, ya gerçek ne olacak?" diye delicesine sordum. "Tanrıyı aramak ne olacak?"

"Daha ne istiyorsun?" diye yanıtladı. "Tanrı elimizin uğraşıdır. Tanrı ayrıntıdır. Her şey elimizin yakınındadır." Uzandı, başucundaki masanın üstünde duran su bardağını tuttu. Pencereden vuran ışık bardağı ışıldattı ve Hugo'nun gözlerinde de bir pırıltı çakmış gibi oldu. Ben karanlıkta bu gözlerin ne söylediğini çıkarmaya çalışıyordum.

"Peki" dedim sonunda. "Peki, peki, peki."

"Sen her zaman bir şeylerin beklentisi içindesindir, Jake."

"Olabilir" dedim. Bu konuşma bana yük olmaya başlamıştı. Gitmeye karar verdim. Ayağa kalktım. "Başın nasıl şimdi?" diye sordum.

"Biraz daha iyi. Sen bana başımı unutturdun. Beni bu yerde ne kadar alıkoyacaklar dersin?"

"Hemşire, beş gün kadar, diyordu."

"Aman Allahım!" dedi Hugo. "İşte buna gelemem! Yapacak kırk türlü işim var."

"Belki daha önce taburcu ederler" dedim. Konu beni ilgilendirmiyordu artık. Şimdi sessiz bir köşeye çekilip Hugo'nun söylediklerini sindirmek istiyordum. "Ben kaçıyorum" dedim.

"Ama benimle birlikte!" diyerek Hugo yataktan çıkmaya davrandı.

Dehşete kapıldım. Onu kavrayıp gene yatağın içine ittim. Hastane kurallarına saygı kavramı içime kısa zamanda kök salmıştı. Hasta dediğin denileni yapmalı, özgür bir varlıkmış gibi davranmaya kalkışmamalıydı. "Yat yerine!" dedim yüksek bir fısıltıyla.

Bir an boğuştuk. Sonra Hugo gevşedi, ayaklarını gene yatağın içine çekti. "Acı bana, Jake" dedi. "Şimdi sen kaçmama yardım etmezsen beni günlerce burada tutabilirler. Bu gibi yerlerin nasıl olduğunu bilirsin. İnsanın giysilerini alıp saklıyorlar, elin kolun bağlı kalıyorsun. Sahi, giysilerim nerede benim?"

Aptal gibi, "Koridorun dibindeki dolapların birinde" diye yanıtladım.

"Hadi, saçmalama. Git, getir onları bana, sonra da buradan nasıl çıkacağımı göster."

"Sen daha hareket edecek durumda değilsin" dedim. "Hemşire hareket etmenin tehlikeli olabileceğini söyledi."

Hugo, "Sen bunu şu anda uydurdun" dedi. "Aslında turp gibiydim, bunu ben de biliyorum, sen de biliyorsun. Buradan çıkmam şart, Jake. Yarın yapmam gereken çok ivedi şeyler var, bu yerde hapis kalmaya da hiç niyetim yok. Hadi, sen şimdi git benim giyeceklerimi getir."

Hugo birden buyurgan bir edayla konuşmuştu. İçimde ona boyun eğmek yönünde güçlü bir eğilim ayrımsayınca kaygıya kapıldım. Bu eğilime karşı direnerek, "Hugo, ben burada çalışıyo-

rum" diye karşılık verdim. "Bu dediğini yaparsam işimden olurum."

"Senin şimdi burada olduğunu bilen var mı?"

"Elbette yok."

"Öyleyse bana yardım edenin sen olduğunu da bilen olmayacak."

"Çıkarken yakalanırız" dedim.

Hugo, "Senin benimle gelmen şart değil" dedi.

"Şart" dedim. "Yolu kendi başına bulamazsın." Ona yürekten lanet okuyordum. Onun hatırına bu tehlikeye atılmak istemiyor, gene de atılacağımı artık biliyordum.

"Yap bunu benim için, Jake" dedi Hugo. "Çok acil olmasa istemezdim."

"Allah belanı versin" dedim.

Kapıya giderek saatime baktım. Dördü biraz geçmişti. Eyleme geçeceksem hemen geçmem gerekiyordu. Hugo'nun gece gölgeli yüzüne baktım. O ne isterse yapacaktım, biliyordum bunu. Yapmak zorundaydım. Gene, "Allah belanı versin" diyerek kapının sapını tuttum. Kapıyı sessizce açıp aralık bıraktım. Bir an koridorda durup gözlerimi aydınlığa alıştırdım. Sonra ses çıkarmadan yürümeye başladım. Dolap odası bu yönde, gece hemşiresinin odasına bitişik olandan bir önceki odaydı. İçinde Corelli III'deki hasta sayısı kadar dolap vardı, her yatağa bir dolap. Dolapların anahtarları da burada, bir çekmecede dururdu. Bir içeri girebilsem Hugo'nun giyeceklerini bulmak kolaydı, ama oda kapısı kilitli olabilirdi. Bir de baktım, bütün içtenliğimle, kilitli olması için dua ediyorum! Elim dolap odasının kapısına vardığında içimden, "Ne olur, kilitli olsun!" dedim. Kapı kilitli değildi. Hiç ses çıkarmadan açılıverdi. Kapı ardındaki loştukta durduğum yerden, acaba Hugo'ya gidip kapıyı kilitli bulduğumu mu söylesem, diye olasılıkları tarttım. Öyle ya, kapı sahiden kilitli olabilirdi. Hatta kilitli olması çok akla yakındı. Bu fikirle bir süre boğuştum; bunu bir şeytana uyuş olarak görmem mi gerektiğini kestiremiyordum. İçimde hastaneye karşı bir sorumluluk duygusu uyandırmaya çalıştım, ama bu yedek güçleri seferber etmek için iş işten geçmişti. Hastaneye karşı bir bağlılık, bir sorumluluk duygusu geliştireceksem bunu dört dakika önce

yapmam gerekiyordu. Şimdi Hugo'ya yardım etme yoluna koyulmuştum artık. Kendimi Hugo'ya adamıştım. Ona yalan söylemek kalleşlik olurdu. Elimi uzatıp anahtarları aldım.

Dolabı açtım, içindekileri sessizce, birer birer alıp masanın üstüne koydum. Hugo'nun eski, kareli gömleği, daha bile eski fitilli kadife pantolonu, daha yenice, sabun kokan bir spor ceket, Jaeger marka bir yelekle külot, delikli çoraplar, çamurlu botlar. Giysilerin ceplerinde ufak tefek bir şeyler şıkırdıyordu. Derin bir soluk alarak giysileri yüklenmeye başladım, her şeyi kucağıma yığıp botları da en üste koyunca önümü neredeyse göremez oldum. Derken dolap kapısını açık, anahtarları da üstünde bırakmış olduğumu gördüm. Giysileri yeniden, birer birer masa üstüne aktarıp dolabı kapadım, anahtarları gene çekmeceye koydum. Bunların önemi yoktu ya, çünkü nasılsa Hugo'nun yokluğu giysilerin çalınmış olmasından önce fark edilecekti, ama ben düzenli olmayı severim. Yükümü yeniden yüklendim, ayaklarımı sürüye sürüye kapıya yürüdüm. Bir yandan da, Hugo'nun botlarından biri yere düşerse nasıl bir patırtı çıkacağını duyar gibi oluyordum. Neyse, bir terslik olmadı. Sırtımın ortasında, birisi kaburgama bir Sten tabanca dayamış gibi bir duyguyla koridorda kayarcasına ilerledim. Hugo'nun kapısı aralık duruyordu, yan dönüp içeri girdim ve giysi yığınını yumuşak bir patırtıyla yatağın üstüne bıraktım.

Hugo kalkmış, sırtında şekilsiz bir beyaz gecelikle pencere başında tırnaklarını kemirmekteydi.

"Harika!" dedi. Bayram sevinciyle giysilerinin üstüne atladı, ben de kapıyı sessizce kapadım.

"Çabuk ol!" dedim. "Gidiyorsak gidelim." Ömrümde Hugo'ya karşı hiç böylesine sabırsız ve kayıtsız olmamıştım. Giyinirken elini durup durup başına götürdüğünü fark ettim ve bu macera acaba ona ciddi bir zarar verebilir mi, diye düşündüm, ama bu olasılık da beni ilgilendirmiyordu artık; ne bir tartışma konusu olarak –çünkü tartışma süresi dolmuştu– ne de Hugo'nun selameti açısından, çünkü Hugo'nun selameti konusunda duyabileceğim kaygılar yerlerini, kendimle ilgili çok daha şiddetli kaygılara bırakmıştı. Beni, hastaneye sadakatsizlik edecek noktaya getirdiği için Hugo'ya müthiş sinirleniyordum; kimseye görünmeden dışarı çıka-

bileceğimiz konusunda da ciddi çekincelerim vardı. Yakayı ele verirsek başıma gelebilecekler konusunda da tahminlerimin belirsizliğiyle orantılı olarak şiddetlenen bir korkuya kapılıyordum. Tir tir titriyordum.

Hugo hazırlanmıştı. Boş yere yatağını düzeltmeye çalışıyordu. "Bırak şimdi onu!" dedim, elimden geldiğince haşin. "Bak, dinle" diye ekledim. "Gece hemşiresinin odasının önünden geçmek zorundayız. Kapısı camlıdır, bu yüzden emeklememiz gerekecek. Sen de şu botları çıkarsan iyi olur. Çok gürültü yapacağa benziyorlar. Peşimden gel, ben ne yapıyorsam onu yap. Sakın konuşma, sonra, allahını seversen dikkat et; cebinde yere düşebilecek bir şeyler olmasın. Tamam mı?" Hugo, tamam, gibilerden baş salladı; gözleri testekerlek açılmış, yüzü masum bir gülümseyişle ışıyordu. Ona baktıkça sabrım taşıyordu. Başımı kapıdan çıkarıp baktım.

Gece hemşiresinin varlığını gösteren hiçbir belirti yoktu, hiçbir ses duyulmuyordu. Dışarı süzüldüm, Hugo da ayılar gibi yuvarlanmakla ıhıldamak karışımı bir ses çıkararak peşimden geldi. Dönüp kaşlarımı çatarak parmağımı dudaklarıma bastırdım. Hugo hevesle başını salladı. Gece hemşiresinin odasında hâlâ ışık yanıyordu. Yaklaşınca onun içeride kıpırdadığını duydum. Çömeldim, camın hizasından aşağıda kalmaya dikkat ederek kıçın kıçın kapının önünden geçtim. Sonra dönüp Hugo'ya baktım. Hugo duraksıyordu. Besbelli, birer eline almış olduğu botlarını ne yapacağını bilemiyordu. Birbirimize baktık, Hugo soru sorarcasına bir hareket yaptı. Ben de, onun sorunuyla ilgimi tamamen kestiğimi belirten bir el hareketiyle karşılık verdim ve koğuş kapısına doğru yürüdüm. Sonra gene dönüp baktım; az kalsın yüksek sesle gülecektim. Hugo botlarının bağcıklarını dişleri arasına alıp dört ayak olmuş, poposu dağ gibi havada, emekliyordu. Ona kaygılı gözlerle baktım; herhalde görüş alanına girmekte olan bu yarım daire biçimindeki yüzey, gece hemşiresinin dikkatini çekmesindi sakın? Ama hiçbir şey olmadı. Hugo kapıda, tükürüğü botlarının içine damlayarak, yanıma geldi. Ona baş salladım ve birlikte Corelli III'ten çıktık.

Şimdi artık korunma olanağı kalmamıştı, yalnızca umut vardı. Ana merdivenden aşağı indik, Hugo'nun başı sargılarla taçlanmış

durumda, apaçık orta yerdeydik. Hastane bizi sessiz sedasız çevreliyor ve o parlak ışıklarını üzerimize odaklıyordu; sanki bizi gözetleyen kocaman bir gözdü de biz bu gözün tam bebeğine girmek üzereydik. Üst katlardan yankılanarak yükselecek ve bizi suçlayıp durmamızı söyleyecek olan sesi bekliyordum, ama hiçbir ses duyulmadı. Merdivenden inmiş, Kanat Mutfağı'na yaklaşmıştık. Mutfağın karanlık olduğunu görünce müthiş sevindim; içeride kimse yoktu. Bir an sonra özgür olacaktık. Daha şimdiden kalbim başarının mutluluğuyla çarpıyor, düşüncelerim zafer kanatları takınıyordu. Olmuştu bu iş! Ardiyeyle aramızla birkaç adımcık vardı artık. Dönüp Hugo'ya baktım.

Tam ben döndüğüm sırada, on beş metre kadar ilerimizde, koridorun köşesinden bir karaltı döndü. Sırtına mavi bir kimono geçirmiş Solcu Stitch'di bu. Üçümüz birden zınk diye durduk. Stitch bizi algıladı, biz Stitch'i. Sonra onun ağzının açılmaya başladığını gördüm.

"Çabuk, buradan!" dedim Hugo'ya yüksek sesle. Bunlar, saatlerden beri yüksek sesle söylediğim ilk sözlerdi, tınlamaları çok tuhaf geldi kulağıma. Ardiye kapısına doğru atıldım, Hugo'yu kapıdan içeri ittim.

"Pencereden!" diye arkasından bağırdım, önüm sıra onun paldır küldür koştuğunu duyabiliyordum, ardımda da Stitch'in koridor zemininde hışırdayan ayak seslerini. Odanın kapısını arkamdan hızla kapattım ve tam pencereye yöneldiğim sırada ani bir esinle yan tarafta yığılı duran somyaları tutup var gücümle odanın ortasına doğru çektim. Somyaların içeri doğru yıkılmaya başladığını hissettim. Hemen yana sıçrayıp öbür duvarın önündeki somyaları da harekete geçirdim. Birbirine giren iki iskambil destesi gibi –ama kıyameti andırır bir gürültü çıkararak– iki somya yığını kapının ardında çarpışıp kenetlendi. Stitch'in dışarıda sövüp saydığını duyabiliyordum. Hugo'yu izledim.

Hugo pencereyi ardına dek açık bırakmıştı. Buradan aşağı Nijinsky gibi atladım ve çimlerin üzerinde hoplayıp durmakta olan Hugo'ya çarptım.

Hugo acı acı, "Botlarım! Botlarım!" diye inlemekteydi. Besbelli atlarken botlarını pencerenin iç yanında bırakmıştı.

"Başlatma şimdi boktan botlarından! Kaçmana bak!" dedim. Geride, Stitch'in çıkmaya çalışırken somya barikatını aşamadığını gösteren metalik bir şamata kopmuştu. Başımı arkaya atarak bir koşu kopardım ve bahçenin kurşuni sabah ışığıyla iyice aydınlanmış olduğunu görerek şaşırdım. Biz kiraz ağaçlarının altından dört nala koşarken birilerinin bir üst kat penceresinden üstümüze ateş açtığını görsem şaşmayacaktım.

Çimliği, çakıllı yolu geçtik, zincirlerin üstünden atlayıp Goldhawk Yolu'na doğru koştuk. Hugo'nun sargıları çözülmeye başlamış, arkası sıra flama gibi dalgalanıyordu. Köşeyi dönmezden önce arkama baktımsa da izlendiğimizi gösteren bir belirti yoktu. Yavaşladık.

Hugo'ya, "Kafan *şimdi* nasıl bakalım?" diye sordum. Koşarken hızımız saatte otuz kilometreyi bulmuş olmalıydı.

"Fecaat!" dedi Hugo. Bir duvara dayandı. "Allah kahretsin, botlarımı almama izin vermeliydin, Jake! Çok özel botlardı. Avusturya'dan almıştım."

"Hugo, sen bugün bir doktora görünsen iyi olur" dedim ona, "Vicdanımda bir de bunun yükünü taşımak istemiyorum."

Hugo, "City'de tanıdığım biri var, ona görünürüm" dedi. Ağır ağır Shepherd's Bush yönünde yürümeye başladık.

Gün hızla ağarmaktaydı. Saat beşi geçmiş olmalıydı, biz Shepherd's Bush Parkı'na vardığımızda güneş sislerin arasından parlamıştı. Etrafta kimsecikler yoktu. Bir kez, Hugo'nun sargısını düzeltmek için durduk. Sonra konuşmadan yürümeyi sürdürdük. Hugo'nun, çoraplarındaki çeşitli deliklerden dışarı taşan o koca ayaklarına baktıkça elimde olmadan Anna'yı düşünüyordum. Aklıma Anna'nın gelmesiyle birlikte içimde Hugo'ya karşı birden, acımayla karışık bir öfke uyandı. Ne çok dert açmıştı bu adam benim başıma! Ama bunların hiçbirinin başka türlü olmasına olanak yoktu.

"Beni işimden ettin" dedim.

"Belki seni tanımamışlardır."

"Bal gibi de tanıdılar. Bizi gören o herif Corelli'de çalışır. Benim düşmanımdır."

"Üzgünüm" dedi Hugo.

Holland Park Caddesi boyunca yürüyorduk. Ortalık tamamen aydınlanmış, sis dağılmıştı. Evlerin tepesinden henüz çıkmış olan güneş gölgelerimizi keskinleştiriyordu. Uyuyan pencerelerin önünden geçtik. Londra uyanmamıştı daha. Derken yoldan birkaç işçi otobüsü geçti. Biz hâlâ yürüyorduk. Hugo başını önüne eğmiş, gözlerini kör gibi kaldırıma dikmiş, tırnaklarını kemiriyordu. Onu dikkatle gözlüyordum, bir resmi ya da bir ölüyü incelercesine. Tuhaf bir duyguya kapılmıştım; sanki Hugo hem çok uzağımda hem de şimdiye değin olmadığı ve şimdiden sonra da asla olmayacağı kadar yakınımdaydı. İçimden konuşmak gelmiyordu. Böylece uzun süre konuşmadan yürüdük.

"Nottingham'a ne zaman gidiyorsun?" diye sordum en sonunda.

Hugo başını kaldırarak, üstünkörü, "Şey, iki, üç gün içinde herhalde" diye yanıtladı. "Buradaki işleri yoluna koymanın kaç zaman alacağına bakar."

Yüzüne baktım; gerçi hiçbir çizgisi değişmiş değildi gene de bunu mutsuz bir adamın yüzü olarak gördüm. Göğüs geçirdim. "Orada oturacak bir yerin var mı?"

"Henüz yok. Pansiyon falan bulmam gerekecek."

"Gitmezden önce seni görebilecek miyim?" diye sordum.

Hugo, "Maalesef çok işim olacak" dedi. Gene içimi çektim.

Sonra ikimiz aynı anda, bunun hem muhabbetimizin sonu olduğunu hem de birbirimize veda etmenin çok zor geleceğini algıladık.

Hugo, "Jake, beş şilin ödünç versene bana" dedi. Parayı verdim. Hâlâ yürüyorduk.

Hugo, "Benim acele etmem gerek, kusura bakmazsan" dedi.

"Peki" dedim.

"Yardımların için çok teşekkürler."

"Bir şey değil" dedim.

Hugo benden kurtulmak istiyordu. Ben Hugo'dan kurtulmak istiyordum. Bir anlık bir sessizlik oldu; ikimiz de söylenecek en uygun şeyi bulmaya çalışıyorduk. İkimiz de bunu beceremedik. Bir an göz göze geldik. Sonra Hugo kısaca, "Kaçmam gerek, bağışla" dedi.

Adımlarını iyice hızlandırarak Compden Hill Yolu'na saptı. Ben de eski tempomla onu izledim. Hugo aradaki mesafeyi açıyordu. Onun peşi sıra yürümeyi sürdürdüm. Hugo Sheffield Terrace'a saptı; ben köşeyi döndüğümde o, yirmi beş otuz metre önümdeydi. Dönüp beni gördü, adımlarını sıklaştırdı. Hornton Sokağı'na saptı, aynı tempoyla peşinden gittim ve onun uzakta, Gloucester Walk'a saptığını gördüm. Ben Gloucester Walk'un köşesine vardığımda o gözden kaybolmuştu.

XIX

Kensington'dan geçtiğim sırada gün başladı. Yapacak hiçbir işim yoktu. Dükkânların vitrinlerine baka baka yürüdüm. Lyons'a girip kahvaltı ettim. Bu epey zamanımı aldı. Sonra gene yürümeye başladım. Earls Court Yolu'ndan aşağı yürüdüm ve Madge'in oturduğu evin önünde bir süre durdum. Pencerelerdeki perdeler değişmişti. Her şey değişik görünüyordu. Belki de aynı ev değildir, diye kuşkuya düştüm. İlerledim. Earls Court İstasyonu'nun yakınında bir bardak çay içtim. Dave'e telefon etmeyi düşündümse de aklıma ona söyleyebileceğim özel bir şey gelmedi.

Kuşluk saati olmuştu. Hastanede şimdi, Corelli III'ün mutfağında kahve kupalarını yıkıyor olmalıydılar. Bir çiçekçiye girdim, Miss Piddingham'a gönderilmek üzere, gülünç derece kocaman bir

gül buketi ısmarladım. Bukete herhangi bir not ve mesaj eklemedim. Pid bunun kimden geldiğini bal gibi bilecekti. Nihayet publar açıldı. Bir şeyler içtim. Aslında Dave'e söyleyecek bir şeyim olduğunu düşündüm, yani Finn'den haber var mı, diye sorabilirdim. Goldhawk Yolu'na telefon açtım, ama cevap çıkmadı. Finn'i bulmak ihtiyacım iyice depreşmeye başlamıştı; dikkatimi bu konudan zorla uzaklaştırdım. Bir şeyler daha içtim. Zaman yavaş geçiyordu.

Başlangıçta özel bir şey düşünmüyordum. Düşünecek çok fazla şey vardı. Öylece oturup bırakıyordum, içimde bir şeyler biçime girsin. Dikkat düzeyimin hemen altında, karanlıkta birtakım iri şekillerin benim yardımım olmaksızın kıpırdandığını hayal meyal duyumsuyordum. Sonunda yavaş yavaş, nerede olduğumu görmeye başladım. Anna'yla ilgili anılarım kökten değişime uğramıştı. Her birinin içine yeni bir boyut katılmıştı. Hugo'ya, Anna'nın onu ilk nerede gördüğünü ve Hugo'nun o iğrenç deyimiyle, "bir bakış baktığını" sormayı unutmuştum. Ama Hugo'nun Sadie'yle tanışıklığı çok eskilere dayandığına göre Anna'yla tanışması da benim Anna'yla ilişkimin –uzun ayrılığımızdan önceki– son dönemleriyle aynı zamana rastlamış olabilirdi. Bunu düşündüğüm zaman Anna'yla ilgili bütün anılarımın kirlendiğini hissettim; onun, belleğimdeki imgeleri bile sanki değişime uğradı, taşlarından kan sızan heykeller gibi.

Kafamda Anna'nın bir portresi kalmamıştı artık. Anna bir büyücünün yarattığı hayal gibi eriyip gitmişti, gene de her nasılsa, varlığını her zamankinden daha elle tutulurcasına hissediyordum. Sanki Anna ilk kez şimdi, benim bir parçam değil de ayrı bir varlık olarak varoluyordu. Bunu yaşamak son derece acı vericiydi. Gene de gözlerimi onun bulunduğu yere diktiğim zaman yeni başlangıçların hevesini duyuyordum ki bu, belki de aşkın girdiği sayısız kılıklardan biriydi. Anna, yeni baştan öğrenilmesi gereken bir şeydi. İnsan bir başka insanı ne zaman sahiden "öğrenebilmiş"tir? Belki de öğrenmenin imkânsızlığını kavradığı, öğrenmek arzusunu dışladığı ve en sonunda öğrenmeye ihtiyaç bile duymaz olduğu zaman! O zaman da insanın ulaştığı şey bilgi değil, bir tür ortaklaşa varoluştur ki bu da aşkın sayısız kisvelerinden biridir.

Hugo'yu düşünmeye başladım. Hugo kafamın içinde som taş-

tan bir ilkel anıt gibi yükseliyordu; ki tarih öncesinde insanların, asla öğrenemeyeceğimiz insani bir amaç uğruna diktikleri şekillendirilmemiş ve bölünmemiş bir taş. Hugo'nun bu bambaşkalığını kendinde değil bende ya da Anna'da aramak gerekirdi. Oysa o bizde kendi eseri olan hiçbir şeyi tanımıyordu. Hak iddia etmeyen ve uzun düşüncelere dalmayan bir adamdı. Neden peşinden koşmuştum onun? Bana söyleyecek hiçbir şeyi yoktu ki! Onu görmüş olmak yeterdi. Bir işaretti o, bir alamet, bir tansık. Ne var ki bu sonuca varır varmaz gene ona yönelik bir merak duymaya başladım. Onu Nottingham'da, küçük, ücra bir işlikte, koca elinde küçücük bir saatle hayal ettim. Saatin o minik, huzursuz kıpırtılarını gördüm, sayısız taşını. Hugo'yla işim bitmiş miydi?

Pubdan ayrıldım. Fulham Yolu'nda bir yerdeydim. Yaklaşan bir taksi görünceye kadar kaldırımda sessizce bekledim. Taksiyi durdurdum. "Holborn Viyadükü" dedim sürücüye. Taksiye binince arkama yaslandım ve bunun, çok uzun bir zaman süresince bana kaçınılmaz gelecek en son edim olduğunu hissettim. Londra yanımdan hızla kayıp geçiyordu, bildikliği yüzünden âdeta görünmez olan sevgili kent. Güney Kensington, Knightsbridge, Hyde Park Köşesi. Soru sordurtmayacak, neden aratmayacak olan en son edimdi bu. Bunu, anıları zihinde evirip çevirerek ince ince düşünmenin uzun işkencesi izleyecekti. Hani boğulmak üzere olanların yaşamları son anda gözlerinin önünden geçermiş ya, Londra kenti de benim gözlerimin önünden öyle geçip gidiyordu. Piccadilly, Shaftesbury Caddesi, New Oxford Sokağı, High Holborn.

Sürücüye ücretini ödedim. Öğle sonrası yarılanmıştı. Viyadükün üstünde durup aşağıya, Farringdon Sokağı'nın girdabına baktım. Girdaptan kanatlarını tembel tembel çırparak bir güvercin yükseldi. Onun ağırdan, St Bride'ın sivri kulesine doğru uçmasını seyrettim. Güneş sıcacıktı ensemde. Oyalanıp duruyordum. Son eylemimi birazcık daha sürdürmek istiyordum. Bir acının önsezisi ayağımı bağlıyordu, oyun bittikten sonra gelen acı; hani ölüler sahneden dışarı taşınmış, borazanlar susmuştur ve bomboş bir gün doğar, tekrar tekrar doğarak bizim kendi uydurmamız olan son'larla alay edecek olan gün. Ayağımı merdivene bastım.

Merdiven yüksekti. Yarı yere geldiğimde durup sığırcık kuşları-

na kulak verdimse de hiçbir şey duymadım. Bu kuşlar akşama doğru ötüp cıvıldaşırlar. Hugo'nun burada olup olmayacağı, kendime bile sormaya cesaret edemediğim bir soruydu. En son sahanlıkta soluklanmak üzere durdum. Kapı kapalıydı. Yürüyüp tıklattım. Cevap çıkmadı. Yeniden, çok hızlı vurdum. Ortalık çok sessizdi. Bu kez kapıyı yokladım. Açıldı, içeri girdim.

Hugo'nun salonuna girdiğim sırada birden, müthiş bir harıltı oldu. Oda hışırdayarak dönüyor ve dağılıp yüzlerce siyah parçaya ayrılıyordu. Korkuyla kapıya sarıldım. Sonra gördüm, içerisi kuş doluydu. İlk hamlelerinde pencereyi bulamamış olan sığırcık kuşları etrafta delicesine çırpınarak duvarlara, camlara çarpıyorlardı. Sonra açık yeri buldular, uçup gittiler. Çevreme bakındım. Hugo'nun evi daha şimdiden, insan barınağından çok kuşhaneyi andırıyordu. Halı, beyaz pislik lekeleri içindeydi, açık pencereden içeri yağmur girip duvarı lekelemişti. Hugo epeydir buraya gelmemişti herhalde. Yatak odasına yürüdüm. Yatak çıplak duruyordu. Elbise dolabı boştu. Bir süre bu tuhaf olaylar üstüne kafa yordum. Sonra öbür odaya geçip telefonun kulaklığını kaldırdım. Telin öbür ucunda Hugo'yu bulacakmışım gibi tuhaf bir his içindeydim. Ama telefon kesik gibiydi. Kanepeye oturdum. Herhangi bir şey bekliyor değildim. Biraz zaman geçti. City semtinde bir çan, bir saat başını çaldı. Başka çanlar bunu izledi. Saymaya yeltenmedim.

Bakışlarım odanın içinde boş boş gezindikten sonra Hugo'nun yazı dolabına takıldı. Bir süre baktım. Sonra kalkıp yanına gittim. Üst çekmeceyi açtım. Çekmecenin içinde, birtakım boş dosyaların altında yarı saklı *Susturucu*'nun bir kopyası duruyordu. Aldım. Baştaki boş sayfaya Hugo büyük harflerle adını yazmıştı. Sayfaları çevirdim. Hugo bazı bölümlerin altını çizmiş, sayfa kenarlarına artı ve soru işaretleri çıkmıştı, bir yerde de kurşun kalemle yazılmış bir not vardı; J.'ye sor. Bunu görünce içim burkuldu, kitabı kapayıp cebime soktum, öbür çekmeceleri karıştırdım, sonra dolabın kapağını açtım. İçerisi kâğıt ve mektuplarla dopdoluydu. Bunları çabuk çabuk elden geçirmeye giriştim. Kutuları, küçük bölmeleri karıştırdıkça yere bir kâğıt çağlayanı dökülmeye başladı. Aradığımı bulamıyordum.

Eski mektuplarla faturalar, yontulmak isteyen kalemler, mühür

mumları, kibrit kutuları, yarı boş pul defterleri, zaman aşımına uğramış çek defterleri parmaklarımın arasından akıp gidiyordu. Küçük bir çekmecede bulduğum birtakım ürkünç görünüşlü nesnelerin Belfounder marka fünyeler olduğunu anladım; bizi stüdyodan kurtarmış olandan biraz daha küçük çaptaydılar. Bir başka çekmecede inci bir kolye vardı; belki de sevgi dolu bir özenle, Sadie için alınmış, artık ona asla ulaşamayacak bir armağan ya da belki Sadie kolyeyi geri çevirmişti de paket bir sabah buraya taahhütlü olarak gelmiş ve açmayı Hugo'nun yüreği kaldırmadığı için günler günü ortalıkta kalmıştı. Ama ben aradığımı bulamıyordum.

Oturup önüme boş bir kâğıt çektim. Hugo'ya mektup yazmak istiyordum. Hugo'nun mürekkepli kalemlerinden biriyle Hugo'nun mürekkebini aldım. Sığırcıklardan biri pencereden girdi, beni gördü, gene dışarı uçtu. Parmaklıktan yumuşak cıvıltılar geliyordu. Parmaklığın yukarısındaki mavi göğe baktım. *Hugo*, diye yazdım kâğıdın üstüne. Başka diyecek bir şey aklıma gelmedi. *Bana Nottingham'daki adresini bildir*, demeyi düşündüm, ama pek cılız ve soğuk kaçacaktı, bu yüzden yazmadım. Sonunda kâğıdın üzerine, yukarıdan aşağıya kavislenen bir çizgi çektim, altına da imzamı atıp Bayan Tinckham'ın adresini ekledim. Kâğıdı bir zarfa koyup zarfı kitap rafının üstünde dengeleyerek çıkmaya hazırlandım. Tam dönerken kitap rafının arkasındaki bir şey gözüme takıldı. Bu, bir kasanın yeşil kapısıydı.

Duraladım, sonra rafı duvarın biraz önüne çektim. Kasanın kapısına asıldım, ama kilitliydi. Bir süre düşünceli gözlerle kasayı süzdüm. Sonra yapmam gereken şeyi açıkça gördüm. Yazı dolabına gittim, çekmecedeki küçük fünyelerden birini aldım. Bu küçük patlayıcıyı parmaklarımla yoklarken, acaba ne kadar güçlü, diye düşündüm. Biraz kayıtsızca düşünüyordum bunu, bir yandan da ceplerimde kibrit aranıyordum. Fünye koni biçimliydi. Parmağımı kasa kapısının üstünden geçirerek koninin sivri ucunu sokabileceğim bir çatlak bulmaya çalıştımsa da kapı bir keşiş kafası gibi pürüzsüzdü, rezeler bile kasanın içine yerleştirilmişti. Hiçbir gedik olmadığı gibi fünyeyi üstüne oturtabileceğim herhangi bir çıkıntı falan da yoktu. Sonunda Hugo'nun yazı dolabından bir rulo zamklı kâğıt aldım ve fünyeyi, kapının en zayıf olduğunu varsaydığım ye-

rine, kilidin kenarına yapıştırdım. Fünyenin dibinden küçük, pamuk bir fitil sarkıyordu. Kibrit alevini buraya tutup odanın karşı köşesine gittim. Düşünceli gözlerle fünyeyi süzdüm. Şimdi bütün duvar, bir ahşap ve şıva bulutu içinde birden dağılsa ve arkadan gökyüzüyle St Paul Katedrali'nin kubbesi görünse bile sanırım şaşmayacaktım.

Parlak bir ışık çaktı, bir çatırtı oldu. Gözlerimi yumdum. Oda duman doldu, parmaklığın altından bir kuş bulutu havalandı. Gözlerimi açtığımda kükürtlü sisin arasından kasanın kapısının ardına dek açılmış ve tek rezesinden yere doğru sarkmış olduğunu gördüm. Başka hasar yoktu. Gidip kasanın içine baktım. İçerisi iki geniş ve derin raftan ibaretti. Alt rafta, bir ve beş poundluk desteler halinde bir sürü para duruyordu. Üst raftaysa aradığımı gördüm.

İki mektup destesi vardı. Bunları aldım. Destelerin birindeki derli toplu, özenti yazının Sadie'ye ait olduğunu tanıdım, öbür deste çok daha büyüktü. Bir iskambil destesini karıştırırcasına karıştırdım bunu. Mektupların hepsi Anna'dandı. "Güzel mektuplar," demişti Hugo. Bunları elimde sıkarken içimde suçluluk ve zafer duygularıyla umarsızlık çarpışıyordu. Kanepeye oturdum. Hayalimde canlandıramadığımı şimdi gözlerimle görecektim. İlk zarfı çekip çıkardım.

Tam o dakikada, sokakta bir arabanın keskin bir fren gıcırtısıyla gelip durduğunu duydum. Duraksadım. Yanaklarım yanıyor, her yanım titriyordu. Mektupları elimden bırakmaksızın kalkıp bir sandalye üstüne çıkarak başımı pencereden uzattım. Kapıya bir kamyon yanaşmıştı. Bir an bakıp bekledim, ama dışarı kimse çıkmayınca sandalyeden indim. Elimdeki zarfa baktım ve o karanlık orman ve o ormana yalınayak giren Anna hayalimde canlandı. Titreyen parmaklarım zarfın içindeki mektubu buldu. Sayfalarca yazılmış bir mektuptu bu. Katlanmış kâğıtları açmaya başladım. Tam o sırada bir araba sesi duydum. Ses keskin bir kreşendoyla yükseldi, sonra durdu. Kendime sövüp sayarak taş kesilmiş gibi kalakaldım. Gidip gene sandalyeye çıktım. Ta aşağıda Hugo'nun siyah Alvis'ini gördüm. Tam kamyonun arkasında durmuştu. Sevinç ya da korku değil de ikisinin karışımı olan bir his, arabaya kalbim hızla çarparak bakmama neden oluyordu, ürperiyordum. Hugo geldi, gelecekti.

Arabadan birisi indi. Ama Hugo değildi bu. Bir an baktım. Sonra Solcu'nun sarışın başıyla narin yapısını tanıdım. Parmaklarım pencere pervazına yapışmış, dudaklarım yarı aralık, onu izledim. Solcu kaldırımda durmuş, o anda kamyondan inen iki adamla bir şeyler konuşmaktaydı. Parlak güneş ışığı onların upuzun gölgelerini kaldırıma düşürüyordu. Sonra Alvis'in ön camında NISP harflerini gördüm. Ve her şeyi anladım. Sandalyeden yere atladım. Kendi çevremde dönerek gözlerimi, çığlı bir dağda tutunacak yer arayan adamlar gibi odada dolaştırdım. Hugo'ya yazdığım notu kapıp cebime koydum. Bir an felce uğramış gibi durdum. Derken ta aşağıdan, merdiveni tırmanan ayak sesleri geldi. Gözlerimi odada dolaştırdım; karıştırılmış dolap, açılmış kasa. Hâlâ elimde duran mektuplara baktım, açmak üzere olduğum mektubu gene destenin içine koydum. Desteyi bir an daha elimde tuttum, cebime sokacak gibi yaptım. Ama bu olanaksızdı. Mektuplar elimi yakıyordu. Desteyi gene kasanın içine fırlattım. Sonra bir pound'luk destelerin en büyüğünü seçip cebime tıkıştırdım. Yüksek sesle, "Hiç değilse bu, devrime kalmayacak!" dedim ve kapıya seğirttim.

Sahanlığı üç adımda geçtim; Hugo'nun mutfağına daldığım sırada merdivenden Solcu'nun sesini duyabiliyordum. Mutfak penceresini açıp düz dama atladım. Damda sağlam adımlarla yürüdüm. Bitişik ofis binasının tavan pencereleri yaz ikindisine doğru açılmış duruyordu. Ayaklarımı bunların birinden aşağı sarkıttım ve kendimi boş bir sahanlıkta buldum. Merdivenden aşağı yöneldim ve bir iki dakika sonra bir kapıdan daracık bir yan sokağa çıktım. Dönüp caddeye çıktım, karşı kaldırıma geçtim. Ben kayıtsız adımlarla Hugo'nun evinin hizasından geçerken adamlar Renoir'ları dışarı taşımaya başlamışlardı bile.

XX

Mars beni görünce sevincinden uçtu. Bütün gün evde kapalı kalmıştı. Karnını doyurdum, etinin geri kalanını da düzgünce paket yaptım. Sonra birkaç parça giyeceğimi bir çantaya koydum. Holde bana gelmiş bir iki mektupla bir paket vardı, onları da, bakmadan, çantaya tıktım. Dave'e, konukseverliğine teşekkür eden bir not yazdım, Mars'ı alıp sokağa çıktım.

Seksen sekiz nolu bir otobüse bindik. Mars kondüktörün bir sürü laf etmesine neden oldu. Üst katta en ön sıraya oturduk; kısa bir süre önce ben gene bu sırada oturmuş ve Anna'yı o kadar düşünmüştüm ki sonunda otobüsten inip onu aramaya çıkmak ihtiyacını duymuştum. Şimdi bu yüksek yerden Oxford Sokağı'ndaki kalabalıklara bakıp Mars'ın başını okşarken ne mutluydum ne de

üzgün, yalnızca biraz gerçekdışıymışım gibi geliyordu, cam bir fanus içine kapatılmışım gibi. Olaylar yanımızdan işte bu kalabalıklar gibi akıp geçer ve her birinin çehresi ancak bir an görülür. Çok önemli olan şeyler sonsuza kadar değil, sadece geçici bir süre çok önemlidirler. Bütün uğraşlarla sevgiler, servet ve ün peşinde koşmalar, gerçeği aramalar, hepsi, tıpkı gerçeğin kendisi gibi akıp geçen ve hiçliğe dönüşen anlardan oluşmuştur. Gene de bizler bu hiçlikler dehlizinin içinden, geçmiş ve gelecekteki temelsiz barınaklarımızı yaratan o mucizeli yaşam gücüyle ilerler dururuz. Böylece yaşar gideriz; zamanın sürekli ölümüyle haşır neşir bir ruh; yitik anlamlarla, yeniden yakalanamayan anlarla, anımsanmayan yüzlerle haşır neşir, ta ki en son darbe bütün bu an'larımızı sona erdirinceye ve o ruhu, çıkıp geldiği boşluğa geri gönderinceye değin.

Kafamdan işte bunları geçiriyordum; otobüsten inmek hiç içimden gelmiyordu. Ama Oxford Circus'a vardığımızda ayağa kalktım, Mars'ı peşim sıra çekerek basamakları indim. İzdiham saatiydi. Peşimde köpekle kalabalıkların arasından kendime yol açarak Rathbone Meydanı'na saptım. Soho çok sıcak ve tozluydu, öğle sonrasının sersemliğiyle sómurtuk ve aylak. İnsanlar ortalıkta öylece durmuş, publar açılsın diye bekleşiyorlardı. Bir yerde bir üst kat odasında birileri piyano çalıyordu. Yoldan geçen biri ezgiyi kapıp ıslıkla çala çala uzaklaştı. Charlotte Sokağı boyunca yürümeye başladım. Çevremdeki manzara ışıyıp titreşir gibiydi, belki sıcaktan, belki de korkudan. Bir izleyen varmışçasına adımlarımı sıklaştırdım.

Bayan Tinckham'ın sesi, halka halka tütün dumanlarının arasından bana ulaştı. Bayan Tinckham beni beklermiş gibiydi. Ama beni hep beklerdi zaten. Küçük masanın başına oturdum.

"Hoşgeldin, şekerim" dedi Bayan Tinckham. "Uzun zamandır yoktun."

"Uzun sürdü de ondan" dedim.

Mars yakınındaki kedilerden bir ikisini, terbiyesini bozmadan kokladı. Kediler ona alışmış gibiydiler; o nazik başlarını çevirip gözlerini kırpıştırmakla yetindiler. Bayan Tinckham'ın arkasındaki raflar kat kat tavana kadar kedi doluydu, dumanların arasından

gözlerini görüyordum, sisli havadaki istasyon ışıkları gibi. Mars yere, ayağımın dibine uzandı.

Ben de bacaklarımı uzattım. Bayan Tinckham'a "Bir içkiye ne dersin?" diye sordum. "Publar neredeyse açılacak."

Bayan Tinckham, "Viski soda?" dedi. Tezgâhın altından viskinin gurultusuyla sodanın fısırtısını duyabiliyordum. Bayan Tinckham bardağı bana uzattı, başımı arkaya atıp gözlerimi kapadım. Çok uzaklardan radyo mırıldanıp duruyordu, başka bir dünyanın sesiymişçesine. Kapıdan içeriye bir Soho akşamının sesleri giriyordu. Mars'ın ayaklarıma yaslandığını hissedebiliyordum. İçkimden iki yudum aldım; viski damarlarıma altın cıva gibi yayıldı ve âdeta bedensel olarak, içimde bir olasılıklar kıpırdanışı duydum. Gözlerimi açınca Bayan Tinckham'ın bana bakmakta olduğunu gördüm. Tezgâhta, elinin altında bir şey vardı. Bunun, yazı metinlerimin paketi olduğunu fark ettim. Elimi uzattım, Bayan Tinckham da hiçbir şey söylemeden paketi bana verdi.

Paketi masanın üstüne koydum. Sonra Dave'in evinden getirdiğim birkaç mektubu çantamdan çıkardım. Aralarında Sadie'den bir mektup olduğunu hemencecik görüp bir kenara ayırdım.

"Mektuplarımı okursam kusura bakar mısın?" diye Bayan Tinckham'a sordum.

"Sen keyfine bak, şekerim" dedi Bayan Tinck. "Ben şu hikâyeyi okuyorum. En heyecanlı yerindeyim."

İlk önce Sadie'nin mektubunu okumak istemiyordum. Ben de tanımadığım bir elle yazılmış, Londra damgalı bir zarfı alıp açtım. Mektup Solcu'dandı. Baştan sona birkaç kez okudum ve gülümsedim. Solcu, birçok noktalı virgüller, üst üste noktalar ve parantezler kullanarak zarif ve biraz da özentili bir biçimle yazmıştı. Birinci paragraf, Thames kıyısında ilk karşılaştığımız geceyle ilgiliydi; bir yazdönümü gecesi rüyası olmuş bu Solcu için, öyle diyordu, tek isteği, ahmaklık etmemiş olmakmış. Çenesi düşüp durmadan konuştuğunu anımsar gibiymiş de. Sonra Solcu benim hasta olduğumu duyunca üzüldüğünü belirtiyordu. İyileşince gidip onu görmemi öneriyordu. Herhangi bir politik çalışma yapmak istersem sevinecekti, ama istemesem de gidip onu görmeliydim, ne de olsa, yaşam politikadan ibaret değildi, öyle değil mi ya? Bu mektup

bende olumlu bir izlenim uyandırdı. Gerçi Solcu'nun en son ileri sürdüğü düşüncede içtenlikli olduğundan emin değildim, gene de karşımdakinin gerçek bir erkek olduğunu hissetmiştim.

Solcu'nun mektubunu cebime atıp dikkatimi pakete verdim. Bunun Fransa'dan geldiğini gözümün ucuyla çoktan ayrımsamıştım. Yırtarak açtım. Jean Pierre'den geliyordu ve içinde *Nous Les Vainqueurs*'ün bir kopyası vardı. Jean-Pierre kitaba o akıcı yazısı ve son derece "Fransız" bir üslupla bana bir ithaf yazmıştı. Kitaba bir hayli duygulanarak baktım. Sonra çakımı çıkarıp ilk sayfalarını açtım. Daha ne yaptığımı fark etmeden beşinci sayfaya kadar okumuştum bile. Edindiğim izlenim şaşırtıcı oldu. Jean Pierre'in öykü anlatımı oldum olası kıvraktı. Ama bu kitapta kıvraklıktan öte bir şeyler bulunduğunu daha başlangıçta sezdim. Biçem daha bir yerine oturmuş, tarzı kendinden emin, soluk uzun ve yavaştı. Bir şeyler değişmişti. Bir romana başlamak, sisli bir yörenin kapısını açmaktır; gerçi ilkin fazla bir şey göremezsiniz, ama toprağın kokusunu alıp rüzgârın estiğini hissedebilirsiniz. Ben de rüzgârın estiğini *Nous Les Vainqueurs*'ün daha ilk sayfalarında hissettim, hem de güçlü esiyordu ve lezzeti taptazeydi. "Şimdilik pek güzel" dedim kendi kendime. Bir şeyler değişmişti ya, bunun ne olduğunu daha sonra saptayabilirdim. Jean Pierre'in kapaktaki adına baktım ve ilk olarak, belki de onunla aynı yarışta koştuğumuzu duyumsadım. Bu düşünce aklıma geldiği zaman başımı sallayarak kitabı elimden bıraktım.

Bundan sonra tanımadığım bir elle yazılmış, İrlanda damgalı bir mektubu elime aldım. Açtım. Zarfın içinde kısacık ve hemen hemen okunmaz bir not vardı. Bunun Finn'den geldiğini algılamam çok uzun sürdü. Sonunda imzayı söktüğüm zaman âdeta şok geçirdim ve sıkıntıya kapıldım. Şimdiye değin Finn'le hiç yazışmamış olmam şaşırtıcı bir şeydi. Birlikte olmadığımız zamanlarda telefon ve telgrafla iletişim kurardık, o kadar ki bazı dostlarım bir ara Finn'in yazma bilmediğine ilişkin bir kuram üretmişlerdi. Finn mektubunda şöyle diyordu;

SEVGİLİ JAKE,
Seni görmeden yola çıktığım için özür dilerim. Tam senin Paris'te

olduğun zamana rastladı. Para nedeniyle artık gitmek zamanı geldiğini düşündüm. Eskiden de geri dönmeyi nasıl sık sık düşündüğümü bilirsin. Şimdi Dublin'deyim. Pearl Barı'ndakiler beni her an bulabilirler. Sanırım mektupları da iletiyorlar, ama ben daha kalacak yer bulmuş değilim. Zümrüt Ada'ya geldiğinde seni görmeyi umuyorum. David'e selamlarımı söyle.

Senin,
P. O'FINNEY

Bu mektup beni son derece üzdü. Bayan Tinckham'a, "Finn İrlanda'ya dönmüş!" diye feryat ettim.

"Biliyorum" dedi Bayan Tinck.

"Biliyor musun? Nasıl?" diye ünledim.

Bayan Tinck, "Bana söylemişti" dedi.

Finn'in Bayan Tinckham'ı sırdaş edinmiş olabileceği düşüncesi ilk olarak aklıma geldi ve bir anda "belki"den "mutlaka"ya geçti. "Gitmezden hemen önce mi söylemişti sana?" diye sordum.

"Evet. Daha önce de söylemişti. Dönmek istediğini sana da açmıştır sanırım?"

"Şimdi düşünüyorum da, evet" diye yanıtladım. "Ama ben ona inanmamıştım." Ve bu sözler nedense bildik geldi kulağıma. "Ben çok aptalım" dedim. Bayan Tinckham buna karşı çıkmadı.

"Gitmesinin özel bir nedeni var mıydı?" diye sordum. Finn konusunda Bayan Tinckham'a soru sormak zorunda kalmak beni üzüyor, kızdırıyordu, gene de bunları bilmem gerekti. Yaşlı halim, selim yüzüne baktım. Bayan Tinckham havaya duman halkaları üflemekteydi; bana hiçbir şey söylemeyeceğini biliyordum.

"Sadece yurduna dönmek istemiş olmalı" dedi. "Orada görmek istediği insanlar vardı herhalde." Sonra, "Din de söz konusu olabiliyor çok zaman" diye ekledi, ayrıntıya girmeden.

Gözlerimi masaya dikmiştim; alnımda hafiften bir basınç duyuyordum ki bu Bayan Tinckham'la yarım düzine kedinin bakışlarıydı. Utanç içindeydim: Finn'den ayrıldığım için, Finn hakkında bunca az şey bildiğim için, her şeyi olduğu gibi değil de canımın istediği gibi algıladığım için utanıyordum. "Neyse, gitmiş işte" dedim.

"Dublin'de görüşürsünüz" dedi Bayan Tinckham.

Bunu hayalimde canlandırmaya çalıştım; Finn kendi yurdunda, ben bir ziyaretçi. Başımı iki yana salladım. "Yapamam" dedim. Bayan Tinckham'ın anladığını biliyordum.

O, "Sırası gelince neler yapmak istemeyeceğini insan asla bilemez" dedi, bu tür, derin birer öğüt mü yoksa boş laf mı olduğunu kestiremediğim yorumlarını yaparken kullandığı kayıtsız ses tonuyla. Başımı hızla kaldırıp ona baktım. Radyo mırıldanıp duruyor, kapıdan giren aheste yaz havasıyla kat kat kıpırdayan sigara dumanı aramızda bir peçe gibi dalgalanıyordu. Gözlerini kırpıştırarak bana baktı, göz bebekleri incecik, dikey çizgilere dönüşmüş gibiydi.

"Neyse, görürüz bakalım" dedim.

"Söylenecek en doğru laf budur her zaman, değil mi, canım?" dedi Bayan Tinckham.

En sonunda Sadie'nin mektubunu elime aldım. Bu mektup beni son derece tedirgin ediyordu. İçinde tatsız şeyler yazdığından emindim. Ayaklarımın dibinde Mars bir kıpırdandı, ayakkabılarımı sesli sesli kokladı. Zarfı açtım. İçinde mektuptan başka iki ayrı not vardı, bunları bir yana koydum, sonra parfümlü, uzun mektup kâğıdını açtım; Sadie'nin zarif yazısı ince bir sütun halinde sayfadan aşağı doğru akıyordu. Sadie mektubunda şöyle demişti;

SEVGİLİ JAKE,

Şu *lanet köpek* var ya, daha önce yazmadığım için beni çok kınıyor olmalısın, ama durum şu ki senin mektubun hayranlarımdan gelen muazzam bir mektup yığını arasına karışmış (Öyle bir sorun ki bu! Açıp okumalı mı, okumamalı mı, insan dünyada bilemiyor. Mektupları salt görmek bile insanın ego'suna iyi geliyor doğrusu, beri yandan karakteri biraz bozuyordur, herhalde. Gerçi ben zamanım olsa da bunları okumayı aklımdan bile geçirmem. Sekreterim mektupları sınıflandırmakla yetiniyor; bizden yana olan kretenler, karşıt kretenler, çatlaklar, profesyoneller, entelektüeller, dindarlar, bir de evlenme teklifleri!). Söylemeden edemeyeceğim, mektubunun üslubu az buçuk kalbimi kırdı, ama sonunda bu mektubu elbet ki senin yazmamış olduğunu fark ettim. (Yoksa yazmış mıydın,

canım?).
Neyse, şimdi gelelim köpeğe. Durum şu; S.'le benim şu sırada işlerimiz öylesine başımızdan aşkın ki hayvanla dünyada ilgilenemeyeceğiz (Hayvan filmi yapmanın *nasıl* baş belası olduğunu dünyada bilemezsin. Tüvit takım giyinmiş en olmayacak birtakım adamlar gelip sette kol gezerler, derken Dilsiz Dostlar Derneği de yardımcı senarist kız kılığına girmiş casuslar yollamaya başlar). S, en kolay şeyin, eğer istiyorsan onun sende kalması olacağını düşündü. Yani, senin onun satın almanı öngöreceğiz, doğallıkla (İş kadını gibi davranmamın kusuruna bakma, ama paraya mukayyet olmak gerekiyor; hayat, hatta kısmi bir hayat bile nasıl pahalı, biliyorsun, sonra vergiciler de insanı yoksullaştırmak için oturup resmen yöntem icat ediyorlar. Hem zaten bu, S.'in işi, anlıyorsun değil mi, benimle ilişkisi yok. Ben sadece onun adına yazıyorum). Bence sen £700 ver, olsun bitsin. Bu rakam bütün film haklarıyla kitap ve reklam haklarını falan, her şeyi kapsıyor (Bu işte ne çok hak bulunduğunu tasavvur edemezsin! Köpek hakları deyip geçme!). Mars'ın bu fiyata *kelepir* olduğu ortada. Ne var ki S. onu aslında ucuza almış, şimdi de yalnızca sermayesini çıkarmak istiyor. Alıcıysan belki avukatımı aramak istersin, onun kartını da yolluyorum, zarfa koymayı unutmazsam tabii. Alıcı değilsen bile belki onu arayıp hayvanı geri vermek konusunda bir şeyler tasarlamak isteyebilirsin. Bu işle şahsen meşgul olamıyorum, bağışla, ama Amerika yolculuğunun hazırlıklarına resmen *gömülmüş* durumdayım. Unutmadan söyleyim, köpeği satın almaya karar verirsen reklam konusundan yararlanmayı ihmal etme. Sana köpek maması yapan adamların –adları aklımda değil– mektubunu da yolluyorum, (yani unutmazsam). Fotoğraf mı kullanmak istiyorlar, öyle bir şey. Kaç para önerirlerse sen mutlaka iki katını iste.
Bu feci karalamanın kusuruna bakma. Seni gördüğüme sevindim. Gene buluşalım, olur mu, hele şu telaş bir bitsin. Gerçi bunun ne zaman olacağını *Tanrı* bilir a! Belki birkaç yıl sonra. Benim belleğim hakikatli ve sevecendir.

Her zaman senin,
SADIE

Not: S.'in elinde senin bir metnin var, sanıyorum, kadının biri vermiş. Ona söylerim, bunu da avukatıma teslim etsin ki köpek için gittiğinde alabilesin.

Bu mektup müthiş keyiflendirdi beni. Hangisinin daha hoşuma gittiğini kestiremedim; mektubun yumuşaklığı mı, yoksa cinfikirliliği mi? Hiç kuşkum yoktu ki Sadie benim Mars'ı satın alacak kadar enayilik yapacağıma inanıyordu, Mars'ın gerçek yaşını bilip bilmediğimden herhalde emin değildi, bunu bilen kendi çevresinde daha iyi bir alıcı bulabileceğine olasılık tanımadığı için benim sökülebileceğim ya da sökülmek isteyeceğim en üst rakamı istiyor, ardından da hemen bana zararımı çıkarmanın bir yolunu gösteriyordu. En son paragraf da besbelli yürekten yazılmıştı ya da Sadie'nin yürek niyetine kullandığı serin, ama duyarlıklı organ neyse, oradan.

Zarftan çıkan öteki şeylere baktım. Biri Sadie'nin avukatının kartıydı; bunu cebime koydum, öbürü de köpek maması yapımcılarının mektubuydu. Şöyle bir göz attıktan sonra bunu yırttım, Mars'a, "Kamu kariyerin artık bitti!" dedim. Sonra cebimden Hugo'nun kasasından aldığım kâğıt para destesini çıkardım. Paraları saymaya başladım. Bayan Tinckham beni ilgiyle gözlüyor, ama hiçbir şey söylemiyordu. Destede tamıtamına yüz pound vardı. Paraları gene bağlayıp cebime kaldırdım.

"Bana birkaç mektup kâğıdıyla zarf satar mısın?" dedim Bayan Tinckham'a.

Tinck istediklerimi uzattı. "Bunlar müesseseden" dedi. "Nasılsa dünyada satamam." Hepsi de tozdan, eskilikten sararmıştı. Paket kâğıdının üstüne kısa bir hesap çıkardım. Lyebird'den kazandıklarım altı yüz pounda geliyordu. Hugo'nun yüz pounduyla bankadaki paramı da sayınca servetim yedi yüz altmış poundu buluyordu. Bir süre bu rakamı süzdüm, ama tereddütle değil de hüzünle. Elbette Mars'ı satın almak zorundaydım. Durup kendi kendime, nasıl, hatta neden diye sormaya bile gerek yoktu. Göklerden inme bir buyruktu bu; dinlememek kendi kendimin değersiz bir yaratık olduğumu ortaya sermek demekti. Sadie'yi fiyat indirimine zorlamak da aklımdan geçmedi. Durumun resmi nitelikleri başka hiçbir seçenek bırakmıyordu bana. Parayı ödemeliydim, hem de gık bile demeden. Kader'le böylesine adi bir pazarlığa tutuşmanın sırası değildi. Kendime tanıyacağım tek lüks, her iş bitince Sadie'ye kısacık bir not yazmak olacaktı; hayran mektuplarının arasına karıştı-

ğını bahane edemeyeceği bir not. Bunu düşününce Sadie'nin beni köşeye kıstırmış olduğunu anladım. Hiç kuşkusuz, yeniden karşılaşacaktık. Ama gelecekteydi bu. Gelecek, bir an gözlerimin önünde açıldı; tepelerle uzak mesafelerden oluşmuş bir diyar. Gözlerimi yumdum. Sadie kalıcıydı; erteleyebilirdim onu. Bir kadını kalıcı kılan tek bir şey vardır, o da zekâdır. Sadie de buna sahipti; Hugo doğru söylemişti.

Çeki yazdım. Hesabıma göre bu elime, aşağı yukarı, bu hikâyenin başlangıcında Earls Court Yolu'ndan ayrıldığım zamanki kadar bir para bırakıyordu. Hafifçe içimi çektim ve kazanmama ramak kalmışken kaçırdığım servetlerin hayaletleri, bir an dervişler gibi dönerek çevremi sardılar, öyle ki beş poundluk kâğıt paraların kar gibi savrulduğu fırtına gözlerimi kör etti. Ama kasırga dindi; derinden pişmanlık duymadığımı biliyordum. Derin sularda sakin sakin yüzen bir balık gibi etrafımda çepeçevre, kendi yaşamımın bana destek veren basıncını duyumsuyordum; paramparça, görkemden yoksun ve de görünüşe göre amaçsız, gene de benim kendi öz yaşamım. Sadie'nin avukatına yazdığım mektubu bitirdim, ondaki çeviri metnini bana Bayan Tinckham eliyle göndermesini rica ettim. İstediğim zaman bu yazıya mahsuben para bulabilirdim. Artık çeviri yapmayacaktım. İçinde yazı dosyaları bulunan paketi açmaya uzandım.

Yazıları masanın üstüne yaydım; onlara dokunurken ellerim bir su bulucusunun elleri gibi titriyordu. Sayfaları karıştırmaya başladım, kendi üretmiş olduğum bu şeylere şaşkınlıkla bakıyordum. Uzun bir şiir vardı, bir roman başlangıcı, birkaç tane tuhaf öykü. Bunları çok eskiden yazmıştım sanki. Vasat şeylerdi, bunu görüyordum. Beri yandan hepsini birbirine bağlayan bir çizgi gibi, daha iyi olabilmelerinin olasılığını da görüyordum ve bu olasılık gözümde, beni şimdiye değin bilmediğim diplere batırıp yükseklere çıkartan bir güç biçimini alıyordu. *Susturucu*'nun Hugo'dan yürüttüğüm kopyasını elime aldım; kitabı görmek içimi sevinçle doldurdu. Bu kitap da bir başlangıçtan ibaretti. Yeryüzünün ilk günüydü bu. Mutluluktan yeğ olan bir güçle doluydum; kadınların erkekte uyandırdıkları o ilik kurutucu, hımbıl mutluluk arzusundan çok daha güzel olan güçlülük. İlk günün sabahındaydım.

Gerinip esnedim, Mars da bacaklarını teker teker sarsarak gerindi. Kollarımı açarak Bayan Tinckham'a bakıp gülümsedim. O da dumanların arasından Harikalar Ülkesindeki Cins Kedi gibi gülümseyerek bana baktı. Ama bir yandan tüm dünyayı kucaklamak isteyerek kollarımı açarken bir yandan da kafamın içinde tuhaf bir fısıltı duyuyordum; bildik birisi bana bir şey söylemeye çalışıyormuş, sevdiğim birisi bana bir sır açmaya çabalıyormuş gibi. Ben de yavaş yavaş, bir şeylere kulak kabartırcasına gerildim.

Bayan Tinckham, "Radyoda senin bir arkadaşın söylüyor" dedi.

"Kim?" diye sordum.

"Quentin diye biri" dedi Bayan Tinckham. *Radio Times*'ı bana uzattı ve ben sayfaları telaşla karıştırırken o radyoyu sonuna dek açtı.

Üstüme doğru kavislenen bir deniz dalgası gibi Anna'nın sesini duydum. Eski bir Fransız aşk şarkısı söylemekteydi. Sözcükler, onun dudaklarından çıkarken yaldızlanarak, tane tane dökülüyordu. Havada ağır ağır tekerleniyor, sonra düşüyorlardı ve o boğuk altın sesin görkemi dükkânın içini doldurarak kedileri leoparlara, Bayan Tinckham'ı yaşlanmış bir *Circe*'ye* dönüştürüyordu. Anna'nın şarkı söylemesini dinlemeyeli çok oluyordu ve şimdi dinlerken onu görüyordum, başını taçlayan saçların arasındaki o kır perçemi görüyordum. Şarkı bitti. "Kapat şunu!" dedim, çünkü daha fazlasına dayanamayacaktım.

Dükkân ansızın sessiz kaldı. Bayan Tinckham radyoyu tümden kapatmıştı; bu dükkâna gelmeye başladığımdan bu yana ilk olarak kedilerin solumasını işitebiliyordum.

Radio Times'ın sayfalarını telaşla karıştırarak aradığım yeri buldum. "Anna Quentin, Paris'deki Club des Fous'dan yayımlanıyor" diyordu yazı. *Qu'est-ce que la Chanson?* diye adlandırılan on konserlik programının birinci konseri." Bütün benliğime güneş gibi işleyen bir gülümseyişle gülümsedim.

"Görüyorsun" dedi Bayan Tinckham.

"Görüyorum" dedim. Ne demek istiyordu acaba? Bakıştık.

"Bayan Tinck" dedim. "Bir şey söyleyeceğim sana."

---

* (Mit.) Circe: Sirsi, Homer'in "Odise"sinde sihirli bir içkiyle erkekleri domuz şekline sokan büyücü kadın. (y.h.n.)

"Ne?" diye sordu Bayan Tinckham.

"Ben bir işe gireceğim" diye yanıtladım.

Onun şaşırmasını beklemiyordum, nitekim şaşırmadı. "Elinden ne iş gelir senin?" diye sordu.

"Bir hastanede part-time iş bulacağım" dedim. "Bunu becerebilirim." Mizaç itibarıyla çok tutucuyumdur.

"Ama önce kalacak yer bulmam gerekiyor" diye ekledim.

Bayan Tinck, "Dışarıdaki ilan tahtasına bakabilirsin" dedi. "Belki kiralık oda ilanı vardır. Bilemiyorum."

Kalkıp dışarı çıktım. Mars da gevşek adımlarla peşimden geldi, bacaklarıma tembelce dayanıp durarak gözleriyle sokakta hareket halinde olan, kovalanabilir kedi arandı. İlan tahtasını inceledim, üstü, haftalık bir ücret karşılığında buraya iğnelenen, çoğu kargacık burgacık yazılmış kartpostallarla doluydu. Ötekilerden daha düzgün yazılmış bir tanesi dikkatimi çekti; Hampstead Heath dolaylarında, giriş katında bir odanın ilanıydı ve "*anlamsız kısıtlamalar yok*" deniyordu. Bu, besbelli kadın konusuyla ilgiliydi, "acaba köpekleri de içine alıyor mu" diye merak ettim.

Bayan Tinck'e, "Bunu kim bıraktı?" diye sordum.

"Tuhaf tipli bir adam" dedi. "Onu yakından tanımıyorum."

"Neye benziyor, peki?"

"Boyu uzuncana" dedi Bayan Tinckham.

Bu adamın nesinin tuhaf olduğunu anlamak için Hampstead'e gitmem gerekeceğini biliyordum. "Onda tutmadığın bir taraf yok ya?" diye sordum.

"Yoo, hiçbir şey yok. Sen gidip şu odaya bir baksana."

"Bu akşam giderim" dedim.

Bayan Tinck, "Yersiz kalırsan gelip burada yatabilirsin" dedi.

Olağanüstü bir ayrıcalıktı bu. "Sağol, Bayan Tinckham, ama nerede yatarım?"

"Tezgâhın arkasında bir yatak yaparım sana. Maggie'yle yavrularını arka odaya alırım."

Ayıp olmasın diye, "Maggie'yle yavruları nasıllar?" diye sordum.

"Gel de bak" dedi Bayan Tinck.

Kutsal bir toprağa adımımı atıyormuşçasına bir duyguyla tezgâhın

ardına dolandım. Bayan Tinckham'ın ayakları dibindeki köşede, karton bir zarf-kâğıt kolisinin içinde dört yavrusu o çizgili karnına sokulmuş olan Maggie yatmaktaydı: Yavrular tüylerinin arasında cebelleşirken Maggie gözlerini kırpıştırıp esneyerek başka yana bakıyordu. Bir baktım, sonra daha yakından baktım ve o zaman hafifçe bağırdım.

Bayan Tinckham, "Evet" dedi. "Görüyorsun."

Yere diz çöktüm, yavruları teker teker alıp baktım. Gövdeleri top gibi yuvarlacıktı ve zor duyulan, cızırtılı sesler çıkarıyorlardı. Biri tekirdi, biri tekirli beyazlı, öbür ikisi de katıksız siyama benziyordu. Renklerini inceledim, kıvrık kuyruklarını ve o keskin, şehla mavi gözlerini. Daha şimdiden, ötekilerden daha yüksek cızırdar gibiydiler.

"Vay canına!" dedim. "Maggie bu işi becerdi demek, sonunda!" Mars kafasını koltuğumun altından uzatmış, bu minik yaratıkları küçümseyerek kokluyordu. Yavruları gene kutuya koydum.

"Benim anlayamadığım şu" dedi Bayan Tinckham. "Hepsi yarı tekir-yarı siyam olacakları yerde neden o ikisi katıksız siyam çıkıyor da ötekiler başka başka oluyor?"

"Ama hep öyle olur, zaten" dedim. "Çok basit aslında."

"Nedenmiş, öyleyse?" diye Bayan Tinck sordu.

"İşte" dedim. "Bütün mesele..." Durdum. Bütün meselenin ne olduğuna ilişkin zerrece fikrim yoktu. Güldüm, Bayan Tinckham da güldü.

"Neden olduğunu bilmiyorum" dedim. "Dünyanın harikalarından biri, işte."

Murdoch'ın ilk romanı olmasına karşın en başarılı yapıtlarından biri olarak değerlendirilen *Ağ* hayatını ucuz romanlar çevirerek kazanan bir yazarın, geçmişiyle ve kendisiyle hesaplaşması üzerinde odaklanıyor: Murdoch, bu yazar özelinde insanın, rastlantıları ve öteki insanları dikkate almadan, kendi hayatını kendi tasarılarına göre ne ölçüde yaşayabileceğini sorguluyor. Yazarımız geçmişinde çok önemli bir yer tutmuş olan dostları ve daha önemlisi aşklarıyla tekrar yüz yüze geldiğinde peş peşe, çok eğlenceli bir sürü bocalama anı yaşar; her şeyi yanlış anlamış, kimseyi doğru dürüst tanımayı beceremiştir.

En sonunda kendini, kendi hayal ve düşüncelerinden oluşan bir ağın içine kapattığını anlar. Bu yakıcı bir aydınlanma anıdır, ama yıkıcı olmaz. Diğer insanları kendi tasarımlarına indirgenemez tekillikleri içinde gördüğü, her şeyi bilme ve denetleme tutkusundan vazgeçip sadece sevmeyi, Öteki'ne açılmayı denediği anda Sanat'a da ilk kez gerçekten açılabileceğini kavrar.

Meslekten felsefeci olmasına karşın edebiyatın, ahlâk meselelerinin ve insan ilişkilerinin olağanüstü karmaşıklığını daha iyi ilettiğini düşünen Murdoch, sanat/hayat, zorunluluk/rastlantısallık, genellik/tikellik, hakikate ulaşmak için benliğin ötesine geçme gibi temaları müthiş sürükleyici bir olay örgüsü içinde ve son derece incelikli bir mizah duygusunu besleyerek işliyor.

Çok meraklanacak, çok eğlenecek, çok düşüneceksiniz.

AYRINTI•ROMAN
ISBN 975-539-049-9